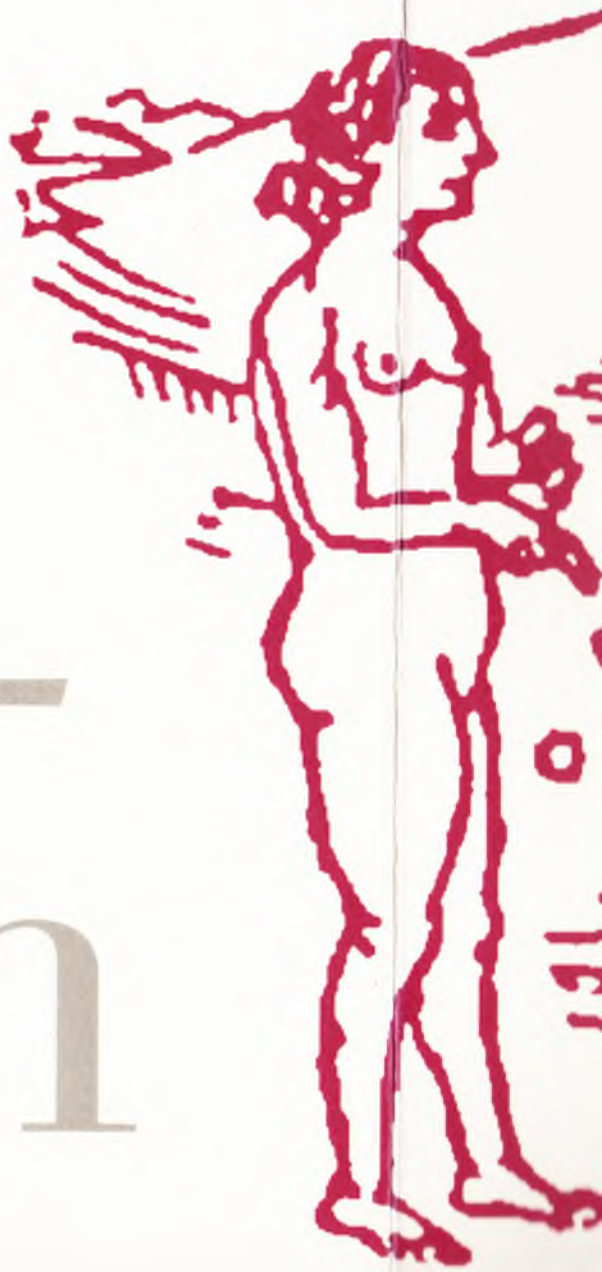
DECAMERON 2 / Giovanni Boccaccio

DECAMERON 2
Giovanni Boccaccio



de ca- eron

Decameron

EDEBİYAT HİKÂYE

Decameron
II. Cilt

Giovanni Boccaccio

İtalyanca aslından çeviri,
önsöz ve dipnotlar:
Rekin Teksoy



O Ğ L A K / EDEBİYAT /HİKÂYE

Decameron, II. cilt / Giovanni Boccaccio
İtalyanca aslından çeviren: Rekin Teksoy

© Oğlak Yayıncılık ve Reklamcılık Ltd. Şti., 1996
Bu çevirinin bütün hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntıların dışında yayımcının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Kitap ve genel tasarım: Serdar Benli
Kapak ve kutu tasarımı: Işıl Şeker
Dizgi düzeni: Fenice Light 10.5 / 16 pt.
Ofset hazırlık: Oğlak Yayınları
Baskı: Oğlak Baskı Hizmetleri

Oğlak Yayıncılık ve Reklamcılık Ltd. Şti.
Genel Yönetim: Senay Haznedaroğlu
Yayın Yönetmeni: Raşit Çavaş
Zambak Sokak 29, Oğlak Binası, 80080 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0-212) 251 71 08-09, Faks: (0-212) 293 65 50
e-posta: oglak@oglak.com

Üçüncü baskı: Ocak 1999
ISBN 975 - 329 - 102 - 7



Decameron'un beşinci günü
sona eriyor,
Elissa'nın başkanlığında başlayan
altıncı günde,
bir saldırıya uğrayıp da
akıllıca karşı çıkanlardan,
bir zararı, bir tehlikeyi, bir utancı
hemen verdikleri karşılıkla, hızlı bir tepkiyle, buluşla
etkisiz kılanlardan
söz ediliyor.



Gökyüzünün orta yerindeki ayın ışınları yok olmuş, yeni bir ışık, dünyamızın dört bir yanını aydınlatmaya başlamıştı. Kraliçe kalkıp, arkadaşlarını çağırttı. Ağır adımlarla çiğlerin üzerinden yürüyerek tepeden inip güzel şatodan uzaklaştılar. Dereden tepeden konuştular, anlatılan öykülerin iyi kötü yanlarını tartıştılar, kimi bölümlere yeniden güldüler.

Ama güneş yükseldikçe sıcaklık bastırınca, geri dönmeye karar verip, aynı yoldan geri döndüler. Şatoda sofralar kurulmuş, masalar kokulu otlarla güzel çiçeklerle donatılmıştı. Kraliçenin buyruğuna uyup, sıcaklık daha fazla artmadan karınlarını doyurdular. Bu iş bittikten sonra kulağa hoş gelen güzel şarkılar söylediler. Daha sonra isteyen gidip yattı, isteyen de satranç ya da dama oynadı. Dioneo ile Lauretta ise Troilo ile Criseida'nın* şarkısını söylemeye başladılar. Sonra toplantı saati geldi. Kraliçe herkesi çağırttı ve geleneğe uyarak havuzun başına oturuldu.

Kraliçe ilk öykünün anlatılmasını isteyeceği sırada, daha

---

* Boccaccio'nun gençlik yapıtı *Filostrato*'nun kahramanları. Shakespeare'in de *Troilus and Cressida* adlı bir oyunu vardır.

önce karşılaşılmayan bir olay oldu, aşçıların hizmetçilerin bulunduğu mutfakta büyük bir gürültü koptu. Hemen çağırılan kâhyaya gürültünün nedeni soruldu. Kâhya, Licisca ile Tindaro'nun kavga ettiklerini, kavganın nedenini bilmediğini, kendisinin de kavgayı yatıştırmaya gitmekte olduğunu söyledi. Kraliçe hemen Licisca ile Tindaro'nun çağırılması istedi. Geldiler. Kraliçe, gürültünün nedenini sordu. Tindaro yanıt vermek istedi, ama burnundan soluyan, kabına sığamayan Licisca sert bir biçimde baktı ona ve şunları dedi:

"Sahibinden önce ahıra girmeye kalkma. Bırak da ben konuşayım ilkin."

Sonra kraliçeye dönerek şunları dedi:

"Madonna, bu adam bana Sicofante'nin karısı ile ilgili bilgi vermeye kalkıyor. Sanki ben tanımıyorum o kadını. Düğün gecesi Sicofante onunla yatmadan önce, güya messer Mazza, Montenero'ya* zorla girmiş, kan akıtmış. Doğru değil, usulca girdiğini, içerdekilerin bundan çok hoşnut kaldığını biliyorum ben. Bu hayvan herif kızları aptal yerine koyuyor, babalarına abilerine baktıkları yılları boşa harcadıklarını sanıyor, yedi babadan altısının kızını evlenme çağına girmesinden sonra da üç dört yıl evlendirmediğini söylüyor. Kızlar bunca bekleseler bayatlarlar. Kız oğlan kız kocaya varan bir tek komşum olmadı şimdiye dek. İsa tanıktır, dediğimin doğruluğuna. Evli kadınların da, kocalarına ne oyunlar oynadıklarını biliyorum. Bu sığır, beni dünkü çocuk sanıp, kadınları tanıtmaya kalkıyor bana."

Licisca konuşurken kadınlar öyle gülmüşlerdi ki, dişleri birbirine vurmuştu. Kraliçe Licisca'yı en az altı kez susturmaya kalkmış, ama başaramamıştı. Ancak söyleyeceklerini söyledikten sonra susmuştu. Kadının sözleri sona erince kraliçe gülerek Dioneo'ya döndü:

---

* Karadağ= Argoda kadın cinsel organı.

"Dioneo bu konuyu sen karara bağlayacaksın. Öykülerimiz sona erince kararını açıklarsın" dedi.

Dioneo hemen yanıt verdi:

"Madonna, başka birini dinlemeye gerek kalmadan kararı verdim bile. Licisca yerden göğe haklı, Tindaro da hayvanın teki."

Bu sözleri duyan Licisca gülmeye başlayarak Tindaro'ya döndü:

"Ben sana dememiş miydim? Benden daha iyi mi bileceksin? Ağzın süt kokuyor daha. Çok şükür, vaktimi boşa harcamadım ben."

Licisca'nın susmasını sağlamak, kırbaç cezasına çarptırılmak istemiyorsa konuşmaması, gürültü etmemesi gerektiğini anlatmak için kraliçenin sert bir biçimde ona bakması gerekti. Kraliçe, Licisca ile Tindaro'yu geldikleri yere göndermeseydi, gün boyunca onları dinlemekten başka bir şey yapılamayacaktı. Onlar gittikten sonra, kraliçe Filomena'dan öykü anlatmaya başlamasını istedi. Filomena da gülümseyerek söze başladı.

I

*Şövalyenin biri madonna Oretta'yı atına bindirip öykü anlatmaya başlar. Ama ipe sapa gelmez şeyler söylemeye başlayınca, kadın kendisini attan indirmesini ister.**

Genç kadınlar, açık havalarda gökyüzünü yıldızlar süs-

* Anlatılanın içeriğinin yanı sıra biçiminin de önem taşıdığını vurgulayan incelikli bir öykü.

ler, ilkbahar geldiğinde yeşil çayırlar çiçeklerle, tepelerin yamaçları ağaç yaprakları ile bezenir. Bunun gibi, iğneleyici sözler de davranışlarımıza renk katarlar. Kısa oldukları için erkeklerden çok, kadınların ağızlarına yaraşırlar. Uzun konuşmalar ise kadınlardan çok erkeklerin işidir. Ne var ki, belki bilmediğimiz bir neden, belki de ilahların günümüze besledikleri düşmanlık yüzünden, bugün sırası geldiğinde taşı gediğine koymasını bilen çok az kadın var, belki de hiç yok. Hepimiz utanmalıyız bundan. Pampinea bu konuda yeterince konuştuğu için, ben başka bir şey eklemek istemiyorum. Ama yine de, yerinde söylenen bir sözün güzelliğini vurgulamak için, soylu bir kadının bir şövalyeyi nasıl susmak zorunda bıraktığını anlatacağım.

Kısa bir süre önce kentimizde görgülü, sözü sohbeti yerinde bir kadının yaşadığını çoğunuz ya bilirsiniz, ya da duymuşsunuzdur. Değeri, adını da açıklamamı kaçınılmaz kılıyor. Messer Geri Spina'nın karısı madonna Oretta. Bizim şimdi



köyde bulunmamız gibi, o da bir ara kent dışına çıkmıştı. Bir gün önce evine yemeğe çağırdığı kadınlı erkekli dostları ile

birlikte, bir köyden bir başka köye gidiyorlardı. Gidecekleri yol uzun olduğu, yürüyerek yol aldıkları için, konuklardan biri:

"Madonna Oretta" dedi, "eğer isterseniz sizi atla götürür, dünyanın en güzel öykülerinden birini anlatarak, daha az yorulmanızı sağlayabilirim."

"Messere, çok sevinirim" yanıtını verdi kadın.

Ne var ki, şövalye dilini kılıcı gibi ustalıkla kullanamıyordu. Kadının yanıtını duyar duymaz öyküsünü anlatmaya başladı. Öykü aslında çok güzeldi. Ama adam aynı sözcüğü üç, dört, altı kez yineliyordu. Kimi kez başa dönüyor, kimi kez "Yo, böyle değildi" diye bağırıyordu. Sık sık yanlış adlar söylüyor, kişileri birbirine karıştırıyor, kahramanların özelliklerine, gelişen olaylara dikkat etmiyor, her şeyi çorbaya çeviriyordu. Bunları dinleyen madonna Oretta'yı ter basmış, yüreği sanki çarpmaz olmuş, durmuştu. Sonunda dayanamadı, şövalyenin girdiği çalılık bir kesimden çıkmak üzere olduğunu görünce, yumuşak bir sesle:

"Messer" dedi, "atınız çok sarsıyor, izin verin de ineyim."

Bereket şövalyenin anlayışı, öykücülüğünden daha iyi idi. Ne denmek istediğini hemen anladı. Başlayıp da sonunu getiremediği öyküyü yarım bırakıp, konuyu değiştirdi.

II

*Fırıncı Cisti, tek bir sözcükle messer Geri Spina'ya sorusunun yersizliğini anlatır.**

Kadınlarla erkeklerin çoğu madonna Oretta'nın dediklerini övgüye boğdular. Kraliçe de, Pampinea'dan öykü anlatmayı sürdürmesini istedi. Pampinea söze başladı:

Güzel kadınlar, bir türlü karar veremiyorum. Kim daha suçlu: soylu bir ruhu çirkin bir bedene yerleştiren doğa mı, yoksa birçok kişi gibi, hemşerimiz Cisti örneğinde olduğu gibi, soylu ruh taşıyan bir bedene aşağılık bir işi uygun gören talih mi? Soylu bir ruha sahip olan Cisti'yi felek fırıncı yapmıştı. Doğanın sağduyulu olduğunu, budalaların gözleri görmez** sandıkları talihin ise bin gözü olduğunu bilmesem, ikisine de ağzımı açıp gözümü yumacağım. Ne var ki, ikisi de zaman zaman biz ölümlüler gibi davranırlar. Başlarına nelerin gelebileceğini bilmeyen ölümlüler, değerli şeylerini evlerinin en kötü, en az kuşku uyandıran yerlerine saklarlar. Sırası geldiğinde de buradan çıkartıp alırlar. Böylece evin en kötü yeri, güzel bir odadan daha çok işe yaramış olur. Tıpkı bunun gibi, yeryüzünün iki efendisi de, en değerli şeylerini çoğu kez, en kötü koşulların altına gizlerler. Gerektiğinde buradan çekip çıkarttıklarında bu nesnelerin parlaklığı daha da göz alır. Fı-

---

* Yerinde bir karşılıkla saygınlığını korumayı başaran, eli açık, sevecen bir fırıncıyı konu edinen bir öykü.

** Çoktanrılı dönemde talih perisi gözleri görmez ya da gözlerinin üstü örtülü olarak tasarlanırdı.

rıncı Cisti, önemsiz bir konuda messer Geri Spina'nın gözlerini açarak dediklerimi doğruluyor. Bu adamın adını aklıma, karısı madonna Oresta'nın başından geçen bir olay getirdi. Bu kısa öyküyü anlatacağım şimdi.

Messer Geri Spina'yı çok seven Papa Bonifazio, kimi önemli sorunları çözmek için Floransa'ya soylu elçiler göndermişti. Elçiler messer Geri'nin evine inmişlerdi. Messer Geri ile elçiler, her sabah papanın sorunlarını konuşa konuşa, Santa Maria Ughi kilisesinin önünden geçiyorlardı. Cisti'nin fırını da burada idi. Fırını kendisi çalıştırıyordu. Talih kendi-



sine önemsiz bir mesleği uygun görmüştü ama, bu işten çok para kazanmış, başka bir iş yapmaya kalkışmamıştı. Varlıklı bir yaşam sürüyor, mutfağından hiçbir şey, bu arada Floransa ve çevresinin en iyi beyaz ve kırmızı şarapları eksik olmuyordu.

Her sabah kapısının önünden messer Geri ile papanın elçilerinin geçtiklerini gören Cisti, havanın sıcak olduğunu da dikkate alıp, bu adamlara iyi beyaz şarabından vermenin yerinde olacağını düşünmüştü. Ne var ki, kendi konumu ile

messer Geri'nin konumunu karşılaştırınca, ona çağrıda bulunmasının yakışık almayacağı sonucuna varmıştı. Messer Geri'nin kendiliğinden gelmesinin yolunu aramaya koyulmuştu. Cisti'nin üstünde hep pırıl pırıl bir hırka, yeni yıkanmış kar gibi bir önlük olurdu. Fırıncıdan çok değirmenciye benziyordu bu giysilerle. Sabahları messer Geri ile elçilerin geçecekleri saatte, kapısının önüne pırıl pırıl kalaylı bir kap içinde soğuk su, iyi beyaz şarap dolu küçük bir Bologna testisi, gümüş gibi ışıyan iki bardak çıkarıyordu. Sonra iskemleye kuruluyor, tam adamlar geçerken bir iki kez genzini temizleyip, şarabı yudumlamaya başlıyordu. Keyfine vara vara, ölülerin bile ağızlarının suyunu akıtacak bir biçimde yapıyordu bu işi. Olayı bir sabah, iki sabah gözleyen messer Geri, üçüncü sabah dayanamadı:

"Şarap iyi mi, Cisti?" dedi.

Hemen ayağa kalkan Cisti yanıt verdi:

"Hem de nasıl; deneyin anlarsınız."

Havanın sıcağı, her zamankinden daha fazla koşuşturması, ya da Cisti'nin şarabın tadını çıkarmasına imrenmesi, Geri'yi susatmıştı. Gülümseyerek elçilere dönüp, şunları dedi:

"Bu değerli kişinin şarabından tadalım derim. Belki öyle iyidir ki, tattığımıza pişman olmayız."

Bunları dedikten sonra, elçilerle birlikte Cisti'nin yanına doğru gitti. Fırıncı, hemen fırından güzel bir sıra getirtip konuklarını oturttu. Bardakları yıkamaya gelen yamaklara:

"Siz içeri girin, bırakın ben yaparım" dedi. "Ekmek pişirmeyi bildiğim gibi, şarap sunmayı da bilirim. Ama şaraptan size de tattıracağımı sanmayın!"

Bunları dedikten sonra, dört yeni, güzel bardak alıp kendi elleriyle yıkadı, küçük bir testi iyi şarap getirtti, hemen messer Geri ile arkadaşlarına sundu. Adamlar kaç zamandır

böyle bir şarap içmemişlerdi. Öve öve bitiremediler şarabı. Elçiler orada kaldıkları süre boyunca, hemen her sabah messer Geri ile birlikte fırıncıya uğrayıp şarap içtiler.

Elçiler işlerini bitirip de gidecekleri sırada, Geri büyük bir şölen düzenledi. Şölene kentin en saygın kişilerinin yanı sıra Cisti'yi de çağırdı. Cisti şölene katılmak istemiyor, bu kararında direniyordu. Bunun üzerine Geri uşaklarından birini messer Cisti'ye gönderdi, yemekte konuklarına yarımşar bardak sunabilmek için, bir şişe iyi şarap istedi. Bu şarabın tadına bakmamış olmanın ezikliğini taşıyan uşak, yanına kocaman bir şişe almıştı. Şişeyi gören Cisti:

"Evlat, messer Geri seni bana göndermedi" dedi.

Uşak, ne derse desin hep aynı yanıtı alınca messer Geri'ye dönüp olanları anlattı. Geri uşağa şunları dedi:

"Geri git, seni ona gönderdiğimi söyle. Aynı yanıtı verecek olursa, kime gönderdiğimi sor."

Uşak Cisti'ye gitti yine.

"Messer Geri, beni sana göndermiş" dedi.

Cisti uşağa şu karşılığı verdi:

"Yanılıyorsun evlat."

"Öyleyse nereye gönderdi beni?" dedi uşak.

"Arno'ya*" karşılığını verdi Cisti.

Uşak bu yanıtı messer Geri'ye aktarınca, messer Geri'nin gözleri faltaşı gibi açıldı. Uşağa:

"Götürdüğün şişeyi göster bakayım" dedi.

Şişeyi gördükten sonra da:

"Cisti haklı" dedi.

Uşağı azarladıktan sonra, eline uygun bir şişe verip geri gönderdi. Cisti bu şişeyi görünce:

---

* Floransa'nın içinden geçen ırmak.

"Şimdi seni bana gönderdiğini anladım" dedi.

Büyük bir istekle şişeyi doldurdu. Sonra aynı gün, messer Geri'nin evine küçük bir fıçı beyaz şarap gönderdi. Kendisi de gidip messer Geri'yi gördü. Messer Geri'ye şunları dedi:

"Messere, bu sabah büyük şişenin beni korkuttuğunu sanmanızı istemem. Ancak, size azar azar sunduğum şarabın uşaklara verilemeyeceğini unuttuğunuzu gördüm. Bunu anımsatmak istedim. Bu şarabı kendime ayırmak gibi bir amacım yoktu. Olduğu gibi size gönderdim, nasıl isterseniz öyle kullanırsınız."

Messer Geri, Cisti'nin armağanına çok sevindi. Uygun gördüğü bir biçimde teşekkür etti, o günden sonra da ona büyük değer verdi, dost gibi davrandı.

III

*Monna Nonna de' Pulci, Floransa piskoposunun yakışıksız sözlerini ağzına tıkar.**

Pampinea öyküsünü bitirince, herkes Cisti'nin yanıtını ve eli açıklığını övdü. Sonra kraliçe, Lauretta'nın öykü anlatmasını istedi. O da, gülümseyerek anlatmaya başladı:

Sevimli kadınlar, önce Pampinea, sonra da Filomena taşı gediğine koymadaki yetersizliğimize ve iğneleyici sözlerin güzelliğine değindiler. Bu konuya dönmenin gereği yok. Yine de, bu tür yanıtlarla ilgili bir anımsatma yapmak istiyorum. Böyle bir yanıt, doğası gereği dinleyeni ısırır, ama bir köpek

* Saldırgan bir soruya verilen ustalıklı bir karşılığı konu edinen bir öykü.

gibi değil, bir kuzu gibi ısırır. Köpek gibi ısırsa kaş yapayım derken göz çıkartılmış olur. Madonna Oretta'nın sözleri ile Cisti'nin yanıtı, dediğimi en iyi biçimde doğruluyor. Köpek gibi ısırıldığı için, köpek gibi ısırarak yanıt vermeye kalkışan birine, durup dururken böyle davranan birine oranla hiç kuşkusuz daha hoşgörüyle bakılır. Bu nedenle nasıl, ne zaman yanıt verildiğini, kimin kime yanıt verdiğini dikkate almak gerekir. Bu koşullara uymadığı için ağzının payını alan bir piskoposun kısa öyküsünü anlatacağım sizlere.

Değerli, bilgili bir din adamı olan messere Antonio d'Orso Floransa piskoposu iken, Floransa'ya messer Dego della Ratta adında Katalanyalı soylu bir kişi gelmişti. Kral Ruberto'nun nalbantı olan bu yakışıklı adam, çok da çapkındı.



Floransalı kadınlardan biri çok ilgisini çekmişti. Bu güzel kadın, sözünü ettiğim piskoposun erkek kardeşinin torunu idi. Kadının kocasının, soylu bir aileden gelmekle birlikte para düşkünü ve kötü bir adam olduğunu öğrenen nalbant, adama beş yüz altın florin verip karısı ile bir gece yatmak hakkını al-

mıştı. Bu iş için, o sırada dolaşımda olan gümüş sikkeleri altın suyuna batırmış, kadın karşı çıksa da onunla yatmış, parayı da kocasına vermişti. Çok geçmeden olay dört bir yanda duyulmuş, boynuzlu koca onursuzluğu ile başbaşa kalmıştı. Piskopos ise, olayı duymamış gibi davranmayı yeğlemişti.

Piskopos ile nalbant sık sık görüşmeyi sürdürüyorlardı. Ermiş Giovanni yortusunda da birlikte atla gezintiye çıktılar. Bir ara, yarışan atlıları izleyen kadınları gördüler. Piskoposun gözleri, daha sonra veba salgınının aramızdan aldığı genç bir kadına takıldı. Alessio Rinucci'nin yeğeni olan bu kadın, hepinizin tanıdığını sandığım Nonna de' Pulci idi. O sıralarda gencecik, güzel, sözünü esirgemeyen, yürekli bir kadındı. Kısa bir süre önce San Pietro Kapısı mahallesine gelin gitmişti. Piskopos kadını nalbanta gösterdi. Kadının yanına yaklaştıklarında, elini nalbantın omuzuna atıp, şunları dedi:

"Nonna, ne dersin? Bu şövalye sırtını yere getirebilir mi senin?"

Nonna bu sözlerin onurunu incittiğini, çevresindeki bir sürü insanın içinde kendisini küçük düşürdüğünü düşündü. Onuruna sürülen lekeyi temizlemekten çok, taşı gediğine koymak amacıyla hemen yanıt verdi:

"Messere, belki getirebilir. Ama çok para isterim."

Bu sözler üzerine nalbant ve piskopos aşağılanmış oldukları duygusuna kapıldılar. Çünkü biri piskoposun kardeşinin torununun onurunu zedelemiş, ötekinin ise öz kardeşinin torununun başına gelenler nedeniyle onuru zedelenmişti. Piskoposla nalbant birbirlerinin yüzüne bakmadan, utanç içinde uzaklaştılar oradan. Gün boyunca konuşmadılar birbirleriyle. Böylece iğnelenen kadın, şaka yollu da olsa karşısındakileri iğnelemişti.

IV

*Currado Gianfigliazzi'nin aşçısı Chichibio, yerinde bir yanıtla efendisinin öfkesini kahkahaya dönüştürür ve Currado'nun vereceği cezadan kurtulur.**

Lauretta susup da herkes Nonna'yı onayladıktan sonra, kraliçe, Neifile'nin öykü anlatmayı sürdürmesini istedi. Neifile söze şöyle başladı:

Sevdalı kadınlar, taşı gediğine koymak için iğneleyici, uygun sözcükler gerekir. Çoğu kez de talih, çekingenlerin yardımına koşarak, zor duruma düşmedikçe bulamayacakları sözcükleri dillerinin ucuna getirir. Anlatacağım öykü, bunu doğrulayacak.

Kentimizin soylu, hoşgörülü, eli açık insanlarından Currado Gianfigliazzi'yi** hepiniz tanımış ya da adını duymuşsunuzdur. Şövalyeler gibi yaşamış, büyük işler yapmış, bu arada köpeklere kuşlara ilgi duymuştu. Bir gün Perotola*** dolaylarında şahiniyle avlanırken bir turna vurdu. Turnayı semiz, körpe görünce, akşam yemeği için kızartıp güzelce pişirmesi için Chichibio adındaki Venedikli aşçıbaşısına gönderdi. Mankafanın biri olan Chichibio turnayı, tüylerini yolduktan sonra hemen ateşe koyup kızartmaya başladı. Turna kızarmaya başlayıp da iştah açıcı kokular saldığında, Chichibio'nun deliler gibi tutkun olduğu Brunetta adındaki komşu kadın

---

* Mankafa bir aşçıbaşının korkunun etkisi ile verdiği beklenmedik bir yanıtı ele alan, tutarlı küçük bir başyapıt.

** Boccaccio'nun çağdaşı ünlü bir Floransalı.

*** Floransa dolaylarında bir köy.



mutfağa geldi. Turnayı görüp kokusunu içine çekince, bir budu kendisine vermesi için Chichibio'ya yalvarmaya koyuldu. Chichibio da şarkı söyleyerek yanıt verdi: "Onu verememe sana donna Brunetta, onu verememe sana." Brunetta bu yanıta bozulup, şu karşılığı verdi:

"Vermezsen onu bana, Tanrı'ya andım olsun, ben de vermem hoşlandığını sana."

Atışma böyle sürüp gitti. Sevgilisinin öfkelenmesinden çekinen Chichibio, sonunda turnanın bir budunu kesip kadına verdi.

Tek butlu turna Currado ile konuklarının önüne çıkartılınca, şaşıran Currado, Chichibio'yu çağırtıp, turnanın öbür budunun ne olduğunu sordu. Kurnaz Venedikli hemen şu yanıtı verdi:

"Efendim, turnaların tek ayağı, tek budu olur."

Currado öfkelendi.

"Turnaların tek ayağı, tek budu olur da ne demek? Hiç turna görmedim mi sanıyorsun beni?"

Chichibio yanıt verdi:

"Efendim, dediğim doğrudur, istediğiniz zaman kanıtlayabilirim bunu."

Sofradaki yabancılar nedeniyle Currado sözü uzatmak istemeyip, şunları dedi:

"Madem hiç görmediğim, duymadığım bir şeyi kanıtlamak istiyorsun, yarın sabah kanıtla da görelim. Ama kanıtlayamazsan, İsa adına and içerim ki, ömrün oldukça adımı aklından çıkartmayacak bir ders vereceğim sana."

O gece tartışma sona erdi. Uykunun öfkesini dindiremediği Currado, ertesi sabah gün ağarırken kalktı, atların getirilmesini istedi. Chichibio'yu da uyuz bir ata bindirip, gün ağarırken kıyısında turnaların uçuştuğu bir ırmağa doğru yola koyuldu. Chichibio'ya da:

"Bakalım dün gece hangimiz yalan söyledik, sen mi ben mi" dedi.

Currado'nun öfkesinin dinmemiş olduğunu, söylediği yalanı doğrulaması gerektiğini gören Chichibio, ne yapacağını bilemiyor, büyük bir korku içinde Currado'nun yanında atını sürüyordu. Elinden gelse kaçacaktı. Ama kaçamıyor, bir önüne, bir arkasına, bir yanına bakıyor, ne görse iki ayağı üzerinde doğrulmuş turna sanıyordu.

Artık ırmağa yaklaşmışlardı. Chichibio herkesten önce, kıyıda on iki turna gördü. Turnalar uyurken yaptıkları gibi, tek ayakları üzerine tünemişlerdi. Chichibio hemen kuşları Currado'ya göstererek şunları dedi:

"Messer, dün akşam size doğru söylediğimi görebilirsiniz. Karşıdaki turnalara bakınca tek butlu tek ayaklı olduklarını göreceksiniz."

Kuşları gören Currado:

"İki ayaklı olduklarını görürsün şimdi!" dedi.

Ve kuşlara biraz daha yaklaşınca "Hey! Hey!" diye bağır-

dı. Bu ses üzerine turnalar öbür bacaklarını da indirip, kaçışmaya başladılar. Currado Chichibio'ya dönüp, şunları dedi:

"Ne haber, pisboğaz? İki ayakları olduğuna inandın mı?"

Tir tir titreyen Chichibio, nereden geldiğini bilemediği bir esinlenme ile şu karşılığı verdi:

"İnanmasına inandım efendim, ama dün gece "Hey! Hey!" diye bağırmadınız ki. Bağırsaydınız, bunlar gibi o turna da öbür budunu, öbür ayağını dışarı çıkartırdı."

Bu yanıt Currado'nun öyle hoşuna gitti ki, öfkesi sevince kahkahaya dönüştü.

"Haklısın Chichibio, bağırmam gerekirdi" dedi.

Böylece Chichibio, verdiği yerinde ve uygun karşılıkla zor durumdan kurtulmuş, efendisi ile arasını düzeltmiş oldu.

V

*Messer Forese da Rabatta ile ressam Giotto usta Mugello'dan dönerken birbirlerinin giysilerini alaya alırlar.**

Neifile susmuş, kadınlar Chichibio'nun verdiği yanıtı çok sevmişlerdi. Kraliçenin isteği üzerine sözü Panfilo aldı:

Çok sevgili kadınlar, az önce Pampinea'nın da kanıtlamış olduğu gibi, talih çoğu kez yoksul giysilerin gerisinde erdem hazineleri gizler. Bunun gibi, doğa da, çirkin görünüşlü insanları üstün zekâlı kılabilir. Size kısaca öykülerini anlatmak istediğim iki hemşerimizin de durumu böyle idi. Bunlar-

* Dış görünüşle iç dünya arasındaki çelişkiyi ele alan bu öyküde, Boccaccio, Giotto'ya olan sevgisini belli eder.

dan ufak tefek, çarpık vücutlu, yassı suratlı, yassı burunlu messer Forese da Rabatta,* Baronci** ailesinin en çirkininden bile daha çirkindi. Ama öyle bir hukuk sezgisi vardı ki,



bilgili kişiler onun ayaklı bir hukuk kitaplığı olduğunu söyler lerdi. Giotto adındaki ikinci kişiye gelince, öyle güçlü bir yeteneğe sahipti ki, her şeyi doğuran, yıldızları hareket ettiren doğayı kalemiyle, fırçasıyla olduğu gibi resme dökebilirdi. Yaptığı resimler tıpatıp aslına benzer, insan gözü çoğu kez yanılıp, resmi gerçekle karıştırırdı. Giotto, aydın kişilerin desteğini önemsemeyip bilgisiz kişilerin gözlerine hoş görünmek isteyenlerin hataları nedeniyle uzun yüzyıllar boyunca gömülü kalan bu sanatı yeniden gün ışığına çıkartmıştı. Bu nedenle Floransa'nın övünç kaynaklarından biri olmayı hak etmişti. Üstelik ünlendikçe alçakgönüllülüğü artmış, ustalığın

* XIV. yy.'ın ikinci yarısında yaşayan ünlü hukukçu.
** Bkz. bir sonraki öykü.

doruğuna erişse de, kendisi için usta sanının kullanılmasına hep karşı çıkmıştı. Usta sanından kaçınması saygınlığını daha da arttırırken, kendisinden daha bilgisiz kişilerin, başka ressamların kıskançlığına yol açmıştı. Ne var ki, sanatının yüceliğine karşılık, yapısı görünüşü, messer Forese'den daha iyi değildi. Neyse, öykümüze gelelim artık.

Messer Forese ile Giotto'nun Mugello'da yazlıkları vardı. Mahkemelerin tatil olduğu yaz günlerinde yazlığına gitmiş olan messer Forese, bir binek atıyla kente dönerken, kendisi gibi yazlığından Floransa'ya dönmekte olan Giotto ile karşılaşır. Atları da, üstleri başları da dökülen iki yaşlı adam, birlikte ağır aksak at sürmeye koyulurlar.

Yaz aylarında sık sık olduğu gibi birden yağmur bastırınca, ikisinin de tanıdığı bir rençberin evine sığınırlar. Ama yağmur dinmek bilmeyince, o gün Floransa'ya dönmek istedikleri için, rençberden, adamın daha iyi bir şeyi olmadığı için, kaba kumaştan dikilmiş iki harmaniye ile, eskilikten aşınmış iki şapka ödünç alıp, yola çıkarlar.

Bir süre giderler. Hem sırılsıklam olur, hem de atların ayaklarından sıçrayan çamura bulanırlar. Bu sırada hava biraz açar. Uzun süren bir suskunluktan sonra laflamaya başlarlar. Messer Forese atını sürerken, Giotto'nun tatlı tatlı anlattıklarını dinler, bir yandan da tepeden tırnağa süzer onu. Giotto'yu öyle çelimsiz, görünüşünü öyle gülünç bulur ki, kendisinin de aynı durumda olduğuna bakmayıp, şöyle der:

"Ne dersin Giotto, şimdi karşımıza seni hiç tanımayan biri çıkacak olsa, senin dünyanın en iyi ressamı olduğuna inanır mı hiç?"

Giotto hemen karşılık verir:

"İnanır messere, size de bakıp alfabeyi sökmüş olduğunuza inanır."

Bu sözler üzerine messer Forese hatasını anlar, attığı taşın karşılığını almış olur.

VI

*Michele Scalza birkaç delikanlıya, Baronci'lerin dünyanın da Toscana'nın da en soylu kişileri olduklarını kanıtlayarak bir yemek kazanır.**

Kadınlar Giotto'nun bir çırpıda verdiği yerinde yanıta gülmeyi sürdürürlerken, kraliçe sözü Fiammetta'ya verdi. Fiametta söze şöyle girdi:

Genç kadınlar, Panfilo sizlerden çok daha iyi tanıdığı Baronci'lere değinince, bu ailenin soyluluğunun ne denli eski olduğunu gösteren bir öykü aklıma geldi. Seçtiğimiz konuya aykırı düşmeyen bu öyküyü anlatmak istiyorum.

Bundan kısa bir süre önce, kentimizde Michele Scalza adında, sevimli, tatlı dilli bir delikanlı yaşıyordu. Bilmediği öykü yoktu. Bu nedenle Floransalı gençler onu çok sever, toplantılarından eksik etmezlerdi. Scalza'nın arkadaşlarıyla birlikte Montughi'ye** gittiği bir gün, aralarında bir tartışma çıktı: Floransa'nın en eski en soylu ailesi hangi aile idi? Uberti'ler, Lamberti'ler diyenler, başka aile adlarını öne sürenler oldu. Bu adları duyan Scalza, muzip muzip gülümseyerek şunları dedi:

"Hadi oradan akılsızlar! Ne dediğinizden haberiniz yok.

---

* Floransalı bir ailenin çirkinliği üstüne kurulu bir öykü.

** Floransa dolaylarında bir köy.

Yalnız Floransa'nın değil, bütün dünyanın da, Toscana'nın da en eski, en soylu ailesi Baronci ailesidir. Bütün düşünürler, benim gibi onları tanıyan herkes bu konuda görüş birliği için-



de. Yanlış anlamayın diye belirteyim, Santa Maria Maggiore'deki komşularınız Baronci'lerden söz ediyorum."

Başka bir aileden söz edileceğini sanan gençler, duyduklarına hep birlikte karşı çıktılar:

"Bizimle dalga geçme, Baronci'leri biz de senin kadar tanıyoruz" dediler.

Scalza şunları dedi:

"Niye dalga geçeyim, doğruyu söylüyorum. İsteyenle, altı kişilik bir akşam yemeğine bahse bile girerim. Üstelik, hakem seçimini de size bırakıyorum."

Neri Vannini adındaki delikanlının sesi duyuldu:

"Yemeği kazanmaya ben istekliyim."

Evinde oturdukları Piero di Fiorentino'yu hakem yapmaya karar verdiler. Scalza'nın yenilgisine tanık olup, Scalza ile dalga geçebilmek için, hep birlikte gidip onu buldular.

Olayı anlattılar. Aklı başında bir genç olan Piero, önce Neri'yi dinledi. Sonra Scalza'ya dönüp şunları dedi:

"Dediklerini nasıl doğrulayacaksın?"

Scalza karşılık verdi:

"Nasıl mı? Öyle bir doğrulayacağım ki, bana karşı çıkanlar bile hak vermek zorunda kalacaklar. Bir ailenin, ne denli eski ise, o denli soylu olduğunu biliyorsunuz. Az önce arkadaşlarım da bu görüşü savunuyorlardı. Öyleyse, Baroncini ailesi öteki ailelerden daha eski ise, daha da soylu demektir. Eski olduklarını kanıtlarsam, bahsi de kazanmış olurum. Şunu bilin ki, yüce Tanrı Baroncini ailesini daha resim yapmayı yeni öğrenirken yaratmıştı. Öbür insanları ise, resmi öğrendikten sonra yarattı. Dediğimin doğruluğunu anlamanız için, Baronci'lerin yüzlerini başkalarının yüzleri ile karşılaştırmanız yeter. Herkesin yüzünün düzgün, orantılarının doğru olduğunu göreceksiniz. Baronci'lerin yüzleri ise daracık, upuzun, kimi kez de alabildiğine geniştir. Burun ya çok uzun, ya çok kısa olur. Çene yukarıya çıkık ya da aşağıya kıvrık olur, eşek çenesine benzer. Kiminin bir gözü daha iridir, kiminin bir gözü daha aşağıdadır. Resim yapmayı yeni öğrenen çocuklar da yüzleri böyle çizerler. Dediğim gibi, yüce Tanrı'nın onları, resim çizmeyi öğrendiği sıralarda yarattığı besbelli. Bu nedenle, bu aile öteki ailelerden daha eski. Daha eski olunca da, daha soylu."

Hakem Piero olsun, yemeğine bahse tutuşan Neri olsun, bahsi akıllarından çıkartmayan ötekiler olsun, Scalza'nın bu güzel sözleri karşısında kahkahalarla güldüler. Doğru söylediğini, yemeği hak ettiğini, Baronci ailesinin Floransa'nın, dahası dünyanın da, Toscana'nın da en eski ailesi olduğunu kabul ettiler. Bu nedenle Panfilo, messer Forese'nin yüzünün çirkinliğini belirtirken, haklı olarak Baronci'lerle karşılaştırma yapmıştı.

VII

*Sevgilisi ile birlikte iken kocasına yakalanan madonna Filippa, mahkemeye çıkartılır. Verdiği yerinde ve güzel bir yanıtla hem salıverilir, hem de yasa değiştirilir.**

Fiammetta susmuştu, herkes Scalza'nın Baronci'lerin daha soylu olduklarını kanıtlamak için ileri sürdüğü gerekçeye gülmeyi sürdürüyordu. Kraliçe Filostrato'dan öykü anlatmasını isteyince, o da söze başladı:

Değerli kadınlar, iyi konuşmayı bilmek, özellikle de gerektiğinde iyi konuşabilmek hiç kuşkusuz güzel bir şeydir. Size anlatmayı tasarladığım soylu kadın da bu niteliğe sahip. Yalnızca dinleyenleri kahkahaya boğmakla kalmamış, kendisini utanç verici bir ölüm tehlikesinden de kurtarmış. Dinleyin:

Bir ara Prato bölgesinde yürürlükte olan acımasız, haksız bir yasa, sevgilisi ile zina yaparken kocası tarafından yakalanan ya da para karşılığında erkeklerle yatan bir kadın için, hiçbir ayrım gözetmeden ateşte yakılmak cezası öngörüyordu. Bu yasa yürürlükte iken, madonna Filippa adında soylu, güzel ve deli gibi sevdalı bir kadın, bir gece kendi odasında kocası Rinaldo de' Pugliesi tarafından, canı gibi sevdiği Lazzarino de' Guazzagliotri adındaki yakışıklı, soylu delikanlının kollarında yakalandı. Gördükleri karşısında büyük bir öfkeye kapı-

* Kocasını aldatmakla neredeyse övünen bir kadın, yasanın zinayı cezalandırmasını eleştirir.

lan Rinaldo, koşup karşısındakileri öldürmemek için kendini zor tuttu. Kendisini düşünmese, öfkesine yenik düşecekti. Öfkesini dizginlemesi, öldüremediği karısını Prato yasaları aracılığıyla öldürtmesine engel değildi. Filippa'nın suçunu kanıtlayacak yeterli kanıtlar vardı. Gün ağarır ağırmaz, kimseye danışmaya gerek duymadan mahkemeye başvurdu, karısını suçladı.

Filippa, sevdalı kadınların çoğu gibi yürekli bir kadındı. Dostlarının, akrabalarının karşı çıkmalarına aldırmayıp, mahkemeye giderek gerçeği söylemeye karar verdi. Korkup kaçarak gurbet ellerde saklanmaktansa, mert bir biçimde ölmeyi göze aldı. Böylece, bir gece önce kollarında yakalanmış olduğu sevgilisine karşı da saygılı davranmış olacaktı. Suçu inkâr etmesini öneren kadınlı erkekli bir kalabalıkla yargıcın yanına vardı. Soğukkanlı bir yüz ve sert bir sesle kendisinden ne istediğini sordu.

Kadın güzeldi, görgülü idi, sözleri yüreğinin soyluluğunu yansıtıyordu. Yargıç kadına acımaya başlamıştı. Olayı kabullenerek onurunu lekelemesinden, onu da ölüm kararı vermek zorunda bırakmasından çekiniyordu. Kadını sorgulamamazlık edemezdi.

"Madonna" dedi, "gördüğünüz gibi kocanız Rinaldo burada ve sizden şikâyetçi. Sizi zina yaparken yakaladığını söylüyor. Yürürlükteki yasayı uygulayarak, sizi ölüm cezasına çarptırmamı istiyor. Suçu kabul etmezseniz yasayı uygulayamam. Bu nedenle iyice düşünüp taşının, kocanızın suçlamasının doğru olup olmadığını söyleyin bana."

Kadın hiç duraksamadan, yumuşak bir sesle karşılık verdi:

"Messere, Rinaldo'nun kocam olduğu, dün gece beni Lazzarino'nun kolları arasında bulduğu doğru. Lazzarino'ya beslediğim içtenlikli, temiz sevgi nedeniyle birçok kez onun

kolları arasında oldum. Bunu yadsımıyorum. Yasaların herkes için eşit olması ve uygulanacakları kişilerin onayı alınarak çıkartılmaları gerektiğini bildiğinizden kuşku duymuyorum. Sözünü ettiğiniz yasa ise böyle değil. Yalnızca zavallı kadınları cezalandırıyor. Oysa kadınlar, birçok kişiyi doyurmayı erkeklerden daha iyi başarırlar. Ustelik bu yasa çıkartılırken kadınların görüşü alınmadı, hiçbir kadının onayı sağlanmadı. Bu nedenle, bu yasaya kötü bir yasa demek yanlış olmaz. İsterseniz dediklerime, vicdanınızın sesine kulak vermeyip yasayı uygulayabilirsiniz. Ama bir karara varmadan önce, bana küçük bir iyilikte bulunmanızı istiyorum. Ne olur kocama sorun, her istediğinde, hem de canı istediğince, hiç karşı çıkmadan kendimi ona vermiş miyim, vermemiş miyim."

Rinaldo yargıcın soruyu sormasını beklemeden hemen yanıt verdi. Her istediğinde, karısının her isteğini yerine getirmiş olduğunu söyledi. Bunun üzerine kadın konuşmasını sürdürdü:

"Görüyorsunuz messere, neyimi seviyorsa, neyimi istiyorsa hep almış benden. Peki ondan arta kalanı ne yapacaktım? Köpeklere mi atacaktım? Boşa harcayacak, bozulmasını bekleyecek yerde, beni canı gibi seven soylu bir kişinin gönlünü etmem daha doğru olmaz mıydı?"

Prato halkının neredeyse tümü, böyle, soylu, ünlü bir kadının sorgusuna tanık olmak için mahkemeye koşmuştu. Kadının böylesine yerinde sorusu üzerine uzun uzadıya gülüştüler. Sonra birden, hep bir ağızdan kadının haklı olduğunu, doğru söylediğini haykırdılar. Oradan ayrılmadan önce de, yargıcın da onayını alarak acımasız yasayı değiştirdiler, ancak para karşılığında kocalarını aldatan kadınların cezalandırılmasını öngördüler.

Çılgın girişimi başarısızlıkla sonuçlanan Rinaldo, mahkemeden şaşkın bir biçimde ayrıldı. Salıverilen, sevinç için-

deki kadın ise evine, yeniden canlanmış bir alev gibi, başı dik olarak döndü.

VIII

*Fresco, görgüsüz kişilerden rahatsız olan yeğenine, keyfi kaçmasın diye aynaya bakmamayı önerir.**

Filostrato'nun, anlattığı öykü, dinleyen kadınların içinde, ilkin bir utanç duygusu uyandırdı. Bunun sonucu olarak yüzlerini saf bir pembelik kapladı. Sonra birbirlerine baktılar, gülmemek için zor tuttular kendilerini. Öyküyü için için gülerek dinlediler. Öykü sona erince, kraliçe Emilia'ya dönüp, sıranın ona geldiğini belirtti. Emilia da, uykudan uyanmış gibi içini çekerek, anlatmaya başladı.

Hülyalı kadınlar, daldığım düşünceler bir süredir beni uzaklara sürüklemişti. Kraliçemizin isteğini yerine getirmek için, dalıp gitmemiş olsaydım aklıma gelmeyecek bir öyküyü anlatıp, genç bir kızın aptalca hatasını belirteceğim. Amcası, yerinde bir karşılıkla kızın hatasını düzeltir, ama kız oralı olmaz.

Fresco da Celatico adında birinin, sevdiklerinin Cesca adını taktıkları bir kız yeğeni vardı. Kız güzeldi, gösterişliydi, ama güzelliği kimilerinde rastlanılan saflıktan yoksundu. Kendini beğenir, kadın erkek herkesi, gördüğü her şeyi eleştirirdi. Bir tek, kendisinde kusur bulmazdı. Oysa herkesten daha sıkıcı, daha sevimsiz, daha rahatsız edici bir kızdı. Hiçbir

* Amcasının verdiği dersi anlamayan görgüsüz, kuşbeyinli bir kızın öyküsü.

şeyden hoşnut kalmazdı. Üstelik öyle kurumluydu ki, Fransa kralının kızında bulunmazdı böyle kurum. Sokağa çıktığında, sanki gördüğü, rastladığı insanlar kokuyorlarmış gibi burnunu



tıkardı. Daha bir sürü sevimsiz, kaba davranışları vardı ama, hepsine değinmek istemiyorum. Günlerden bir gün, Cesca eve döndüğünde amcası da onlara gelmişti. Suratını asıp, oflaya puflaya amcasının yanına oturdu. Fresco:

"Bugün tatil Cesca, eve niye böyle erkenden döndün?" diye sordu.

Cesca kırıta kırıta yanıt verdi:

"Erken döndüğüm doğru. Bugüne dek sokaklarda bunca görgüsüz, adi erkeği, kadını bir arada görmemiştim. Sokaktan geçip de, midemi bulandırmayan tek kişi yoktu. Yeryüzünde bu çirkinlikleri görüp de, benim gibi üzülen bir başka kadın olduğunu sanmıyorum. Onları görmemek için, erkenden eve döndüm."

Yeğeninin yapmacık davranışlarından bıkmış olan Fresco şunları dedi:

"Bak kızım, görgüsüz kişilerden anlattığın gibi rahatsız oluyorsan, keyfini kaçırmamak için aynaya bakayım deme."

Cesca kendini Hazreti Süleyman gibi bilge sanıyordu ama, kafasının içi saman doluydu. Amcasının sözlerini tıpkı bir koyun gibi dinledi, kendisinin de herkes gibi aynaya bakmaya hakkı olduğunu söyledi. Aptallığını sürdürdü. Hâlâ da sürdürüyor.

IX

*Guido Cavalcanti, kendisine saldırmaya kalkan Floransalı şövalyelere yerinde bir ders verir.**

Kraliçe, Emilia'nın öyküsünü sona erdirdiğini ve ayrıcalıklı son öykücünün dışında kendisinden başka öykü anlatmayan kalmadığını görünce, söze şöyle başladı:

Zarif kadınlar, bugün benim anlatmayı tasarladığım en az iki öyküyü elimden aldınız. Yine de size anlatacak bir başka öyküm var. Göreceksiniz, belki de daha öncekilerin erişemediği derinlikte, anlamlı bir yanıtla sona erecek.

Hepiniz bilirsiniz, geçmiş dönemlerde kentimizde, hiçbiri günümüze ulaşmayan çok güzel, göğüs kabartan gelenekler vardı. Zenginliğin artması, para hırsını körükleyince bir zamanların gelenekleri de ortadan kalktı. Bu geleneklerden biri de, her mahallenin ileri gelenlerinin Floransa'nın çeşitli yerlerinde bir araya gelmeleriydi. Belirli sayıda üye içeren

* Bu öyküde Guido Cavalcanti'nin verdiği yanıtı, daha önce Petrarca da kullanmıştır. (*Rerum memor*, II. 3)

birlikler kurar, giderleri karşılayabilecek kişileri de birliğe üye yapmaya özen gösterirlerdi. Bir gün biri, ertesi gün bir başkası, kısaca herkes sırayla üyelere yemek verirdi. Sık sık, soylu



yabancıları ya da başka Floransalıları da konuk çağırırlardı yemeklere. Yılda en az bir kez, bir örnek giysiler giyerlerdi. Önemli günlerde hep birlikte kent sokaklarında atla dolaşırlardı. Özellikle büyük yortularda, ya da kente bir yenginin, mutlu bir olayın haberi ulaştığında silahlı oyunlar düzenlerlerdi.

Bu birliklerden biri de, messer Betto Brunelleschi'nin birliğiydi. Betto ile arkadaşları, messer Cavalcante de' Cavalcanti'nin* oğlu Guido'yu da aralarına alabilmek için büyük çaba harcamışlardı. Haksız da sayılmazlardı, çünkü Guido dünyanın en iyi mantıkçılarından biri olmanın yanı sıra, doğa bilimleri uzmanı çok iyi bir düşünürdü. Doğrusunu demek

* 1311'de öldüğü bilinen ünlü bir şövalye.

gerekirse, birlik böyle şeylere pek önem vermiyordu. Ama Guido seçkin, saygılı, güzel konuşan bir insandı. Nerede nasıl davranılması gerektiğini herkesten iyi biliyordu. Üstelik çok varlıklıydı. Değer verdiği kişilere çok saygı gösteriyordu. Ne var ki messer Betto bir türlü onu aralarına alamamıştı. Guido'nun, soyut düşüncelere daldığı için insanlara uzak durduğu sonucuna varmışlardı. Epikuros'un görüşlerine bağlı olduğu bilindiği için, çalışmalarının Tanrı'nın var olmadığını kanıtlamaya yönelik çalışmalar olduğunu söyleyenler de vardı.

Günlerden bir gün, Guido, Orto San Michele kilisesinden çıkmış, sık sık yaptığı gibi Adimari yolundan geçerek San Giovanni kilisesine gelmişti. Bu kilisenin çevresinde, şimdi Santa Reparata'da bulunan mermer lahitlerin de yer aldığı çok sayıda mezar vardı. Guido oradaki somaki sütunlarla, mezarların ve San Giovanni kilisesinin kapalı kapısının arasında yürüyordu. Santa Reparata alanından atlı olarak geçmekte olan messer Betto ile arkadaşları, Guido'yu mezarların arasında görünce:

"Hadi gidip şunun dersini verelim" dediler.

Sanki saldırıya geçer gibi atlarını mahmuzlayıp, neredeyse Guido görmeden, onun yanına vardılar.

"Guido" dediler "bize katılmayı kabul etmiyorsun, öyle olsun. Peki ama, Tanrı'nın olmadığını kanıtlayınca ne geçecek eline?"

Çevresinin sarıldığını gören Guido, hemen karşılık verdi:

"Burası sizin eviniz, ne isterseniz söyleyebilirsiniz bana."

Sonra elini yüksek mezarlardan birine dayadı, tüy gibi havalanarak bir sıçrayışta kendini öbür tarafa attı. Adamlardan kurtulup, gitti. Kalanlar birbirlerinin gözlerine baktılar. Guido'nun aptalın teki olduğunu, verdiği yanıtın ipe sapa gelmediğini, bu mezarlarla öbür kentlilerden, bu arada Gu-

ido'dan daha fazla bir ilgileri olmadığını söylediler. Bunun üzerine messer Betto arkadaşlarına şunları dedi:

"Asıl aptal sizsiniz, çünkü ne dediğini anlamadınız. Hiç belli etmeden, üç beş sözle hepimizi yerin dibine batırdı. Biraz düşünün. Bu mezarlar ölülerin evleri. Ölüler mezara yerleştirilir, orada kalırlar. Mezarların evimiz olduğunu söyledi. Onunla, onun gibi bilim adamları karşısında, bizlerin, bizim gibi aptal, okumamış insanların ölülerden beter olduğumuzu belirtmek istedi. Bu nedenle, burası sizin eviniz dedi."

Bunun üzerine herkes Guido'nun ne demek istediğini anladı. Utandılar ve bir daha damarına basmaya kalkışmadılar. O günden sonra messer Betto'yu da akıllı, anlayışlı bir şövalye bildiler.

X

*Keşiş Cipolla, köylülere Cebrail'in tüyünü göstermeye söz verir. Kutuda, tüy yerine kömür bulunca, bu kömürlerin ermiş Lorenzo'nun kızartılarak yakıldığı kömürler olduğunu söyler.**

Topluluktta herkes öykü anlatmış olduğu çin, Dioneo anlatma sırasının kendisine geldiğini anlamıştı. Kimsenin söz vermesini beklemeden, Guido'nun yanıtına düzilen övgüleri susturarak söze başladı:

---

* Daha önceki öykülerin kısalığını dengelemek için, Diono uzun bir öykü anlatıyor. Oyuna getirilen dalavereci bir keşiş, kendisini dinleyen saf köylüleri kandırarak işin içinden sıyrılıyor. Yazarın, usta çizdiği keşişe de, uşağına da sevecenlikle baktığı görülüyor.

İşveli kadınlar, istediğim konuyu seçmek ayrıcalığıma karşın, hepinizin çok güzel bir biçimde ele aldığınız konudan uzaklaşmak istemiyorum bugün. Sizin izinizden giderek, ermiş Antonio tarikatından bir keşişin, iki gencin kendisine



kurdukları tuzaktan nasıl ustaca sıyrıldığını göstereceğim. Öykümü anlatırken sözü uzatırsam, telaşa kapılmayın. Bakın, güneş daha yolunun yarısında bile değil.

Belki bilirsiniz, Certaldo* bizim buralarda, Valdelsa'ya bağlı bir yerdir. Küçüktür ama, bir zamanlar soylu, varlıklı kişileri barındırmıştır. Ermiş Antoino tarikatından keşiş Cipolla, yılda bir kez buraya gider, budalaların manastıra yaptıkları bağışları toplardı. Keşiş Cipolla'yı halk çok severdi. Çünkü dinlerine bağlı insanlardı. Üstelik, o bölgede Toscana'nın en iyi soğanı yetişirdi.** Keşiş Cipolla ufak tefek, kızıl saçlı sa-

* Boccaccio'nun babasının doğduğu yer. Boccaccio'nun da aynı yerde doğduğu kabul edilir. Boccaccio'nun mezar taşında *Patria Certaldum* (doğum yeri Certaldum) yazar.

** Cipolla İtalyancada soğan anlamına gelir.

kallı, güler yüzlü, yaşamaktan keyif alan bir insandı. Dahası, cahilin teki olmasına karşın, öyle güzel konuşur, öyle yerinde yanıtlar verirdi ki, kim olduğunu bilmeyenler büyük bir konuşmacı, belki de Tullius ya da Quintilianus sanırlardı.* Yöre insanları onu sever, sayar, iyiliğini isterlerdi.

Keşiş Cipolla, yine bir ağustos günü her zamanki gibi Certaldo'ya geldi. Pazar sabahı, çevredeki çiftliklerin kadınları erkekleri ayin için kiliseyi doldurdular. Keşiş Cipolla, bir ara öne doğru çıkıp şöyle dedi:

"Ey erkekler, kadınlar, bildiğiniz gibi her yıl buğdayınızın yulafınızın bir bölümünü ermiş Antonio'nun yoksullarına bağışlamayı gelenek haline getirdiniz. Gücünüzle, inancınızla orantılı olarak kiminiz az, kiminiz çok bağışta bulunuyorsunuz. Ermiş Antonio'nun sığırlarınızı, eşeklerinizi, domuzlarınızı, koyunlarınızı kazadan beladan koruması için yapıyorsunuz bu bağışları. Bundan başka, tarikata kayıtlı olanlar da, yılda bir kez küçük bir ödenti ödüyorlar. Başpapaz beni bunları toplamaya gönderdi. Bu nedenle, Tanrı'nın izniyle ikindi çanı çalınca, kilisenin önünde toplanın. Orada vaız verip, ıstavroz öptüreceğim size. Hepinizin ermiş Antonio'ya bağlı insanlar olduğunuzu bildiğim için, ayrıca size, denizlerin ötesindeki Kutsal Topraklardan kendi ellerimle getirdiğim kutsal bir emaneti göstereceğim. Bu kutsal emanet Cebrail'in tüylerinden biri. Kutsal Bakire'ye hamile kaldığını bildirmek için Nasıra'ya geldiğinde, odada düşürmüş."

Bunları dedikten sonra sustu, ayini sürdürdü.

Kilisede keşiş Cipolla'nın söylediklerini dinleyen kalabalık arasında kurnaz iki genç de vardı. Birinin adı Giovanni

* Boccaccio da, Marcus Tullius Cicero ile Marcus Fabius Quintilianus'un konuşma ustaları olduğunu kabul ediyordu.

del Bragoniera, ötekinin de Biagio Pizzini idi. Keşiş Cipolla'nın kutsal emanetten söz etmesi üzerine aralarında gülüştüler. Keşişle iyi dost olmalarına, onunla aynı görüşleri paylaşmalarına karşın, tüyle ilgili olarak ona bir oyun oynamaya karar verdiler. Cipolla'nın o gün öğle yemeğini bir arkadaşı ile birlikte yiyeceğini biliyorlardı. Yemek saati gelince sokağa fırlayıp keşişin kaldığı hana gittiler. Biagio, keşiş Cipolla'nın uşağını lafa tutacak, Giovanni de keşişin eşyalarını karıştırıp, eğer varsa tüyü alacaktı. Tüyün kayboluşunu, keşiş halka bakalım nasıl açıklayacaktı.

Keşiş Cipolla'nın uşağına kimileri Balina Guccio, kimileri Pislik Guccio, kimileri de Domuz Guccio diyorlardı. Lippo Topo'nun* resimlerindeki insanlardan bile daha çirkindi. Keşiş Cipolla sık sık uşağını çekiştirir, şöyle derdi:

"Uşağımın dokuz kusuru vardır. Bu kusurlardan biri bile bir Süleyman peygamberin, bir Aristoteles'in, bir Seneca'nın** erdemini, aklını, bilgeliğini hiçe indirmeye yeter. Dokuz kusurlu uşağımın erdemini, aklını, bilgeliğini varın siz hesaplayın artık!"

Dokuz kusurun neler olduğunu soran olursa, uyaklı olarak yanıt verirdi:

"Tembeldir, pistir, yalancıdır; derbeder, dik kafalı, küfürbazdır; özensiz, unutkan, ahlaksızdır. Bir sürü ufak tefek kusuruna ise değinmek istemiyorum. Buna karşılık gülünç bir yanı vardır. Gittiği her yerde evlenmek, bir ev tutmak ister. Upuzun, kara, kirli sakalının kendisini yakışıklı, çekici kıldığına inanır, kadınların görür görmez kendisine tutulduklarını

* Lippo Topo= Çirkin insan portreleri ile ünlü bir ressam.

** Sırayla, Yahudilerde, Greklerde ve Latinlerde bilginin simgesi sayılan kişiler.

sanır. Bırakacak olsanız peşlerinden koşar, pantolonunun kemeri bile çözülse durduramazsınız. Buna karşılık çok yardımı dokunur bana. Çünkü kulağı hep kiriştedir, gizlice söylenen sözleri bile duyar. Birisi bana bir şey soracak olsa, yanıt veremeyeceğimden korkup, hemen kendi aklına göre evet ya da hayır yanıtını veriverir."

Keşiş Cipolla işte bu uşağı handa bırakmış, eşyalarına göz kulak olmasını, özellikle kutsal emanetlerin bulunduğu heybeye kimsenin dokunmamasını tembih etmişti. Ne var ki, bülbülün yemyeşil dallardan inmemesi gibi Pislik Guccio da mutfaktan çıkmak bilmezdi. Hele mutfakta bir de hizmetçi kız varsa. Hanın mutfağında da bir hizmetçi kız vardı. Etli butlu, ufak tefek, çarpuk çurpuk bir kızdı. Memeleri bok torbası gibiydi, suratı Baronci'lerinkini* andırıyordu. Üstelik kan ter içinde kalmış, dumana, ise bulanmıştı. Akbabanın leşe saldırması gibi, Guccio da keşişin odasının kapısını açık, eşyaları yüzüstü bırakıp mutfağa daldı. Ağustos ayında olduklarına aldırmayıp ocağın yanına oturdu. Adı Nuta olan kızla çene çalmaya koyuldu. Soylu sayılabileceğini, borçlarını ödedikten sonra kendisine bin dokuz altın kaldığını söyledi. Öyle becerikliydi ki, efendisi bile onun yaptıklarını yapamazdı.

Guccio'nun külahı öyle kir pas içinde idi ki, Altopascio manastırının** kazanını yağlamaya yeterdi. Yakası, koltuk altları kirden ışıyan yamalı, yırtık pırtık hırkası Tatarların, Hintlilerin kumaşlarından bile daha lekeli, daha rengârenkti. Pabuçları patlak, çorapları yırtıktı. Ama, sanki Ciastiglione*** beyi imiş gibi konuşuyor, kızı giydirip kuşatacağını, kap kacak alacağını, başkalarının yanında çalışmaktan kurta-

* Bkz. altıncı gün altıncı öykü.
** Bu manastırın kazanında, haftada iki kez yoksullar için çorba pişirilirdi.
*** Derebeylik Fransa'sındaki Châtillon-sur-Marne şatosu.

racağını, çok varlığı olmasa da, onu daha iyi koşullara kavuşturacağını söylüyordu. Daha bir sürü şey diyordu. Ne var ki, tatlı da olsalar bu sözler rüzgâr gibi geçip gidecek boş sözlerdi. Bu nedenle, girişimlerinin çoğu gibi, hiçbir etki uyandırmadılar.

İki genç adam Domuz Guccio'yu Nuta'ya dil dökerken görünce çok sevindiler. İşleri yarı yarıya kolaylaşmıştı. Keşişin, kapısı açık odasına girdiler kolayca. İlk olarak içinde tüyün bulunduğu heybeyi alıp açtılar. Arayıp, ipek bir kumaşa sarılı küçük bir kutu buldular. Kutunun içinde, bir papağanın kuyruğundan kopartılmış bir tüy bulunca, bunun Cipolla'nın Certaldo halkına göstereceği tüy olduğunu anladılar. İnsanlar keşişin sözlerine inanacaklardı. Çünkü, daha sonraları ne yazık ki bütün İtalya'yı kaplayacak olan Mısır malları, o dönemde Toscana'da çok azdı. Başka yerlerde bu malları bilenler olsa bile, bu bölge insanları içinde bilen yoktu. Eski geleneklerin etkisi sürüp gittiğinden, görmek bir yana, papağanın adını bile kimse duymamıştı.

Tüyü buldukları için sevinen genç adamlar, kutuyu boş bırakmamak için, içine odanın bir köşesinde gördükleri kömürü doldurdular. Kutuyu kapatıp her şeyi eski durumuna getirdikten sonra, kimseye görünmeden oradan uzaklaştılar. Tüy yerine kömür bulunca, keşiş Cipolla'nın ne diyeceğini bekleyebilirlerdi artık.

Kiliseyi dolduran ve ikindide Cebrail'in tüyünün gösterileceğini duyan iyi yürekli erkekler kadınlar, ayin sona erince evlerine döndüler. Konu komşuya, eşe dosta bu haberi ulaştırdılar. Tüyü görmek için öyle çok erkek, kadın geldi ki, kilisenin önü tıklım tıklım oldu.

Keşiş Cipolla karnını tıka basa doyurmuş, ardından biraz da kestirmişti. İkindiye doğru uyandığında, tüyü görmek için gelen kalabalık köylüleri gördü. Çanları, heybeyi alıp gelme-

si için Pislik Guccio'ya haber saldı. Uşak istemeye istemeye Nuta'yı bırakıp mutfaktan çıktı. İstenilen şeyleri efendisine götürdü. İçtiği su vücudunu ağırlaştırdığı için, soluk soluğa vardı efendisinin yanına. Keşiş Cipolla'nın buyruğu üzerine kilisenin kapısına gidip çanları çalmaya başladı. Halk toplanınca, heybeden bir şeyin alındığından haberi olmayan keşiş Cipolla vaaz vermeye başladı, amacına uygun bir sürü söz söyledi. Sıra Cebrail'in tüyünün gösterilmesine gelince, önce Confiteor* duasını okudu. Sonra iki meşale yaktırdı. Külahını çıkartıp, kutuyu saran ipek kumaşı çözdü büyük bir özenle. Cebraile, kutsal emanetlere övgüler düzüp dualar okuduktan sonra kutuyu açtı.

Kutuyu açıp da kömür dolu olduğunu görünce, bu oyunu Balina Guccio'nun oynamış olabileceğini aklının ucundan bile geçirmedi, böyle bir şeyi beceremezdi uşağı. Eşyalarına sahip çıkmadığı için kınamadı da uşağını. İçin için kendini kınadı, eşyalarını bu tembel, dikkafalı, derbeder, unutkan uşağa kendisi emanet etmişti. Ama yine de renk vermedi. Yüzünü, ellerini gökyüzüne doğru kaldırdı ve herkesin duyabileceği yüksek bir sesle:

"Ey yüce Tanrım, nelere kadirsin sen!" dedi.

Sonra kutuyu kapatıp halka dönerek konuşmasını sürdürdü:

"Kardeşlerim, bacılarım, gençliğimde, başkeşiş beni dünyanın güneşin doğduğu yerlerine göndermişti. Görevim, Porcellana'nın**, bizden çok başkalarının, para pul ödemeden yararlandıkları ayrıcalıklarını araştırmaktı. Vinegia'dan yola çıkıp yürüyerek Borgo de'Greci'ye gittim. Atımla Garbo

* Günah çıkartma duası.
** Floransa'da bir hastane.

ve Baldacca krallıklarından geçip Parione'ye vardım. Oradan da, aç susuz Sardinya'ya ulaştım. Gördüğüm her yeri size teker teker saymanın anlamı var mı? Braccio di San Giorgio'yu* geçtikten sonra, kendimi Dalaveristan ve Soytaristan'da buldum. Buraları nüfusun yoğun olduğu kalabalık yerlerdi. Sonra Yalanlar ülkesine vardım ve burada kimisi bizim tarikattan, kimisi başka dinden bir sürü keşişle karşılaştım. Hepsi de, Tanrı'nın adına sığınarak sıkıntıdan kaçınıyor, kendi çıkarları söz konusu olmadıkça başkalarının dertleri ile ilgilenmiyor, harcamalarını sahte para ile yapıyorlardı. Oradan Abruzzi topraklarına geçtim. Burada erkekler, kadınlar dağlara tırmanırken nalın giyiyor, domuzlarına işkembeden abalar giydiriyorlardı. Biraz daha gidince, ekmeklerini sopaya takarak, şaraplarını tulumlara doldurarak taşıyan insanlarla karşılaştım. Daha sonra, bütün suların aşağıya doğru aktığı Baschi dağlarına geldim. Anlayacağınız o kadar çok yol almıştım ki, kendimi ta Hindistan'ın Pastinaca bölgesinde buldum. Üstümdeki şu cüppe adına ant içerim ki, orada havada uçuşan bıçaklar gördüm. Gözleri ile görmeyenler inanamazlar buna. Dediklerimin doğruluğunu Maso del Saggio'ya sorabilirsiniz. Kendisini orada tanıdım. Büyük bir tacir. Cevizleri kırıp kabuklarını perakende satıyordu.

Aradığımı bulamamıştım daha. İleriye doğru gidersem dalgalarla boğuşmam gerekeceğinden, geri dönüp Kutsal Topraklara geldim. Buralarda yaz boyunca soğuk ekmeği dört dinara veriyorlar, sıcak ise bedava Burada saygıdeğer Kudüs patriği messer Ne-olur-kız-ma-ba-na'yı buldum. Ermiş Antonio tarikatı cüppesini sırtımdan eksik etmediğimi görünce,

* Vinegia= Venedik; Garbo= Kuzey Afrika'da krallık; Baldacca= Halk ağzında Bağdat; Braccio di San Giorgio= Boğaziçi.

koruması altındaki kutsal emanetleri görmemi istedi. O kadar çok kutsal emanet vardı ki, hepsini saymaya kalksam, birkaç mil yol gitmekten daha uzun sürer. Sizi düş kırıklığına uğratmamak için, yine de birkaçının adını söyleyeceğim. İlkin bana Kutsal Ruh'un parmağını gösterdi. Parmak sapasağlamdı. Sonra ermiş Francesco'ya görünmüş olan meleğin kâkülünü; kerubi meleklerinden birinin tırnağını; Verbumcaro-kafanı-pencereye-tosla'nın kaburga kemiklerinden birini; kutsal Katolik İnancının giysilerini; İsa'ya bağlılıklarını bildiren çobanlara Doğu'da gözüken yıldızın ışınlarını; ermiş Michele'nin iblisle dövüşürken vücudundan boşalan terin doldurulduğu şişeyi; ermiş Lazzero'nun çene kemiğini ve daha bir sürü şey gösterdi. Ben de ona Montemorello yamaçlarına ilişkin, halk ağzı ile yazılmış bir öykü ile, uzun süredir aramakta olduğu Caprezio'nun birkaç bölümünü armağan ettim. Karşılık olarak o da kutsal armağanlara ortak etti beni, Kutsal Haç'ın dişlerinden birini, Süleyman Peygamberin tapınağındaki çanların sesini içeren küçük bir şişeyi, daha önce sözünü ettiğim Cebrail'in tüyünü ve ermiş Gherardo da Villamagna'nın nalınının tekini verdi. Nalın yanımda değil, Floransa'da Gherardo de' Bonsi'ye verdim, o ermişi çok seviyor. Patrik ayrıca, kızartılarak kurban edilen ermiş Lorenzo'nun yakıldığı ateşten arta kalan birkaç kömür parçası da verdi bana.

Bunların hepsini buraya getirdim, özenle koruyorum. Başkeşişim, kutsallıkları kanıtlanmadıkça bu emanetleri kimseye göstermeme izin vermiyordu. Gerçekleştirdikleri kimi mucizelerle, patriğin gönderdiği mektuplar bu konudaki kuşkuları ortadan kaldırdı. Böylece emanetleri size göstermeme izin verdiler. Kimseye güvenemediğim için emanetleri hep yanımda taşıyorum. Cebrail'in tüyünü, bozulmaması için bir kutuda saklıyorum. Ermiş Lorenzo'nun yakıldığı kömürler de başka bir kutuda duruyor. Kutular birbirlerine çok benzediği

için sık sık karıştırıyorum. Yine karıştırmışım. Tüyün kutusunu getirecek yerde, kömürlerin kutusunu getirmişim. Bana kalırsa yanlışlık da söz konusu değil. Tanrı'nın isteği böyle. Ermiş Lorenzo yortusuna iki gün kaldığını anımsatmak için, yüce Tanrı bu kutuyu tutuşturdu elime. Ermişin yakıldığı kömürleri size göstererek, yüreklerinizde o kutsal kişiye karşı beslemeniz gereken sevgiyi körüklememi istedi. Bu nedenle sevgili evlatlarım, başınızda ne varsa çıkartıp, kutsal emaneti görmek için saygılı bir biçimde yaklaşın. Şunu da unutmayın ki, bu kömürlerle giysilerinin üstüne ıstavroz işareti çizilenler, o yıl boyunca yangın yüzü görmezler."

Bunları söyleyip, ermiş Lorenzo'nun ruhuna bir de dua okuduktan sonra kutuyu açıp içindeki kömürleri gösterdi. Alıkların çoğunlukta olduğu kalabalık, hayranlık ve saygı ile baktı kömürlere. Herkes keşiş Cipolla'nın çevresini sardı. Her zamankinden daha fazla paralar vererek, kömürle giysilerinin üstüne ıstavroz çizmesini istediler. Keşiş Cipolla kömürleri alıp, beyaz mintanların, hırkaların, kadınların tüllerinin üstüne ıstavrozlar çizdi. Bir yandan da, ıstavroz çizerken küçülen kömürlerin, kutuda yeniden büyüdüklerini, bu olaya birçok kez tanık olduğunu anlattı.

Cipolla böylece Certaldo halkını ıstavrozlayarak işin içinden sıyrılmış, tüyü çalarak kendisi ile dalga geçmek isteyenlerle, o dalga geçmişti. Tüyü çalanlar keşişin konuşmasını dinleyip, nasıl dolaylı bir biçimde durumu kurtardığını görünce öyle bir güldüler ki, neredeyse çene kemikleri kırılacaktı. Kalabalık dağıldıktan sonra, gidip keşişi buldular, yaptıklarını katıla katıla anlattılar ona. Tüyü de geri verdiler. Tüy, ertesi yıl sahibine, o gün kömürlerin sağladığı kazançtan daha az kazanç sağlamadı.

Bu öykü büyük bir keyif vermiş, çok beğenilmişti. Keşiş

Cipolla, özellikle de hac gezisi, orada görüp getirdiği kutsal emanetler herkesi güldürmüştü. Öykü sona erince eğemenliğinin de sona erdiğini anlayan kraliçe ayağa kalktı. Gülümseyerek tacı Dioneo'nun başına taktı ve şunları dedi:

"Kadınları yönetmek, yönlendirmek sorumluluğunu denemek sırası Dioneo'da. Kral, sensin. Öyle bir yönet ki bizi, yönetimin sona erdiğinde övgülerle analım seni."

Tacı giyen Dioneo gülerek karşılık verdi:

"Hepiniz sık sık kral görmüşsünüzdür, satranç oyunundaki kralları demek istiyorum. Onlar benden daha değerli. Gerçek bir kralın hak ettiği saygıyı bana da gösterirseniz, ben de size, yokluğu bir eğlenceyi sevinçten yoksun kılan her şeyi sağlarım. Neyse, bu sözleri bırakalım. Bildiğim gibi yönetmeye çalışacağım sizleri."

Geleneğe uyarak kâhyayı çağırttı, egemenliği boyunca yapılması gerekenleri söyledi. Sonra şunları ekledi:

"Değerli kadınlar, insanın becerisine, aklın gücüne çeşitli nedenlerle değindik. Az önce Licisca kadın gelip de, yarınki konuşmalarımızın konusunu aktarmamış olsaydı, inanın konu seçmek için zorlanacaktım. Sizin de duyduğunuz gibi, komşularından hiçbirinin kız oğlan kız olarak kocaya varmadıklarını söyledi, kadınların kocalarına oynadıkları bir sürü oyun bildiğini ekledi. İlk konuyu bırakalım, çocuksu bir konu. Ama ikinci konunun üzerinde konuşmanın keyifli olacağını düşünüyorum. Madem ki Licisca bize bu olanağı sağladı, yarın kadınların sevdalarını savunmak ya da canlarını kurtarmak için kocalarına, belli ederek ya da etmeyerek oynadıkları oyunlardan söz edelim."

Kadınlardan bir bölümü, bu konuyu uygun bulmayıp, açıklanan konunun değiştirilmesini isteyince kral şu yanıtı verdi:

"Kadınlar, ne önerdiğimi sizden iyi biliyorum. Ne derse-

niz deyin, kararımdan döndüremezsiniz beni. Erkekler de, kadınlar da, dürüstlükten sapmadıkça her konuda konuşabilirler. Günümüzde ahlâk bozukluğu yüzünden yargıçların mahkemelerden çekildiklerini, Tanrı buyruklarının da, insan yasalarının da uygulanmadığını, yaşamımızı sürdürmek için her birimize geniş yetkiler tanındığını bilmiyor musunuz yoksa? Erdeminiz, ahlak dışı bir yola sapmak amacı gütmeyip, sizi ve başkalarını eğlendirecek sözlere biraz olsun hoşgörü gösterebiliyorsa, doğrusu eleştirilecek bir şey görmüyorum ortada. Kaldı ki, topluluğumuz ilk günden şimdiye dek, kim ne derse desin çok dürüst davrandı. Kimse lekelenmedi, Tanrı'nın izni ile bundan böyle de lekelenmeyecek. Namusunuzu bilmeyen mi var? Değil eğlenceli öyküler, ölüm korkusu bile bir şey eksiltemez namusunuzdan. Doğrusunu demek gerekirse, bu konuları konuşmaktan kaçınırsanız, sizin de böyle bir suç işlediğiniz, bu nedenle bu konuyu istemediğiniz sonucuna varanlar olabilir. Üstelik, kral seçilince önerdiğim ilkeye karşı çıkmayarak, şimdiye dek her dediğinizi yerine getirmiş olan beni de onurlandırmış olursunuz. Ruhu bizden daha kötü olanlara yaraşan bu kuşkuları bir yana bırakın. Hepiniz kafanızı çalıştırın, güzel bir öykü düşünün."

Bu sözleri dinleyen kadınlar, öneriyi benimsediklerini söylediler. Kral, yemek saatine dek isteyeni istediğini yapmakta özgür kıldı. Öyküler kısa sürdüğü için, güneş oldukça yüksekte idi. Dioneo öbür erkeklerle oyun oynamaya koyuldu. Elissa kadınları bir köşeye çağırdı:

"Buraya geldik geleli, hiçbirinizin bildiğini sanmadığım yakınlardaki bir yere götürmek istiyordum sizi. Kadınlar Vadisi'ne. Bir türlü götüremedim. Güneş daha tepede olduğuna göre bugün götürebilirim. Gitmek isterseniz, hiç kuşkum yok, vadiyi görünce çok seveceksiniz."

Kadınlar gitmek istedikleri yanıtını verdiler. Hizmetçi-

lerden birini çağırıp, kimseye bir şey demeden yola çıktılar. Bir mil yol almadan Kadınlar Vadisi'ne vardılar. Kenarından berrak bir suyun aktığı, daracık bir yoldan girdiler vadiye. Hava daha sıcak olduğu için, akla gelebilecek her türlü güzelliği, hoşluğu gördüler. İçlerinden birinin daha sonra bana anlattığına göre, vadinin tabanı pergelle çizilmiş gibi yusyuvarlaktı. İnsan eli değmemişti, doğal yapısı öyle idi. Çevresinin uzunluğu yarım mili aşıyordu, etrafında çok yüksek olmayan altı tepe vardı. Her tepenin üstünde, küçük bir şato görünümünde güzel bir ev vardı. Tepelerin yamaçları tatlı bir eğimle vadiye iniyordu, tıpkı tiyatrolarda basamakların, çemberlerini hep daraltarak tepeden tabana doğru birbirlerini izlemeleri gibi. Güneye bakan yamaçlar asma, zeytin, badem, kiraz, incir ve başka meyve ağaçları ile kaplıydı, bir karış toprak ziyan edilmemişti. Kuzeye bakan yamaçlarda, gökyüzüne yükselen yemyeşil meşe, dişbudak ve başka ağaç koruları vardı.

Kadınların geldikleri vadiden başka girişi olmayan, az ötedeki düzlük, köknar, selvi, defne doluydu, arada birkaç çam da vardı. Öylesine düzenliydiler ki, sanki çok usta bir bahçıvan dikmişti hepsini. Güneş ancak doruğa ulaştığında, ışınları yaprakların arasından taze otlarla, lal kırmızısı çiçeklerle kaplı toprağa ulaşabiliyordu. Bunlardan başka gözleri okşayan bir de akarsu vardı. İki tepenin böldüğü vadiden, canlı renkli kayaları yalayarak iniyor, kulakları okşayan bir ses oluşturuyordu. Uzaktan bakınca köpükleri, bir basınç altında püsküren gümüşü çağrıştırıyordu. Su aşağıya ulaşıp, güzel bir derede toplandıktan sonra ovanın ortasında hızla akarak, kimi kentlilerin bahçelerinde yaptırdıkları havuzları andıran küçük bir göl oluşturuyordu. Gölün derinliği ayakta duran bir insanın göğsünü geçmiyordu. İçine hiçbir şey karışmadığı için göl öyle berraktı ki, dibindeki ince mi ince kum görülüyordu. İşi gücü olmayan biri, isterse kum tanelerini sa-

yabilirdi. Suya bakınca yalnızca dibi değil, dört bir yana gidip gelen, balıklar da görülüyordu. İnsan hem keyif alıyor, hem şaşırıyordu. Gölün kıyısını, nemin de etkisiyle gür otlar bürümüştü. Suyun fazla bölümü ise bir başka dereye geçerek vadiden çıkıyor, daha alt kesimlere doğru akıyordu.

Genç kadınlar gölün kıyısına gelince çevreye bakıp uzun uzadıya yorumladılar. Hava çok sıcaktı; önlerindeki gölü görünce, girip yıkanmaya karar verdiler, nasıl olsa kimsenin kendilerini görmesi olasılığı yoktu. Hizmetçilerine yolun başında durup, gelen olup olmadığını gözetlemesini, gelen olursa kendilerine haber vermesini söylediler. Sonra, yedisi de soyunup göle girdiler. Suyun içindeki taze bedenleri, incecik bir camın ardındaki pembe gülleri andırıyordu. Suyu dalgalandırmadıkları için, balıkların peşinden oradan oraya seyirtiyor, elleri ile balık yakalamaya çalışıyorlardı. Yeterince eğlenip, üç beş balık tuttuktan sonra sudan çıkıp, daha önce yaptıkları gibi çevreyi övmek olanağı bulamadan giyindiler. Artık dönüş vakti gelmişti. Yörenin güzelliklerinden söz ederek, ağır adımlarla yola koyuldular. Eve döndüklerinde, erkekleri bıraktıkları yerde oyun oynarken buldular. Pampinea gülümseyerek:

"Sizi bir güzel atlattık bugün" dedi.

"Nasıl atlattınız? Bize bir şey demeden dolap mı çeviriyorsunuz artık" dedi Dioneo.

"Tam üstüne bastınız" dedi Pampinea. Sonra gittikleri yeri, nasıl olduğunu, uzaklığını, neler yaptıklarını anlattı uzun uzadıya. Yörenin güzelliklerini dinleyen kral, gidip orayı görmek istedi. Hemen sofranın hazırlanması buyruğunu verdi. Herkes keyifle karnını doyurdu. Yemeğin ardından üç erkek, uşakları ile birlikte, daha önce içlerinden hiçbirinin görmemiş olduğu vadiye gittiler. Bütün ayrıntılarını değerlendirip, dünyanın en güzel yerlerinden biri olduğuna karar

verdiler. Suya girip yıkandılar, üstlerini giydiler, vakit geç olduğu için eve döndüler. Kadınları, Fiammetta'nın söylediği dizelerin eşliğinde halka olmuş dans ederken buldular. Onlar da dansa katılıp, Kadınlar Vadisi'nde gördüklerini övdüler. Kral kâhyayı çağırtıp, ertesi sabah için orada gerekli düzenlemeleri yapmasını, yemekten sonra kestirmek ya da uzanmak isteyecek olanlar için de bir iki döşek götürmesini söyledi. Daha sonra, meşaleler, şarap, çörek getirtti. Karınlarını doyurunca, kral herkesin dansa katılmasını istedi. Panfilo ilk adımı atınca, kral Elissa'ya döndü ve büyük bir incelikle şunları dedi:

"Güzel dostum, sen beni bugünlük kral yaparak onurlandırdın, ben de bu akşam sana şarkı söylemek onurunu bırakıyorum. İstediğin şarkıyı söyleyebilirsin."

Elissa gülümseyerek olumlu yanıt verdi ve güzel sesi ile şarkı söylemeye başladı:

Ey Sevda, pençelerinden kurtarabilirsem kendimi,
sanmıyorum bir daha
boyunduruğun altına gireceğimi.

Gencecik bir kızdım tanıdığımda seni,
yüce, tatlı bir erince erişeceğimi sanmış,
silahlarımı yere bırakmıştım
çünkü tam güvenmiştim sana;
oysa kalleş, acımasız, yırtıcı bir zorba idin sen,
hemen üstüme atladın
silahlarınla, korkunç kıskaçlarınla.

Sonra, zincirlerine vurup,
gözlerimde acı yaşlar, yüreğimde sızılar
canımı almak için dünyaya gelmiş olana

köle ettin beni;
öyle sertti ki egemenliği,
beni yiyip bitiren üzüntüler gözyaşları
bile yumuşatamadı.

Yakarılarımı rüzgâr aldı götürdü;
hiçbirini dinlemedi, duymak bile istemedi;
içimdeki sıkıntı her geçen saat artıyor,
ne yaşamayı becerebiliyorum, ne de ölmeyi;
yeter! kurtar beni tükenmekten efendimiz;
yapamadığımı sen yap:
zincire vurup onu bana ver.

Yapmak istemezsen bunu, hiç olmazsa çöz
umudun attığı düğümleri;
yalvarırım efendimiz, onayla dileğimi;
yaparsan bunu yine eski
güzelliğime kavuşacağım
acılardan arınıp
beyazlı pembeli çiçekler açacağım.

Elissa baygın bir iç çekişle son sözcükleri söylediğinde herkes şarkıyı sevmiş, ama bu şarkıyı neyin esinlendirmiş olabileceğini kimse anlayamamıştı. Keyfi yerinde olan kral, Tindaro'yu çağırıp, gaydasını çıkartmasını istedi. Bu çalgının eşliğinde birçok dans yaptırttı. Sonra, gecenin büyük bir bölümü geçmiş olduğu için, herkese gidip yatmalarını söyledi.

Decameron'un altıncı günü
sona eriyor,
Dioneo'nun başkanlığında başlayan
yedinci günde
kadınların sevdalarını savunmak ya da canlarını kurtarmak
için kocalarına, belli ederek ya da etmeyerek
oynadıkları oyunlardan
söz ediliyor.



Yıldızlar doğudan kaçışmışlardı, bir tek Lucifero adını verdiğimiz yıldız gün doğumunun beyazlığı içinde ışımayı sürdürüyordu. Kâhya kalktı, gerekli ne varsa alıp, efendisinin verdiği buyruğu yerine getirmek için Kadınlar Vadisi'ne gitti. Kâhyanın gidişinin üstünden çok geçmeden, yüklemelerin gürültüsüne atların kişenmesine uyanan kral da kalktı. Kadınlarla erkekleri de kaldırdı. Güneşin ışınları iyice ışımadan yola çıktılar. Bülbüllerin, başka kuşların şakıması, hiç o sabahki gibi sevinçli gelmemişti kulaklarına. Kuş sesleri eşliğinde Kadınlar Vadisi'ne vardıklarında daha da çok kuşla karşılaşınca, bu şenliğe gezilerinin yol açmış olduğunu düşündüler. Vadiyi baştan başa dolaşıp gezdiler; sabah saatlerinin etkisi ile her şey bir gün öncesinden daha da güzel göründü gözlerine. İyi şaraplar içip, çörekler yiyerek karınlarını doyurduktan sonra, kuşlardan geri kalmamak için şarkı söylemeye başladılar. Şarkıları vadide yankılanıp yinelenirken, kuşlar da sanki yenik düşmemek için yeni, güzel sesler çıkartmaya koyuldular.

Yemek saati geldi. Gölün yanı başında, gür defnelerle

başka güzel ağaçların altında masalar kurulmuştu. Kral karar verince masalara oturuldu. Yemek boyunca, birbirlerinin peşlerine takılarak yüzen balıklara baktılar, arada konuştular da. Yemek sona erince masalar temizlenip kaldırıldı, eskisinden daha büyük bir coşku ile şarkılar söylendi. Becerikli kâhya vadinin birçok yerine döşekler sermiş, üstlerine ince şayaklar örtmüş, çevrelerini perdelerle örtmüştü. Kral isteyenlere yataklarda yatma izni verdi, yatmak istemeyenler de canlarının istediğini yaptılar. Artık sıra herkesin kalkıp öykü anlatmasına gelmişti. Kral, yemek yedikleri yerin az ötesindeki otların üstüne halılar serdirdi. Herkes gölün kıyısına oturdu. Kral Emilia'dan ilk öyküyü anlatmasını istedi. Emilia gülümseyerek, büyük bir istekle söze başladı.

I

*Gianni Lotteringhi, gece sokak kapısının vurulduğunu duyar. Karısını uyandırır. Kadın, kapıya vuranın hortlak olduğuna inandırır onu. Hortlağı kovmak için dua okuyunca kapıdaki ses kesilir.**

Efendimiz, ele alacağımız böylesine zengin bir konuda önceliği bir başkasına tanısaydınız, çok sevinirdim. Ama herkese benim örnek olmamı istediğinize göre, seve seve yerine getireceğim isteğinizi. Çok sevgili kadınlar, ileride işinize yarayacak şeyler anlatacağım size. Kadınlar ürkek olur, en çok

* Kendisini başka bir erkekle bastıran kocasını yatıştırmanın yolunu bulan akıllı kadın bulduğu yöntemi, kocasından öç alıyormuş gibi, tadını çıkartarak uygular.

da hortlaktan korkarlar. Tanrı tanığımdır, ne hortlak gördüm, ne de hortlak görmüş birine rastladım. Yine de öykümü iyice dinleyecek olursanız, en azından, hepimizin korktuğu hortlakları başınızdan savmaya yarayan kutsal bir duayı öğrenmiş olursunuz.

Bir zamanlar Floransa'nın San Brancazio mahallesinde Gianni Lotteringhi adında bir dokumacı vardı. Sanatında usta olmasına karşılık, başka konularda becerikli değildi. Temiz yürekli olduğu için, sık sık Santa Maria Novella kilisesinin ilahicilerine başkan seçilirdi. Onlara yardımcı olur, ayak işlerini görür, çok övünürdü bununla. Sık sık başkan yapılmasının nedeni, varlıklı olduğu için papazlara yardım etmesiydi.



Çorap, takke, cüppe gibi armağanlar karşılığında, papazlar ona güzel dualar öğretir, halk dilinde *Pater noster* duası, ermiş Alessio ilahisi, ermiş Bernardo yakarısı, Matelda kadının övgüsü gibi zırvalar verirlerdi. O da bunları çok önemser, ruhunun kurtuluşu için büyük bir özenle saklardı.

Gianni'nin, monna Tessa adında çok güzel, işveli bir ka-

rısı vardı. Mannuccio della Cuculia'nın kızı olan kadın çok akıllı ve kurnazdı. Kocasının bönlüğünü anlamış, Federigo di Neri Pegolotti adında yakışıklı, canlı kanlı bir delikanlıya sevdalanmıştı. Bir gün hizmetçisini göndermiş, Federigo'yu, Gianni'nin Camerata yöresindeki çok güzel evine çağırmıştı, görüşmek için. Kadın her yaz buraya giderdi. Arada Gianni de gelip, yemek yer yatar, ertesi sabah dükkânına, kimi kez de ilahilerine dönerdi.

Federigo da kadından çok hoşlandığı için, belirlenen günün akşamı, söylenilen yere gitti. O akşam Gianni gelmediği için, büyük bir keyifle yemek yedi, kadınla birlikte kaldı. Kadını kollarının arasına aldığında, kadın ona kocasının söylediği ilahilerin altısını öğretti. Kadın, bu ilk buluşmanın son buluşma olmasını istemiyor, Federigo da onun gibi düşünüyordu. Her sefer hizmetçi ile haber göndermek zorunda kalmamak için aralarında anlaştılar. Federigo her gün, biraz daha yukarıda olan kendi evine gidip gelirken, kadının evinin bitişiğindeki bağa bakacaktı. Sırığa takılı eşek başı Floransa'ya dönükse, Gianni o gece kesinkes eve gelmeyecek demekti. Kapı açık değilse, Federigo üç kez tıklatacak, kadın da kapıyı açacaktı. Eşeğin başının Fiesole'ye dönük olması, Gianni eve gelecek anlamını taşıyacaktı.

Bu düzenleme sevgililerin birçok kez buluşmalarını sağladı. Bir gün Federigo yine monna Tessa ile birlikte yemek yemeye hazırlanıyordu. Tessa iki büyük çil horoz haşlamıştı. O gece eve gelmemesi gereken Gianni, geç bir saatte eve geldi. Kadın bu işe çok üzüldü. Ayrı bir tencerede hazırlamış olduğu tuzlu eti yediler kocası ile birlikte. Sonra, haşlanmış horozları, birkaç yumurtayı, bir şişe iyi şarabı beyaz bir peçeteye sararak, hizmetçisi ile bahçeye gönderdi. Federigo ile yemeklerini yedikleri bahçeye, evden geçilmeden de gidilebiliyordu. Hizmetçi yiyecekleri çimenlerin yanındaki şeftali

ağacının dibine bırakacaktı. Ne var ki, Tessa çok telaşlı olduğu için, hizmetçiye Federigo'yu beklemesini, geldiğinde Gianni'nin evde olduğunu, yiyecekleri bahçede yemesini söylemesini tembih etmeyi unutmuştu.

Karı koca artık yatmışlardı. Hizmetçi de yatmıştı. Çok geçmeden Federigo çıkageldi, yavaşça kapıyı tıkırdattı. Kapı odaya çok yakın olduğu için Gianni hemen duydu. Kadın da duymuştu, ama kuşku uyandırmamak için uyuyor gibi yapıyordu. Az sonra Federigo ikinci kez tıkırdattı kapıyı. Şaşıran Gianni karısını dürttü.

"Tessa, duydun mu sen de? Kapıya vuruyorlar" dedi.

Kadın kocasından daha iyi duymuştu ama, uykudan uyanıyormuş gibi yaptı.

"Ne dedin? Ne oldu?" dedi.

"Kapıya vuruyorlar, diyorum" dedi Gianni.

"Kapı mı vuruluyor? Yandık kocacığım! Kim vuruyor kapıya biliyor musun? Hortlak. Kaç gecedir ödümü patlatıyor. Sesini duyar duymaz başımı yorganın altına sokuyor, gün ağarmadan önce dışarı çıkartmıyorum."

Gianni yanıt verdi:

"Korkma kadın. Yatmadan önce *Te lucis* duasını, *Intemerata* duasını okudum, daha bir sürü dua ettim. Sonra yatağın her köşesini Baba, Oğul ve Kutsal Ruh adına kutsadım. Korkacak hiçbir şey yok. Ne denli güçlü olursa olsun, hortlak bize bir şey yapamaz."

Kadın, Federigo'nun içine bir kuşku düşüp, kendisine darılmaması için, kalkıp ona evde Gianni'nin olduğunu haber vermesi gerektiğine karar verdi. Kocasına şunları dedi:

"Ne dersen de, ikimiz birlikte hortlağı kovmadıkça içim rahat etmeyecek."

"Nasıl kovacağız?" diye sordu Gianni.

Kadın şunları dedi:

"Nasıl kovacağımızı biliyorum. Geçen gün günah çıkartmak için Fiesole'ye gitmiştim. Çok korkmuş olduğumu gören, kutsal mı kutsal bir rahibe, etkili bir dua öğretti bana, Gianni sevgilim. Birçok kez deneyip hep olumlu sonuç almış. Tanrı biliyor ya, tek başıma gidip bu duayı etmeyi göze alamam. Ama yanımda sen varsın. Birlikte gidip hortlağı kovabiliriz."

Gianni, bu işe aklının yattığını söyledi. Kalkıp yavaşça kapıya doğru gittiler. Kapının öbür yanında, içi içini yiyen Federigo vardı. Kapının yanına varınca, kadın Gianni'ye:

"Tükür deyince, tüküreceksin hemen" dedi.

"Peki" yanıtını verdi Gianni.

Kadın dua etmeye koyuldu:

"Hortlak hortlak, geceleri gezen kuyruğu kalkık hortlak, geldiğin yere git. Bahçeye çık, büyük şeftalinin altındaki katmerli pislikle, yüz tavuk bokunu bul. Şişeyi ağzına dik, hemen fırla, bana da, kocam Gianni'ye de kıyma."

Bunları dedikten sonra kocasına döndü:

"Tükür Gianni!" dedi. Gianni tükürdü.

Dışarıdaki Federigo konuşulanları duymuş, kıskançlığı geçmişti. Hüzünlü olmasına karşın, içinden gülmek geliyor, kahkaha atmamak için kendini zor tutuyordu. Gianni tükürdükçe, "Deyyus!" diye mırıldanıyordu.

Kadın hortlağı üç kez kovduktan sonra, kocasını alıp yatağına döndü. Federigo kadınla yemek yiyeceğini sandığı için bir şey yememişti. Duanın ne demek istediğini anlayıp bahçeye gitti. Şeftalinin dibinde horozları, yumurtaları, şarabı buldu. Evine götürüp bir güzel karnını doyurdu. Daha sonra kadınla her buluştuğunda, hortlak kovma işleminden söz edip gülüştüler.

Kimilerine göre kadın eşeğin başını Fiesole'ye doğru çevirmişti, ama bağdan geçen bir ırgat sopayla vurup fırıldak gibi döndürünce, baş Floransa yönünde kalmıştı. Federigo çağ-

rıldığını sanıp gitmiş, ama kadının şu duası ile karşılaşmıştı: "Hortlak hortlak, Tanrı ile birlik ol, geldiğin yere git. Eşeğin başını ben çevirmedim, bir başkası çevirdi. Tanrı cezasını versin onun. Gianni ile birlikteyim ben." Federigo gitmiş, yatacak yer, yiyecek aş bulamamıştı. Oldukça yaşlı bir kadın komşuma göre, duaların ikisi de doğruymuş. Çocukluğunda duyduğuna göre, ikinci dua Gianni Lotteringhi'ye değil, San Piero kapısında oturan, budalalıkta Gianni Lotteringhi'den geri kalır yanı olmayan Gianni di Nelo adında birine edilmiş. Sevgili dostlarım bu dualardan hangisini isterseniz onu seçin. İkisini de seçebilirsiniz elbette. Olayların da doğruladığı gibi, ikisi de bu gibi durumlarda çok etkilidir. Kullanın bunları, gerektiğinde işinize yararlar.

II

*Kocası eve dönünce, Peronella sevgilisini bir fıçıya saklar. Kocasının fıçıyı sattığını öğrenince, kendisinin de sattığını, alıcının fıçının içine girip sağlam olup olmadığına bakmakta olduğunu söyler. Fıçıdan çıkan adam, fıçıyı kocaya temizlettikten sonra alıp götürür.**

Emilia'nın öyküsü kahkahalar atılarak dinlenmiş, herkes hortlak kovma duasının etkisini kabul etmişti. Öykü sona erince kral Filostrato'dan öykü anlatmasını istedi. O da söze girdi:

* La Fontaine bu öyküden esinlenerek bir masal yazmıştır.

Çok sevgili kadınlar, erkek milleti, özellikle de kocalarınız size öyle çok oyun oynuyorlar ki, bir kadının kocasına oyun oynadığını duyacak olursanız, yalnızca böyle bir işin olmasına sevinmekle, anlatılanları tatlı tatlı dinlemekle yetinmeyin. Erkeklerin, kadınların kendilerine karşılık verdiklerini anlamaları için, herkese anlatın bu olayı. Böyle davranmak yararınıza olur, çünkü yapacağı şeyi karşısındakinin de bildiğini bilen biri, kolay kolay onu aldatmaya kalkışmaz. Bugün ele aldığımız konuya ilişkin öykülerin erkeklerdeki etkisinin, kurbanı olacağınız kötü oyunları sınırlayacağından kim kuşku duyabilir? Bu öyküler, isterseniz sizlerin de, erkekler gibi



oyun oynayabileceğinizi gösteriyor. Ben size, genç bir kadının, bilgili görgülü olmamasına karşın, bir çırpıda kocasını nasıl kandırarak zor bir durumdan kurtulduğunu anlatacağım.

Bundan kısa bir süre önce, Napoli'de yoksul adamın biri, Peronella adında güzel, sevimli bir kızla evlenmişti. Adam duvarcılık yapıyor, kadın yün eğiriyor, ellerine geçen para ile

zar zor geçiniyorlardı. Günlerden bir gün, yakışıklı bir delikanlı Peronella'yı görüp çok hoşlandı ve sevdalandı. Ne yaptı etti, kadını razı edip, onunla buluşmaya başladı. Birlikte olabilmek için bir yol bulmuşlardı. Kadının kocası her sabah erkenden kalkıp işe, ya da iş aramaya gidiyordu. Delikanlı gizlenip, adamın evden çıktığını görüyordu. Avorio adındaki bu mahalle çok ıssız olduğu için, adam çıkar çıkmaz kadının evine giriyordu. Birçok kez böyle buluşmuşlardı.

Bir sabah Giannello Scrignario (delikanlının adı böyleydi) evde Peronella ile halvet olmuşken, gün boyunca eve hiç dönmeyen kocanın geri döneceği tuttu. Kapıyı içeriden kilitlenmiş buldu. Kapıya vurdu. Bir yandan da kendi kendine şöyle dedi: "Yüce Tanrım bana para pul vermedin ama, hiç olmazsa namuslu mu namuslu bir karı verdin. Kimse gelip de rahatsız etmesin diye, ben gider gitmez kapıyı içeriden kilitlemiş."

Kapıya vuruş biçiminden kocasının geldiğini anlayan Peronella şunları dedi:

"Yandık Giannel, mahvoldum. Kocam geldi. Tanrı belasını versin. Ne demeye geldi, bu saatte hiç gelmezdi. Belki de senin eve girdiğini görmüştür. Tanrı adına, şuradaki fıçının içine giriver. Ben gidip kapıyı açayım. Bakalım, bu saatte niçin gelmiş eve."

Giannello hemen fıçının içine girdi. Peronella gidip, kapıyı açtı kocasına. Suratını asıp şunları dedi:

"Yeni âdet mi çıkarttın, bu saatte ne diye geldin eve? Anlaşılan bugün canın çalışmak istemiyor, aletlerini de eline alıp gelmişsin. Böyle yaparsan nasıl geçiniriz? Ekmek paramızı nasıl çıkartırız? Giysilerimi, pılı pırtımı rehine koymana izin vereceğimi mi sanıyorsun? Hiç olmazsa kandilde yakacak yağımız olsun diye, gece gündüz yün eğirmekten tırnaklarımın etleri söküldü. Konu komşunun diline düştüm, acıyorlar

halime. Bir de senin yaptığına bak, çalışacak yerde elini kolunu sallayarak eve dönüyorsun."

Bunları dedikten sonra ağlayarak söylenmeyi sürdürdü:

"Başıma gelenlere bakın. Ne kör talihim varmış. Gelmez olsaymışım dünyaya. Sen akıllı uslu delikanlıyı bırak, karısını umursamayan bu herifle evlen! Başka kadınlar sevgilileriyle gönül eğlendiriyorlar, her birinin iki, üç sevgilisi var, keyiflerine bakıp, ayı kocalarına güneş diye yutturuyorlar. O taraklarda bezim yok benim. Bu yüzden çile çekiyorum ya. Bilmem niye, ben de herkes gibi bir sevgili bulmuyorum. Bak kocacığım, kötülük yapmak istesem, ben de birini bulurum hemen. Beni seven, benden hoşlanan bir sürü erkek var. Para, giysi, mücevher öneriyorlar. Ama gönlümü çelemiyorlar, çünkü helal süt emdim ben. Ama sen, işinin başında olacak yerde, dönüp eve geliyorsun."

Kocası karşılık verdi:

"Kadın, Tanrı adına sıkma canını. Senin kıymetini biliyorum. Bu sabah bir kez daha anladım. İşe gittim gitmesine. Benim bilmediğim gibi, sen de bilmiyorsun, bugün ermiş Galeone yortusu, tatil. Bu nedenle bu saatte eve döndüm. Bu arada bir aylık ekmeğimizi de sağlamanın yolunu buldum. Yanımda gördüğün şu adama fıçıyı sattım. Nereye koyacağımızı bilemiyorduk, ayağımıza dolaşıyordu. Beş florine sattım."

Peronella çıkıştı:

"Yüreğime oturacak. Güya erkek olacaksın, her yere girip çıkıyorsun. Her şeyin ederini bilmen gerek. Fıçıyı beş florine satmaya kalkıyorsun. Sokak kapısından dışarı adım atmamış kadın halimle, yedi florine adamın birine sattım, nereye koyacağımızı bilemediğimiz fıçıyı. Sen gelmeden az önce, sağlam mı değil mi diye bakmak için fıçının içine girdi."

Bu sözleri duyan kocası çok sevindi. Fıçı için gelmiş olan adama döndü:

"Sana uğurlar olsun arkadaş" dedi. "Duydun, karım yedi florine satmış. Sen beşten fazlasını vermedin."

Adam "Hayırlı olsun!" deyip gitti. Peronella kocasına şunları dedi:

"Madem eve geldin, yukarı çık da, adamla işi bitir."

Korkulacak bir şey var mı diye kulakları kirişte olan Giannello, Peronella'nın sözlerini duyunca hemen fıçıdan dışarı fırladı. Kadının kocasının döndüğünü duymamış gibi:

"Nerelerdesin be kadın?" dedi.

Yukarıya çıkmış olan kadının kocası karşılık verdi:

"Geldim işte, ne istiyorsun?"

"Sen de kimsin? Fıçı için pazarlık ettiğim kadını istiyorum ben" dedi Giannello.

Adam:

"Kocasıyım, benimle konuşabilirsin" dedi.

Bunun üzerine Giannello şunları dedi:

"Fıçı sağlama benziyor. Ama içine kirli şeyler koymuşsunuz. Her tarafı kir pas içinde. Tırnaklarımla kazıdım, çıkartamadım. Temizlenmezse almam."

Peronella araya girdi:

"Bunun için işi bozacak değiliz ya; kocam tertemiz yapar."

"Elbette" dedi kocası.

Aletlerini yere bıraktı, gömleğini çıkarttı, bir mum yaktırdı. Raspasını alıp fıçının içine girdi, kazımaya koyuldu. Peronella kocasının ne yaptığını görmek ister gibi başını fıçının oldukça dar ağzına dayadı, bir kolunu bir omuzunu fıçının içine sarkıttı. Konuşmaya koyuldu:

"Şurayı kazı, şurayı da. Bak orada kir kaldı."

Kadın kocasının çalışmasını yönlendirirken, kadının kocası geri geldiği için o sabah isteğine erişememiş olan Giannello, karşısına çıkan bu olanaktan yararlanmamazlık et-

medi. Fıçının ağzını olduğu gibi örten kadına yaklaştı. Uçsuz bucaksız çayırlarda Partia* kısraklarına saldıran, sevda ateşi ile tutuşmuş, dizginlerinden boşanmış atlar gibi kavradı onu. Gençliğinin hakkını verdi. Doyuma ulaştığında fıçı da temizlenmişti. Kadından ayrıldı. Peronella başını fıçının ağzından çekince kocası dışarı çıktı. Peronella Giannello'ya:

"Şu mumu al da, bak bakalım istediğin gibi olmuş mu" dedi.

Giannello fıçının içine baktı, her şeyin istediği gibi olduğunu, beğendiğini söyledi. Yedi florini verip, fıçıyı evine gönderdi.

III

*Keşiş Rinaldo çocuğuna vaftiz babalığı ettiği kadınla yatarken, kadının kocası gelir. Adamı, çocuğun içindeki kurtları düşürmeye çalıştıklarına inandırırlar.***

Filostrato'nun Partia kısraklarına yaptığı gönderme öyle açıktı ki, uyanık kadınlar başka bir şeye gülüyormuş gibi yapsalar da kıkırdamadan duramadılar. Öykünün sona erdiğini gören kral sözü Elissa'ya verince, genç kadın anlatmaya başladı:

Sevimli kadınlar, Emilia'nın sözünü ettiği hortlak, aklıma benzer bir öyküyü getirdi. Benim öyküm Emilia'nınki gibi

---

* Mezopotamya'da Part'ların oturduğu bölge. Eski çağlarda atları ünlüydü.

** Boccaccio, yozlaşmış din adamlarını sert bir biçimde eleştiriyor bu öyküde.

güzel değil. Ama seçtiğimiz konuya uygun başka bir öykü gelmiyor aklıma. Dinleyin:

Bir zamanlar Siena'da, iyi bir aileden gelen Rinaldo adında yakışıklı genç bir adamın yaşadığını duymuşsunuzdur. Rinaldo, bitişiklerinde oturan, varlıklı biriyle evli çok güzel bir kadına tutulmuştu. Kimseye duyurmadan kadınla konuşa-



bilirse, her isteğini elde edebileceğini düşünüyordu. Düşündüğünü bir türlü gerçekleştiremeyince, gebe olan kadının çocuğuna vaftiz babası olmayı aklına koydu. Kadının kocası ile ahbap oldu, isteğini açık açık söyledi. İsteği kabul edildi. Rinaldo, madonna Agnesa'nın çocuğunun vaftiz babası olunca, kadınla konuşabilmek olanağını buldu. Bütün cesaretini toplayıp, kadının kaç zamandır gözlerinde okuduğu duyguları, bu kez sözcüklerle aktardı ona. Söyledikleri kadının hoşuna gitse de, bir şey elde edemedi.

Aradan çok geçmeden, bilinmeyen bir nedenle Rinaldo keşiş oldu. Boğaz tokluğuna razı olup manastıra kapandı. Keşişliğinin ilk günlerinde kadına duyduğu sevdayı da, başka

dünya zevklerini de bastırdı. Ama zamanla, keşişlikten ayrılmasa da duyguları depreşti. Şuraya buraya gitmekten, güzel giysiler giyinmekten, süslenmekten hoşlanmaya başladı. Şiirler, soneler, baladlar yazıyor, şarkılar söylüyor, bunun gibi daha bir sürü şey yapıyordu.

Bunları yapan yalnızca sözünü ettiğim keşiş Rinaldo mu? Böyle davranmayan keşiş mi var? Rezil dünyanın yüz karası hepsi! Yağ bağlamış göbeklerinden, pembe yanaklarından, süslü giysilerinden utanmazlar. Güvercinler gibi değil, dövüşten çıkmış ibiği havada horozlar gibi dolaşırlar ortalıkta. Dahası, hücreleri tıka basa krem, merhem kutuları, değişik reçel kavanozları, esans şişeleri, çeşit çeşit şekerleme kutuları, tatlı şarap, Yunan şarabı gibi değerli şarapların taştığı destilerle doludur. Yakından bakınca keşiş hücresinden çok, baharatçı itriyatçı dükkânına benzerler. Bu adamlar, damla hastası olduklarını başkalarının öğrenmesinden utanç duymazlar. Oruç tutmanın, aşırı yemekten kaçınıp ölçülü yiyip, ölçülü yaşamanın insanları zayıf, ince yapılı, sağlıklı kıldığını bilirsiniz. Böyleleri de hasta olurlar ama, kuşkusuz damla hastalığına tutulmazlar. Damla hastalarına dünyadan el ayak çekmeleri, din adamları gibi bir yaşam sürmeleri salık verilir. Sınırlamaların, uykusuzlukların, ayinlerin, sıkı bir düzenin insanı zayıflattığını, soldurduğunu bilmediğimizi sanıyorlar. Ermiş Domenico'nun ya da ermiş Francesco'nun dört cüppelerinin olmayıp bir cüppeleri olduğunu, cüppelerini boyalı, yumuşacık yün kumaşlardan yaptırmayıp, doğal renkli keçelerden yaptırdıklarını, gösteriş için değil, soğuktan korunmak için giyindiklerini bilmediğimizi sanıyorlar. Tanrı onların da, onları besleyen akılsızların da yardımcısı olsun.

Keşiş Rinaldo'nun eski duyguları alevlenince, sık sık kadını görmeye gitti. Kendine güveni arttığından, isteklerine

boyun eğmesi için kadına daha fazla ısrar ediyordu. Bunca ısrara dayanamayan, belki de keşiş Rinaldo'yu yakışıklı bulmaya başlayan kadın, bir gün, istenilen şeyi vermeyi kabullenen kadınların başvurdukları yola başvurdu.

"Keşiş Rinaldo" dedi, "keşişler böyle şeyler yaparlar mı?"

Keşiş Rinaldo şu karşılığı verdi:

"Madonna, sırtıma severek giydiğim şu cüppeyi çıkartacak olursam, beni keşiş gibi değil, öbür erkekler gibi görürsünüz."

Kadın gülerek şunları dedi:

"Ne yazık! Çocuğumun vaftiz babasısınız siz, nasıl böyle bir şey yaparız? Ayıp olur, üstelik günah da. Günah olmasa, isteğinizi yerine getirirdim."

Keşiş Rinaldo kadına şunları dedi:

"Bu gerekçeye sığınmanız aptallık olur. Günah olmasına günah. Ama pişmanlık getirince Tanrı daha büyük günahları bile bağışlıyor. Şu soruma yanıt verin: çocuğunuza kim daha yakın, vaftiz edilirken kucağında tutan ben mi, yoksa dölünden geldiği babası mı?"

Kadın yanıt verdi:

"Kocam daha yakın."

"Dediğiniz doğru" dedi keşiş. "Peki, kocanız sizinle yatmıyor mu?"

"Yatıyor elbette" yanıtını verdi kadın.

"Öyleyse" dedi keşiş, "ben çocuğunuza kocanızdan daha uzak olduğuma göre, kocanız gibi sizinle yatabilirim."

Mantık bilmeyen, söylediğinden caymaya zaten hazır kadın, keşişin dediklerine inandı, ya da inanmış göründü. Şu karşılığı verdi:

"Doğru söze ne denir?"

Sonra da, vaftiz bağına karşın, keşişin isteğini yerine getirdi. Birleşmeleri o seferle sınırlı kalmadı. Vaftiz babalığı

perdesinin gerisine gizlenerek, kuşku uyandırmadan birçok kez bir araya geldiler.

Rinaldo bir gün yine kadının evine gitti. Kadının yanında hizmetçisinden başka kimse yoktu. Sevimli, güzelce bir kız olan hizmetçiyi, Pater noster öğrenmesi için Rinaldo'nun yardımcısı ile birlikte çatıdaki güvercinliğe gönderdiler. Sonra odaya girdiler. Kadın çocuğunu elinden tutuyordu. Kapının sürgüsünü çekip, oradaki bir sedirin üstünde koklaşmaya başladılar.

Tam bu sırada kadının kocası eve döndü, kimse duymadan odanın kapısına geldi. Kapıya vurup karısına seslendi. Kocasının sesini duyan madonna Agnesa:

"Yandık, kocam geldi. Her şeyi anlayacak" dedi.

Keşiş Rinaldo yarı çıplaktı, ne cüppesi vardı üstünde, ne de başında başlığı. Adamın sesini o da duymuştu.

"Haklısınız" dedi. "Giyinik olsam, birşeyler uydururduk. Kapıyı açarsanız, beni böyle görürse diyecek söz bulamayız."

Kadının aklına bir fikir geldi birden.

"Hemen giyinin. Giyinir giyinmez de çocuğu kucağınıza alın. Sizin sözlerinizle benimkilerin çelişmemesi için de, kocama diyeceklerimi iyi dinleyin."

Adam kapıyı vurmayı sürdürürken, karısı yanıt verdi:

"Geldim, geldim."

Sonra yerinden kalktı, güleryüzle odanın kapısına gitti, kapıyı açıp şunları dedi:

"Kocacığım, keşiş Rinaldo bizde. Tanrı göndermiş belli ki. Gelmeseydi çocuğumuz hayatta olmayacaktı şimdi."

Bu sözleri duyan beyinsiz adam şaşırdı:

"Ne oldu?" dedi.

"Durup dururken bayıldı yavrucuk. Öldü sandım. Ne yapacağımı, ne edeceğimi bilemedim. Tam o sırada keşiş Rinal-

do geldi. Çocuğu boynundan kavrayıp: 'Vücudunu kurtçuklar basmış. Kalbe doğru gidiyorlar. Kalbe girerlerse çocuk ölür. Ama telaşlanmayın, hepsini kovup geberteceğim. Ben daha buradan gitmeden, çocuğunuz sapasağlam olacak' dedi. Kimi duaları senin okuman gerekiyordu. Hizmetçiyi gönderdik, ama seni bulamadı. Bunun üzerine keşiş Rinaldo arkadaşını evin tepesine çıkarttı, dua okuması için. Biz ikimiz de bu odaya kapandık. Bu işleri en iyi çocuğun anası yapabilirmiş, başkaları gelip de her şeyi bozmasınlar diye kapıyı sürgüledik. Çocuk hâlâ onun kucağında. Arkadaşının duayı bitirmesini beklediğini sanıyorum. Dua bitmiş olmalı, çünkü çocuk kendine gelmeye başladı."

Salak koca bu sözlere kandı. Çocuğuna olan sevgisi öyle ağır basıyordu ki, karısının kendisine oyun oynayabileceği aklının ucundan bile geçmiyordu. Derin bir iç çekti:

"Gidip çocuğu göreyim" dedi.

"Gideyim deme. Her şeyi berbat edersin. Önce ben bakayım, bir sakınca yoksa seni çağırırım."

Keşiş Rinaldo konuşulanları duymuştu. Üstünü giyince çocuğu kucağına aldı:

"Bu ses kocanızın sesi değil mi?" diye seslendi.

"Evet benim" dedi alık adam.

"Öyleyse buraya gelin" dedi keşiş Rinaldo.

Adam içeri girdi. Keşiş Rinaldo şunları dedi:

"Buyurun alın, Tanrı çocuğunuzu bağışladı. Bir ara akşama çıkamayacağından korkmuştum. Gönül borcunuzu ödemek için, çocuğun boyunda balmumu bir yontu yaptırıp, bağışlanması için Tanrı katında aracılık eden ermiş Ambruogio'nun resminin önüne dikeceksiniz."

Babasını gören çocuk ona doğru koşup, küçük çocukların yaptıkları gibi sevincini belli etti. Adam çocuğu kollarının arasına aldı. Gözlerinden yaşlar akarken, sanki mezardan

çıkartmış gibi onu öpüyor, bir yandan da çocuğu iyileştirmiş olan vaftiz babasına teşekkür ediyordu.

Keşiş Rinaldo'nun arkadaşı hizmetçi kıza *Pater noster*'i bir kez değil, en azından dört kez belletmişti. Bir rahibenin vermiş olduğu beyaz örgü bir keseyi de ona armağan etmiş, kızı kendisine bağlamıştı. Adamın oda kapısının önünde bağırdığını duyunca da, sessizce çatıdan inip olan biteni görüp duyabileceği bir köşeye sinmişti. İşin tatlıya bağlandığını görünce odaya girdi. Keşiş Rinaldo'ya:

"Okumamı söylediğiniz dört duayı da okudum" dedi.

"Soluğuna sağlık kardeş, ben de okudum. Çocuğun babası geldiğinde daha iki dua okumuştum. Ama Yüce Tanrı, senin dualarını, benim dualarımı kabul edip, çocuğu bağışlayıp iyileştirdi."

Salak koca güzel şaraplar, çörekler getirtti, keşiş ile arkadaşına sundu. Herkesten çok onlar gereksinme duyuyorlardı böyle bir şeye. Sonra konuklarla birlikte kapıya çıktı, onları uğurladı. Vakit geçirmeden de bir balmumu yontu yaptırdı. Ama Milano'daki ermiş Ambruogio resminin önüne koydurtmayıp, bir başka ermiş Ambruogio'nun* önüne koydurttu.

* Siena'lı Ambrogio (1220-1286).

IV

*Tofano bir gece kapıyı kilitleyip, karısını dışarıda bırakır. Yalvarıp yakarsa da eve giremeyen kadın, kuyuya bir taş atıp, kendini kuyuya atmış gibi yapar. Tofano evden çıkıp kuyuya koşunca, kadın eve girip kapıyı kilitler, bağırıp çağırarak kocasını aşağılar.**

Elissa'nın öyküsünün bittiğini gören kral, Lauretta'ya dönerek, öykü anlatırsa sevineceğini belirtti. Lauretta da hemen anlatmaya başladı.

Ne güçlüsün sen, ey Sevda! Ne güçlü uyarıların, önerilerin var! Yoluna baş koyanlara sunduğun bilgileri, incelikleri, deneyleri hangi düşünür, hangi sanatçı sunabilir? Anlatılan öykülerin de doğruladıkları gibi, senin öğretinin yanında her öğreti yaya kalır. Sevdalı kadınlar, bu öykülere ben de, sevdanın yönlendirdiği sıradan bir kadının başından geçenleri ekleyeceğim.

Bir zamanlar Arezzo'da Tofano adında varlıklı biri yaşıyordu. Ghita adında güzel bir kadınla evlenmiş, çok geçmeden durduk yerde karısını kıskanmaya başlamıştı. Kadın bu duruma çok bozulmuştu. Kaç kez kocasına kıskançlığının gerekçesini sormuş, adam mırın kırın etmiş, sudan karşılıklar vermişti. Bunun üzerine kadın kocasına, nedensiz olarak kapıldığı kıskançlığı, gerçekten tattırmaya karar verdi Yakışıklı

* Düştüğü zor durumu tersyüz etmeyi başaran soğukkanlı bir kadının öyküsü.

bulduğu bir delikanlının kendisine ilgi gösterdiğini sezince, kimseye belli etmeden bu ilgiye karşılık vermeye başladı. İlişkileri gelişip de, sıra sözden eyleme geçmeye geldiğinde, bunun da yolunu buldu. Kocasının kötü huyları arasında içki



düşkünlüğü de vardı. Kocasına çanak tutmaya, içkiye düşkünlüğünü desteklemeye başladı. Adam öyle alıştı ki içkiye, kadın canı istediğinde onu kör kütük sarhoş ediyor, sızınca da yatağına yatırıyordu. Sevgilisiyle ilk kez, kocasını böyle yatırdıktan sonra buluştu. İlk buluşmayı başka buluşmalar izledi. Kocasının sızdığına öyle güveniyordu ki, sevgilisini eve almakla yetinmiyor, kimi kez sevgilisinin çok uzak olmayan evine giderek gecenin büyük bir bölümünü orada geçiriyordu.

Sevdalı kadın böyle davranmayı sürdürürken, kocası bir şeyler sezdi. Karısı ona içki içiriyor, ama ağzına bir damla içki koymuyordu. İçine bir kurt düştü. Karısı onu sarhoş edip uyuttuktan sonra istediğini yapabilirdi. Böyle bir şeyin olup olmadığını öğrenmeye karar verdi. Bir gün hiç içki içmeden

eve dönüp, davranışları, konuşması ile sarhoş taklidi yaptı. Kadın kocasının sarhoş olduğuna inandı. İçkiden çok uykuya gereksinme duyduğunu düşünüp, hemen yatırdı onu. Sonra da, kimi kez yaptığı gibi, evden çıkıp sevgilisinin evine gitti, gece yarısına dek orada kaldı.

Karısının sesi soluğu kesilince, Tofano kalkıp kapıya gitti, içeriden sürgüledi. Sonra da pencereye çıkıp, karısının dönüşünü beklemeye koyuldu. Böylece, hem kadının ne zaman döndüğünü görmüş, hem de çevirdiği dolabı anladığını belli etmiş olacaktı. Kadın eve dönüp de kapıyı kapalı bulunca çok canı sıkıldı. Zorlayarak açmaya çalıştı. Tofano bir süre karısını gözledikten sonra konuştu:

"Kadın, boşuna yorma kendini. İçeri giremezsin. Bu saate dek nerede idiysen, yine oraya dön. Akrabalarının, komşularının önünde, benden hak ettiğin dersi almadan, eve adım atamayacağını da bil."

Kadın, Tanrı adına kapıyı açması için yalvardı. Sandığı gibi bir yerden gelmiyordu, komşuya gitmişti. Geceler uzun olduğu için bütün gece uyuyamıyor, tek başına gecenin geçmesini bekleyemiyordu.

Kadının yalvarması işe yaramadı. Kocası olacak hayvan, Arezzo'da herkesin bu ayıbı öğrenmesini istiyordu. Yalvarmanın bir işe yaramadığını gören kadın gözdağı verdi:

"Kapıyı açmazsan, pişman olursun" dedi.

Tofano şu karşılığı verdi:

"Ne yapabilirsin ki?"

Sevda, kadının zekâsını bilemişti; şu karşılığı verdi:

"Haksız yere aşağılanmaktansa, şuradaki kuyuya atarım kendimi daha iyi. Ölümü bulanlar, sarhoşlukla senin attığını sanırlar. Buralardan kaçıp gitmek, malından mülkünden olmak zorunda kalırsın. Kalacak olursan, beni öldürdün diye boynun vurulur, hak da yerini bulmuş olur."

Bu sözler de Tofano'yu budalaca kararından vazgeçiremedi. Bunun üzerine kadın:

"Artık dayanamayacağım" dedi. "Tanrı günahını bağışlasın. Orekemi buraya bırakıyorum, yerine koyarsın."*

Bunları dedikten sonra, gözün gözü görmediği gecenin karanlığında kuyunun başına gitti. Kuyunun yanında duran büyük bir taşı aldı. 'Yüce Tanrım, bağışla beni' diye bağırarak, kuyuya attı. Kuyunun dibine düşen taşın çıkarttığı gürültüyü duyunca, Tofano karısının kendini kuyuya attığını sandı. Bir kova, bir ip alıp, kadını kurtarmak için kuyunun başına koştu. Sokak kapısının yanına gizlenmiş olan kadın, onun koştuğunu görünce eve girdi. Kapıyı sürgüledi. Pencereye çıkıp bağırdı:

"Şaraba suyu içerken katmak gerekir, geceden katarsan bir işe yaramaz."

Bu sözleri duyan Tofano oyuna getirildiğini anlayıp, eve döndü. Ama içeri giremedi. Kadına kapıyı açmasını söyledi. Karısı, daha önce olduğu gibi alçak sesle konuşmayı bırakıp, neredeyse bağırmaya başladı:

"Pis sarhoş, Tanrı adına bu gece eve alamayacağım seni. Bıktım, dayanamıyorum artık sana. Ne biçim erkek olduğunu, geceleri eve saat kaçta döndüğünü herkes öğrensin."

Öte yandan, Tofano da büyük bir öfkeye kapılmıştı. Küfür ediyor, bağırıp çağırıyordu. Gürültüye komşular uyandı. Erkekler, kadınlar pencerelere çıkıp, ne olduğunu sordular. Kadın gözyaşları içinde konuştu:

"Bu rezil her gece eve kör kütük geliyor. Meyhanelerde sızıp, bu saatte dönüyor. İnim inim inletiyor beni. Artık da-

* Kadın, gittiği yerde yün eğirdiğini belirtmek istiyor.

yanamıyorum. Belki utanır da aklı başına gelir diye, bu gece eve almadım."

Tofano hayvanı ise, gerçeği anlatmaya çalışıyor, tehditler savuruyordu. Kadın komşulara şunları dedi:

"Ne biçim adam olduğunu gördünüz! Onun yerine ben sokakta olsaydım, benim yerime o evde olsaydı ne yapardınız? Tanrı da biliyor, dediklerinin doğru olduğuna inanırdınız. Aklına bakın şunun. Yaptıklarını bana yüklemeye çalışıyor. Oysa kuyuya taş atarak beni korkutmaya kalkan kendisi. Keşke gerçekten kuyuya atlayıp da, boğulup gitse. İçtiği onca şarap da sulanmış olur böylece."

Komşu erkekler kadınlar Tofano'ya çıkışmaya başladılar. Onu haksız bulup, karısına yaptıklarını kınadılar. Kopan gürültü kısa sürede yayılarak, kadının ailesinin kulağına ulaştı. Olay yerine gelip, komşulardan olanları öğrendiler. Tofano'yu aralarına alıp bir güzel dövdüler, kırılmadık kemiğini bırakmadılar. Sonra eve girip kadının eşyalarını topladılar. Ghita'yı alıp giderken, Tofano'ya başına daha kötü şeyler geleceğini söylediler.

Tofano zor duruma düşmüş, kıskançlığının kurbanı olmuştu. Karısını sevdiği için, dostlarının aracılığına başvurdu. Sonunda karısının gönlünü etti, kadın evine döndü. Söz vermişti, artık kıskanç olmayacaktı. Dahası, karısı canının her istediğini yapabilecekti, ama ona hiçbir şey belli etmeyecekti. Böylece Tofano, akılsızlığının cezasını çekse de, yeniden eski düzenine kavuştu. Yaşasın sevda, yerin dibine batsın kıskançlık!

V

*Kıskanç bir koca papaz kılığına girip karısının günahlarını çıkartır. Kadın her gece koynuna giren bir papazı sevdiğini söyler. Kıskanç koca kapıda gizlenip beklerken, kadın sevgilisini damdan eve alıp onunla birlikte olur.**

Lauretta'nın öyküsü sona erince, herkes kadının iyi yaptığını söyledi, kötü kocaya verdiği dersi onayladı. Kral, vakit geçirmeden Fiammetta'ya dönerek, yumuşak bir sesle anlatma sırasının ona geldiğini söyledi. Fiammetta söze şöyle başladı:

Soylu kadınlar, dinlediğimiz öykü, bir başka kıskanç adamı aklıma getirdi. Kadınların kıskanç erkeklere yaptıklarının, özellikle kıskançlık bir nedene dayanmıyorsa, haklı olduğunu düşünüyorum. Eğer yasa koyucular her şeyi dikkate alsalardı, hiç kuşkum yok, kıskanç kocalara gösterilen tepkileri yasal savunma olarak değerlendirirlerdi. Kıskanç bir koca karısına dünyayı zindan etmez, onu ölüm yolculuğuna çıkartmaz mı? Hafta boyunca eve kapanıp ev işleri gören zavallı kadın, tatil günü herkes gibi eğlenmek ister, gönlünün edilmesini ister. Tarlalarda çalışanlar, kentlerdeki zanaatkârlar, mahkemelerdeki yargıçlar gibi, dinlenmek ister. Tanrı bile haftanın yedinci günü dinlenir. Kutsal yasalar olsun, insanların yaptık-

* Yazar, kadın haklarını da savunduğu bu öyküde ortaçağda oldukça sık işlenen bir konuyu ele alıyor.

ları yasalar olsun, hem Tanrı adına, hem de insanların iyiliği için, iş günleri ile tatil günlerini birbirlerinden ayırırlar. Ama kıskanç kocalar, bu kurala uymazlar. Karılarını her zamankinden daha da sıkı kapatarak, herkese sevinç getiren bu günleri, onlar için daha acılı, daha çekilmez kılarlar. Bu acının ne demek olduğunu ancak çeken bilir. Sözün kısası, bir kadının haksız yere kıskançlık gösteren kocasına yaptıklarını kınamak değil, övmek gerekir.

Arimino'da* malı mülkü, parası pulu bol, varlıklı bir tacir vardı. Çok güzel bir kadınla evlenmişti. Karısını çok kıskanıyordu. Çünkü, çok sevdiği, çok güzel bulduğu, kendisine



kul köle olan karısını başka erkeklerin de güzel bulup beğendiklerini, karısının başka erkeklerin de hoşuna gittiğini düşünüyordu. Dahası, karısı da kendini başka erkeklere beğendirmeye kalkışabilirdi. Adam karısını öyle kıskanıyor, öyle

* Rimini.

herkesten kaçırıyordu ki, belki idam mahkûmlarından bile daha sıkı bir gözetim altında tutuyordu. Düğüne, eğlenceye, kiliseye gitmek, kapıdan dışarı adım atmak bir yana, başını pencereden bile çıkartamıyor, ne gerekçe ile olursa olsun sokağa bile bakamıyordu kadın. Çekilmez bir yaşam sürdürüyordu. Hiçbir suçu olmadığını bildiği için, bu çileye katlanmak, daha da ağırına gidiyordu.

Kocasının kendisine haksızlık yaptığını gören kadın, çareyi kıskançlığı haklı kılmakta buldu. Pencereden başını bile çıkartamazdı. Sokaktan geçerken kendisine ilgi gösterecek birine, bu ilgiden hoşlandığını belirtemezdi. Ama, bitişikte yakışıklı, sevimli bir delikanlı oturuyordu. İki evin duvarı arasında bir delik olsa, aradan bakıp onu görebilir, onunla konuşabilir, kabul ederse sevgisini de sunabilirdi. Bir yolunu bulursa arada onunla buluşup, kocası yakasını iblisten kurtarıncaya dek, tatsız tutsuz yaşamını renklendirmiş olurdu.

Kocası evde yokken duvarları tek tek inceledi, sonunda oldukça kör bir köşede küçük bir delik buldu. Gözünü dayayınca, zar zor da olsa, deliğin bir odaya açıldığını gördü. Kendi kendine şöyle dedi: "Burası Filippo'nun -komşu delikanlı- odası ise, yolun yarısına geldim demektir." Kadının durumuna çok üzülen hizmetçisi, delikten gizlice içeriyi gözetleyerek delikanlının o odada tek başına yattığını belirledi. Bunun üzerine kadın sık sık delikten bakmaya, delikanlıyı görünce delikten minik taşlar, yapraklar atmaya başladı. O kadar çok yaptı ki bunu, sonunda delikanlı ne olduğunu anlamak için deliğin yanına geldi. Kadın yavaşça seslendi. Bu sesi tanıyan delikanlı yanıt verdi. Kadın bir solukta içini döktü. Çok sevinen delikanlı deliği büyüttü. Ama kimsenin görmemesi için gereken önlemleri de aldı. Artık sık sık burada buluşup konuşuyor, el ele bile tutuşabiliyorlardı. Kıskanç kocanın sıkı gözetimi nedeniyle, daha ileri gidemiyorlardı.

Bu arada Noel yortusu yaklaşmıştı. Kadın kocasına, izin verecek olursa o sabah her Hıristiyan gibi kiliseye gidip günah çıkartmak, Kudas ayinine katılmak istediğini söyledi. Kocası:

"Ne günahın olur ki senin, ne diye günah çıkartmaya gideceksin?" dedi.

Kadın şunları dedi:

"Niye olmasın? Melek miyim ben? Beni eve kapattın diye günah işleyemem mi? Herkes gibi benim de kendime göre günahlarım var. Ama sana söyleyemem, papaz değilsin çünkü."

Kıskanç kocanın içine bir kurt düştü. Karısının işlediği günahları nasıl öğrenebileceğini düşünmeye başladı. Hemen bir yol buldu. Karısına kiliseye gidebileceği yanıtını verdi. Ancak, mahallenin kilisesinden başka bir kiliseye gitmeyecekti. Sabah erkenden gidecek, günahlarını başpapaza ya da onun söyleyeceği bir papaza çıkarttıracaktı. Sonra, doğru eve dönecekti. Kadın, kocasının amacını aşağı yukarı anlamıştı. Ama renk vermedi, denilenleri yapacağını söyledi.

Yortu sabahı gelince, gün ağarırken kalktı. Giyinip kocasının dediği kiliseye gitti. Kocası da erkenden kalkmış, ondan önce kiliseye varmıştı. Başpapaza ne yapmak istediğini söyleyip anlaştığı için sırtına bir papaz cüppesi, başına da papazların giydikleri dar boğazlı büyük külahlardan birini geçirmiş, külahı öne çekerek papazların arasına karışmıştı.

Kadın kiliseye gelince, bir papaz istedi. Gelen papaz kadının günah çıkartmak istediğini öğrenince, bu işi kendisinin yapamayacağını, bir arkadaşını göndereceğini söyledi. Gidip, kıskanç kocayı gönderdi. Adam ağır adımlarla yaklaştı. Gerçi hava tam aydınlanmamıştı, külahı gözlerine dek indirmişti ama, kadın hemen tanıdı onu. Tanır tanımaz da, kendi kendine: "Yüce Tanrı kıskanç kocamı papaz yapmış ama, asıl istediğini ben vereceğim ona" dedi. Kocasını tanımamış gibi

davranarak, onun ayaklarının dibine çöktü. Kıskanç koca, peltek konuşsun da karısı tanımasın diye, ağzına küçük çakıl taşları doldurmuştu. Kılığını da değiştirdiği için, kadının onu tanıyamayacağını sanıyordu.

Kadın günahlarını saymaya başladı. Önce evli olduğunu söyledi. Evli olmasına evliydi ama bir papaza sevdalanmıştı. Papaz her gece gelip koynuna giriyordu. Kıskanç koca bunları duyunca, yüreğine bir bıçak saplanmış gibi oldu. Merakı ağır basmasa, günah çıkartmayı bırakıp gidecekti. Ama kendini tuttu, kadına şu soruyu sordu:

"Nasıl olur, kocanız sizinle birlikte yatmıyor mu?"

"Yatıyor" yanıtını verdi kadın.

"Peki papaz nasıl giriyor koynunuza?" diye sordu kıskanç koca.

"Nasıl yaptığını bilmiyorum ama, bir dokunuşta evdeki bütün kilitli kapıları açıyor" dedi kadın. "Benim odamın önüne gelince de, okuyup üfleyip kocamı uyutuyormuş. Kocamın uyuduğunu anlayınca kapıyı açıp giriyor, yanıma yatıyor. Hiçbir aksaklık olmadı bugüne dek."

Bunun üzerine kıskanç koca:

"Madonna büyük günah işliyorsunuz, ne yapıp yapıp vazgeçin bu işten" dedi.

Kadın ona şunları dedi:

"Vazgeçemem, çok seviyorum onu."

"Öyleyse günahlarınızı bağışlayamam" dedi kıskanç koca. Kadın yanıt verdi:

"Çok üzüldüm. Ama yalan söyleyemem ki, tutamayacağım sözü veremem."

Bunun üzerine kıskanç koca şunları dedi:

"Madonna doğrusunu isterseniz ben de sizin durumunuza üzüldüm, çünkü ruhunuz yitip gitmek üzere. Ruhunuzu kurtarmak için elimden geleni esirgemeyeceğim. Sizin için

Tanrı'ya dualar edeceğim, bakarsınız bir yararı dokunur. Arada size çömezimi gönderirim, dualarımın bir işe yarayıp yaramadığını söylersiniz ona. Sonuç olumlu ise, dua etmeyi sürdürürüz."

"Sakın, eve kimseyi göndermeye kalkmayın" dedi kadın. "Kocam öyle kıskanç ki, kulağına gidecek olursa çömezin kim bilir ne için geldiğini sanır, iyi niyetli olduğuna dünyada inanmaz. Kıyameti kopartır."

Kıskanç koca şunları dedi kadına:

"O işi bana bırakın Madonna. Kocanız ağzını açıp tek söz etmeyecek."

Bunun üzerine kadın:

"Bunu sağlayabilirseniz sevinirim" dedi.

Günahlarını anlatan, duasını eden kadın ayağa kalktı, ayin dinlemeye gitti. Burnundan soluyan kıskanç koca ise, papaz cüppesini çıkartıp eve döndü. Tek isteği, karısını papazla yakalayıp ikisine de güzel bir ders vermekti.

Kadın kiliseden dönünce, kocasının yüzünden düşenin yüz parça olduğunu gördü. Ama adam yaptıklarını, öğrendiğini sandıklarını gizlemeye çalışıyordu. O gece sokak kapısının yanında bekleyip, papazın gelip gelmediğine bakmaya karar vermişti. Karısına:

"Bu gece dışarıda yemek yiyeceğim, yatmaya da gelmem. Sokak kapısını, merdiven kapısını, oda kapısını sürgüler, istediğin zaman yatarsın" dedi.

"Peki" yanıtını veren kadın, fırsat bulur bulmaz deliğe koşup, her zamanki işareti verdi. Filippo koşup gelince, o sabah yaptıklarını ve kocasının yemekten sonra söylediklerini anlattı. Sonra şunları dedi:

"Biliyorum, bir yere gitmeyecek, kapının önünde bekleyecek. Damdan atlayıp gece buraya gel. Birlikte olalım."

Bu habere çok sevinen delikanlı:

"Bana güvenebilirsiniz, madonna" dedi.

Gece olunca kıskanç koca silahını kuşanıp, sessizce alt kattaki odaya saklandı. Kadın bütün kapıları, bu arada kocasının yukarıya çıkmasını önlemek için de merdiven ağzındaki kapıyı sıkı sıkıya sürgüledi. Bu arada delikanlı gerekli önlemleri alarak kadının yanına geldi. Yatağa yattılar, uzun uzadıya birbirlerinden zevk aldılar. Gün ağarınca delikanlı evine döndü.

Kıskanç koca ise aç kalmış, soğuktan donmuş, bütün gece elinde silah, kapının yanında papazın gelmesini beklemişti. Gün ağarınca gözleri kapanmış, alt kattaki odada uyuya kalmıştı. Uyandığında saat dokuz olmuştu. Evin kapısı açılmıştı. Dışarıdan geliyormuş gibi yapıp, yukarı çıktı, karnını doyurdu. Az sonra gençten biri geldi, günahlarını çıkartan papazın çömezi olduğunu söyleyerek, kim olduğunu kadının bildiği adamın o gece gelip gelmediğini sordu. Çömezi tanıyan kadın, o gece kimsenin gelmediğini, böyle giderse, istemese de onu unutabileceği yanıtını verdi.

Ne mi oldu sonra? Kıskanç koca, papazı yakalayabilmek için birçok gece bekledi. Kadın da hep sevgilisi ile gönül eğlendirdi. Sonunda kıskanç koca dayanamayıp, asık bir suratla karısına günah çıkarttığı sabah papaza neler söylediğini sordu. Kadın yanıt vermek istemediğini, bu sorunun yakışıksız olduğunu söyledi. Bunun üzerine kıskanç koca:

"Namussuz karı, sen söylemesen de dediklerini biliyorum" dedi. "Bunca sevdiğin, her gece koynuna aldığın papazın kim olduğunu ya söylersin, ya da testereyi alır damarlarını doğrarım senin."

Kadın, bir papazı sevdiğinin doğru olmadığını söyledi. Kıskanç koca:

"Nasıl olur, günahlarını çıkartan papaza böyle demedin mi?" dedi.

"Kulaklarınla duymuşsun sanki. Evet öyle dedim" karşılığını verdi kadın.

Kıskanç koca şunları dedi:

"Öyleyse papazın kim olduğunu söyle. Hadi çabuk."

Kadın gülümseyerek şunları dedi:

"Benim gibi cahil bir kadının, aklı başında bir erkeği boynuzlarından tutulup mezbahaya sürüklenen bir koç gibi sürüklemesi hoşuma gitti doğrusu. Aklı başında dedim ama, içine durduk yerde kıskançlık iblisinin girmesine izin verdin vereli aklın başından gitti. Yaptığın budalalıklar beni de üzüyor. Benim gözlerimin de, senin aklın gibi köreldiğini mi sanıyorsun? Körelmedi. Gözlerim gördüğü için, günahlarımı çıkartan papazı görüp, sen olduğunu anladım. Beklediğin şeyleri söyledim sana. Göründüğün gibi aklı başında biri olsaydın, karının sırlarını öğrenmek için böyle bir işe kalkışmaz, boş yere kuşku besleyecek yerde karının doğru söylediğini, hiçbir günahı olmadığını anlardın. Sana bir papazı sevdiğimi söyledim. Aptal gibi sevmeyi sürdürdüğüm sen, papaz olmamış mıydın? Benimle yatmak istediğinde bir dokunuşta evin bütün kapalı kapılarını açtığını söyledim. Yanıma gelmek istediğinde, evin açılmayan kapısı var mı? Papazın her gece koynuma girdiğini söyledim. Koynuma girmediğin gece oldu mu hiç? Çömezini gönderdiğinde de papazın gelmediğini söyledim, çünkü yanımda değildin. Kıskançlıktan gözleri körelmiş senden başka, herkes anlardı bunları. Oysa sen bütün gece kapının yanında nöbet tutup, dışarıda yemek yediğine, gece eve gelmeyeceğine inandığımı sandın. Artık aklını başına toplayıp kendine gel, benim gibi ne yapıp ne ettiğini bilenlere gülünç olma. Beni baskı altında tutmaktan vazgeç. Tanrı biliyor, iki yerine yüz gözün de olsa, canım isterse öyle bir boynuzlarım ki seni, ruhun bile duymaz."

Karısının sırrını öğrenmek için kurnazlığa başvuran kötü yürekli kıskanç koca, bu sözleri duyunca utandı, bir şey diyemedi. Karısının dürüst, akıllı bir kadın olduğuna inandı. Gerekmediği sırada bürünmüş olduğu kıskançlık postunu, tam gerektiği sırada çıkartıp attı. Akıllı karısı da zevkleri ile başbaşa kaldı. Artık sevgilisini kediler gibi damdan içeriye almıyor, gizlice sokak kapısından sokuyor, sık sık onunla mutlu, keyifli saatler geçiriyordu.

VII

*Madonna Isabella, Leonetto ile birlikte iken öbür sevgilisi Lambertuccio gelir. Kocası da eve dönünce, kadın messer Lambertuccio'yu elinde bıçakla evden dışarı çıkartır. Daha sonra kadının kocası Leonetto'yu götürür.**

Fiammetta'nın öyküsü herkesin hoşuna gitmiş, kadının hayvan adama verdiği karşılığı herkes yerinde bulmuştu. Öykü sona erdiği için kral sırayı Pampinea'ya verdi. O da anlatmaya başladı:

Sevdanın insanın aklını başından aldığı, belleğini sildiği söylenir sık sık. Anlatılan öykülerin de kanıtladığı gibi, aptalca bir görüş bence. Bir kez de ben doğrulayacağım bunu.

Her türlü bereketin eksik olmadığı kentimizde genç, güzel, sevimli bir kadın vardı. Değerli, varlıklı bir şövalye ile ev-

* Gönlünün erkeği, zorla boyun eğdiği erkek ve kocası rastlantı sonucu birbirleriyle karşılaşınca zor durumda kalan bir kadının, büyük bir ustalıkla bu durumdan sıyrılmasını ele alan bir öykü.

lenmişti. İnsanın yediği aynı yemekten bıkıp, arada canının değişiklik istemesi gibi, o da kocasından pek hoşnut değildi. Leonetto adında, soylu olmasa da görgülü, yakışıklı bir gence



kaptırmıştı gönlünü. Leonetto da kadını seviyordu. İki kişinin paylaştıkları bir duygunun sonuçsuz kalamayacağını bilirsiniz. Bu sevdanın da amacına ulaşması uzun zaman almamıştı.

Kadın çok güzel, çok alımlı olduğu için messer Lambertuccio adında bir şövalye de ona gönlünü kaptırmıştı. Ama kadın onu itici, sevimsiz buluyordu. Dünyada sevemezdi onu. Adam, araya koyduğu aracılardan sonuç elde edemeyince, gücüne güvenerek kadının gözünü korkuttu. İsteğini yerine getirmeyecek olursa, insan içine çıkamayacak duruma düşürecekti onu. Adamı tanıyan, dediğini yapabilecek yaradılışta olduğunu bilen kadın, onun da isteğini yerine getirdi.

Adı Isabella olan kadın, o yaz, hepimizin yaptığı gibi çiftlikteki yazlığına gitmişti. Bir sabah kocası atına binip, birkaç günlüğüne başka bir yere gitti. Kadın hemen Leonetto'ya haber saldı, yanına gelmesi için, Leonetto sevinerek, geldi.

Kadının kocasının başka bir yere gittiğini duyan messer Lambertuccio da, atına atlayıp tek başına Isabella'ya gitti. Kapıyı çaldı. Hizmetçi kadın kapıyı çalanı görünce, koşup odasında Leonetto ile birlikte olan kadına haber verdi:

"Messer Lambertuccio aşağıda madonna, tek başına."

Kadın bu sözleri duyunca, dünya başına yıkıldı. Adamdan korktuğu için, Leonetto'ya, messer Lambertuccio gidinceye dek yatağın perdesinin gerisine saklanmasını söyledi. Korkusu kadınınkinden daha az olmayan Leonetto, perdenin arkasına saklandı. Kadın hizmetçisine gidip kapıyı açmasını söyledi. Hizmetçi kapıyı açınca messer Lambertuccio avluda binek atından indi, atı oradaki bir kazığa bağlayıp yukarı çıktı. Kadın merdivenin başında güleryüzle karşıladı onu. Nasıl olup da geldiğini sordu. Şövalye kadını kolları arasına alıp öptükten sonra:

"Kocanızın gittiğini duyunca, sizinle birlikte olmaya geldim sevgilim" dedi.

Bu sözlerin ardından odaya girip kapandılar. Messer Lambertuccio kadının tadına bakmaya koyuldu. Bu sırada hiç hesapta yokken, kadının kocasının eve döneceği tuttu. Hizmetçi kız efendisinin gelmekte olduğunu görünce, kadının odasına koştu:

"Madonna kocanız geliyor, avluya girdi bile" dedi.

Isabella şaşırmıştı. Evde iki erkek vardı. Atı avluda olduğu için şövalyeyi saklayamazdı. Öleceğini sandı. Yine de yataktan fırlayıp, ne yapacağını buldu. Messer Lambertuccio'ya:

"Messer" dedi, "beni seviyor, ölümden kurtarmak istiyorsanız dediğimi yapın. Hançerinizi kınından çıkartıp elinize alın, yüzünüzü asıp, elimden zor kurtulursun diye bağırarak merdivenden inin. Kocam sizi durdurmak ister, ya da bir şey sorarsa hiçbir şey demeyin. Atınıza atlayıp gidin."

Messer Lambertuccio denileni seve seve yapacağını söyledi. Hançerini çekti, yorgunluğun ve şövalyenin geri gelişinin yol açtığı öfkenin etkisiyle suratını asıp, kadının dediğini yaptı.

Kadının kocası avluda atından inerken, bir at görüp şaşırmıştı. Merdivenden çıkacağı sırada aşağı inen messer Lambertuccio'nun suratını görüp, dediklerini duyunca daha da şaşırdı.

"Ne demek bu, messere?" diye sordu.

Messer Lambertuccio ise, üzengiye basıp atına atladı ve aynı cümleyi yinelemekle yetindi:

"Elimden zor kurtulursun!"

Soylu adam yukarı çıkınca, karısını merdivenin başında buldu. Kadın ürkmüş, korkmuştu.

"Ne oluyor? Messer Lambertuccio kime gözdağı veriyor?" diye sordu soylu adam karısına.

Kadın, Leonetto'nun duyabilmesi için odaya yaklaştıktan sonra yanıt verdi.

"Hiç böyle korkmamıştım, messere. Tanımadığım biri koşa koşa odaya girdi. Peşinde de, hançerini çekmiş Lambertuccio vardı. Adam kapıyı açık bulunca odaya dalmış. Tir tir titreyerek:

'Madonna, Tanrı adına yardım edin bana. Öldürecek beni' dedi.

Yerimden kalkıp, kimsin, niye kaçıyorsun dememe vakit kalmadan messer Lambertuccio yukarıya vardı. 'Neredesin alçak herif?' diye bas bas bağırıyordu. Kapının eşiğinde durup odaya girmesine engel oldum. Karşı çıktığımı görünce içeri girmemek inceliğini gösterdi. Söylene söylene, sizin de gördüğünüz gibi merdivenden inip gitti."

Bunun üzerine kocası şunları dedi:

"Çok iyi yapmışsın. Burada adam öldürülseydi çok kötü

olurdu bizim için. Evimize sığınan birini kovalamasını da hiç yakıştırmadım messer Lambertuccio'ya."

Sonra adamın nerede olduğunu sordu. Kadın şu yanıtı verdi:

"Nereye saklandığını bilmiyorum, messere."

"Neredesin? Çık dışarı, korkacak bir şey yok" diye bağırdı şövalye.

Konuşulanları duymuş olan Leonetto gizlendiği yerden çıktı. Sanki gerçekten korkmuş gibiydi. Şövalye:

"Messer Lambertuccio ile alıp veremediğiniz ne?" diye sordu.

Genç adam yanıt verdi:

"Hiçbir şey messere. Ya aklını kaçırmış, ya da beni birine benzetti. Sizin evin az ötesinde, yoldan geçerken gördü beni. 'Geberteceğim seni alçak herif' diye bağırarak hançerini çekti. Bir şey soramadım, kaçmaya başladım. Buraya geldim. Tanrıya şükürler olsun ki, bu soylu kadın canımı kurtardı."

Bunun üzerine şövalye şunları dedi:

"Korkacak bir şey yok artık. Seni kazasız belasız evine götürürüm. O adamın ne istediğini öğrenmeye çalışırsan iyi edersin."

Birlikte yemek yedikten sonra, atlara binip Floransa'ya gittiler. Şövalye adamı evine bıraktı.

Leonetto, kadının daha önce dediğini yerine getirerek o akşam gizlice messer Lambertuccio ile konuştu. İkisi anlaştılar. Öyle ki, şom ağızlıların çenesi durmasa da, şövalye karısının oynadığı oyunu anlamadı.

VII

*Lodovico madonna Beatrice'ye ona duyduğu sevgiyi açıklar. Kadın kendi giysilerini giydirdiği kocasını bahçeye gönderip Lodovico ile yatar. Daha sonra Lodovico bahçeye gidip Egano'ya sopa atar.**

Pampinea'nın anlattığı madonna Isabella öyküsünü herkes çok sevdi. Kralın söz verdiği Filomena şunları dedi:

Sevdalı kadınlar, dinlediğimiz öyküden aşağı kalmayan bir öykü anlatacağım ben de. Hemen başlıyorum.

Paris'te oturan Floransalı soylu bir kişinin, yoksul düşüp tacirlik yapmak zorunda kaldığını bileceksiniz. İşleri öyle iyi gitmişti ki, çok zengin olmuştu. Karısı bir erkek çocuk doğurmuş, adını Lodovico koymuşlardı. Çocuk, tacirlikten çok, babasının soyluluğuna yatkın olduğu için, babası onun bir dükkânda çalışmasını istememiş, öbür soylular gibi Fransa kralının hizmetine vermişti. Çocuk burada görgüsünü arttırmış, yeni bilgiler edinmişti.

İşte bu sarayda delikanlı, Kutsal Topraklardan yeni dönmüş şövalyelerle karşılaştı. Konuşma sırasında genç şövalyeler Fransa'daki, İngiltere'deki, dünyanın başka yörelerindeki güzel kadınlardan söz ettiler. İçlerinden biri, gittiği hiçbir yerde Bologna'lı Egano de' Galluzzi'nin** madonna Beatrice adındaki karısı gibi güzel bir kadın görmediğini söy-

* La Fontaine bu öyküden esinlenerek bir masal yazmıştır.
** Galluzzi'ler Bologna'nın ünlü ailelerinden biriydi.

ledi. Bologna'da kadını görmüş olan kim varsa, doğruladı bu yargıyı.

Daha sevda nedir bilmeyen Lodovico, bu sözleri dinleyince, içinde kadını görmek isteği uyandı, başka bir şey düşünemez oldu. Bologna'ya dek gidip kadını görecek, beğenirse orada kalacaktı. Babasına Kutsal Topraklara gitmek istediğini



söyleyerek izin aldı. Anichino takma adıyla Bologna'ya geldi. Talihi rast gidince, gelişinin ertesi günü kadını bir toplantıda gördü. Tasarladığından da güzel buldu onu. Yüreğinde büyük bir sevda ateşi tutuştu ve kadını elde etmeden Bologna'dan bir yere gitmemeye karar verdi.

Kadınla görüşmenin yolunu aramaya koyuldu. Aklına gelen çeşitli olasılıkları değerlendirerek, en kestirme yolun, kadının yanında bir sürü adam çalıştıran kocasının hizmetine girmek olduğunda karar kıldı. Atlarını satıp, adamlarına kendisini tanımıyormuş gibi davranmalarını söyledikten sonra, kaldığı hanın sahibinden, kendisine iyi bir senyörün yanında iş bulmasını istedi. Hancı:

"Egano adında soylu biri, senin gibi eli ayağı düzgün bir adam arıyordu. Tam sana göre bir iş. Konuşurum onunla" dedi.

Hancı sözünde durdu. Egano'nun yanından ayrılırken, Anichino işe alınmıştı bile. Anichino çok sevindi buna. İşe başladıktan sonra, sık sık kadını görebilmek olanağına kavuştu. Öyle canla başla, öyle büyük bir istekle çalışıyordu ki, çok geçmeden Egano'nun güvenini kazandı, sağ kolu oldu onun. Adam onsuz hiçbir şey yapmamaya başladı. Yalnız özel işlerini değil, malının mülkünün yönetimini de ona bıraktı.

Bir gün Egano, Anichino'yu yanına almadan kuş avlamaya gitti. Madonna Beatrice'nin, Anichino'nun sevdasından haberi yoktu daha. Ama adamın davranışlarını kişiliğini beğeniyor, ondan hoşlanıyordu. Satranç oynamaya koyuldu onunla. Kadına yaranmak için, Anichino sürekli yeniliyor, kadın yendikçe çok seviniyordu. Oyunu izlemekte olan nedimeler gidip de, ikisi yalnız kalınca Anichino derin bir iç çekti. Kadın ona baktı:

"Neyin var Anichino? Yendim diye mi üzülüyorsun?" dedi.

"Madonna, iç çekişimin nedeni başka" yanıtını verdi Anichino.

Bunun üzerine kadın şunları dedi:

"Neymiş söyle bakalım, beni seviyorsan söyle."

Her şeyden çok sevdiği insanın "beni seviyorsan" dediğini duyan Anichino, ilkinden daha derin bir iç çekti. Kadın bir kez daha, niçin iç çektiğini söylemesini istedi. Anichino:

"Madonna" dedi, "sizi üzmekten, bir de söylediklerimin başkalarının kulağına gitmesinden çekiniyorum."

Bunun üzerine kadın şunları dedi:

"Söz veriyorum üzülmeyeceğim. Sen istemedikçe de, söylediklerini başkalarına aktarmayacağım."

"Söz verdiğinize göre, içimi dökebilirim" dedi Anichino.

Sonra gözünde yaşlar kimliğini açıkladı, nerede nasıl ondan söz edildiğini duyduğunu, nasıl sevdalandığını, ne amaçla kocasının yanına girdiğini anlattı. Sonra titrek bir sesle kendisini bağışlamasını, yüreğinde gizlice tutuşan ateşi paylaşmasını, paylaşmasa bile sesini çıkartmayıp, onu sevmesine izin vermesini istedi.

Ey Bologna kanının benzersiz anlayışı, kim bilir kaç kez bu durumdaki insanların imdadına koştun! Gözyaşlarını, üzüntüleri sevmedin hiç, isteklere sevda seslerine kol kanat gerdin hep. Seni övmeye kalksam, sözcükler yetmez.

Anichino konuşurken soylu kadın ona bakıyor, dediklerini paylaşıyordu. Öyle etkilenmiş, öyle aklı karışmıştı ki, o da iç çekmeye başlamıştı. Birkaç kez içini çektikten sonra:

"Sevgili Anichino, yüreğini ferah tut" dedi. "Peşimden ayrılmayan soyluların, senyörlerin armağanları, önerileri hiç etkilemedi beni, hiçbirini sevemedim. Oysa bu kısa süre içinde söylediklerinle, beni benden alıp senin kıldın. Sevgimi kazandın. Bu gece sona ermeden önce, hakkettiğin şeyi tattıracağım sana. Gece yarısı odama gel. Kapıyı açık bırakacağım. Yatağın hangi yanında yattığımı biliyorsun. Yanıma gel, uyuyorsam dürtüp uyandır. Beslediğin tutkunun karşılığını vereceğim sana. Dediklerime inanman için, gel seni öpeyim."

Bunları dedikten sonra kollarını erkeğin boynuna doladı, içi sevda dolu olarak öptü onu. Anichino da kadını öptü.

Kadının yanından ayrılınca Anichino işine dönüp, yüreği çarparak akşam olmasını beklemeye başladı. Kuş avından dönen Egano yemeğini yedi. Yorgun olduğu için gidip

yattı. Kadın da yattı ve verdiği sözü tutarak odanın kapısını açık bıraktı. Anichino, söylediği saatte gelip, yavaşça içeri girdi. Kapıyı örtüp, kadının uyuduğu yana doğru gitti. Elleriyle göğüslerini okşayınca, uyanık olduğunu anladı. Anichino'nun geldiğini gören kadın, onun elini ellerinin arasına alıp sıkıca sıktı. Sonra yatakta dönüp Egano'nun uyanmasını sağladı. Kocasına:

"Seni yorgun gördüğüm için gece bir şey demedim. Sana bir şey sormak istiyorum. Yanında çalışanların en dürüstü, en iyisi kim, hangisini en çok seviyorsun?" dedi.

Egano yanıt verdi:

"Bu da sorulur mu? Kim olduğunu bilmiyor musun? Anichino gibi güvendiğim, sevdiğim kimse yok, bundan önce de olmadı. Niye sordun bu soruyu?"

Egano'nun uyandığını gören, kendisinden söz edildiğini duyan Anichino, kadının kendisine bir oyun oynadığını sanıp, birkaç kez elini çekip kurtarmaya kalkıştı. Ama kadın öyle sıkı tutuyordu ki elini, kurtarıp kaçmayı başaramadı. Kadın Egano'ya yanıt verdi:

"Niçin sorduğumu söyleyeceğim. Ben de senin gibi düşünüyor, onu herkesten çok bağlı sanıyordum sana. Ama bugün sen kuş avlamaya gittiğinde burada kaldı, uygun zamanı kollayıp, utanmadan isteklerine boyun eğmemi istedi. Bunu sana kanıtlamakta zorlanmamak için, kabullenmiş gibi davrandım. Bu gece yarısı bahçeye çıkıp, çamın altında onu bekleyeceğimi söyledim. Elbette gidecek değilim. Ama sen adamın ne mal olduğunu görmek istiyorsan, entarilerimden birini giy, başına örtümü ört, bahçeye gidip bekle. Bakalım gelecek mi? Göreceksin, gelecek."

Bu sözleri duyunca, Egano:

"Hemen gidiyorum" dedi.

Yataktan kalkıp, karanlıkta el yordamıyla karısının en-

tarilerinden birini giydi, başına örtü örttü, bahçeye gidip çamın dibinde Anichino'yu beklemeye koyuldu.

Kocasının odadan çıktığını görünce, kadın da kalkıp kapıyı arkadan sürgüledi. Anichino ise görülmedik bir korkuya kapılmış, kadının ellerinden ellerini kurtarmaya çalışmış, kadına da, sevdasına da, kendisine de belki yüz bin kez lanet etmişti. Ama kadının söylediklerini duyunca dünyanın en mutlu insanı olmuştu. Kadın dönüp yatınca, o da soyundu, birlikte zevkler, sevinçler tattılar uzun bir süre.

Kadın, Anichino'nun artık gitmesi gerektiğine karar verince, kalkıp giyinmesini söyledi ona. Sonra da şunları ekledi:

"Canımın içi, eline bir sopa alıp bahçeye git şimdi. Namusumu denemek amacıyla benimle birlikte olmak istemişsin gibi davran. Egano'yu ben sanıp ağzına geleni söyle, güzel bir sopa çek. Göreceksin, çok eğleneceğiz."

Anichino yataktan kalktı, eline bir söğüt sopa alıp çamın altına gitti. Geldiğini gören Egano, yapmacık bir sevinçle karşıladı onu. Anichino kükredi:

"Pis karı, geldin demek! Efendime bu oyunu oynayacağımı sandın ha. Tanrı bin kez belanı versin senin."

Bu sözleri duyan, havada sallanan sopayı gören Egano kaçmaya başladı. Anichino bir yandan onu kovalıyor, bir yandan da:

"Tanrı beter etsin seni. Hiç merak etme, yarın her şeyi Egano'ya anlatacağım" diye bağırıyordu.

Bir sürü sopa yedikten sonra, Egano zar zor kendini odaya attı. Kadın, Anichino'nun bahçeye gelip gelmediğini sordu. Egano yanıt verdi:

"Gelmez olsaydı. Beni sen sanıp, hem sopa attı, hem de açtı ağzını yumdu gözünü en kötü kadınlara söylenmeyecek şeyler söyledi. Doğrusunu istersen, sana benim namusuma dokunacak şeyler söylemiş olmasına çok şaşırmıştım. Seni şen şakrak görünce, belli ki sınamak istemiş."

Bunun üzerine kadın şunları dedi:

"Tanrıya şükürler olsun, sözcüklerle sınadı, eyleme girişmeye kalkışmadı. Sanırım, benim sözcüklere, senin sopaya dayandığından daha iyi dayandığım sonucuna varmıştır. Sana bunca bağlı olduğuna göre gönlünü almamız, ödüllendirmemiz doğru olur."

"Doğru diyorsun" dedi Egano.

Bu olaydan sonra Egano kendini, en dürüst kadınla, en sadık kâhyaya sahip soylu kişi saymaya başladı. Üçü sık sık bir araya gelip, bu olayı anımsayarak eğlendiler. Anichino, Bologna'da Egano'nun yanında kaldığı süre boyunca, kadınla rahatça buluştu, birlikte istediklerini yaptılar.

VIII

*Adamın biri karısını kıskanmaya başlar. Kadın parmağına bağladığı bir iple sevgilisinin gelip gelmediğini anlar. Kocası durumu sezip adamın peşine düşünce, kadın kendisinin yerine bir başka kadını yatağa yatırır. Kocası bu kadını döver, saçlarını keser. Sonra karısının abilerine gider. Abiler anlatılanların doğru olmadığını görünce, söylemedik söz bırakmazlar.**

Madonna Beatrice'nin kocasına oynadığı oyun herkese parmak ısırtmıştı. Anichino, kadın bir yandan elini tutup, bir yandan kocasına onda gözü olduğunu söylerken kim bilir

* Dördüncü öyküde olduğu gibi, hem suçlu hem güçlü bir kadın ele alınıyor.

nasıl korkmuştu. Filomena'nın sustuğunu gören kral, Neifile'ye döndü:

"Sıra sizde" dedi.

Filomena önce gülümsedi, sonra anlatmaya başladı:

Daha önce dinleyip beğendiğiniz öykülerin güzelliğinde bir öykü anlatabilmek çok zor. Yine de Tanrı'nın desteğiyle işin içinden sıyrılabileceğimi sanıyorum.

Siz de bilirsiniz, kentimizde Arriguccio Berlinghieri adında çok varlıklı bir tacir vardı. Tacirlerin bugün de yaptıkları bir budalalık yapmış, soylu bir kadınla evlenerek soylu olmaya kalkışmıştı. Monna Sismonda adında, soylu, genç, kendi dengi olmayan bir kadını almıştı.

Arriguccio her tacir gibi sık sık iş gezisine çıkıp, karısının yanında çok az kaldığı için, kadın uzun süre peşinde ko-



şan Ruberto adında bir gence sevdalanmıştı. Ne var ki, belki kadın yeterince önlem almadığı, belki de kulağına kimi dedikodular ulaştığı için, Arriguccio dünyanın en kıskanç erkeği olup çıkmıştı. İşini gücünü bırakmış, bir yere gitmez olmuş,

vaktini karısına göz kulak olmak, karısını gözetlemekle geçirmeye başlamıştı. Karısının yattığını görmeden, gözüne uyku girmiyordu artık.

Ruberto ile buluşmasını engelleyen bu durumun, kadına nasıl acı verdiğini kestirebilirsiniz. Peşini bırakmayan sevgilisi ile buluşabilmek için çözümler arayan kadın, sonunda bir çıkış yolu buldu. Odası sokağa bakıyordu. Arriguccio geceleri uykuya dalmakta zorlanıyor, ama uyuduktan sonra kurşun atsanız uyanmıyordu. Ruberto'ya gece yarısı gelmesini söyleyecekti. Kapıyı açıp içeri alacak, kocası uyurken, bir süre onunla birlikte olacaktı. Ruberto'nun geldiğini kimsenin haberi olmadan duyabilmesi için de, odanın penceresinden aşağıya bir ip sarkıtacaktı. İpin öbür ucunu döşemenin üstünden yatağa uzatıp yorganın altına sokacaktı. Yatar yatmaz ipin ucunu ayağının başparmağına bağlayacaktı. Ruberto gelince ipi çekecekti. Kocası uyuyorsa ipi salıverip gidip kapıyı açacaktı. Kocası uyumuyorsa ipi sıkı sıkı tutup kendine çekecek, Ruberto'ya boşuna beklememesini anlatmış olacaktı. Bu çözümü Ruberto'ya söyledi. Onun da aklı yattı. Birçok kez eve gitti. Kimi kez kadınla buluşabildi, kimi kez buluşamadı.

Bir gece kadın uyurken Arriguccio yatakta ayağını uzatınca ipe değdi. Eliyle yoklayınca ipin karısının parmağına bağlı olduğunu anladı. Kendi kendine:

"Bu işin içinde bir iş olmalı" dedi.

İpin ucunun pencereden aşağıya indiğini görünce, kuşkusu daha da arttı. İpi usulca kadının ayağından söküp, kendi parmağına bağladı. Sonra ipin ne anlama geldiğini öğrenebilmek için beklemeye başladı.

Çok geçmeden Ruberto geldi. Her zaman yaptığı gibi ipi çekti. Arriguccio ipin çekildiğini duydu. Ruberto hızla çekince iyi bağlanmamış olan ip çözülüp aşağıya düştü. Ruberto beklemesi gerektiğini anlayıp, beklemeye başladı. Arriguccio

ise ayağa fırladı, silahlarını kuşandı, adamın kim olduğunu görmek, dersini vermek için kapıya koştu. Arriguccio tacir de olsa yürekli, güçlü bir adamdı. Aşağıya inince, kapıyı karısının açtığı gibi yavaşça açmadı. Dışarıda beklemekte olan Ruberto ise, ayak seslerinden gelenin Arriguccio olduğunu anlayıp, hemen kaçmaya başladı. Arriguccio peşine düştü. Uzun süre biri kaçtı, öteki kovaladı. Ruberto da silahlı olduğu için, sonunda kılıcını çekip Arriguccio'nun üstüne yürüdü. Bu kez biri saldırıyor, öteki kendini savunmaya çalışıyordu.

Arriguccio kapıyı açınca uyanıp, ipin parmağına bağlı olmadığını gören kadın foyasının ortaya çıktığını anlamıştı. Arriguccio'nun Ruberto'nun peşine düştüğünü duyunca yataktan fırladı. İşin nereye varabileceğini kestirdiği için, her şeyi bilen hizmetçisini çağırdı. Yalvardı yakardı, dediklerini kabul ettirdi. Kız yatakta onun yerine yatacak, kim olduğunu belli etmeyecek, Arriguccio'nun yapacaklarına sessizce katlanacaktı. Alacağı ödül, çektiklerini bol bol karşılayacaktı. Kadın, yanmakta olan mumu söndürdükten sonra odadan çıktı. Evin bir yerine gizlenip, neler olacağını beklemeye başladı.

Arriguccio ile Ruberto arasındaki dövüşün gürültüsü mahalledeki komşuları uyandırmıştı. Yataklarından kalkmış, sövüp sayıyorlardı. Arriguccio tanınmaktan korktuğu için, karşısındakinin kim olduğunu öğrenemeden, ona hiçbir şey yapamadan dövüşmeyi bıraktı. Olanca öfkesi, kıskançlığı ile evine döndü. Odaya girince bas bas bağırmaya başladı:

"Neredesin orospu karı? Elime geçmemek için mumu söndürmüşsün ama, kurtulamazsın benden."

Yatağa doğru gitti, karısını dövdüğünü sanarak hizmetçi kızı dövmeye başladı. O kadar çok tokat, tekme attı ki, kızın yüzü gözü mosmor oldu. Son olarak da saçlarını kesti. Bir yandan da, kötü kadınlara bile edilmeyecek küfürler etti.

Canı acıyan hizmetçi kız hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Ara-

da "Ay, ay... ne olursun vurma... acı bana" diye yalvarıyordu. Hıçkırıklar sözcükleri bastırdığından, burnundan soluyan Arriguccio, bu sesin karısının sesi olmadığını anlamadı. Kızı yeterince dövdükten, dediğimiz gibi saçlarını kestikten sonra şunları dedi:

"Pis karı, elimi sürmeyeceğim artık sana. Abilerine gidip yediğin haltları anlatacağım. Gelip seni alsınlar, namuslarını nasıl temizleyeceklerse temizlesinler. Götürsünler seni, bu evde kalamazsın artık."

Bunları dedikten sonra odadan çıktı, kapıyı arkadan sürgüleyip, tek başına çıkıp gitti.

Monna Sismonda her şeyi duymuştu. Kocasının gittiğini anlayınca kapıyı açtı, bir mum yaktı. Dayaktan canı çıkan hizmetçinin hüngür hüngür ağladığını gördü. Elinden geldiğince kızın gönlünü aldı. Kızı odasına götürdü, yüzünü gözünü, üstünü başını temizledi. Arriguccio'nun kesesinden para da vererek sevindirdi.

Hizmetçi kızı yatırdıktan sonra odasına döndü, hemen yatağını düzeltti, her şeyi yerli yerine koydu. Sanki o gece yatakta kimse yatmamıştı daha. Şamdanı yakıp giyindi, saçını yatmadan önceki gibi taradı. Sonra bir mum yaktı, merdivenin başına oturup dikiş dikmeye, olayın nasıl gelişeceğini beklemeye koyuldu.

Arriguccio evden çıkar çıkmaz koşar adımlarla karısının kardeşlerinin evine gitti. Güm güm güm diye vurunca, kapıyı açtılar. Kadının üç abisiyle anası, gelenin Arriguccio olduğunu anlayınca kalkıp ışığı yaktılar, o saatte tek başına niye geldiğini sordular. Arriguccio karısının ayak parmağına bağladığı ipten başlayarak karşılaştığı adama, yaptıklarına dek her şeyi anlattı. Kanıt olarak da, karısının kafasından kestiğini sandığı saçları karısının abilerine verdi. Onlara evine gelmelerini, namuslarını temizlemek için ne istiyorlarsa yapmaları-

nı söyledi, artık kızkardeşleriyle birlikte oturamayacağını ekledi.

Anlatılanlara inanıp, büyük bir öfkeye kapılan kadının kardeşleri meşaleler yaktırdılar, gereken dersi vermek amacıyla, eve gitmek için Arriguccio ile birlikte yola çıktılar. Oğullarının gittiğini gören anaları da, ağlaya ağlaya peşlerine düştü. Bir yandan da, başka kanıtlar görmeden, sorup soruşturmadan denilenlere hemen inanmamaları için çocuklarına yalvarıyordu. Kocası bir başka nedenle Sismonda'ya kızmış olabilirdi. Karısına attığı dayağa gerekçe uydurmuş olabilirdi. Üstelik anlattıkları akla yakın da değildi, çocukluğundan bu yana büyüttüğü kızını, anası tanımayacak da kim tanıyacaktı. Kadın buna benzer daha bir sürü şey söyledi.

Arriguccio'nun evine geldiler. İçeri girip merdivenden çıktılar. Monna Sismonda ayak seslerini duyunca:

"Kim o?" diye seslendi.

"Kim olduğunu anlarsın pis karı" diye yanıt verdi, abilerinden biri.

Bunun üzerine monna Sismonda şunları dedi:

"Ne demek istiyorsunuz? Tanrı yardımcım olsun!"

Sonra ayağa kalkıp:

"Hoş geldiniz abilerim. Gecenin bu saatinde üçünüz birden ne arıyorsunuz burada?" dedi.

Erkekler kızkardeşlerini merdivenin başında oturmuş dikiş dikerken görmüşlerdi. Arriguccio'nun darmadağınık ettiğini söylediği yüzünde en ufak bir sıyrık yoktu. Şaşırdılar, öfkelerini dizginleyip kardeşlerine, Arriguccio'nun niçin şikâyetçi olduğunu sordular, doğruyu söylemezse pişman olacağını eklediler. Kadın şunları dedi:

"Arriguccio'nun şikâyetinin ne olduğunu bilmediğim için, size ne yanıt vereceğimi bilemiyorum."

Arriguccio ise karısına aptal aptal bakıyordu. Çok iyi

anımsıyordu, karısının suratına belki bin yumruk atmış, tırnaklarını geçirmiş, pestilini çıkartmıştı. Oysa kadın, sanki hiçbir şey olmamış gibi karşısında duruyordu.

Kardeşler, Arriguccio'nun dediklerini, ipi, dayağı, her şeyi anlattılar. Kadın Arriguccio'ya dönüp şunları dedi:

"Neler duyuyorum, kocacığım? Ne demeye namuslu karını namussuz, kendini eli sopalı yapmaya kalkışıyorsun? Sen bu gece eve ne zaman geldin de benimle yattın? Ne zaman beni dövdün? Böyle bir şey anımsamıyorum ben."

Arriguccio şunları dedi:

"Pis kadın, dün gece birlikte yatmadık mı seninle? Zamparanı kovaladıktan sonra eve dönmedim mi? Seni bir güzel dövüp saçını kesmedim ki?"

Kadın yanıt verdi:

"Dün gece bu eve adımını bile atmadın sen. Ama boş verelim buna, çünkü sözden başka bir şeyle kanıtlayamam dediğimin doğruluğunu. Gelelim beni dövmene, saçımı kesmene. İyi bak bana, burada bulunan herkes de iyi baksın, dayak yemiş insan hali var mı bende? Hele bir fiske atmayı dene de, gör bakalım ne oluyor, Tanrı tanığım olsun ki, doğduğuna pişman ederim seni. Saçımı kestiğini ise ne gördüm, ne duydum. Ben görmeden kestinse bilemem. İzin ver de kesmiş misin, kesmemiş misin bakayım."

Başındaki örtüyü açıp, saçlarının kesilmemiş olduğunu, yerli yerinde durduğunu gösterdi.

Bunun üzerine Sismonda'nın kardeşleri ile anası Arriguccio'ya döndüler:

"Ne biçim iş bu, Arriguccio? Yaptım, ettim dediklerin fos çıktı. Gerisini nasıl kanıtlayacaksın bakalım" dediler.

Arriguccio sanki düş görüyor gibiydi. Bir şeyler demek istiyor ama diyemiyordu. Dayandığı kanıtlar yok olmuştu. Sismonda abilerine dönüp şunları dedi:

"Abilerim, anlaşılan bugüne dek yapmadığım bir şeyi yapmamı, kirli çamaşırlarını ortaya dökmemi istiyor kocam. İstediği bu olsun, kötü huylarını, bana çektirdiklerini anlatayım size. Size söylediklerinin başından geçtiğine ben de inanıyorum. Koca diye başıma bela ettiğiniz bu değerli adam, kendini tacir saydığına göre dürüst davranması gerekir. Bir din adamından daha erdemli, bir genç kızdan daha namuslu olması gerekir. Oysa hemen her gece meyhanelerde sızıyor, sokak kadınlarıyla düşüp kalkıyor. Gece yarılarına, kimi kez sabaha dek eve dönmesini bekliyorum, tıpkı bu gece beklediğim gibi. Hiç kuşkum yok, yine içkiyi kaçırıp bir sokak kadınının yanında gecelemiş, kendine geldiğinde kadının ayağında ip görmüş, anlattığı kabadayılıkları yapmış, sonra da kadını dövüp saçını kesmiştir. Daha tam ayılamadığı için beni dövdüğünü sanmıştır. Belli ki, hâlâ öyle sanıyor. Yüzüne iyice bakarsanız, yarı sarhoş olduğunu görürsünüz. Benimle ilgili olarak söylediklerini bir sarhoşun zırvaları sayın. Tıpkı benim gibi, siz de bağışlayın onu."

Bu sözleri duyan kızın anası bağırıp çağırmaya başladı:

"Ne bağışlaması kızım, senin gibi bir kızın değerini bilmeyen bu nankörün, bu itin boynunu vurmalı. İnsan sokakta bulduğu kadına yapmaz bunun yaptığını. Zaten alıp sattığı, eşek boku. Köyden gelip kentlilik taslarlar bunların hepsi. Yüksek ökçeli pabuçlar giyer, divitlerini kıçlarından sarkıtırlar. Cepleri üç beş kuruş görünce de, iyi aile kızlarını isterler, kendilerine armalar yaptırırlar. 'Ben şunlardanım' 'Bizimkiler şunları şunları yaptılar' diye böbürlenirler. Abilerin sözümü dinlemiş olsalardı, Guidi kontlarının geliniydin şimdi, hem de öyle yüklü bir drahoma ödemeden. Tutup seni bu herife verdiler. Floransa'nın en iyi, en dürüst kızısın sen. Sanki biz seni tanımıyormuşuz gibi, gecenin köründe orospuluğunu an-

latmaya kalkıyor. Bana bıraksalar, öyle bir ders veririm ki ona."

Sonra oğullarına dönüp şunları dedi:

"Doğru olamaz, dememiş miydim? Ciğeri beş para etmez sevgili enişteniz in kardeşinize neler yaptığını duydunuz değil mi? Sizin yerinizde olsam, dediklerini, yaptıklarını duyduktan sonra gözümü kırpmadan canını cehenneme gönderirdim onun. Kadın olmayıp da erkek olsaydım, kendi ellerimle bitirirdim işini. Yüce Tanrım, cezasını ver şu arlanmaz, uslanmaz sarhoş herifin!"

Bu sözleri duyan delikanlılar Arriguccio'ya dönüp, ağızlarını açtılar, gözlerini yumdular. Son olarak da şunları dediler:

"Sarhoş olduğun için bu seferlik seni bağışlıyoruz. Ama bir daha kulağımıza böyle bir şey çalınacak olursa, burnundan getiririz, ikisinin de cezasını birlikte keseriz."

Bunları dedikten sonra gittiler. Arriguccio şaşırıp kaldı. Yaptıklarını gerçekten yapmış mıydı, yoksa düş mü görmüştü, bilemiyordu. Bir şey demedi, karısını kendi haline bıraktı. Böylece kadın, yanıbaşındaki tehlikeden kaçınmış olduğu gibi, ileride kocasından çekinmeden her istediğini yapabilmenin yolunu da açmış oldu.

IX

*Nicostrato'nun karısı Lidia, Pirro'yu sever. Pirro kadının sevgisine inanabilmek için üç şey ister. Kadın bunları yerine getirdiği gibi, Nicostrato'nun önünde onunla sevişir, kocasını da gördüklerinin düş olduğuna inandırır.**

Neifile'nin öyküsü öyle beğenilmişti ki, kadınlar durmadan gülüyor, öyküyü yorumluyorlardı. Kral ancak birkaç kez araya girdikten sonra sessizliği sağlayarak sözü Panfilo'ya verdi. Panfilo anlatmaya başladı:

Saygıdeğer kadınlar, gözünü sevda bürümüş bir insanın tehlikelerden, zorluklardan korkacağını sanmıyorum. Anlatılan öyküler kaç kez kanıtladılar. Anlatacağım öykü, sizi daha da inandıracak buna. Akıldan çok talihin desteğini kazanan bir kadından söz edeceğim sizlere. Hiç birinize onun yaptıklarını yapmaya kalkışmasını önermiyorum. Çünkü talih her zaman insanın yardımına koşmadığı gibi, her insanın gözünü yanıltmak da kolay değildir.

Akaya'nın** büyüklüğünden çok, eski kralları ile ünlü köklü kentlerinden Argos'ta, Nicostrato adında soylu biri yaşıyordu. Yaşlılığa merdiven dayadığı sıralarda, talih Lidia adında hem güzel, hem becerikli bir iyi aile kızıyla evlenmesini sağladı. Soylu ve varlıklı bir kişi olan Nicostrato'nun bir

---

* Bu öykü XII. yüzyılda yaşamış olan Fransız şair Mathieu de Vendôme'un *La Comoedia Lydiae* adlı Latince şiirinden esinlenmiştir.

** İ. Ö. 146'da Roma egemenliğine girince Yunanistan'a verilen ad.

sürü uşağı, köpeği, kuşu vardı. Ava çok meraklıydı. Adamları arasında Pirro adında boylu poslu, yakışıklı, elinden her iş gelen bir delikanlı vardı. Nicostrato onu çok sever, herkesten çok ona güvenirdi.

Lidia işte bu delikanlıya tutulmuştu. Gece gündüz onu düşünüyordu. Pirro, kadının duygularını sezmediği, ya da paylaşmadığı için ilgi göstermiyor, bu durum kadına dayanılmaz acılar veriyordu. Duygularını açmaya karar veren kadın, Lusca adında çok güvendiği bir hizmetçisini çağırarak, ona şöyle dedi:

"Lusca, sana yaptığım iyiliklerin karşılığında diyeceklerimi yerine getirmeni bekliyorum senden. Şimdi söyleyeceklerimi, kimliğini vereceğim kişinin dışında kimseye söylemeyeceksin. Bak Lusca, genç, canlı bir kadınım ben. Bir kadının



isteyebileceği her şeye sahibim. Ama bir eksiğim var. Kocamın yaşı benimkinden çok fazla. Bu nedenle genç kadınların bol bol tattıkları zevklerden çok az tadabiliyorum. Oysa, benim de öbür kadınlar gibi her şeye hakkım var. Talihin, yaşlı

bir koca vererek bana oynadığı oyunu bozmaya karar verdim, bir süredir. İsteklerime karşılık vermeyip, sağlığımı bozarak kendi ellerimle kendi kuyumu kazamam. Bu konuda da, her şeyde olduğu gibi bir eksiğimin olmaması için, Pirro'nun beni kollarının arasına alarak kocamın yerini doldurmasına karar verdim. Onu öyle seviyorum ki, ancak onu gördüğümde ya da düşündüğümde rahat edebiliyorum. Onunla buluşamayacak olursam, yaşayamaz ölürüm. Ölmemi istemiyorsan, uygun göreceğin bir biçimde, duygularımı ona anlat. Canı istediği zaman gelip beni görebileceğini de söyle."

Hizmetçi kız, denileni seve seve yapacağını söyledi. İlk uygun fırsatta Pirro'yu bir kenara çekip, dilinin döndüğünce aracılık görevini yerine getirdi. Anlatılanları dinleyen Pirro çok şaşırdı. Hiç böyle bir şey sezmemişti. Kadının onu sınamak isteyebileceğini düşündü. Sert bir karşılık verdi:

"Lusca, bu sözleri hanımının söylediğine inanmıyorum. Sözlerine dikkat et. Bu sözleri hanımın söylemiş olsa bile içtenlikle söylediğini sanmıyorum. Kaldı ki, efendimizden gördüğüm onca iyiliğe, kötülükle karşılık veremem. Bir daha böyle şeyler söylemeye kalkışma bana."

Bu sert yanıta karşın yılmayan Lusca şunları dedi:

"Bu konuda da olsa, başka bir konuda da olsa, hanımımın her isteğini sana söyleyeceğimi bil, Pirro. Söyleyeceklerimden ister hoşlanırsın, ister hoşlanmazsın. Zaten hayvanın tekisin sen."

Lusca öfkeyle oradan ayrıldı, gidip hanımına Pirro'nun dediklerini aktardı. Kadın ölecek gibi oldu. Birkaç gün sonra yine hizmetçisini çağırdı:

"Lusca" dedi, "biliyorsun ki, meşe ilk vuruşta devrilmez. Bana kalırsa sen bir kez daha Pirro'yu gör. Dürüstlüğe sığınmasına aklım ermedi. Uygun zamanı kolla, onun için yanıp tutuştuğumu söyle, sonuç almak için elinden geleni yap. Yok-

sa bu gidişle dayanamayıp öleceğim, o da kendisini işlettiğimizi sanacak. Sevgisini kazanalım derken, öfkesini körüklemiş olacağız."

Hizmetçi kız hanımını yatıştırdı. Gidip Pirro'yu buldu. Pirro'nun keyfi yerindeydi. Ona:

"Birkaç gün önce sana, hanımımın yüreğinde tutuşturduğun sevda ateşinden, sana beslediği sevgiden söz etmiştim" dedi. "Aynı sözleri bugün de yinelemek istiyorum. Geçen günkü gibi katı davranacak olursan, hiç kuşkun olmasın çok yaşamaz, ölür hanımım. Yalvarırım sana, isteğine karşılık ver. Katı davranmakta inat edersen, akıllılık değil aptallık etmiş olursun. Böyle güzel, soylu bir kadının seni herkesten çok sevmesi büyük bir onur değil mi? Seni onurlandıran, gençliğinin isteklerine karşılık veren, dahası başın sıkıştığında güvenceli bir sığınak sağlayan talih kuşuna dua etmelisin. Akıllı davranacak olursan erişebileceklerine erişmiş tek bir arkadaşın var mı? Silahtan, attan, giyim kuşamdan, para puldan yana hiç bir sıkıntın olmayacak. Yeter ki, sevgini esirgeme ondan. Dediklerimi can kulağıyla dinleyip, aklını başına topla. Talih kuşunun insanın başına bir kez konacağını unutma. Başına konan kuşu yakalayamazsan, düşeceğin yoksulukların, sıkıntıların nedenini başkalarında değil kendinde ara. Kaldı ki, efendi uşak ilişkisinde, dostlar, akrabalar arasında uyulması gereken dürüstlüğe yer yoktur. Uşakların da efendilerine, onların kendilerine davrandıkları gibi davranmaları doğru olur. Nicostrato'nun hoşlandığı güzel bir karın, anan, kızın ya da bacın olsaydı, senin onun karısına karşı göstermek istediğin dürüstlüğü o gösterir miydi? Göstereceğine inanıyorsan, salağın tekisin sen. Tatlı sözler, yakarmalar işe yaramayınca, hiç kuşkun olmasın, seni dikkate almaz, kaba güce başvururdu. Onlar bize nasıl davranıyorlarsa, biz de onlara karşı öyle davranalım. Ayağına gelen kısmeti tepme. Ka-

dının isteğini yerine getir. Getirmeyecek olursan, hiç kuşkun olmasın hem kadının ölümüne yol açacaksın, hem de öyle pişman olacaksın ki, sen de yaşamak istemeyeceksin."

Lusca'nın daha önce dedikleri üzerine uzun uzadıya düşünmüş olan Pirro, hizmetçi kız bir kez daha gelecek olursa başka türlü yanıt vermeye, eğer kendisini sınamıyorlarsa, kadının gönlünü hoş etmeye karar vermişti. Bu nedenle şu yanıtı verdi:

"Bak Lusca, dediklerin doğru. Ama efendimiz hem bilgili hem de işkillidir. İşlerinin yönetimini bana bıraktığına göre, Lidia kocasının önerisi üzerine beni sınıyor olabilir. Söyleyeceğim üç şeyi yerine getirecek olursa, içim rahat eder, ben de onun isteğini yerine getiririm. İlkin, Nicostrato'nun gözü önünde, atmacasını öldürsün. Sonra, Nicostrato'nun sakalından bir parça kesip bana göndersin. Bir de, Nicostrato'nun en sağlam dişlerinden birini göndersin bana."

Lusca, bu isteklerin yerine getirilmesini zor buldu. Hanımı daha da zor buldu. Ama yürekleri destekleyen, doğru yolu gösteren Sevda, Lidia'nın istenilenleri kabul etmesini sağladı. Kadın hizmetçisini göndererek, istekleri hemen yerine getireceğini bildirdi. Üstelik, işkilli dediği Nicostrato'nun gözleri önünde Pirro ile oynaşacak, ama kocasını bunun gerçek olmadığına inandıracaktı.

Pirro artık soylu kadının dediklerini yerine getirmesini beklemeye başlamıştı. Birkaç gün sonra Nicostrato, sık sık yaptığı gibi, dostlarına bir yemek verdi. Yemek bittikten sonra, yeşil kadifeden süslü bir giysi giymiş olan Lidia odasından çıkıp, erkeklerin bulunduğu salona geldi, doğruca Nicostrato'nun çok sevdiği atmacanın tüneğine doğru gitti. Sanki eline alacakmış gibi, kuşun bağını çözdü, sonra herkesin bu arada Pirro'nun gözleri önünde, kuşu duvara çarpıp öldürdü. Nicostrato:

"Ne yaptın kadın!" diye bağırdı.

Lidia yanıt vermedi, yemekten kalkmış olan konuklara dönüp şunları dedi:

"Bir kral bile canımı sıkan bir şey yapsa, karşılığını veren ben, elbette atmacaya da dersini vermemezlik edemezdim. Bu kuşun uzun bir süredir beni, erkeklerin kadınlara zevk verdikleri süreden yoksun kıldığını bilmenizi isterim. Tanyeri ağarıp da güneş çıkınca Nicostrato kalkıp atına atlar, atmacasını eline alıp kırlara gider, atmacayı uçurtur oralarda. Ben de, şimdi gördüğünüz gibi tek başıma kalırım yatağımda. Kaç kez, şimdi yaptığım şeyi yapmaya niyetlendim, ama hep erteledim. Durumumu değerlendirecek, sizin gibi haktan yana tanıklar önünde yapmak istedim."

Bu sözleri duyan soylu konuklar kadının davranışını Nicostrato'ya duyduğu sevgiye bağladılar. Gülerek, olanlara üzülmüş olan Nicostrato'ya döndüler:

"Karın atmacayı öldürerek öç almakta haklı" dediler.

Lidia odasına döndükten sonra da, konuyla ilgili şakalar yaparak Nicostrato'nun öfkesini kahkahaya dönüştürmeyi başardılar. Pirro bunları görünce kendi kendine:

"Kadınım, mutluluk yolunda iyi bir başlangıç yaptı. Tanrı izin verse de, arkasını getirse" dedi.

Atmacayı öldürmesinin üstünden çok geçmeden, bir gün Lidia odasında Nicostrato ile birlikte idi. Bir yandan kocasını okşuyor, bir yandan da şakalar yapıyordu. Bir ara Nicostrato karısının saçını çekince, Pirro'nun istediği ikinci şeyin gerçekleşmesi olanağı doğdu. Kadın kocasının sakalının ucundan tuttu, gülerek öyle bir çekti ki, elinde bir tutam sakal kaldı. Nicostrato söylenince de, şöyle dedi:

"Bu ne surat böyle, sakalından altı kıl koparttım diye suratını astın? Saçımı çektiğinde benim daha çok canım yandı."

Böyle laflayarak cilveleşmeyi sürdürürlerken, kadın koparttığı sakalı avucunda özenle saklayıp, aynı gün sevgilisine gönderdi.

Üçüncü koşulu gerçekleştirmek daha zordu. Ne var ki, Lidia, sevdasının dürtüsüyle bunun da çözümünü buldu.

Nicostrato'nun yanında iki soylu çocuk vardı. Babaları, görgüleri artsın diye buraya vermişti. Nicostrato yemek yerken biri etini kesiyor, biri de içki veriyordu. Lidia bu çocukları çağırttı yanına. Ağızlarının koktuğunu, Nicostrato'ya hizmet ederken ellerinden geldiğince başlarını arkaya eğmelerini ve bundan kimseye söz etmemelerini söyledi.

Kadına inanan çocuklar, onun dediği gibi davranmaya başladılar. Bir gün Lidia kocasına:

"Çocukların hizmet ederken nasıl durduklarına dikkat ediyor musun?" diye sordu.

"Evet, merak edip niye öyle durduklarını sormaya bile karar verdim" diye yanıt verdi Nicostrato.

Kadın şunları dedi ona:

"Sormana gerek yok, ben sana söyleyeyim. Canın sıkılmasın diye kaç zamandır sustum. Ama artık herkesin durumu anladığını görünce senden gizlemenin anlamı kalmadı. Öyle durmalarının nedeni, ağzının çok pis kokması. Eskiden kokmazdı, şimdi niye kokuyor bilemiyorum. Soylu kişilerle düşüp kalktığına göre, çok kötü bir şey bu. Bir çaresini bulmak gerek."

Bunun üzerine Nicostrato şunları dedi:

"Ne olabilir? Ağzımda çürük diş mi var yoksa?"

"Olabilir" dedi Lidia.

Lidia kocasını pencerenin önüne götürüp ağzını açtırttı, ağzın iki yanını da iyice inceledi. Sonra:

"Nasıl dayanabilmişsin buna Nicostrato?" dedi. "Bu yandaki dişlerinden biri çürümüş, kokuyor. Ağzında bırakırsan

yanındaki dişleri de çürütür. Bana sorarsan, iş işten geçmeden çektir o dişi."

Bunun üzerine Nicostrato şunları dedi:

"Çektir diyorsan, çektireyim. Hemen dişçi çağırın, çeksin."

Kadın şu karşılığı verdi:

"Bu kadarcık bir iş için dişçi çağırırsak, Tanrı'nın gücüne gider. Dişçiye gerek yok, ben çekip çıkartırım. Hem dişçiler diş çekerken insanın canını öyle acıtıyorlar ki, onlardan birinin ellerine düşmene yüreğim dayanamaz. Dişi ben çekeceğim. Canın çok acırsa, hemen bırakırım. Dişçi olsa, canının yanmasına aldırmaz."

Lidia gerekli aletleri getirtti, odadakileri dışarı çıkarttı, bir tek Lusca'yı alıkoydu.

Kapıyı sürgüledikten sonra Nicostrato'yu kerevete yatırdılar. Kerpeteni ağzına sokup, dişlerinden birini kavradılar. Adamın acılar içinde bağırmasına aldırmadan, kadınlardan biri onu tuttu, öteki de olanca gücüyle çekerek dişi söküp çıkarttı. Çektikleri dişi sakladılar. Lidia'nın elinde tutmakta olduğu çürümüş bir dişi, yarı baygın adama gösterdiler:

"Kaç zamandır ağzında taşıdığın şu çürük dişe bak" dediler.

Adam bu sözlere inandı. Canı çok acımıştı, hâlâ da acıyordu, ama dişi çekildiği için rahatladığını sandı. Kadınlar laf ebeliği ederek oyalayınca acısı azaldı, odadan çıktı.

Lidia çektiği dişi hemen sevgilisine gönderdi. Lidia'nın sevgisinden artık kuşkulanmayan Pirro, onun her isteğini yerine getirmeye hazırdı. Sevgilisinden ayrı kaldığı her saat ona bin saat gibi gelse de, Lidia verdiği sözü tutarak Pirro'nun içini daha da rahatlatmak istedi. Hastalanmış gibi davrandı. Bir gün Nicostrato yemekten sonra onu görmeye geldi. Yanında

Pirro'dan başka kimse yoktu. Lidia, sıkıntılarını hafifletmek için bahçeye çıkmak istediğini, kendisine yardımcı olmalarını istedi. Nicostrato bir koluna, Pirro bir koluna girip, bahçeye çıkarttılar kadını. Güzel bir armut ağacının altındaki çimenlerin üstüne oturttular. Bir süre oturduktan sonra kadın, ne yapacağı konusunda daha önce bilgilendirmiş olduğu Pirro'ya:

"Canım öyle armut çekti ki, Pirro" dedi. "Ağaca çıkıp da armut toplasana."

Pirro hemen ağaca tırmanıp, aşağıya armut atmaya, bir yandan da söylenmeye başladı:

"Ne yapıyorsunuz öyle, messere? Hele siz madonna, benim önümde böyle bir şey yapmaya utanmıyor musunuz? Kör mü sanıyorsunuz beni? Az önce ağır hastaydınız; ne çabuk iyileşip böyle şeyler yapmaya başladınız? Onca dayalı döşeli odanız var, ne diye gidip odalarınızdan birinde cilveleşmiyorsunuz? Gözlerimin önünde cilveleşmekten daha dürüst bir iş yapmış olursunuz."

Kadın kocasına dönüp şunları dedi:

"Neler diyor, Pirro? Aklını mı oynattı?"

Pirro ise şunları dedi:

"Aklımı filan oynatmadım, madonna. Ne yaptığınızı gördüğüme inanmıyor musunuz?"

Nicostrato çok şaşırmıştı.

"Herhalde hayal gördün Pirro" dedi.

Pirro şu karşılığı verdi:

"Ne ben hayal gördüm, ne de siz. Öyle debeleniyordunuz ki, ağaç da sizin yaptığınızı yapsa üstünde bir tek armut kalmaz."

Bunun üzerine kadın:

"Bu işin içinde bir iş olmalı" dedi. "Dediklerini gerçekten görüyor mu yoksa? Eskisi gibi gücüm kuvvetim yerinde

olsa, ağaca tırmanır, gördüğünü öne sürdüğü şeylere bakardım."

Pirro, armut ağacının tepesinden aynı şeyleri söylemeyi sürdürüyordu. Nicostrato:

"Aşağıya in" dedi, ona.

Pirro ağaçtan indi. Nicostrato:

"Ne gördüğünü söyle bakalım" dedi.

Pirro şunları dedi:

"Benim aklımı oynattığımı, ya da hayal gördüğümü sansanız da, sizi karınıza binmiş olarak gördüğümü söylemek zorundayım. Ben ağaçtan inerken, kalkıp, şimdi oturduğunuz yere geçtiniz."

"Belli ki hayal görmüşsün" dedi Nicostrato. "Sen ağaca çıktıktan sonra yerimizden bile kıpırdamadık."

"Boşuna tartışmayalım" dedi Pirro. "Görmesen, gördüm der miyim. Karınızın üstünde gördüm sizi."

Nicostrato'nun şaşkınlığı, her geçen dakika artıyordu.

"Armuda çıkıp, büyülü olup olmadığına, herkesin böyle şeyler görüp görmeyeceğine bakacağım!" dedi.

O ağaca çıkar çıkmaz Pirro ile kadın oynaşmaya başladılar. Nicostrato bunu görünce, bağırmaya başladı:

"Utanmaz karı, ne yapıyorsun öyle? Hele sen, onca güveniğim Pirro?"

Bunları söylerken ağaçtan inmeye başladı. Kadınla Pirro:

"Biz yerimizde oturuyoruz" dediler, sonra eski yerlerine oturdular. Nicostrato ağaçtan inip de, onları eski yerlerinde görünce küfür etmeye başladı. Pirro ise şunları dedi:

"Az önce sizin de dediğiniz gibi, armudun üstünde hayal gördüğümü anlıyorum şimdi. Çünkü siz de, olmayan bir şeyi gördünüz. Doğru söylediğimin kanıtı, çok dürüst, çok aklı başında bir kadın olan karınızın, namusunuzu lekelemek istese,

bunu gözlerinizin önünde yapmayacak olması. Bana gelince, bırakın önünüzde böyle bir şey yapmayı, aklımdan bile geçirmem, geçirmektense parça parça olmayı yeğlerim. Olmayan şeyleri görmemizin nedeni, armudun büyülü olması. Sizi karınızla sevişirken görmediğime kimse inandıramazdı beni. Ama, siz de beni, aklımın ucundan bile geçmeyen bir şeyi yaparken gördüğünüzü söyleyince, her şeyi anladım."

Bu sözleri dinleyen Lidia büyük bir öfkeye kapılmıştı. Ayağa kalkıp, kocasına çıkıştı:

"Belanı bul e mi. Gördüğünü söylediğin pislikleri gözlerinin önünde yapacak kadar aptal değilim. Şunu iyi bil. Böyle bir şey yapmak istesem, buraya gelmezdim. Odalarımızdan birine kapanırdım, ruhun bile duymazdı yaptığımı."

Nicostrato, ikisinin de doğruyu söylediklerine inandı, gözlerinin önünde böyle bir şey yapamazlardı. Kınamayı, azarlamayı bir yana bırakıp, ağaca tırmananların gördükleri mucizeyi yorumlamaya koyuldu. Ama, Nicostrato'nun kendisi ile ilgili sözlerine üzülmüş gibi davranan kadın söze girdi:

"Bu armut ağacı bundan böyle benim ya da bir başka kadının namusuna leke sürmeyecek. Pirro, koş bir balta getir. Armudu kesip ikimizin de öcünü al. Aslında, aklı gözlerine yenik düşen Nicostrato da baltayı hak etti ama, hadi neyse. Gözlerin, söylediklerini görmüş olsa bile, aklın bunun doğru olmadığını anlamalıydı."

Pirro hemen gidip baltayı getirdi. Armut ağacını kesti. Ağacın kesildiğini gören kadın, Nicostrato'ya döndü:

"Irz düşmanının boynu vuruldu, öfkem de yok oldu" dedi.

Kendisinden özür dileyen Nicostrato'yu bağışladı, onu canından çok sevdiğini, bir daha böyle bir şey yapmamasını söyledi. Böylece salak koca karısı ve karısının sevgilisiyle birlikte evine döndü. Burada birçok kez büyük bir rahatlık için-

de Pirro Lidia'dan, kadın da ondan zevkler tatmanın keyfini çıkarttılar. Darısı bizim başımıza.

X

*İki Sienalı, içlerinden birinin vaftiz babası olduğu çocuğun anasını severler. Adamlardan biri ölür. Verdiği sözü tutarak arkadaşına görünürek, öbür dünyadan haber getirir.**

Kraldan başka herkes öyküsünü anlatmıştı. Hiçbir suçu olmayan armut ağacının kesilmesine üzülen kadınların seslerinin kesildiğini görünce, kral söze başladı:

Dürüst bir kralın, koyduğu yasalara herkesten önce uyması gerekir. Böyle davranmazsa kral sayılmayıp, bir köle gibi cezalandırılması doğru olur. Sizin kralınız da, ne yazık ki bu hatayı yapacak. Dün, bugün anlattığımız öykülerin konusunu belirlerken, ayrıcalık hakkımı kullanmayı düşünmüyordum. Herkes gibi, ortak konuya uymak, sizinle aynı doğrultuda bir öykü anlatmak istiyordum. Ne var ki, anlatmak istediğim öykü anlatıldığı gibi, öyle güzel öyküler dinledik ki, belleğimi zorlasam da aklıma bir şey gelmiyor, anlatılan öykülerle boy ölçüşebilecek öykü bulamıyorum. Bu nedenle, koyduğum kuralı çiğnemek zorundayım, cezalandırılmayı hak ediyorum. Verilecek cezayı çekmeye hazırım ama, bana tanınan ayrıcalıktan yararlanacağım. Elissa'nın, vaftiz babası olduğu çocu-

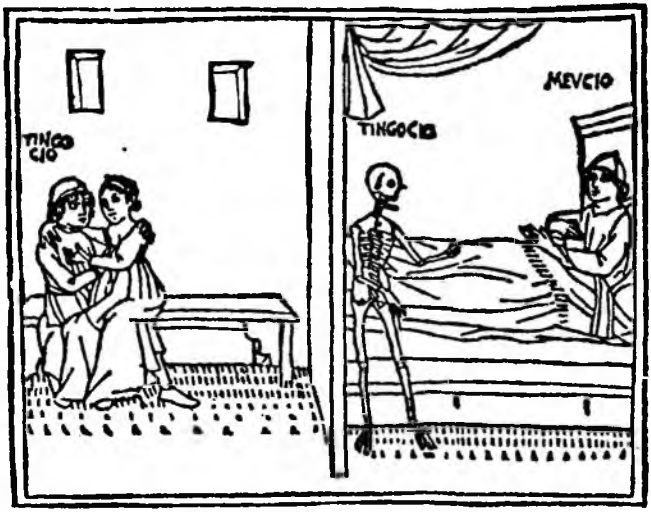
* Kaba çizgili bir öbür dünya anlatımına yer veren bu öykü, Boccaccio'nun başarılı öykülerinden sayılmaz.

ğun anasıyla yatan kadına ve Sienalıların salaklığına ilişkin öyküsü öyle etkiledi ki beni, uyanık kadınların budala kocalarına oynadıkları oyunları bir yana bırakıp, ben de Sienalılarla ilgili kısa bir öykü anlatacağım. Anlatacağım öykü din kurallarına pek uymasa da, dinlemesi zaman zaman keyifli olacak.

Siena'da birinin adı Tingoccio Mini, ötekinin adı Meuccio di Tura* olan iki halk çocuğu vardı. Porta Salaia'da otururlar, birbirlerini çok severler, içtikleri su bile ayrı gitmezdi. Öbür erkekler gibi kiliselere gider vaaz dinlerlerdi. Kim bilir kaç kez, insanlar öldükten sonra ruhlarının öbür dünyada, bu dünyadaki davranışlarına göre ödüllendirileceklerini ya da cezaya çarptırılacaklarını dinlemişlerdi. Çok merak ettikleri bu konuda bilgi edinmek olanağı bulamadıkları için, aralarında anlaşmışlardı. İlk ölen, eğer dönülebiliyorsa, dünyaya dönecek sağ kalana merak ettiği bilgileri verecekti. Bu konuda ant içmişlerdi.

Böylece sözleştikten sonra yine birlikte yaşamayı sürdürürlerken, Tingoccio, Camporeggi'de oturan Ambruogio Anselmini adında birinin çocuğunun vaftiz babası oldu. Adamın alımlı, güzel karısı monna Mita, dünyaya bir erkek çocuk getirmişti. Tingoccio birkaç kez Meuccio ile birlikte kadını görmeye gitti. Vaftiz babası olmasına karşın, kadına abayı yaktı. Kadından çok hoşlanan, Tingoccio'dan sürekli olarak kadının övgüsünü dinleyen Meuccio da kadına tutulmuştu. İkisi de, başka nedenlerle de olsa, sevdalarını birbirlerinden gizliyorlardı. Tingoccio, vaftiz babası olduğu çocuğun anasını sevmenin ayıp olduğunu düşünüyor, sevgisini başkalarının duymasından utanıyordu. Meuccio'nun böyle bir gerekçesi yoktu.

* Mini ile Tura, Siena'da gerçekten yaşamış ailelerdir.



Ama Tingoccio'nun kadından hoşlandığını sezmişti. "Duygularımı ona açarsam, beni kıskanabilir; vaftiz babası olduğu için kadını her istediğinde görüp, onu benden soğutabilir; kadından istediğimi elde edemem sonra" diye düşünüyordu.

İki gencin sevdası bu durumda iken, kadına isteğini iletmesi daha kolay olan Tingoccio, davranışları, konuşmalarıyla kadının gönlünü çelip, ondan istediğini aldı. Meuccio bunu öğrenince üzüldü, ama bir gün kendisinin de istediği şeye kavuşacağını umut etmeyi sürdürdü. Tingoccio'ya engellemeye kalkışma olanağı vermemek için de, hiçbir şey bilmiyormuş gibi davrandı.

İki sevdalı dosttan biri ötekinden daha mutlu bir yaşam sürmeyi sürdürürken, Tingoccio kadının gevrek arazisini öyle çok belledi, öyle çok tohum ekti ki, hastalandı. Birkaç gün içinde ağırlaştı, hastalığa direnemeyip bu yaşamdan göçüp gitti. Ölümünün üçüncü günü (belli ki daha önce olanak bulamamıştı) verdiği sözü tutup, gece Meuccio'nun odasına gel-

di. Derin bir uykuya dalmış olan Meuccio'ya seslendi. Meuccio uyanıp:

"Kim o?" dedi.

"Benim, Tingoccio. Verdiğim sözü tutup geldim, öbür dünyadan haberler getirdim sana."

Arkadaşını görünce korkan, sonra korkusu geçen Meuccio:

"Hoş geldin kardeşim!" dedi.

Sonra, ruhunun yitip yitmediğini sordu. Tingoccio şu yanıtı verdi:

"Yitip gideni bir daha göremezsin ki. Ruhumu yitirmiş olsaydım, buraya gelebilir miydim?"

Meuccio:

"Öyle demek istemedim, cehennem ateşinde yanıp yanmadığını sordum" dedi.

Tingoccio şu karşılığı verdi:

"Yanmıyorum, ama işlediğim günahlar yüzünden büyük cezalara çarptırıldım, çok acı çekiyorum."

Bunun üzerine Meuccio, Tingoccio'ya bu dünyada işlenen günahlara ne cezalar verildiğini sordu, Tingoccio da her günahın cezasını söyledi. Sonra Meuccio arkadaşına bu dünyada onun için yapabileceği bir şey olup olmadığını sordu. Tingoccio bu soruya evet yanıtını verdi. Kendisi için ayinler yaptırmasını, dualar okutmasını, sadaka vermesini istedi. Bunların öbür dünyadakilere çok yararı dokunduğunu söyledi. Meuccio bu isteği seve seve yerine getireceğini söyledi. Tingoccio gideceği sırada, aklına vaftiz babası olduğu çocuğun anası geldi. Başını biraz doğrulttu:

"Aklıma ne geldi biliyor musun" dedi, "hani buradayken yattığın monna Mita vardı ya, onun için ne ceza verdiler?"

Tingoccio şu karşılığı verdi:

"Kardeşim, oraya vardığımda işlediğim günahların tümünü ezbere bilen biri vardı. Beni bir yere gönderdi, orada acılar çekerek günahlarım için pişmanlık gözyaşları döktüm. Benden başka, aynı cezaya çarptırılmış bir sürü arkadaş vardı. Onlarla birlikte dururken, aklıma vaftiz babası olduğum çocuğun anasıyla işlediğim günah geldi. Bu günah için daha da büyük bir ceza verirler diye korktum. Kızgın alevler içinde de olsam, korkudan titriyordum. Yanımdakilerden biri titrediğimi görünce: 'Ateşin içinde bile titrediğine göre, herkesten başka bir şey mi yaptın?' diye sordu. 'Evet arkadaşım, dedim, çok büyük bir günah işledim, onun cezasından korkuyorum.' Bunun üzerine günahımın ne olduğunu sordu. 'Çocuğuna vaftiz babalığı yaptığım kadınla yattım, hem de öyle çok yattım ki, kuyruğu titrettim' yanıtını verdim. Alay etti benimle 'Salaklık etme, vaftiz babası olduğun çocuğun anasıyla yatmayı hesaba katmazlar burada' dedi. Yüreğime su serpildi böylece."

Gün ağarıyordu artık.

"Tanrıya emanet ol Meuccio, daha fazla kalamam seninle" deyip, hemen gitti.

Obür dünyada, vaftiz babalığı yapılan çocukların analarının hesaba katılmadığını duyan Meuccio, aptallığına kızdı; ayağına gelen kaç fırsatı kaçırmıştı bu yüzden. Bilgisizliğini giderince, bu konuda bilgili davranmaya başladı artık. Keşiş Rinaldo'nun* da bu konuda bilgisi olsaydı, vaftiz babası olduğu çocuğun anasının gönlünü etmek için onca dil dökmek zorunda kalmazdı.

Son öyküyü anlatan kral sustuğunda, güneş batıya yak-

* Bkz. yedinci gün üçüncü öykü.

laşmış, bir meltem esmeye başlamıştı. Kral başındaki tacı çıkartıp Lauretta'nın başına taktı ve şunları dedi:

"Madonna, sizi kendinizle* taçlandırıp, topluluğumuzun kraliçesi yapıyorum. Bize sevinçler, keyifler verecek kararları siz alacaksınız artık."

Bunları dedikten sonra yerine oturdu.

Kraliçe olan Lauretta kâhyayı çağırdı, yemeğin güzel vadide her zamankinden daha erken yenilmesi için gereken önlemleri almasını istedi; böylece dönüşleri aceleye gelmeyecekti. Egemenliği sırasında neler yapması gerektiğini de söyledi ona. Sonra arkadaşlarına döndü:

"Dün Dioneo, bugün kadınların kocalarına oynadıkları oyunları anlatmamızı istemişti. Hemen öç almaya kalkışan kabadayılara benzemekten çekinmesem, yarın kocaların karılarına oynadıkları oyunları anlatalım derdim. Ama bu konuyu bırakalım da, hemen her gün erkeklere oyun oynayan kadınları, kadınlara oyun oynayan erkekleri ya da erkeklere oyun oynayan erkekleri düşünelim her birimiz. Bu öykülerin bugün anlatılanlardan daha az ilgi toplayacağını sanmıyorum."

Bunları dedikten sonra ayağa kalktı, yemek saatine dek topluluğa izin verdi.

Kadınlarla erkekler de ayağa kalktılar. Kimisi ayakkabılarını çıkartıp berrak suyun içinde yürümeye koyuldu. Kimisi, yemyeşil çimenlerin üstünde yükselen güzel ağaçlara doğru gitti. Dioneo ile Fiammetta ise, uzun süre birlikte Arcita ile Palemone** şarkıları söylediler. Bu değişik etkinlikler yemek zamanına dek olan süreyi büyük bir keyifle geçirmelerini sağ-

---

* Lauretta adının "lauro" (defne) sözcüğünden türediğini vurguluyor.
** Boccaccio'nun gençlik yapıtı *Teseida*'nın kahramanları.

ladı. Yemek saati gelip de, göl kıyısındaki masaya oturduklarında, binlerce kuşun cıvıltısını dinleyip, çevredeki tepelerden yavaşça eserek sinekleri de kovalayan meltemle serinleyerek, güle söyleye yemeklerini yediler. Yemekten sonra güzelim vadide biraz dolaştılar. Güneş daha alçalmadan, akşama oldukça vakit varken kraliçenin isteği üzerine ağır adımlarla dönüşe geçtiler. Yol boyunca dereden tepeden konuştular, o gün anlatılan öykülerin yanı sıra, başka öyküleri de yorumladılar. Şatoya döndüklerinde neredeyse gece olmuştu. Yol yorgunluğunu taze şarap ve tatlı ile giderdiler. Tindaro gaydası ile başka çalgıların eşliğinde bir süre dans ettiler. Ardından kraliçenin isteği üzerine Filomena şu şarkıyı söyledi:

Yoruldum yaşadıklarımdan!
uğursuz bir yolculuğun beni söküp
aldığı yere dönebilecek miyim?
Bilemiyorum elbette,
yüreğimin dibinde, eskiden olduğum yere
dönmek ateşini besliyorum;
ey değerli varlığım, ey tek sevincim.
ey yüreğimi elinde tutan,
hadi! yanıt ver, kimseye soramadığım soruya,
hem kime sorabilirim ki?
Efendimiz, hadi umut ver ki,
yitip giden ruhumun acısı dinsin.

Bilemiyorum, gündüz gece demeden
içimi tutuşturan sevinç
neydi; duymam,
dokunmam, görmem,
bilinmedik bir güçle

bir ateş tutuşturmuşlardı
içinde yanayım diye;
senden başkası beni yüreklendiremez,
tükenen gücümü geri veremez.

Söyle bana, birlikte olacak mıyız yine,
gözlerini öperken öldüğüm yerleri
ne zaman göreceğim;
güzelim, canımın içi,
söyle, ne zaman geleceksin,
-yakında- deyip yüreklendir beni;
gelişin gecikmesin,
kalışın uzun sürsün,
gözüm bir şey görmüyor, Sevda öyle vurdu ki beni.

Yine kavuşursam sana,
bilmem yine aptallık edip,
gitmene izin verir miyim;
bırakmam artık seni, ne olursa olsun,
tatlı dudaklarında
isteklerimi gideririm;
başka bir şey demek istemiyorum;
çabuk gel, gel kucakla beni,
bunu düşünmek bile, şarkı söyletiyor bana.

Bu şarkı herkesin, Filomena'nın yeni ve tatlı bir sevdaya tutulduğunu düşünmesine yol açtı. Sözcüklerden, olayın bakışma aşamasını geride bıraktığı anlaşılıyordu. Filomena'nın mutluluğunu kıskananlar bile oldu. Şarkı sona erince, ertesi günün cuma olduğunu anımsayan kraliçe, yumuşak bir sesle şunları dedi:

"Soylu kadınlar, genç erkekler, yarının Hazreti İsa Efen-

dimizin çilesine adandığını biliyorsunuz. Neifile'nin kraliçeliği, döneminde bu günü saygıyla andığımızı, eğlenceli öykülerimize ara verdiğinizi anımsayacaksınız. Cumartesi de aynı şeyi yapmıştık. Neifile'nin verdiği bu güzel örneği sürdürmenin doğru olacağını düşündüğüm için, yarın ve öbür gün, geçen hafta olduğu gibi eğlenceli öykülerimizi anlatmayalım. Bu günlerde ruhlarımızın esenliği için yapılmış olanları unutmayalım."

Dine saygılı konuşması onaylanan kraliçe toplantıyı bitirince, gece ilerlemiş olduğu için herkes uyumaya gitti.

Decameron'un yedinci günü
sona eriyor,
Lauretta'nın başkanlığında başlayan
sekizinci günde,
hemen her gün
erkeklere oyun oynayan kadınlardan
kadınlara oyun oynayan erkeklerden,
erkeklere oyun oynayan erkeklerden
söz ediliyor.



Pazar sabahı, dağların doruklarında ışık kaynağının ışınları belirmeye başlamıştı. Karanlık her yerden çekilmiş, nesneler seçilir olmuştu. Kraliçe İkalktı, arkadaşlarıyla birlikte önce, çiyin nemlendirdiği çimenlere doğru gitti. Saat dokuza doğru, yakındaki küçük bir kilisede kutsal ayin dinlendi. Geri döndüklerinde büyük bir neşe içinde yemeklerini yediler, biraz şarkı söyleyip dans ettiler. Sonra kraliçe, isteyenlere dinlenme izni verdi. Güneş enlem çizgisini aşınca*, kraliçe artık öykü anlatmaya geçilmesini istedi. Herkes güzel havuzun başında yerini aldıktan sonra, kraliçenin isteği üzerine Neifile söze şöyle başladı:

* Öğle üzeri.

I

*Gulfardo, Guasparruolo'dan aldığı ödünç parayı adamın karısına vererek onunla yatar. Sonra kadının önünde Guasparruolo'ya, borcunu kadına ödediğini söyler. Kadın bu sözleri doğrular.**

Yüce Tanrı'nın bugün öykü anlatmayı benim başlatmamı istemesine, çok sevindim. Sevdalı kadınlar, kadınların erkeklere oynadıkları oyunlardan sık sık söz edildiği için, bir erkeğin bir kadına oynadığı oyunu anlatacağım ben. Öykünün kahramanı erkeği kınamaya, kadının haksız yere cezalandırıldığını öne sürmeye kalkışmayacağım. Tersine adamı destekliyor, kadını kınıyorum, Amacım, hem erkeklerin kendilerine güvenen kadınlara oyun oynayabileceklerini, hem, güvendikleri kadının oyununa gelebileceklerini göstermek. Daha açık söylemek gerekirse, anlatacağım öyküde oyuna gelmekten çok, hakkın yerini bulması söz konusu. Kadınlar çok dürüst olmak, erdemlerini, yaşamlarını korumak, ne olursa olsun doğru yoldan ayrılmamak zorundalar. Ne var ki, güçsüzlüğümüz yüzünden bunu gerçekleştiremiyorlar. Para karşılığında doğru yoldan sapan bir kadın ateşte yakılmayı hak eder. Sevdanın gücü karşısında boyun eğen bir kadını ise, sert olmayan bir yargıç bağışlar. İki gün önce Filostrato, Prato'da böyle bir durumda madonna Filippa'nın bağışlandığını anlatmadı mı?**

---

* Oldukça yüzeysel, ama yazarın para karşılığında sevişmeyi kınaması açısından ilginç bir öykü.

** Bkz. altıncı gün yedinci öykü.

Bir zamanlar Milano'da, Gulfardo adında, Alman bir paralı asker vardı. İyi bir insandı, üstelik hizmet ettiği kişiye, Almanlarda rastlanmayacak ölçüde bağlıydı. Borcunu gü-



nünde ödediğinden, düşük faizle kendisine istediği kadar borç veren bir sürü tacir bulabiliyordu. Yolu Milano'ya düştüğünde, tanıyıp dostluk ettiği Guasparruol Cagastraccio adında varlıklı bir tacirin, çok güzel karısı madonna Ambruogia'ya sevdalanmıştı. Kadını için için sevdiğinden, kocası da, başkaları da kuşkulanmamışlardı. Bir gün kadına haberci göndererek duygularını iletti, kadın da onu sevecek olursa her isteğini yerine getirecekti. Kadın uzun süre nazlandıktan sonra Gulfardo'nun isteğini yerine getirmeyi kabul etti, ama iki koşul öne sürdü. İlkin, bu ilişkiyi kimse bilmeyecekti. İkincisi, kadının iki yüz altın florine gereksinimi vardı, erkek varlıklı olduğuna göre bu parayı vermeliydi. Parayı alınca, kadın istenileni yerine getirecekti.

Değer verdiği kadının bu çirkin isteğini duyunca, Gulfardo'nun sevgisi neredeyse tiksintiye dönüştü. Kadına bir

oyun oynamaya karar verdi. Haber gönderdi, isteğini, bu arada başka istekleri varsa onları da elinden geldiğince yerine getireceğini bildirdi. Ne zaman kadının evine gidebileceğini sordu. Parayı birlikte getirecekti ve olayı, yanından hiç ayırmadığı çok güvendiği bir arkadaşı dışında kimse bilmeyecekti. Kadın, daha doğrusu kötü kadın, bu habere sevindi. Kocası Guasparruolo'nun birkaç gün içinde, işi gereği Cenova'ya gideceği, kocası gidince Gulfardo'yu çağırtacağı karşılığını iletti.

Gulfardo, uygun bir zaman kollayıp Guasparruolo'ya gitti.

"Bir iş için iki yüz altın florin gerekiyor. Her zaman uyguladığın faizle, borç verebilir misin?" dedi.

Guasparruolo seve seve verebileceğini söyledi, çıkartıp parayı verdi. Birkaç gün geçtikten sonra, Guasparruolo, karısının demiş olduğu gibi Cenova'ya gitti. Kadın hemen Gulfardo'ya haber gönderip, iki yüz altın florini alıp gelmesini bildirdi. Gulfardo yanına arkadaşını alıp, kadının evine gitti. Kadın kendisini bekliyordu. Gulfardo'nun ilk işi parayı arkadaşının gözleri önünde kadına vermek oldu:

"Madonna, bu parayı alın, kocanız döndüğünde ona verirsiniz" dedi.

Kadın parayı aldı, ama Gulfardo'nun niçin bu sözleri söylediğini anlamadı. Arkadaşı, onunla para karşılığında yattığını sanmasın diye söylediğini sandı. Şu yanıtı verdi:

"Dediğinizi yaparım, kaç para olduğunu sayayım."

Paraları bir masaya boşalttı, iki yüz olduğunu gördü. Çok sevindi, paraları toplayıp Gulfardo'ya döndü, onu odasına götürdü. Yalnız o gece değil, kocası Cenova'dan dönmeden önce daha birçok gece, onu doyurdu.

Gasparruolo Cenova'dan dönünce, Gulfardo onun karısı ile birlikte olduğu bir zamanı kollayıp, evlerine gitti. Kadının önünde:

"Guasparruolo" dedi, "geçen gün verdiğin parayı kullanamadım, tasarladığım iş olmadı. Bu nedenle getirip karına verdim, hesabımdan düşersin."

Guasparruolo karısına dönüp, parayı alıp almadığını sordu. Karşısında tanığı da gören kadın, yalan söyleyemedi.

"Evet parayı aldım" dedi. "Sana söylememiştim daha."

Bunun üzerine Guasparruolo şunları dedi:

"Sevindim bu habere Gulfardo. Siz güle güle gidin, hesabınızdan düşerim parayı."

Gulfardo gittikten sonra, oldukça utanan kadın utancının ederi olan parayı kocasına verdi. Böylece uyanık erkek, cebinden hiç para çıkmadan, para düşkünü kadını koklamış oldu.

II

*Varlungo papazı monna Belcolore ile yatar. Cüppesini kadına rehin olarak bırakır. Kadından ödünç aldığı havanı gönderip cüppeyi geri ister. Kadın söylene söylene cüppeyi geri verir.**

Para canlısı Milanolu kadına Gulfardo'nun oynadığı oyunu, kadınlar da, erkekler de onaylamışlardı. Kraliçe Panfilo'ya döndü, gülümseyerek öykü anlatmayı onun sürdürmesini istedi. Panfilo söze şöyle girdi:

---

* Köy ortamında bir papazla bir kadın arasındaki ilişkiyi ele alan bir başyapıt.

Güzel kadınlar, sürekli olarak bize saldıran, ama saldırılarına karşılık veremediğimiz insanlarla ilgili bir öykü anlatacağım. Papazlarla demek istiyorum. Kadınlarımıza karşı haçlı seferi ilan etmişler. Kadınlarımızdan birini altlarına aldıklarında, İskenderiye sultanını zincire vurup Vignone'ye* getirmiş gibi, günahlardan, cezalardan arındıklarını sanıyorlar. Çaresiz siviller, onlara aynı karşılığı veremiyor, analarına, bacılarına, arkadaşlarına, kızlarına ayrı öfkeyle çullanıp öçlerini alamıyorlar. İşte bu konuda, köyde geçen bir öykü anlatacağım sizlere, özellikle sonuna güleceksiniz. Üstelik, papazların her dediklerine inanmamak gerektiği sonucunu da çıkartacaksınız.

Buraya oldukça yakın bir köy olan Varlungo'da, gücü kuvveti yerinde, kadın düşkünü bir papazın yaşadığını bilirsiniz, en azından duymuşsunuzdur. Okuması yazması kıt olmakla birlikte, pazar günleri karaağacın** altında toplanan cemaati güzel, kutsal sözlerle oyalamayı becerirdi. Erkekler bir yere gidecek olsalar, hemen koşup, karılarını bulur, onlara madalya, kutsal resim, kutsanmış su, mum parçaları verir, onları kutsardı.

Kadınların içinde en çok, Bentivegna del Mazzo adında bir rençberin karısı olan monna Belcolore'den hoşlanıyordu. Belcolore alımlı, dipdiri, balık etinde bir esmer güzeliydi. Öğütülmeyi bekleyen bir buğday tanesi gibiydi. Üstelik herkesten iyi çalgı çalıp "tarlaları su bastı" türküsünü söyler, oyun oynandığında elinde mendil, başı çekerdi. Bu nedenlerle papaz öyle tutulmuştu ki ona, neredeyse aklını kaçıracaktı. Onu görebilmek umuduyla gün boyunca sokaklarda dolaşı-

* Papalığın o dönemdeki merkezi Avignon.
** Köy kiliselerinin önüne bir karaağaç dikilirdi.

yordu. Pazar sabahı kadın kiliseye gelecek olsa, usta bir şarkıcı olduğunu göstermek için, eşek anırmasından beter sesini zorlayarak bir Kyrie ile bir Sanctus okuyordu. Kadın yoksa duayı geçiştiriveriyordu. Bunları ustalıkla yaptığı için Bentivegna del Mazzo bir şeyden kuşkulanmıyordu. Monna Belcolore'nin ilgisini uyandırmak için, papaz arada ona armağanlar gönderiyordu. Kimi kez, bahçesinde kendi elleriyle yetiştirdiği bir demet taze sarmısak, kimi kez bir sepet bakla, kimi kez bir demet kırmızı soğan ya da yaban sarmısağı yolluyordu.



Uygun gördüğünde bir köpek gibi gözlerini dikip, sevda hırıltıları çıkartıyordu. Ama kadın oralı olmuyor, onu görmezden geliyor, salına salına geçip gidiyor, papazın çabası bir işe yaramıyordu.

Günlerden bir gün, öğle üzeri papaz köyde dolaşırken sırtına yük vurulmuş eşeğinin peşinden gitmekte olan Bentivenga del Mazzo ile karşılaştı. Adamla konuşup, nereye gittiğini sordu. Bentivenga şu yanıtı verdi:

"Doğrusunu isterseniz bir iş için kente gidiyorum. Bun-

ları da Bonacorri da Ginestreto'ya götürüyorum, yardımcı olsun diye.* Mahkemeye vermişler beni, nedenini bilmiyorum."

Sevinen papaz:

"İyi ediyorsun evladım" dedi. "Güle güle git, bir an önce geri gel. Lapuccio'yu ya da Naldino'yu görecek olursan, unutma da, harman döveçleri için deri bağcık getirmelerini söyle."

Başüstüne diyen Bentivegna'nın Floransa'ya doğru gittiğini gören papaz, Belcolore'ye gidip talihini denemenin tam sırası olduğunu düşündü. Bir solukta kadının evine gidip, içeri girdi.

"Tanrı'nın iyiliği üstünüzde olsun, kimse yok mu?" diye seslendi.

Çatı aralığına çıkmış olan kadın papazın sesini duyunca:

"Hoş geldiniz, bu sıcakta nasıl dolaşabiliyorsunuz ortalarda?" dedi.

Papaz yanıt verdi:

"Tanrı'ya sığınıp, biraz çene çalmaya geldim seninle. Az önce kocanı gördüm, kente gidiyordu."

Belcolore aşağıya inip oturdu. Kocasının az önce tarladan topladığı lahanaların yapraklarını temizlemeye koyuldu. Papaz:

"Beni hep böyle öldürecek misin, Belcolore?" dedi.

Belcolore gülerek karşılık verdi:

"Size ne yapıyorum ki?"

Papaz şunları dedi:

"Hiç bir şey yapmıyorsun, ama Tanrı'nın yap dediği şeyi yapmama da izin vermiyorsun."

---

* Bonacorri'nin yargıç olduğu anlaşılıyor.

Belcolore şunları dedi:

"Daha da ne, hiç papazlar öyle şeyler yaparlar mı?"

Papaz karşılık verdi:

"Elbette yaparlar, hem başka erkeklerden daha iyi yaparlar, niye yapmasınlar? Bir şey daha söyleyeyim sana, niçin başka erkeklerden daha iyi yaptığımızı biliyor musun? Çünkü, su buldukça çalışan değirmenlere benzeriz biz. Sesini çıkartmayıp, işimi görmeme izin verirsen pişman olmazsın."

Belcolore yanıt verdi:

"Pişman olmam belki, ama topunuzun da eli, iblisin elinden bile sıkı, değil mi?"

Bunun üzerine papaz şunları dedi:

"Ben öyle değilim, dile benden ne dilersen. Bir çift iskarpin mi istersin, saçlarına toka mı, beline kuşak mı, yoksa başka bir şey mi?"

Belcolore de şunları dedi:

"Eksik olmayın, bunların hepsi var. Madem bunca seviyorsunuz beni, istediğim bir şeyi yapın, ben de sizin isteğinizi yerine getireyim."

"Ne istiyorsan söyle, seve seve yerine getireyim" karşılığını verdi papaz.

Bunun üzerine Belcolore şunları dedi:

"Cumartesi Floransa'ya gidip eğirdiğim yünleri teslim edeceğim, bir de çıkrığımı onartacağım. Beş liret ödünç verirseniz, çeyizimde getirdiğim koyu renkli entarimle, yortularda taktığım kemeri tefeciden kurtarırım. O kemer olmadan ne kiliseye gidebiliyorum, ne de bir toplantıya. Dediğimi yapın, ben de sizin isteğinizi hep yerine getiririm."

"Aksiliğe bak ki, on para yok üstümde. Ama inan, cumartesinden önce ulaştırırım parayı" yanıtını verdi papaz.

Belcolore şunları dedi:

"Hepiniz birbirinin aynısınız, bol keseden söz verir hiç

birini tutmazsınız. Bana da, Biliuzza'ya yapılanları yapmaya kalkışıp, sözle mi savacaksınız? Biliuzza sokak kadını olmuştu sonunda, karnım tok boş sözlere. Üstünüzde para yoksa, gidip bulun."

"Ne olursun eve dek gönderme beni" dedi papaz. "Bak, kimse yok şimdi, tam sırası. Eve gidersem, döndüğümde belki bizi engelleyecek biri gelmiş olabilir. Kim bilir böyle bir fırsat, bir daha ne zaman çıkar."

Kadın da şunları dedi:

"Son sözümü söyledim ben. Gidip getirmek isterseniz gidin. Burada daha fazla kalmayın."

Papaz, kadının isteğini salvum me fac* yapmak istediğini görmüştü, kendisi ise sine custodia** yanlısıydı. Kadına:

"Parayı getireceğime inanmıyorsan, güvence olarak sana şu mavi cüppemi bırakayım" dedi.

Belcolore kafasını kaldırdı:

"Bu cüppe kaç para eder?" dedi.

Papaz şunları dedi:

"Kaç para mı eder? Douai*** dokuması. Dünyanın parasını eder. Daha on beş gün olmadı, eskici Lotto'dan tam yedi lirete aldım. Kumaştan iyi anlayan Buglietto'nun dediğine göre de, değerinden beş soldo düşüğe almışım."

Belcolore şunları dedi:

"Demek öyle? Dünyada inanmazdım. Verin de bir bakayım."

Mancınığı ateşe hazır papaz, cüppesini çıkartıp kadına verdi. Kadın cüppeyi sandığına koyduktan sonra:

---

* Güvence karşılığında.
** Güvenceniz.
*** Fransa'da dokumaları ünlü kent.

"Messere" dedi, "şurada bir samanlık var, oraya gidelim, in cin top oynar orada."

Samanlığa gittiler. Papaz, kadını dünyanın en tatlı öpüşleriyle öptü, onu Tanrının akrabası kıldı. kadını bir süre daha okşadıktan sonra, nikâh kıymaya gidiyormuş gibi cüppesiz olarak kiliseye döndü. Burada bir hesap yaptı, yıl boyunca kendisine armağan edilen mumların değerinin beş liretin yarısını bile bulmadığını gördü. Bir hata yaptığını anladı, cüppeyi verdiğine üzüldü. Cüppeyi geri almanın yolunu aramaya koyuldu. Hinoğlu hin olduğu için, çok geçmeden aklına bir çözüm geldi.

Ertesi gün yortuydu. Komşunun çocuğunu monna Belcolore'nin evine gönderip mermer havanını istetti; yemeğe Binguccio dal Poggio ile Nuto Buglietti gelecekti, onlar için salça hazırlaması gerekiyordu. Belcolore havanı gönderdi.

Bentivegna ile karısı öğle üzeri yemek yerlerken, papaz çömezini çağırdı.

"Şu havanı al Belcolore'ye götür" dedi. "Çok teşekkür ettiğimi söyle, çocuğun havanı alırken bıraktığı cüppeyi de geri iste."

Çömez havanı alıp Belcolore'nin evine gitti. Kadın Bentivegna ile yemek yiyordu. Çömez havanı masaya bırakıp, papazın dediklerini söyledi. Cüppenin geri istenildiğini duyan Belcolore yanıt vermek istedi, ama Bentivegna suratını asıp araya girdi:

"Papazdan güvence mi istedin? Suratının ortasına bir yumruk atmamak için zor tutuyorum kendimi. Çabuk geri ver cüppeyi. Bir daha da böyle bir şey yapayım deme, ne istersе, eşeğimizi bile istese, hayır deme papaza."

Belcolore homurdanarak yerinden kalktı, cüppeyi sandıktan çıkartıp çömeze verirken şunları dedi:

"Papaz efendimize, Belcolore havanında bir daha salça

dövmemeniz için dua ediyormuş, havanın değerini bilememişsiniz, dersin."

Çömez cüppeyi götürüp, söylenenleri aktardı. Papaz katıla katıla güldü:

"Onu görürsen de ki, havanı vermezse ben de tokmağı vermem, havanı tokmaksız kalır."

Bentivegna karısının sözlerini, onu azarlamış olmasına bağladı, üzerinde durmadı. Belcolore ise bağbozumuna dek papazdan uzak durdu. Bağbozumu geldiğinde papaz kadını korkuttu, şeytanların en azmanının ağzına atacağını söyledi. Korkuya kapılan kadın, şıra ve sıcak kestane mevsimi gelince papazla barışıp samanlığın yolunu tuttu. Birçok kez buluştular. Beş liret yerine papaz kadının çalgısını sarıp sarmaladı, bir de çıngırak taktı. Kadın da hoşnut kaldı bundan.

III

*Calandrino, Bruno ve Buffalmalco, Mugnone'nin eteğinde güneş taşı ararlar. Calandrino bulduğunu sanıp, bir torba taşla eve döner. Karısı söylenince, kadına dayak atar. ve olup biteni, işin iç yüzünü kendisinden daha iyi bilen arkadaşlarına anlatır.**

Panfilo'nun öyküsü sona erdiğinde, öykü boyunca gülmüş olan kadınlar hâlâ gülüyorlardı. Kraliçe, sıranın Elissa'da olduğunu söyleyince, Elissa gülümseyerek anlatmaya başladı:

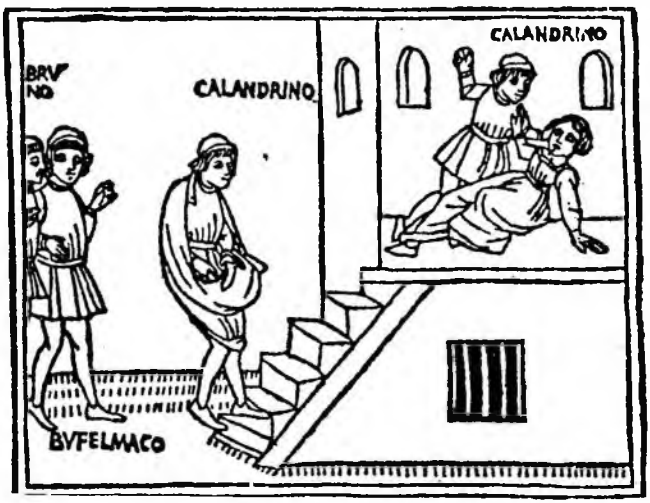
---

* Asıl adı Giovannozzo di Perino olan ressam Calandrino ile ilgili dört öykünün en başarılısı. Öbür öyküler için bkz. sekizinci gün, üçüncü ve altıncı öykü, dokuzuncu gün üçüncü ve beşinci öyküler.

Sevimli kadınlar, böyle gerçekçi ve eğlendirici bir öyküden sonra, bilmem ben de sizi Panfilo gibi güldürebilecek miyim? Yine de deneyeceğim.

Değişik davranışlı, tuhaf insanların oldum olası bol olduğu kentimizde, kısa bir süre önce Calandrino adında bir ressam yaşıyordu. Kendine özgü alışkanlıkları olan, saf bir adamdı. Birinin adı Bruno, ötekinin de Buffalmacco olan iki ressamla arkadaşlık ederdi hep. Arkadaşları uyanık, açıkgöz insanlardı. Calandrino ile ahbaplık etmelerinin nedeni, onun saflığı, kendine özgü davranışları ile gönül eğlendirmeleriydi.

Yine o sıralarda, Floransa'da Maso del Saggio adında yakışıklı, şaka yapmaktan çok hoşlanan bir delikanlı vardı. Calandrino'nun saflığına ilişkin öyküler duyunca, bir oyun oynamaya, onu olmayacak bir şeye inandırmaya karar vermişti. Rastlantı bu ya, bir gün San Giovanni kilisesinde karşılaştı



onunla. Resimlere, kilisenin mihrabının üstüne o sıralarda yerleştirilmiş olan kutsal eşya dolabındaki yontulara bakıyor-

du. Maso, amacını gerçekleştirmenin tam sırası olduğunu düşündü. Ne yapmak istediğini söylediği bir arkadaşı ile birlikte Calandrino'nun tek başına oturduğu yere yaklaştı. Onu görmezlikten gelerek, çeşitli taşların özelliklerinden söz etmeye koyuldular. Maso, sanki bilgili, yetkili bir kuyumcu gibi söz ediyordu taşlardan.

Konuşulanlara kulak misafiri olan Calandrino yerinden kalktı, gizli kapaklı bir şey konuşulmadığını görünce adamların yanına gitti. Maso'nun da istediği buydu. Maso konuşmasını sürdürürken, bir ara Calandrino böyle değerli taşların nerede bulunabileceğini sordu. Maso, Basklar ülkesi Berlinzone'de Bengodi* denilen yerde, yanıtını verdi. Bengodi'de asmaları sosisle bağlarlardı. Bir kazı bir denaio'ya** satarlar, üstüne bir de kaz palazı verirlerdi. Rendelenmiş Parma peynirinden bir de dağ vardı burada. Dağın tepesinde oturanlar horoz suyunda haşladıkları makarnaları, mantıları aşağıya atarlardı. Kim daha çok yakalarsa, onun daha çok makarnası, mantısı olurdu. Az ötede ise, içine bir damla su karışmamış bir şarap ırmağı akardı.

"Ne güzel memleket. Peki haşladıkları horozları ne yaparlar?" dedi Calandrino.

"Basklılar yer hepsini" yanıtını verdi Maso.

Bunun üzerine Calandrino sordu:

"Hiç gittin mi oraya?"

Maso yanıt verdi:

"Gitmez olur muyum? Belki bin kez gittim."

Bunun üzerine Calandrino şunları dedi:

"Kaç mil çeker buraya?"

---

* Uydurma adlar.

** Para birimi.

Maso yanıt verdi:

"Kim bilir, belki bin mil gelir."

Calandrino şunları dedi:

"Abruzzi'nin ötesinde demek ki."

"Evet öyle, pek uzak değil" karşılığını verdi Maso.

Maso'nun bu sözleri gülmeden, ciddi ciddi söylediğini gören saf Calandrino, apaçık bir gerçeğe gösterilen güveni gösterdi, denilenlere inandı ve şunları dedi:

"Benim için çok uzak. Daha yakın olsaydı, bir kez seninle gider, hiç olmazsa makarnaların uçuşmasını görür, karnımı da doyururdum. Baksana, sözünü ettiğin taşlar bizim buralarda bulunmaz mı?"

Maso şu karşılığı verdi:

"Bulunur elbette. Çok değerli iki taş var. İlk tür Settignano ve Montisci taşı. Bunlardan değirmen taşı yapılıp buğday öğütülür. Demin sözünü ettiğim yörede 'iyilik Tanrı'dan, değirmen taşı Montisci'den gelir' diye bir atasözü bile vardır. Bu taş çok bol olduğu için önemsemeyiz. Oradakiler de zümrüdü önemsemezler. Montemorello'dan bile yüksek zümrütten koca bir dağ var. Gece yarısı pırıl pırıl ışır. Değirmen taşlarının ortasını delmeden önce, çemberleyip Sultana götürecek olsan, ne istersen verir. Öteki taşa gelince, biz kuyumcular güneş taşı deriz. Çok önemli bir özelliği vardır. Bu taşı üzerinde taşıyan kimseyi, başkaları göremez."

Bunun üzerinde Calandrino şunları dedi:

"Olacak şey değil. Peki nerede bulunur bu taş?"

Mugnone'de bulunduğu, yanıtını verdi Maso. Bunun üzerine Calandrino:

"Büyüklüğü ne kadar, rengi ne?" diye sordu.

Maso karşılık verdi:

"Çeşitli boyları var, irisi ufağı olur. Ama rengi hep aynıdır, karaya çalar."

Bu bilgileri edinen Calandrino, işi olduğunu söyleyip Maso'dan ayrıldı. Bu taşı aramaya karar vermişti. Ama çok sevdiği Bruno ile Buffalmacco'ya haber vermeden işe başlamak istemiyordu. Arkadaşlarını aramaya koyuldu. Herkesten önce davranmalı bir an önce taşı bulmalıydı. Sabahı, arkadaşlarını aramakla geçirdi. Onların Faenza rahibelerinin manastırında çalıştıkları aklına geldiğinde ikindi olmuştu. Sıcağa aldırmayıp her işini bıraktı, neredeyse koşarak manastıra gitti. Arkadaşlarını çağırttı.

"Dostlar" dedi, "inanın bana Floransa'nın en varlıklı insanları olabiliriz. Sözüne inanılır birinden duydum, Mugnone'de bir taş varmış, bu taşı üstünde taşıyanı hiç kimse göremezmiş. Başkalarından önce gidip, bu taşı bulalım derim. Mutlaka buluruz, çünkü taşı tanıyorum. Bulur bulmaz kesemize atar, doğru sarraf tezgâhlarına gideriz. Tezgâhların üstü altın, gümüş sikke dolu. İstediğimiz kadar alırız. Kimse görmez bizi. Böylece birden para sahibi oluruz, gün boyunca sümüklüböcekler gibi duvarları sümüklemekten kurtuluruz."

Bunlara duyan Bruno ile Buffalmacco, için için güldüler. Birbirlerine baktılar, çok şaşırmış gibi görünerek, Calandrino'nun önerisini desteklediler. Buffalmacco taşın adının ne olduğunu sordu. Ama kuş beyinli Calandrino taşın adını çoktan unutmuştu.

"Adını ne yapacaksınız" dedi, "özelliğini bilmeniz yetmiyor mu? Bana kalırsa, hemen gidip arayalım."

"Peki, dedi Bruno, biçimi nasılmış?"

Calandrino şunları dedi:

"İrisi ufağı varmış, ama hepsinin rengi karaya çalıyormuş. Bence bütün kara taşları toplarsak, aradığımızı buluruz. Hadi, oyalanmadan gidelim."

"Dur biraz" diyen Bruno, Buffalmacco'ya döndü:

"Bana kalırsa Calandrino haklı. Ama şimdi gitmek doğru

olmaz. Güneş tam tepede, ırmağın yatağına vurmuş taşları da kurutmuştur. Sabah güneş yemeden önce kara olan taşlar, şimdi göze beyaz gibi görünürler. Üstelik bugün iş günü, Mugnone'de bir sürü insan vardır. Bizi görünce ne yapmak istediğimizi anlar, aynı şeyi onlar da yapabilirler. Birbirimize girer, acele ettiğimiz için taşı onlara kaptırabiliriz. Dediklerimi paylaşıyorsanız, bu işi yarın sabaha bırakalım. Hem akla karayı daha iyi ayırt ederiz, hem de tatil günü olduğu için kimse bizi görmez."

Buffalmacco Bruno'ya hak verince, Calandrino da bu karara uydu. Pazar sabahı hep birlikte gidip, taşı aramaya karar verdiler. Calandrino arkadaşlarından, kendisine gizlice verilen bu bilgiyi kimseye aktarmamalarını istedi. Sonra Bengodi yöresi konusunda duyduklarını anlattı, bunların doğru olduğunu söyledi. Calandrino gittikten sonra, adamlar nasıl davranacaklarını kararlaştırdılar.

Pazar sabahını iple çeken Calandrino, gün ağarır ağarmaz kalktı, arkadaşlarını buldu. San Gallo kapısından çıkıp Mugnone'ye vardılar, taşı araya araya aşağılara doğru inmeye başladılar. İçlerinde en hevesli olan Calandrino önden gidiyor, bir bir yana, bir öbür yana seğirtiyor, gördüğü her kara taşı alıp mintanının içine yerleştiriyordu. Arkadaşları peşinden gidiyor, arada onlar da taş topluyorlardı. Çok gitmediler, Calandrino'nun göğsü doldu. Mintanın dar olmayan uçlarını açıp kemerine sıkıştırarak oluşturduğu torba da doldu. Cüppesinden yaptığı torba da doldu. Buffalmacco ile Bruno, Calandrino'nun yeterince yüklendiğini, yemek saatinin de yaklaştığını görünce, daha önce kararlaştırdıkları numarayı yaptılar. Bruno, Buffalmacco'ya:

"Calandrino nerede?" diye sordu.

Buffalmacco Calandrino'nun az ötede olduğunu görüyordu. Ama gözleriyle dört bir yanı taradıktan sonra:

"Bilmiyorum" dedi. "Az önce önümüzde duruyordu."

Bruno şunları dedi:

"Az önce öyleydi ama, bana sorarsan şimdi evinde karnını doyuruyordur. Mugnone boyunca kara taş arama işini bize bıraktı."

Bunun üzerine Buffalmacco:

"Bizi atlatıp gitmekle akıllılık etmiş" dedi. "Dediklerine inanmakla aptallık ettik. Mugnone'de büyülü taş olduğuna, bizim gibi salaklardan başka kim inanırdı?"

Bu sözleri duyan Calandrino büyülü taşı ele geçirmiş olduğunu, bu nedenle onu göremediklerini sandı. Talihinin rast gitmesine çok sevindi, hiç bir şey demeden evine dönmeye karar verdi. Geri dönüp, yürümeye koyuldu. Bunun üzerine Buffalmacco Bruno'ya:

"Ne yapacağız şimdi? Biz de gidelim mi?" dedi.

Bruno yanıt verdi:

"Gidelim. Ama Tanrı adına ant içiyorum, bir daha oyun oynayamayacak bana. Bu sabah olduğu gibi burada olsaydı, şu taşla topuklarını öyle bir okşardım ki, bir ay aklından çıkmazdı bize oynadığı oyun."

Bu sözleri demesiyle elindeki taşı Calandrino'nun ayağına fırlatması bir oldu. Canı yanan Calandrino ayağını havaya kaldırıp solumaya başladı. Ama sesini çıkartmadan yürümeyi sürdürdü. Topladığı taşlardan birini daha eline alan Buffalmacco, Bruno'ya:

"Bak, ne güzel taş! Tam Calandrino'nun böğrüne göre" dedi.

Taşı hızla Calandrino'nun böğrüne doğru attı. Böyle konuşa konuşa, taş ata ata Mugnone boyunca gidip San Gallo kapısına geldiler. Kapıya varınca, toplamış oldukları taşları yere atıp, gümrük kolcularıyla konuşup, durumu anlattılar. Kolcular Calandrino'yu görmezlikten gelirken katıla katıla

güldüler. Durdurulmadan yoluna devam eden Calandrino, değirmenin köşesindeki evine vardı. Talih de bu şakadan yana olmalıydı ki, herkes yemekte olduğu için, ırmak kıyısında da, kent sokaklarında kimse Calandrino ile konuşmadı. Karşılaştığı tek tük insanlar, hiç söz etmeden yanından geçip gittiler.

Calandrino ağır yüküyle eve geldiğinde, güzel, hamarat karısı Tessa'yı merdivenin başında buldu. Kadın, çok geciken kocasını merak etmişti. Geldiğini görünce:

"Şükür gelebildin. Herkes çoktan sofradan kalktı, sen daha yeni geliyorsun yemeğe", dedi.

Bunları duyup, görüldüğünü anlayan Calandrino, büyük bir öfkeye kapılarak bağırdı:

"Pis karı, ne işin var orada? Berbat ettin her şeyi. Bunun hesabını soracağım senden."

Bir odaya girdi, getirdiği bir sürü taşı boşalttı. Çıldırmış gibi karısının üstüne yürüdü. Kadını, saçlarından kavrayıp yere yıktı. Yorgun düşünceye dek tekme, tokat attı. Kadının her kemiği, saçının her teli payını aldı dayaktan. Ellerini kavuşturup yalvarması bir işe yaramadı.

Buffalmacco ile Bruno kapıdaki kolcularla gülüştükten sonra ağır adımlarla Calandrino'nun peşine düşmüşlerdi. Evin kapısına vardıklarında Calandrino'nun karısına attığı dayağa tanık oldular. Yeni gelmiş gibi yaparak seslendiler. Calandrino kan ter içinde pencereye çıktı, yukarıya gelmelerini istedi. Adamlar biraz şaşırmış görünerek, yukarıya çıktılar. Odanın içi taş doluydu. Üstü başı parçalanmış, yüzü gözü morarmış kadın, odanın bir köşesinde hıçkırıklar içinde kıvranıyordu. Bir köşeye ise, soluğu tükenmiş, yorgunluktan bitmiş Calandrino çökmüştü. İki arkadaş bir süre gözlerini odada gezdirdikten sonra:

"Bunlar de ne, Calandrino?" dediler. "Duvar mı öreceksin, bu taşlarla?"

Konuşmayı sürdürdüler:

"Monna Tessa'nın nesi var? Dayak mı attın yoksa?"

Taşların ağırlığından, karısına dayak atmasına yol açan öfkeden yorgun düşen, ayağına gelen kısmeti kaçırdığı için bozulan Calandrino kendini toplayıp, sözcükleri yan yana getiremediği için yanıt vermedi. Bunun üzerine Buffalmacco konuşmayı sürdürdü:

"Başka şeye kızıp, acısını bizden çıkartmakla iyi etmedin Calandrino. Bizi büyülü taşı aramaya götürdün, sonra adam yerine koymayıp, haber vermeden ortadan kayboldun. Çok bozulduk. Bir daha zor yaparsın bunu bize."

Bu sözlere, Calandrino zorlanarak da olsa yanıt verdi:

"Arkadaşlar kızmayın. İşin aslı, sizin sandığınız gibi değil. Büyülü taşı buldum ben. Kanıt mı istiyorsunuz? Birbirinize benim nereye gittiğimi sorduğunuzda on adım ötenizdeydim. Sizin beni göremediğinizi anlayınca öne düştüm, hep önünüzden gittim."

Onlara yaptıklarını, dediklerini bir bir anlattı, attıkları taşların sırtında, topuğunda bıraktığı izleri gösterdi. Konuşmasını sürdürdü:

"Şu gördüğünüz taşlarla birlikte kapıdan geçerken kimse bir şey demedi. Oysa kolcuların ne aksi, ne hınzır herifler olduklarını bilirsiniz, her şeyi denetlerler. Üstelik yol boyunca bir sürü eşe dosta rastladım. Her karşılaştığımda şakalaşırlar, bir kadeh içki içmeye çağırırlar. Ne selam veren oldu, ne de tek söz eden. Beni görmüyorlardı çünkü. Ama eve gelince, bu uğursuz karı karşıma çıkıp, beni gördü. Zaten kadınlar her işin içine ederler. Floransa'nın en talihli adamıyken, en bahtsız adamı oldum. Bu nedenle bir güzel dövdüm, onu. Damarlarını doğramadığıma dua etsin. Keşke karşıma çıkmasaydı da, alıp bu eve getirmeseydim."

Öfkesi yeniden kabarmıştı. Kalkıp kadını yeniden dövmek istiyordu.

Calandrino'nun anlattıklarını şaşırmış görünerek dinleyen Buffalmacco ile Bruno, sık sık ona hak vermişler, ama gülmemek için de kendilerini zor tutmuşlardı. Calandrino karısını bir kez daha dövmek için yerinden doğrulunca engel oldular. Kadının hiç bir suçu olmadığını söylediler. Suç kendisinindi, kadınların büyüyü bozduklarını bildiğine göre, karısına o gün ortalarda dolaşmamasını tembih etmesi gerekirdi. Ama Yüce Tanrı, engellemişti bunu. Belki taşı hak etmemişti, belki de arkadaşlarını aldatmaya kalkışması bu sonuca yol açmıştı; taşı bulduğunu arkadaşlarına da haber vermesi gerekmez miydi?

Bir sürü dil döktükten, büyük çaba harcadıktan sonra karı kocayı barıştırdılar. Sonra, Calandrino'yu taş dolu evinde üzüntüsüyle başbaşa bırakarak, çıkıp gittiler.

IV

*Fiesole başpapazı dul bir kadını sever. Kadın bu sevgiye karşılık vermez. Başpapaz kadınla yattığını sanıp, hizmetçiyle yatar. Kadının erkek kardeşleri piskoposu çağırıp, suçüstü yaptırırlar.**

Elissa öykünün sonuna geldiğinde, herkes büyük bir keyif almıştı. Kraliçe, Emilia'ya dönerek söz sırasının onda olduğunu belirtti. O da, şöyle başladı anlatmaya:

Değerli kadınlar, birçok öykümüzün papazların, keşişlerin, başka din adamlarının marifetlerini ortaya döktüğünü

* Çok çirkin bir kadınla yatarak, hak ettiği dersi alan bir din adamının öyküsü.

anımsıyorum.* Yine de bu konuda anlatılacak bir şey kalmadığı söylenemez. Ben de her ne pahasına olursa olsun saygın bir dul kadının gönlünü kazanmak isteyen bir papazın öyküsünü anlatacağım. Kadın büyük bir ustalıkla, papaza hak ettiği dersi verir.

Hepinizin bildiği gibi, buradan dorukları görünen Fiesole çok eski ve büyük bir kenttir. Bugün bakımsız olsa da, eskiden olduğu gibi, yine piskoposu vardır. Bir ara kentin büyük kilisesinin yakınında, monna Piccarda adında hoş bir dul kadın otururdu. Bahçe içinde küçük bir evi vardı. Dünyanın en



varlıklı kadını olmadığı için, görgülü saygılı iki erkek kardeşi ile birlikte yılın büyük bir bölümünü burada geçirirdi.

Büyük kiliseye giden kadın hâlâ genç, güzel, alımlı olduğu için kilisenin başpapazı ona vurulmuştu. Gözleri ondan

* Bkz. üçüncü gün, dördüncü, yedinci ve sekizinci öyküler; yedinci gün üçüncü öykü; sekizinci gün, ikinci öykü.

başka bir şey görmüyordu. Bir süre sonra cesaretini toplayıp, kadına içini döktü. Sevildiği için sevinmesi, duygularına karşılık vermesi gerektiğini söyledi. Papazın yaşı ilerlemişti ama gönlü gençti, gücüne kuvvetine güveni tamdı. Kendini çok beğenirdi. Küçümseyici, kırıcı, sevimsiz davranışları nedeniyle seveni hiç yoktu. En sevmeyenlerin başında da monna Piccarda geliyordu. Sevmemenin de ötesinde, başağrısından tiksinir gibi tiksiniyordu ondan. Görmüş geçirmiş bir kadın olduğu için şu yanıtı verdi başpapaza:

"Messer, duygularınız benim için çok değerli. Benim de sizi sevmem gerek, sevmeye hazırım da. Ancak aramızdaki sevgiye dürüst olmayan hiç bir şey karışmamalı. Siz papazsınız, ruhumun babasısınız, yaşlılığın eşiğine ulaşmışsınız. Bu nedenler dürüst olmanızı, cinsel eğilimlerinizi bastırmanızı gerektirir. Ben de, fingirdeme çağında bir genç kız değilim artık. Dul bir kadınım, her dul kadın gibi namuslu olmak zorundayım. Bu nedenle, bağışlayın beni, sizi aklınızdan geçirdiğiniz biçimde sevemem, öyle sevilmek de istemem."

Başpapaz o gün sonuç elde edemese de yılgınlığa düşmedi, yenilgiyi kabul etmedi. Kadına mektuplar, aracılar göndermeyi, kilisede gördüğünde yanına gidip konuşmayı sürdürdü. Sıkılan, bu duruma artık dayanamayan dul kadın, başka çıkar yol olmadığını görünce, başpapaza hak ettiği biçimde bir ders verip işin içinden sıyrılmaya karar verdi. Önce kardeşlerine danıştı. Başpapazın yaptıklarını anlatıp, nasıl karşılık vermek istediğini söyleyerek onların onayını aldı.

Monna Piccarda birkaç gün sonra, her zamanki gibi kiliseye gitti. Başpapaz onu görünce yanına geldi, gönül alıcı olduğunu sandığı sözler söyledi yine. Başpapazın geldiğini gören kadın da gülümseyerek ona dönmüştü. Bir köşeye çekildiler, başpapaz her zamanki isteklerini yineledi. Derin bir göğüs geçiren kadın:

"Messere" dedi, "benim bildiğim bir kale ne denli güçlü olursa olsun, her gün yinelenen saldırılara sonunda boyun eğer. Benim de durumum böyle. Kimi kez tatlı sözler söyleyerek, kimi kez gönül alarak, kimi kez başka şeyler yaparak direncimi kırdınız. Madem ki beni beğeniyorsunuz, ben de sizin olmaya hazırım."

Çok sevinen başpapaz:

"Madonna, beni çok mutlu ettiniz" dedi. "Doğrusunu isterseniz bunca zaman direnmenize şaşırdım. İlk kez böyle bir direnmeyle karşılaştım. Kendi kendime hep, kadınlar gümüşten olsalardı onlardan para basılamazdı, çünkü çekiç vuruşuna dayanamazlardı derim. Neyse biz işimize bakalım, nerede, ne zaman birlikte olabiliriz?"

Kadın şu yanıtı verdi:

"Güzel efendim, ne zaman isterseniz. Gecelerimin hesabını vermek zorunda olduğum bir kocam yok. Yalnız, nerede buluşuruz pek bilemiyorum."

Başpapaz:

"Bilemiyor musunuz? Evinizde buluşamaz mıyız?" dedi.

Kadın şu yanıtı verdi:

"Messer, siz de biliyorsunuz ki iki kardeşim var. İkisi de genç, gece gündüz arkadaşları gelir. Evim pek büyük değil, bizde buluşamayız. Ancak hiç kıpırdamadan, tek söz etmeden, körler gibi karanlıkta durabilirsek buluşabiliriz. Benim odama giren olmaz. Ama kardeşlerimin odası benimkine bitişik olduğu için, fısıltılar bile o odadan duyulur."

Bunun üzerine başpapaz şunları dedi:

"Madonna, bir iki gece dayanalım, bu arada ben daha elverişli bir yer bulmaya çalışırım."

Kadın:

"Orasını siz bilirsiniz" dedi. "Yalnız, aramızdaki bu sırdan kimseye söz etmeyin."

Bunun üzerine başpapaz şunları dedi:

"Madonna, bu konuda merak etmeyin. Uygun görürseniz bu gece birlikte olalım."

"Peki" diyen kadın, başpapaza ne zaman, nasıl gelmesi konusunda bilgi verdikten sonra, ayrılıp evine döndü.

Kadının biraz geçkince bir hizmetçisi vardı. Suratı yeryüzünde rastlanabilecek en çirkin, en biçimsiz surattı. Burnu yamyassı, ağzı çarpık, dudakları şiş, kazma dişleri eğri büğrü, gözleri şaşıydı. Beti benzi yeşille sarı arası olduğu için, yazı Fiesole'de değil de Sinigaglia'da* geçirmiş sanırdınız. Üstelik kalçası çıkık, sağ eli çolaktı. Adı Ciuta idi. Rengi çok soluk olduğu için herkes Ciutazza** derdi. Bunca çirkinliğine karşılık, şaka yapmaktan çok hoşlanırdı. Monna Piccarda hizmetçiyi çağırdı:

"Ciutazza" dedi, "bu gece bana yardımcı olursan, sana yepyeni, çok güzel bir gömlek veririm."

Gömlek sözünü duyan Ciutazza şu karşılığı verdi:

"Madonna bana gömlek verirseniz, kendimi ateşe bile atabilirim sizin için."

"Öyleyse, bu gece benim yatağımda bir adamla yatacaksın. Adamı okşayacaksın ama ağzından tek bir söz çıkmayacak. Yoksa, bitişikte yatan kardeşlerim duyarlar dediklerini. Bunları yap, ben de gömleği vereyim."

"Bir erkekle değil, gerekirse altı erkekle bile yatarım" dedi Ciutazza.

Akşam olunca, başapapaz kendisine söylenen saatte geldi. İki delikanlı da, ablalarının dediği gibi odalarına çekilmiş, konuşuyorlar, dedikleri duyuluyordu. Başpapaz hiç bir şey de-

---

* Sinigaglia'da sıtma çok yaygındı.

** Ciuta adının küçümsenmiş hali.

meden, karanlıkta kadının odasına süzüldü, kadının dediği gibi doğru yatağa gitti. Ne yapacağını hanımından öğrenmiş olan Ciutazza da yatağın öbür tarafına yattı. Yanında sevgilisinin olduğunu sanan başpapaz, Ciutazza'yı kollarının arasına alıp, hiç konuşmadan öpmeye başladı. Hizmetçi de onu öpüyordu. Daha sonra başpapaz kaç zamandır burnunda tüten malı yağma etti.

Keklik artık çantada sayılırdı. Kadın, kardeşlerinden yapmaları gerekeni yapmalarını istedi. İki delikanlı ayaklarının ucuna basarak odalarından çıkıp kentin alanına gittiler. İşleri umduklarından da iyi gitti. Hava çok sıcaktı. Piskopos, evlerine gidip birlikte bir şeyler içmek için onları arıyordu. Karşıdan geldiklerini görünce, isteğini söyledi. Birlikte yola koyuldular. Eve varınca, meşalelerin yandığı küçük, serin bir avluda güzel bir şarap içtiler. Kadehler boşalınca, delikanlılar:

"Messer" dediler, "evimize gelmekle bizi onurlandırdınız. Biz de size, hoşunuza gideceğinizi sandığımız bir şey göstermek istiyoruz."

"Gösterin" dedi piskopos.

Delikanlılardan biri yanan meşalelerden birini eline alıp önden gitti. Piskoposla ötekiler onu izlediler. Başpapazın Ciutazza ile koyun koyuna yattığı odaya geldiler. Başpapaz bir an önce hedefe varmak için dört nala at sürmüş, ziyaretçiler gelmeden önce üç milden fazla yol almıştı. Biraz yorgun düştüğü için, sıcağa aldırmadan Ciutazza'ya sarılmış dinleniyordu.

Önce elinde meşale taşıyan delikanlı, peşinden de piskoposla ötekiler odaya girdiler. Piskoposa, Ciutazza'ya sarılmış başpapazı gösterdiler. Tam bu sırada başpapaz uyandı, ışığı, çevresindeki insanları görünce büyük bir utanca ve korkuya kapıldı. Başını çarşafın altına gizledi. Ama piskopos ağzına geleni söyledi, başpapazın başını dışarı çıkartıp, kiminle yattığını gösterdi ona. Başpapaz kadının oynadığı oyunu

anladı. Hem oyuna gelmesi, hem rezil olması, yeryüzünün en mutsuz kişisi kılmıştı onu. Piskoposun isteği üzerine giyindi, işlediği günahın cezasını çekmesi için, kolcuların gözetiminde evine gönderildi.

Bundan sonra piskopos işin iç yüzünü, başpapazın niçin Ciutazza ile yatmış olduğunu öğrenmek istedi. Delikanlılar her şeyi olduğu gibi anlattılar. Piskopos anlatılanları dinleyince, kadını da delikanlıları da ellerini bir din adamının kanına bulamadıkları için kutladı. Gereken cezayı o verecekti.

Piskopos başpapazı kırk gün çile doldurma cezasına çarptırdı. Ama aşağılanan sevdası, kırk dokuz gün hücresinden çıkmasına engel oldu. Başpapaz sokağa çıktığında çocuklar artık parmaklarıyla onu gösterip:

"Ciutazza ile yatan adama bakın" diyorlardı. Öyle sıkılıyordu ki bu duruma, neredeyse aklını oynatacaktı.

Becerikli kadın başpapazın elinden yakasını işte böyle kurtardı. Ciutazza da gömleği böyle hak etti.

V

*Floransa'da Marche'li bir yargıç kürsüde duruşma yaparken, üç genç paçalı donunu aşağıya çeker.**

Emilia öyküsünü bitirmiş, dul kadının davranışını herkes onaylamıştı. Bu arada kraliçe Filostrato'ya bakarak:

"Anlatma sırası sende" dedi.

Filostrato anlatmaya hazır olduğunu söyleyip, söze başladı:

* Yeteneksiz yöneticileri eleştiren kusursuz bir öykü.

Güleryüzlü dostlarım, Elissa kısa bir süre önce Maso del Sagio'dan* söz edince, anlatmayı tasarladığım öyküyü bırakıp, aynı kişi ile arkadaşlarına ilişkin bir öykü anlatmaya karar verdim. İçinde geçen sözcükleri kullanmaktan utanacağınız için, edep sınırlarını zorlayan bir öykü. Ama yine de güldürdüğü için, anlatmadan edemeyeceğim.

Kentimize sık sık Marche'den yönetici** geldiğini bilirsiniz. Yürekleri duyarsız bu kişiler öyle değersiz, öyle aşağılıktırlar ki, onları tanımlamak için uyuzdan iyi sıfat olmaz. Cimrilik, sünepelik ruhlarına işlediği için, kendileri ile birlikte getirdikleri yargıçlar, noterler de, hukuk okullarında okumuş



insanlardan çok, rençbere, kunduracıya benzerler. İşte kentimize gelen böyle yöneticilerden birinin getirdiği yargıçlar arasında Niccola da San Lepidio adında bir yargıç da vardı.

* Bkz. sekizinci gün üçüncü öykü.
** Yabancı yöneticiler kolluk güçlerini ve yargıçlarını da getirirlerdi.

Ceza davalarına bakan bu adam, yargıçtan çok çilingire benziyordu.

Bilirsiniz, kentliler bir işleri olmasa da, zaman zaman adliye sarayına uğrarlar. Maso del Saggio da bir sabah, bir arkadaşını görmek için adliyeye gitti. Messer Niccola'nın duruşma salonuna bir göz atınca adamın salağın teki olduğunu anladı. Tepeden tırnağa süzdü adamı. Başındaki sincap derisinden başlık kir pas içindeydi. Kemerinden yazı takımı sallanıyor, cüppesi yere sarkıyordu, rüküş bir sürü şey vardı üstünde. En ilginci de, paçalı dondu. Yargıç oturduğu, dar giysilerin önü açıldığı için, diz kapaklarına inmiş paçalı donu da görülüyordu.

Maso gördüklerine fazla bakmadı, aradığı arkadaşını bırakıp, başka arkadaşlarını aramaya koyuldu. İki arkadaşına rastladı. Birinin adı Ribi, ötekinin de Matteuzzo idi. İkisi de, Maso gibi şakacıydı. Onlara şöyle dedi:

"Benimle birlikte adliyeye gelirseniz, size çok güleceğiniz bir şey göstereceğim."

Birlikte adliyeye gittiler. Maso yargıcı, paçalı donunu gösterdi. Adamlar daha uzaktan gülmeye başladılar, gördüklerine. Yargıcın oturduğu kürsüye yaklaşınca, kolayca altına girilebileceğini gördüler. Üstelik, yargıcın ayaklarını bastığı tahta delikti. Bu delikten insan eli, kolu geçebilirdi. Maso arkadaşlarına:

"Paçalı donu aşağıya çekelim. Kolayca yapabiliriz" dedi.

Arkadaşları bu işin nasıl yapılabileceğini anlamışlardı. Ne söyleyeceklerini, nasıl davranacaklarını aralarında kararlaştırıp, ertesi sabah aynı yere geldiler. Mahkeme salonu tıklım tıklımdı. Matteuzzo, kimseye görünmeden kürsünün altına girdi, yargıcın ayaklarını dayadığı yere yanaştı. Maso ise yargıcın yanına gidip, cüppenin bir ucunu tuttu. Yargıcın öbür tarafına gelen Ribi de aynı şeyi yaptı. Maso konuşmaya başladı:

"Messere, ey messere Tanrı adına yakarıyorum size! Şu

yanınızda duran hırsız herif ortadan kaybolmadan, yürüttüğü çizmelerimi alıp bana verin. Ben çalmadım diyor ama yalan. Daha bir ay olmadı, çizmelere pençe yaptırırken gördüm."

Bu arada Ribi de bağırarak şunları diyordu:

"Messere, inanmayın ona, alçağın tekidir. Valizimi çaldığı için şikâyete geldiğimi bildiğinden, bana çamur atıyor. Çizmeler kaç zamandır bende. Sözüme inanmazsanız komşu manavı, sakatatçı Grassa'yı, Verzaia'da Santa Maria'nın çöplerini toplayan çöpçüyü tanık gösterebilirim; çöpçü köyden dönerken çizmeleri görmüştü."

Karşı taraftaki Maso, Ribi'yi susturmaya çalışıyor, bas bas bağırıyordu. Ribi ise ondan daha çok bağırıyordu.

Yargıç, daha iyi duyabilmek, anlayabilmek için ayağa kalkmıştı. Matteuzzo bunu fırsat bildi. Elini tahtanın deliğinden geçirip, yargıcın paçalı donunu tuttu, hızla aşağıya çekti. Yargıç sıska, bir deri bir kemik olduğu için, paçalı don aşağıya iniverdi. Paçalı donun aşağıya indiğini anlayan yargıç, ne yapacağını bilemedi. Oturmadan önce önüne kapatmak istedi. Ama iki yanında Ribi ile Maso, olanca güçleriyle bağırıyorlardı.

"Messere, hakkımı teslim etmez, dediklerimi dinlemeden giderseniz haksızlık edersiniz. Bizim burada, böyle ufak tefek işler için yazılı başvuru yapılmaz."

Oradakilerin paçalı donun yere inmiş olduğunu görmelerini sağlamak için, ağız dalaşını sürdürdüler. Bu arada paçalı donu yeterince tutmuş olan Matteuccio, kürsünün altından çıktı, kimseye görünmeden uzaklaşıp gitti. Ribi, artık bu oyuna son vermek istedi.

"Tanrı tanığım olsun, sizi başyargıca şikâyet edeceğim" dedi.

Maso da yargıcın cüppesini bırakmıştı. O da:

"Sık sık geleceğim mahkemenize, daha sakin bir gününüze rastlarım elbette" dedi.

Sonra ikisi birden savuşup gittiler.

Yargıç herkesin gözü önünde paçalı donunu yukarı çekmek zorunda kaldı. O sırada sanki uykudan uyanmış, işin iç yüzünü sezmişti. Çizmesi, valizi çalınan adamların nereye gittiklerini sordu. Bilen çıkmadı. Bunun üzerine açtı ağzını, yumdu gözünü, "Floransa'da duruşma sırasında yargıçların paçalı donlarını çekme geleneği mi vardır" diye sordu. Olup biteni duyan vali de çok öfkelendi. Ama arkadaşları olayın amacının, kente yargıç diye, boğaz tokluğuna çalışan hödüklerin getirilmesine Floransa halkının duyduğu tepkiyi dile getirmek olduğunu anlatınca, susmanın daha iyi olacağını anladı. Bir daha da bu olaya değinmedi.

VI

*Bruno ile Buffalmacco, Calandrino'nun domuzunu çalarlar. Domuzu bulmak için, zencefilli lokma ile şarap sınavı yaptırırlar. Calandrino'ya üstüste iki sarısabırlı it lokması verirler. Domuzu Calandrino'nun çaldığı sonucuna varılır. Olayı karısına duyurmamak için, adama bir de ceza ödetirler.**

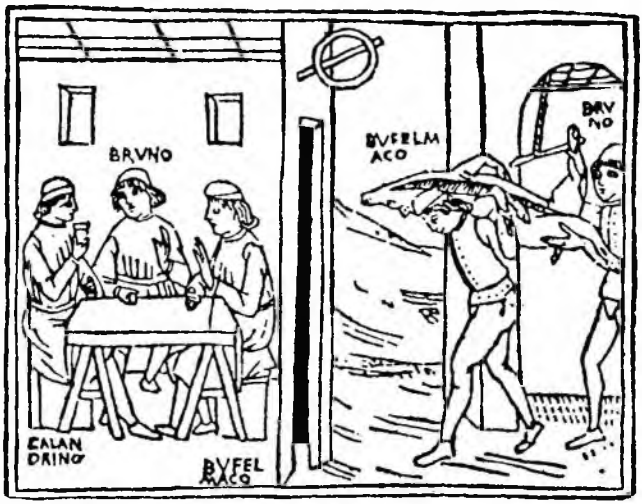
Filostrato'nun dinleyenleri bol bol güldüren öyküsü sona erer ermez, kraliçe öykü anlatmayı Filomena'nın sürdürmesini istedi. Filomena da anlatmaya başladı:

Sevgideğer kadınlar, Filostrato dinlediğimiz öyküde Maso'dan esinlenmişti. Ben de Calandrino ile arkadaşlarından esin-

* Calandrino ile ilgili dört öykünün ikincisi. İlk öykü için bkz. sekizinci gün üçüncü öykü.

lenerek, hoşunuza gideceğini sandığım bir öykü anlatacağım.

Calandrino, Bruno ve Buffalmacco'nun kim oldukları konusunda bilgi vermeye gerek görmüyorum. Yeterince tanıyorsunuz onları. Bu nedenle doğru öyküye geçiyorum. Calandrino'nun Floransa yakınlarında, karısının drahoma olarak getirdiği biraz toprağı vardı. Buradan eline geçen ürünler



arasında, her yıl bir de domuz olurdu. Aralık ayında karı koca köye gider, domuzu kesip tuzlatırlardı. Bir yıl, karısı rahatsız olduğu için Calandrino tek başına köye gidip domuzu kesmek zorunda kaldı. Calandrino'nun karısı olmadan gideceğini duyan Bruno ile Buffalmacco, birkaç günlüğüne Calandrino'nun komşusu papazın evine konuk gittiler. Papaz dostlarıydı. Papazın evine vardıkları sabah, Calandrino da domuzu kesmişti. Onları papazla birlikte görünce:

"Hoş geldiniz. Gelin marifetlerimi göstereyim size" dedi.

Onları evine götürüp, domuzu gösterdi. Domuz çok güzeldi. Calandrino, ev halkı için domuzu tuzlatacağını söyledi. Bruno:

"Amma da aptalsın. Domuzu sat, parasını güzelce yiyelim. Karına da, çaldılar dersin" dedi.

Calandrino:

"Olmaz, karım inanmaz, kapı dışarı eder beni" dedi. "Üstüme varmayın, dediğinizi yapamam".

Çok ısrar ettiler, ama bir sonuç elde edemediler. Calandrino, istemeye istemeye de olsa, akşam yemeğine alıkoymak istedi onları. Ama yemeğe kalmayıp gittiler.

Bruno Buffalmacco'ya:

"Domuzu, bu gece biz yürütelim mi?" dedi.

Buffalmacco:

"Nasıl yürütürüz?" diye sordu.

Bruno:

"Demin durduğu yerde duruyorsa, çok kolay" dedi.

Buffalmacco:

"Hadi öyleyse" dedi, "niye yapmayalım? Sonra papazı da alır, bir güzel ziyafet çekeriz kendimize."

Papaz da, bu işe aklının yattığını söyledi. Bunun üzerine Bruno:

"Şimdi biraz kafamızı işletmemiz gerekiyor" dedi. "Calandrino'nun elinin nasıl sıkı olduğunu bilirsin, Buffalmacco; başkası ısmarlarsa, bol bol içki içer. Meyhaneye gidelim. Ona para ödetmeyelim, parayı papaz veriyormuş gibi yapsın. İçip sarhoş olunca işimiz kolaylaşır, çünkü evde ondan başka kimse yok."

Bruno'nun dediğini yaptılar. Papazın kendisine ödeme yaptırtmadığını gören Calandrino içtikçe içti. Canı çok istemese de, yükünü aldı. Gecenin geç saatinde meyhaneden çıktı, yemek yemeden evine döndü. Sürgülediğini sandığı kapıyı açık bırakıp, doğru yatağına gitti.

Bruno ile Buffalmacco ise papazla birlikte yemeğe gittiler. Yemekten sonra, Bruno'nun belirlediği yerden Calandrino'nun evine girebilmek için, yanlarına gerekli aletleri aldı-

lar. Sessizce yola koyuldular. Kapıyı açık bulunca içeri girdiler. Domuzu çengelden aldılar, papazın evine getirip bir köşeye koydular. Sonra da gidip yattılar.

Calandrino ertesi sabah uyandığında, kafasındaki şarap bulutları dağılmıştı. Aşağıya indi, domuzun yerinde yeller esiyordu. Kapı da açıktı. Konu komşuya, domuzu alanı bilip bilmediklerini sordu. Bilen çıkmayınca, bağırıp çağırmaya başladı. Başına neler gelmişti, domuzunu çalmışlardı!

Bruno ile Buffalmacco, kalkar kalkmaz Calandrino'ya gitmişlerdi. Domuz konusunda ne diyeceğini merak ediyorlardı. Calandrino onları görünce, ağlamaklı bir sesle:

"Başıma geleni biliyor musunuz? Domuzu çaldılar" dedi.

Bruno onun yanına yaklaşıp, usulca:

"Aferin, kırk yılda bir kafanı çalıştırıyorsun" dedi.

"Gerçekten çaldılar" dedi Calandrino.

Bruno:

"Aferin böyle bağır, herkes gerçekten çalındığını sansın" dedi.

Calandrino olanca gücüyle kükredi bu kez:

"Gerçekten çaldılar diyorum, domuzu."

Bruno yine:

"Aferin, böyle bağır işte, bağır ki çalındığına inansınlar" dedi.

Calandrino:

"Çatlatacaksın beni" dedi. "Gerçekten çaldılar domuzu, inan bana."

Bunun üzerine Bruno şunları dedi:

"Nasıl çalarlar? Daha dün yerinde duruyordu. Çocuk mu kandırıyorsun?"

Calandrino:

"Çaldılar diyorum sana" dedi.

Bruno:

"Nasıl çalarlar?" diye sordu.

Calandrino:

"Bayağı çaldılar" dedi. "Eve nasıl döneceğimi bilemiyorum. Karım dünyada inanmaz bana. İnansa bile, dırdırından kurtulamam."

Bunun üzerine Bruno:

"Dediğin doğruysa, durumun kötü" dedi. "Dün sana, domuzu çaldılar dersin demiştim. Eğer, bize, karına oyun oynuyorsan, sonun iyi olmaz Calandrino."

Calandrino yine bağırmaya başlamıştı:

"Zorla ağzımı bozduracaksınız, Tanrı'ya da, ermişlere de, her şeye de sövdüreceksiniz. Domuzu bu gece çaldılar diyorum size."

Bunun üzerine Buffalmacco şunları dedi:

"Çaldılarsa, biz de geri getirmenin yolunu arayalım."

"Nasıl geri getirebiliriz?" diye sordu Calandrino.

Bunun üzerine Buffalmacco şunları dedi:

"Domuzunu çalan adam Hindistan'dan gelmedi ya. Komşularından biri çalmıştır. Komşularını buraya toplayabilirsen, peynir ekmek sınavından* geçiririm herkesi. Kimin çaldığı ortaya çıkar."

"Doğru, peynir ekmek sınavı hırsızı ortaya çıkartır" dedi Bruno. "Domuzu çalan, belli ki onlardan biri. Ne var ki, hırsız kuşkulanıp, sınava gelmeyebilir."

"Öyleyse ne yapalım?" dedi Buffalmacco.

"Bence zencefilli lokma ile şarap alalım, şarap içmeye çağıralım. Hiç bir şeyden kuşku duymaz, gelirler. Sınavı peynir ekmek yerine zencefilli lokma ile yaparız."

---

* Kilisede özel olarak kutsanan peynir ekmek parçacıklarının sanığın boğazından geçmeyeceğine inanılırdı.

Buffalmacco:

"Haklısın. Sen ne dersin Calandrino, yapalım mı?" dedi.

Calandrino:

"Yapalım" dedi. "Tanrı biliyor ya, domuzu kimin çaldığını öğrenmek bile üzüntümü geçirecek."

"Öyleyse" dedi Bruno, "bana para ver, Floransa'ya gidip ne gerekiyorsa alayım."

Calandrino'nun aşağı yukarı kırk soldo'su* vardı. Çıkartıp verdi. Bruno Floransa'da tanıdığı bir baharatçıya gitti. Bir libre** zencefilli lokma aldı, iki tane de it lokması*** hazırlattı. İt lokmalarını taze sarısabıra sardırtıp, ötekiler gibi şekerle kaplattı. Bunları karıştırmamak, yanlış yapmamak için de, üzerlerine bir işaret koydu. Bir şişe de iyi beyaz şarap aldıktan sonra, köye, Calandrino'nun evine döndü.

"Kuşkulandığın kim varsa, yarın sabah içki içmeye çağır, dedi. "Yortu olduğu için, herkes koşa koşa gelir. Ben de bu gece Buffalmacco ile birlikte lokmaları okur üfler, yarın sabah getiririm. Seni sevdiğim için, kendi ellerimle dağıtırım. Söylenecek, yapılacak ne varsa söyler, yaparım."

Calandrino denileni yaptı. Ertesi sabah kilisenin önündeki karaağacın altında, köyde bulunan Floransalı gençlerle rençberlerden oluşan bir kalabalık toplandı. Bruno ile Buffalmacco bir kutu lokma, bir şişe şarap getirdiler. Bruno kalabalığın ortasına geçip:

"Arkadaşlar" dedi, "hoşlanmayacağınız bir sonuç ortaya çıkarsa bana kızmayın diye, sizi buraya çağırmamızın gerekçesini açıklamak istiyorum. Şurada duran Calandrino'nun domuzu çalındı dün gece. Kimin çaldığını bilmiyor. Hırsız hiç

---

* Sikkenin yirmide biri.

** Üç yüz gram dolaylarında ağırlık ölçüsü.

*** Köpek pisliği içeren lokma.

kuşkusuz buradakilerden biri. Hırsızı bulabilmek için, Calandrino herkese bir lokma ile bir bardak şarap sunacak. Domuzu kim çalmışsa lokmayı yutamayacak, lokma zehirden daha acı gelecek ona, tükürmek zorunda kalacak. Domuzu çalan, herkesin önünde rezil olmak istemiyorsa, gidip papaza günah çıkartsın. O zaman, ben de bu işten vazgeçerim."

Herkes lokma yemeye hazır olduğunu söyledi. Bunun üzerine Bruno insanları sıraya soktu, Calandrino'yu da aralarına kattı. Sıranın bir ucundan dağıtıma başladı. Calandrino'nun önüne gelince, it lokmalarından birini alıp, Calandrino'nun eline tutuşturdu. Lokmayı hemen ağzına atıp çiğnemeye başlayan Calandrino sarısabırın tadını alınca, acıya dayanamayıp ağzındakini tükürdü.

Kimin lokmayı tüküreceğini görmek için, herkes birbirine bakıyordu. Dağıtımı tamamlamış olan Bruno, hiç bir şey görmemiş gibi davranmayı sürdürürken, bir ses duydu:

"Bu da ne demek, Calandrino?"

Hemen yüz geri döndü, Calandrino'nun lokmayı tükürmüş olduğunu gördü.

"Durun bakalım" dedi, "belki başka bir nedenle tükürmüştür. Başka bir lokma vereyim."

Calandrino'nun ağzına ikinci bir lokma koyup, dağıtımını sürdürdü.

Birinci lokma Calandrino'ya acı gelmişti ama, ikinci lokma daha da acıydı. Ne var ki tükürmeye utandığı için, bir süre ağzında çiğnedi. Gözlerinden fındık iriliğinde yaşlar boşanıyordu. Sonunda dayanamayıp, ikinci lokmayı da, ilk lokma gibi tükürdü.

Buffalmacco ile Bruno şarap dağıtıyorlardı. Onlar da Calandrino'nun lokmayı tükürdüğünü gördüler. Herkes domuzu Calandrino'nun kendisinin çaldığı sonucuna varmıştı. Birçok kişi Calandrino'ya çıkıştı. Kalabalık dağılınca, Bruno,

Buffalmacco ve Calandrino başbaşa kaldılar. Buffalmacco:

"Senin çaldığını biliyordum" dedi. "Domuzun parasıyla bizi yedirip içirmek istemediğin için, çaldılar dedin."

Sarısabırın acısı hâlâ ağzından geçmemiş olan Calandrino, domuzun kendisinde olmadığına ant içti. Buffalmacco:

"Bari iyi fiyata satabildin mi? Altı florin verdiler mi?" dedi.

Bu sözleri duyan Calandrino umutsuzluğa kapılmıştı. Bruno söze girdi:

"Beni iyi dinle Calandrino, birlikte yiyip içtiğimiz biri, senin tepedeki bir eve genç bir kız kapattığını söyledi. Eline ne geçerse ona veriyormuşsun. Hiç kuşkunuz olmasın, domuzu da ona vermiştir, hırsızlık numarasına yatıyor" dedi. "Geçenlerde de bizi Mugnone'ye kara taş toplamaya götürdün. Yüzüstü bırakıp kaçtın, sonra da, taşı bulduğuna inandırmaya kalkıştın bizi. Yine aynı şeyi yapıyorsun. Sattığın ya da birine verdiğin domuzun çalındığına inanmamızı istiyorsun. Bu numaralara karnımız tok artık. Bir daha yutmayız. Lokmaları okuyup üflerken çok yorulduk. Bize bir çift besili horoz vermezsen, her şeyi monna Tessa'ya anlatırız."

Dediklerine inanmadıklarını gören Calandrino, başına gelenlere bir de karısının dırdırı eklenmesin diye, bir çift horozu verdi. Buffalmacco ile Bruno ise domuzu tuzlayıp Floransa'ya götürdüler, Calandrino'yu uğradığı zararla, geldiği oyunla başbaşa bıraktılar.

VII

*Okumuş yazmış biri, dul bir kadına tutulur. Kadının gönlü başkasında olduğu için, bir kış gecesi adamı karların üstünde bekletir. Adam da bir yolunu bulup, kadını temmuz ortasında bütün bir gün bir kulenin üstünde çırılçıplak bırakır. Kadının vücudunu sinekler, at sinekleri sokar.**

Calandrino'nun başına gelenlere kadınlar çok güldüler. Domuz hırsızlarının bir de horoz almalarına üzülmeseler, daha da güleceklerdi. Öykü sona erince, kraliçe Pampinea'nın öyküsünü anlatmasını istedi. Pampinea hemen anlatmaya başladı:

Çok sevgili kadınlar, eden bulur deyiminin doğruluğuna sık sık tanık oluruz. Bu nedenle, başkalarının başına gelenlere keyiflenmek akıl kârı değildir. Anlatılan öyküleri dinlerken gülünecek olaylara sık sık güldük, bu olayların öç almaya yol açmadıklarını gördük. Oysa ben, buralı bir kadına haklı olarak verilen bir karşılık nedeniyle, acıma duygunuzu uyarmak istiyorum. Birine bir oyun oynayan kadın, öyle bir oyuna gelir ki, ölümden kıl payı kurtulur. Bu öykünün size de yararı dokunacağını sanıyorum, çünkü birine bir oyun oynamaya kalktığınızda, iyice düşünmenizi sağlayacak.

Bundan birkaç yıl önce Floransa'da Elena adında, güzel vücutlu, yüce ruhlu, soylu bir aileden gelme, varlıklı genç bir

* Özyaşamsal öğeler içerdiği öne sürülen oldukça uzun bir öykü.



kadın vardı. Kocası ölüp de dul kaldıktan sonra, gönlünü yakışıklı, seçkin bir gence kaptırdığı için, bir daha evlenmemişti. Her şeye boş veriyor, güvendiği bir hizmetçisinin aracılığıyla sık sık sevgilisiyle buluşup, güzel vakit geçiriyordu.

O sıralarda, Rinieri adında, bizim buralı genç bir soylu da Paris'ten Floransa'ya dönmüştü. Rinieri Paris'te uzun süre öğrenim görmüştü. Amacı, birçoklarının yaptığı gibi bilgisini başkalarına satmak değil, her şeyin nedenine, kökenine inmek gibi, soylu bir insana yaraşır bir amaçtı. Bilgisi, soyluluğu nedeniyle çevresinde büyük saygı uyandırıyor, örnek bir kentli yaşamı sürdürüyordu. Ne var ki, derin bilgisi olanlar, sevda tuzağına daha kolay düşerler. Rinieri'nin de başına aynı şey geldi. Bir gün, eğlenmek için gittiği bir toplantıda, gözleri buralı dullar gibi karalara bürünmüş Elena'ya takıldı. Daha önce böyle güzel, böyle çekici bir kadın görmemişti. Tanrının, bu kadını çırılçıplak olarak kolları arasına almak keyfini bağışlayacağı erkeğin mutluluğunu düşündü. Kadına göz ucuyla bir daha, bir daha baktı. Değerli, pahalı şeylerin

çaba harcanmadan elde edilemeyeceğini bildiği için elinden geleni yapmaya, kadının ilgisini uyandırmaya, gönlünü kazanmaya karar verdi.

Genç kadın, yere bakan yürek yakan cinstendi. Belli etmeden çevresini gözleriyle tarar, kimin kendisinden hoşlandığını hemen belirlerdi. Rinieri'nin de gözlerini kendisinden ayırmadığını görünce, içinden: "Buradan eli boş dönmeyeceğim, yanılmıyorsam ökseye bir av düştü bile" dedi. Zaman zaman göz ucuyla erkeğe bakarak, ilgisini belli etmeye çalıştı. Kendisini beğenenlerin sayısı arttıkça, güzelliğinin daha da değerleneceğini, gönlündeki erkeğin gözünde değerinin artacağını sanıyordu.

Okumuş, yazmış erkek felsefeyi, düşünmeyi bir yana bırakmış, benliğini kadına yöneltmişti artık. Bir bahane uydurup, gözüne girebilmek için, ikide bir kadının evinin önünden geçiyordu. Kadın da, dediğimiz nedenlerle bu ilgiden hoşlanıyor, bu davranışları hoşgörüyle karşılıyordu. Adam bir yolunu bulup, kadının hizmetçisiyle konuştu, duygularını açtı, hanımının gönlüne girebilmek için yardımcı olmasını istedi. Olumlu yanıt veren hizmetçi, her şeyi hanımına anlattı. Anlatılanları dinledikten sonra, kadın kahkahalar atıp, şunları dedi:

"Paris'te edindiği bilgileri burada nasıl unuttu, görüyorsun değil mi? Aradığını verelim, biz de ona. Yine seninle konuşacak olursa, onu beni sevdiğinden bile çok sevdiğimi, ama öbür kadınlar gibi başım dik dolaşabilmek için namusumu korumak zorunda olduğumu söylersin. Dedikleri gibi aklı başında biriyse, anlayışla karşılayıp, beni daha da çok sevmesi gerekir."

Sevgili kadınlar, bu insafsız kadın bilgi sahibi kişilere bulaşmanın ne demek olduğunu bilmiyordu. Hizmetçi, adamı bulup hanımının dediklerini aktardı. Adam bu sözlere sevin-

di, daha ateşli haberler iletmeye, mektuplar yazmaya, armağanlar göndermeye başladı. Bunlar yerine ulaşıyor, ama beklediği yanıt gelmiyordu. Uzunca bir süre böyle geçti. Bu arada kadın her şeyi sevgilisine de anlatmıştı. Sevgilisi biraz bozulmuş, kıskançlık duyguları kabarmıştı. Bu kıskançlığın yersiz olduğunu kanıtlamak için kadın, o ara ısrarını daha da arttırmış olan Rinieri'ye hizmetçisiyle haber gönderdi. Rinieri'nin isteğini yerine getirememişti ama önlerinde Noel yortusu vardı, o sırada birlikte olabilirlerdi. Yortudan sonraki gece evinin avlusuna gelecek olursa, kadın da hemen avluya çıkacaktı.

Bu habere çok sevinen Rinieri, belirlenen günde kadının evine gitti. Hizmetçi adamı avluya alıp, kapıyı üstüne sürgüledi. Rinieri kadının gelmesini beklemeye koyuldu.

Kadın o gece sevgilisini çağırmıştı. Birlikte güzel bir yemek yedikten sonra, ona o gece yapmayı tasarladığı şeyi anlattı. Sonra da şunları ekledi:

"Durduk yerde kıskandığın adamı nasıl sevdiğimi göreceksin."

Bu sözler sevgilisinin yüreğine su serpti, kadının dediklerini gerçekleştirmesini beklemeye başladı. Bir gün önce çok kar yağdığı için, her yer karla kaplıydı. Ummadığı bir soğukla karşılaşan Rinieri, avluda beklerken üşümeye başlamıştı. Ama az sonra ısınacağını düşünerek dayanıyordu. Bir süre daha geçtikten sonra, kadın sevgilisine:

"Odaya gidip, pencereden kıskandığın adama bakalım" dedi. "Hizmetçime diyeceklerini de duyarız, hizmetçiyi gönderdim, onu lafa tutsun diye."

Küçük bir pencerenin yanına gittiler. Kendileri görünmeden dışarıyı görebiliyorlardı. Hizmetçi şunları diyordu:

"Madonna bugün yeryüzünün en mutsuz kadını sayıyor kendini, Rinieri. Bu akşam erkek kardeşlerinden biri geldi,

uzun uzadıya konuştu, sonra yemeğe kaldı. Hâlâ gitmedi, ama neredeyse gider. Hanımım bu nedenle gelemedi. Ama gelecek. Beklettiği için kusura bakmamanı istiyor."

Söylenenlerin gerçek olduğunu sanan Rinieri, yanıt verdi:

"Hanımına söyle beni merak etmesin. Ama kardeşi gider gitmez gelsin."

Hizmetçi eve dönüp, yattı. Bunun üzerine kadın sevgilisine şunları dedi:

"Ne diyeceksin şimdi? Senin sandığın gibi onu sevseydim, aşağıda buz kesmesine gönlüm elverir miydi?"

Bunları dedikten sonra, oldukça yatışmış sevgilisiyle birlikte yatağa girdi. Zavallı Rinieri'nin başına gelenlere gülüp, onunla alay ederek uzun uzadıya seviştiler. Bu sırada Rinieri avluda dört dönerek ısınmaya çalışıyordu. Ne oturabileceği bir yer, ne de sığınabileceği bir saçak altı vardı. Kadının gitmek bilmeyen kardeşine sayıp sövüyor, bir ses duysa kadının kapıyı açmaya geldiğini sanıyor, ama umutları hep boş çıkıyordu. Sevgilisiyle yeterince gönül eğlendiren kadın, gece yarısına doğru:

"Ne dersin sevgilim, bu adamın aklı mı ağır basıyor, yoksa benim sevgim mi? Ona uyguladığım soğuk tedavisi, geçen gün içini kaplayan sıkıntıyı yüreğinden söküp attı mı?"

Sevgilisi şu karşılığı verdi:

"Canımın içi, sen benim her şeyimsin, erincimsin, mutluluğumsun, umudumsun, ben de senin için böyleyim."

"Öyleyse, dediklerinin doğru olduğuna inandırmak için, tam bin kez öp beni."

Bunun üzerine adam kadına sıkıca sarıldı, bin değil belki yüz bin kez öptü. Bu sözlerin, öpüşmelerin ardından kadın şöyle dedi:

"Hadi kalk! Yeni sevgilimin bütün gün içinde yandığını söylediği ateş sönmüş mü, gidip bakalım."

Kalkıp pencereye gittiler. Avluya bakınca adamı gördüler. Buz gibi soğuğun etkisiyle birbirlerine çarpan dişlerinin çıkardığı sesin eşliğinde zıp zıp zıplıyor, sanki benzeri görülmemiş bir karola* oynuyordu."

Bunun üzerine kadın:

"Ne dersin güzel sevgilim? Trompet ya da gayda sesi olmadan da insanları oynatabiliyorum, değil mi?"

Sevgilisi gülerek yanıt verdi:

"Evet, canımın içi."

"Aşağıya inip, kapıya gidelim. Sen sesini çıkartmazsın, ben adamla konuşurum, diyeceklerini dinleriz. Diyeceklerinin bizi, yaptıklarından daha az eğlendireceğini sanmıyorum."

Odanın kapısını yavaşça açıp, aşağıya indiler. Kapının yanına gittiler, ama açmadılar. Kapıdaki bir delikten kadın alçak sesle seslendi. Sesi duyan adam, içeri alınacağını sanıp Tanrı'ya teşekkür etti. Kapıya yanaştı.

"Madonna buradayım" dedi, "Tanrı adına kapıyı açın. Soğuktan dondum."

Kadın:

"Soğuktan donduğunu biliyorum" dedi. "Biraz kar yağdığı için havanın soğuk olduğunu da biliyorum. Paris'te bundan daha fazla soğuk olduğunu da biliyorum. Ama kapıyı açamam. Dün gece yemeğe gelen lanet kardeşim gitmedi daha. Birazdan gider. Gider gitmez gelip kapıyı açarım. Yanından bin bir güçlükle ayrılıp, içini rahat ettirmeye, sabırsızlık etme demeye geldim."

Adam:

"Madonna, yalvarırım size Tanrı adına kapıyı açın" dedi.

---

* Kısa adımlarla yapılan, yaygın bir dans.

"İçeride beklerim. Az önce kar yağmaya başladı. Dünyanın en yoğun karı yağıyor. İçeride istediğiniz kadar beklerim sizi."

Kadın şunları dedi:

"Olmaz güzelim, açamam. Açarken çok gıcırdıyor kapı. Açacak olursam kardeşim hemen duyar. En iyisi gidip kardeşime artık gitmesini söyleyeyim. Gidince gelip kapıyı açarım."

Adam şunları dedi:

"Hemen gidin. Bir de ateş yaktırın ki, içeri girer girmez ısınayım. Her tarafım buz tuttu, elimi kolumu oynatamıyorum."

Kadın şunları dedi:

"Üşümezsin sen, mektuplarında benim için yanıp tutuştuğunu yazıyordun. Şaka yapıyorsun, hiç kuşkum yok. Gidiyorum artık. Beni bekle, canını da sıkma."

Kadınla, duyduklarına çok keyiflenen sevgilisi gidip yattılar. Ama çok az uyudular, gece boyunca bir yandan seviştiler, bir yandan Rinieri ile dalga geçtiler. Birbirine çarpan dişlerinin çıkardığı ses, leylek gagalarının sesine dönüşen Rinieri ise, oyuna getirildiğini anlamıştı. Birçok kez kapıyı açmayı denedi, başka bir çıkış aradı. Bir sonuç elde edemeyince kafese kapatılmış bir aslan gibi dört dönmeye başladı. Kötü havaya, kadının acımasızlığına, bitmek bilmeyen geceye ve kendi aptallığına sayıp sövdü. Öfke, yoğun ve coşkulu sevgisini birden gözü kara, keskin bir nefrete dönüştürdü. Kafasından uzun uzadıya, öç almanın yollarını geçirdi. Öç duygusu, daha önce kadına duyduğu istekten kat kat güçlüydü.

Tükenmek bilmeyen gece artık sona eriyor, şafak sökmeye başlıyordu. Hizmetçi, hanımının isteği üzerine gidip avlunun kapısını açtı. Üzülmüş gibi davranarak şunları dedi:

"Dün gece gelen konuğun Tanrı cezasını versin! Hem

bizi uyutmadı, hem de seni soğukta buz kestirdi. Canını sıkma, bu gece olmayan şey, bir başka gece olur. Madonna da çok üzüldü olup bitene."

Bilgili olduğu için, Rinieri gözdağı vermenin karşı tarafın eline silah vermek anlamına geldiğini biliyordu. İçinde kabaran öfkeyi yüreğine gömdü. Kızdığını belli etmeyen yumuşak bir sesle:

"Doğrusu çok kötü bir gece geçirdim" dedi. "Hanımının bunda bir suçu olmadığını biliyorum. Buraya kadar gelip özür diledi, yüreklendirmeye çalıştı beni. Senin de dediğin gibi, bugün olmayan şey, bir başka gün olur. Hanımına selam söyle. Hoşça kal."

Yorgun, bitkin bir durumda evine döndü. Uykusuzluktan gözleri kapandığı için kendini yatağına atıp uyudu hemen. Uyandığında kolları, bacakları tutmuyordu. Hekim çağırttı, soğukta kaldığını söyledi, muayene ettirdi kendini. Hekimler hemen ne gerekiyorsa yaptılar. Sinirlerin iyileşmesi, esnekleşmesi için uzun bir sürenin geçmesi gerekti. Hasta genç olmasa, havalar da ısınmasa, uzun süre acı çekecekti. Yeniden sağlığına kavuştuğunda, nefreti dinmemişti ama, dul kadına sevdası büsbütün alevlenmişti.

Bir süre sonra, talih isteğini gerçekleştirme olanağını sağladı. Dul kadının sevgilisi, kadının gösterdiği sevgiyi umursamayıp, bir başka kadına tutuldu. Tek söz etmez, kadının hoşuna gidecek tek şey yapmaz oldu. Kadın gözyaşlarına, acılara boğuldu. Hanımını çok seven hizmetçi, onu sevgilisini yitirmenin üzüntüsünden kurtarmak için ne yapacağını bilemiyordu. Rinieri'nin yine mahallede dolaşıp durduğunu görünce, aptalca bir düşünceye kapıldı. Kadının sevgilisinin duyguları, ruhların yardımıyla canlandırılabilirdi. Rinieri'nin bu alanda da bilgisi vardı elbette. Aklına geleni hanımına da söyledi. Rinieri'nin böyle bir becerisi olsa kendisi

için kullanacağını akıl edemeyen cahil kadının aklı bu işe yattı. Hizmetçisine, hemen gidip Rinieri'ye bu işi yapıp yapmayacağını sormasını istedi, karşılık olarak o da, adamın isteğini yerine getirecekti. Hizmetçi aracılık görevini hemen ve başarılı bir biçimde yerine getirdi. Hizmetçinin dediklerini dinleyen Rinieri çok sevindi. İçinden şunları dedi: "Sana şükürler olsun Tanrım. Bu kötü yürekli kadının, kendisine beslediğim büyük sevgiye yaptığı kötülüğün karşılığını verebileceğim şimdi, senin yardımınla." Sonra hizmetçiye döndü:

"Kadınıma söyle yüreğini ferah tutsun" dedi. "Sevgilisi Hindistan'da bile olsa, geri getirir, yaptıkları için özür diletirim. Bu işin nasıl olacağını, istediği zaman hanımına anlatırım. Dediklerimi aktar, canını sıkmamasını söyle."

Hizmetçi yanıtı hanımına ulaştırdı, Santa Lucia del Prato kilisesinde buluşmaya karar verildi. Kadın da, erkek de buraya gelip, başbaşa konuştular. Erkeğin neredeyse ölümüne yol açacağını unutan kadın, olayları olduğu gibi anlattı, ne istediğini söyledi, içinde bulunduğu durumdan kurtulmak istedi. Rinieri şu yanıtı verdi:

"Madonna, bildiğiniz gibi Paris'te çok şey okudum, bu arada ruhlarla bağlantı kurmayı öğrendim. Ne var ki, Tanrı bu işten hiç hoşlanmadığından, kendim için de, başkaları için de bu yola başvurmamaya ant içmiştim. Ama size duyduğum sevgi öyle güçlü ki, yapmamı istediğiniz bir şeye karşı çıkamam. Cehenneme atılacağımı bilsem, isteğinizi yerine getirmemezlik edemem. Ancak yapmamı istediğiniz şeyin çok güç bir iş olduğunu bilmenizi isterim; hele bir kadın bir erkeğin, ya da bir erkek bir kadının kendisini sevmesini istiyorsa. Sonuç almak için, ilgili kişinin hazır bulunması, tek başına ıssız bir yerde olmaktan korkmaması gerekir. Bilmem, böyle bir şeye hazır mısınız?"

Aklından çok gönlünün sesini dinleyen kadın şu yanıtı verdi:

"Sevda öyle mahmuzluyor ki beni, haksız yere beni terk eden kişiye yeniden sahip olmak için yapamayacağım şey yok. Ne yapmam gerektiğini söyle, yapayım."

Rinieri şeytana külahını ters giydirmeye hazırdı.

"Madonna" dedi, "ilkin, kavuşmak istediğiniz kişinin kalay üstüne resmini çizmem gerek. Resmi size göndereceğim. Siz de, ay alçalıp ince bir hilale dönüşüp de, herkes uykuya daldığında, tek başınıza çırılçıplak, bir akarsuyun başına gideceksiniz. Resimle birlikte yedi kez suya gireceksiniz. Yine öyle çırılçıplak bir ağacın tepesine, ya da içinde insan oturmayan bir evin damına çıkacaksınız. Yüzünüzü kuzeye dönüp, size yazılı olarak vereceğim sözleri tam yedi kez okuyacaksınız. Bunun üzerine, birbirinden güzel iki kız gelecek yanınıza. Selam verip, tatlı bir dille isteğinizin ne olduğunu soracaklar. Siz de isteklerinizi açık seçik söyleyeceksiniz. Dikkatli olun, sakın söyleyeceğiniz adları birbirlerini karıştırmayın. Sözleriniz sona erince kızlar gidecekler. Siz de giysilerinizin yanına dönüp, üstünüzü giyinip, evinize gidersiniz. Hiç kuşkunuz olmasın, ertesi gece daha yarıya varmadan, sevgiliniz iki gözü iki çeşme gelip, sizden kendisini bağışlamanızı isteyecek. Bir daha da bir başka kadın uğruna sizi bırakmayacak."

Bu sözleri dinleyen, doğru olduklarına inanan kadın, sevgilisi artık kollarının arasındaymış gibi yarı yarıya ferahladı.

"Söylediklerini olduğu gibi yerine getireceğimden kuşkun olmasın" dedi. "Bu işe uygun bir evim de var. Arno vadisinde, ırmağın kıyısında. Neredeyse temmuz geliyor, ırmağa girmek güzel olur. Irmağın az ötesinde de, merdiveni kestane ağacından, küçük bir kule var. Kimse oturmuyor içinde. Ara-

da çobanlar çıkar, sürüden kaçmış hayvanlarını ararlar. Başka kimse gitmez, üstelik çıkması da zordur. Oraya çıkar, dediklerini eksiksiz bir biçimde yerine getiririm."

Kadının dediği yeri de, kuleyi de çok iyi bilen Rinieri amacının gerçekleşme yoluna girmesine sevindi.

"Madonna, ben oralara hiç gitmedim" dedi. "Evi de kuleyi de bilmiyorum. Ama dediğiniz gibiyse, dünyanın bu işe en uygun yeri. Günü geldiğinde size resimle duayı gönderirim. İsteğiniz yerine gelip de, size yardımcı olduğumu gördüğünüzde, umarım beni unutmaz, verdiğiniz sözü yerine getirirsiniz."

Kadın bunun boynunun borcu olduğunu söyleyip izin istedi, evine döndü.

Önerisinin sonuç vereceği izlenimi uyandırmasına sevinen Rinieri, eciş bücüş bir resim çizdi, saçma sapan bir dua yazdı. Zamanın uygun olduğuna karar verdiğinde bunları, ertesi gece dediklerini yerine getirmesi için kadına gönderdi. Sonra da uşağını alıp, kimseye görünmeden, küçük kulenin yakınında oturan bir arkadaşının evine gitti.

Bu arada kadın da, hizmetçisiyle birlikte yola çıkıp ırmak kıyısındaki evine gitmişti. Akşam olup da yatma saati gelince, hizmetçiyi yatması için odasına gönderdi. Usulca evden çıkıp, kulenin yakınına, Arno kıyısına gitti. Uzun süre çevreyi kolladı, kimsenin olmadığını, çıt çıkmadığını görünce, üstündekileri çıkartıp bir çalılığın altına sakladı. Resimle birlikte yedi kez suya girip çıktı. Sonra elinde resim, çırılçıplak kuleye doğru gitti.

Gece bastırınca Rinieri uşağı ile birlikte, kulenin az ötesindeki söğütlerle başka ağaçların altına gizlendiği için, her şeyi gördü. Kadın burnunun dibinden çırılçıplak geçip gitti, kar gibi vücudu gecenin karanlığını bastırdı. Kadının memelerine, başka yerlerine baktı. Bu güzelliklerin az sonra ne ha-

le geleceğini düşünüp, kadına acıdı. Birden içindeki şeytan uyanıp bütün vücudunu sardı. Yattığı yerden kalkıp ortaya çıkmak, kadını yakalayıp, tadına bakmak geldi içinden. Az kalsın böyle de yapıyordu. Ama kim olduğunu, kendisine oynanan oyunu, oyunu kimin niçin oynadığını aklına getirince öfkesi ağır bastı. Acıma duygusunu, cinsel isteğini bastırdı. Kararlılığını sürdürüp, kadının geçmesini engellemedi.

Kadın kuleye çıktı. Yüzünü kuzeye verip, Rinieri'nin gönderdiği sözleri okumaya başladı. Rinieri ise sessizce kuleye girip, kadının bulunduğu yere çıkmayı sağlayan merdiveni yavaşça kaldırdı. Sonra kadının yaptıklarını, söylediklerini izlemeye koyuldu. Kadın duayı yedi kez okuduktan sonra, iki kızın gelmesini beklemeye başladı. O kadar çok bekledi ki (üstelik hava da gereğinden fazla serindi) sonunda gün ağardı. Söylenenlerin gerçekleşmemesine bozulan kadın, kendi kendine:

"Bu herif benim ona yaptığıma karşılık veriyor olmalı" dedi. "Ama öcünü almış sayılmaz. O benden en az üç kat daha fazla bekledi. Üstelik soğuk da farklıydı."

Gün ışığında bu durumda görülmemek için kuleden inmek istedi. Ama merdiven yoktu. Sanki dünya başına yıkıldı, ruhu bedeninden çıkıp gitti, bitkin, yere çöktü. Kendini toparlayınca ağlayıp sızlanmaya başladı. Bu işin Rinieri'nin başının altından çıktığını anlamıştı. Hem yaptığı haksızlığa, hem de düşman bilmesi gereken birine gösterdiği gereksiz güvene pişmandı. Uzun uzadıya bunları düşündükten sonra, aşağıya inmenin yolunu aradı. Bulamayınca yine ağlamaya başladı, içini sıkıntılar bastı, kendi kendine:

"Ne talihsiz başın varmış" dedi. "Kardeşlerin, hısımların, komşuların, Floransalılar seni burada çırılçıplak bulunca ne diyecekler? Toz kondurmamaya çalıştığın namusun iki paralık olacak. Bir yalan uydurmasına uydurabilirsin ama, her şe-

yi bilen o körolası herif, hemen yalanını ortaya çıkartır. Lanet olsun, bir saat içinde hem sevgilinden, hem namusundan oldun."

İçini öyle bir acı kaplamıştı ki, az kalsın kendini kuleden aşağıya atacaktı. Ama bu arada güneş doğmuştu. Sürüsüyle geçen bir çocuk görüp de hizmetçisine haber yollamak umuduyla duvardan başını uzattı. Bir çalının dibinde uyumuş olan Rinieri de, bu sırada uyandı, kadını gördü. Kadın da onu gördü. Rinieri:

"Günaydın Madonna. Kızlar geldiler mi?" diye sordu.

Rinieri'yi görüp, sesini duyan kadın yeniden gözyaşlarına boğuldu. Adama kulenin yanına gelmesini söyledi, onunla konuşmak istiyordu. Rinieri bu isteği yerine getirdi. Yüzükoyun yere uzanan, yalnızca başı görünen kadın gözyaşları içinde şunları dedi:

"Rinieri sana kötü bir gece geçirttiğimi biliyorum, şimdi sen de öcünü aldın. Temmuz ayındayız ama, çırılçıplak olduğum için gece dondum. Sana oynadığım oyuna, sana inanmakla gösterdiğim aptallığa öyle çok ağladım ki, gözlerim nasıl hâlâ yerlerinde duruyor şaşıyorum. Senden bir isteğim var. Beni sevmediğin için hatırım için diyemiyorum ama, soyluluğun adına istiyorum bunu. Yaptıklarıma bu kadar karşılık vermekle yetin. Giysilerimi ver ki, aşağıya inebileyim. İstesen de geri veremeyeceğin bir şeyimi, onurumu elimden alma. Bir gece benimle birlikte olmanı engelledim, istediğinde bir yerine bir sürü gece birlikte olurum seninle. Bu kadarla yetin, istersen öcünü daha da ileriye götürür, herkese rezil edebilirsin beni. Ama soylu bir erkeksin sen, gücünü bir kadına karşı kullanmazsın. Kartalın güvercini yenmesinin değeri mi olur? Tanrı adına, kendi onurun adına acı bana."

Rinieri uğradığı haksızlığa karşılık verdiği için rahatla-

mıştı. Ama kadının ağlayıp, yalvarması içinde sevincin yanında hüzün de doğurmuştu. Onca önemsediği öcünü aldığı için seviniyordu. İnsancıl duyguları ise kadının durumuna üzülmesine yol açıyordu. Ne var ki, insancıl duygular öç almanın çekiciliğini bastıramadılar. Şu yanıtı verdi:

"Madonna Elena, avluda soğuktan donduğum gece, senin şimdi yaptığın gibi gözyaşları, tatlı sözler katamadığım yakarılarımı dikkate alıp da, bana sığınacak bir yer sağlamış olsaydın, ben de isteklerini yerine getirirdim. Şu ara onurun her zamankinden daha tehlikede. Orada çırılçıplak görülmekten gocunuyorsan, o gece ben avlunda dişlerim birbirine çarpa çarpa karlar üstünde dört dönerken, kolları arasına çırılçıplak atılmaktan gocunmadığın sevgilinden yardım istesene. O yardımcı olsun, giysilerini getirsin, inmen için merdiveni dayasın. Uğruna bugünden başka belki bin kez tehlikeye atmaktan çekinmediğin onurunu, o kurtarsın. Niye yardım etmesi için onu çağırmıyorsun? Herkesten çok ona düşmez mi bu iş? Onunsun sen. Seni kollamayıp, sana yardım etmeyip de kimi kollayıp, kime yardım edecek? Aptallık etme de çağır onu. Bakalım senin sevginle onun aklının yanyana gelmesi, sevişirken dalga geçtiğiniz budalalığımın tuzağından kurtarabilecek mi seni. Şimdi ne istersem vermeye hazırsın ama, hiç bir isteğim yok senden. Sevda gecelerini sevgiline sakla, kısmet olur da buradan sağ çıkarsan, birlikte keyfini çıkarırsınız. Bir gece yetti bana, ikinci kez tuzağa düşmem. Kurnazlık edip, tatlı sözlerle gönlümü almaya çalışıyor, dürüstlüğümden, soyluluğumdan söz ediyorsun. Aklınca büyüklük gösterip, seni cezalandırmaktan vazgeçmemi istiyorsun. Tatlı sözlerin gözlerimi de, aklımı da perdeleyemezler. Sahte sözlerine bir kez kandım. Dünyayı tanıdığımı sanıyordum ama, senin bir gecede öğrettiklerini, Paris'te kaldığım onca süre boyunca öğrenememiştim. Diye-

lim ki, seni bağışladım. Bağışlamanın değerini bilecek insan değilsin ki sen. Cezalandırma da, öç alma da insanlar içindir, senin gibi dağdan inmiş hayvanları ölüm paklar. Ben kartal değilim ki, sen güvercin olasın. Zehirli yılansın sen. Olanca öfkemle, olanca gücümle yakasına sarılacağım can düşmanımsın. Benim yaptığım, öç almaktan çok cezalandırmak. Öcün, saldırıdan daha ağır basması gerekir çünkü. Bunu beceremem. Yaşamımı karşı karşıya bıraktığın tehlikeyle orantılı olarak öç almaya kalkışsam, yalnız senin değil senin gibi yüz kişinin daha canını cehenneme göndermem gerekir. Seni öldürmekle alçak, düzenbaz, pis bir kadını öldürmüş olurum. Birkaç yıl sonra buruşuklar içinde kalacak güzel yüzünün dışında, sümsük bir hizmetçiden ne üstünlüğün var? Az önce değerli olduğunu söylediğin bir insanın canına kıymaya kalktın. Oysa onun bir günlük yaşamının dünyaya katkısı, senin gibi yüz bin kişinin ömür boyu katkısından daha ağır basar. Sana verdiğim ceza, duyarlı insanlara, okumuş yazmışlara oyun oynamanın ne demek olduğunu öğretecek. Bu işin içinden sıyrılabilirsen, bir daha böyle bir çılgınlık yapmazsın. Baksana, bunca alçalmak istiyorsan, ne diye kendini kaldırıp aşağıya atmıyorsun? Tanrı'nın izniyle kafanı kırar, bu cezadan kurtulur, beni de dünyanın en mutlu insanı kılarsın. Başka söyleyeceğim yok. Ben yolunu bulup seni kuleye çıkarttım; sen de bir yolunu bulup aşağıya in, nasıl olsa beni kandırmayı biliyorsun."

Rinieri bunları derken çaresiz kadın sürekli ağlıyor, zaman ilerliyor, güneş gittikçe yükseliyordu. Karşısındakinin sustuğunu gören kadın:

"Ey, acıma nedir bilmeyen adam" dedi, "gençliğim güzelliğim, acılı gözyaşlarım, içtenlikli yalvarmalarım, o uğursuz gecenin üzüntüsünü, hatamın büyüklüğünü azaltıp yüreğinde acıma duygusu uyandırmayabilir. Ama sana yeniden güvenip,

her sırrımı açıklayarak hatamı yüzüme vurmanı sağlamış olmam, katılığını, sertliğini yumuşatmalıydı. Sana yeniden güvenmeseydim, bunca istediğin öç alma olanağını bulamazdın. Hadi, öfkeni unut da, bağışla beni. Beni bağışlayıp buradan indirecek olursan, o kalleş adamdan kesinlikle ayrılıp, senin sevgilin olur, seni efendim bilirim. Güzelliğimi geçici, değersiz bulduğunu biliyorum. Ama her kadının güzelliği gibi, benim güzelliğimin de genç bir erkeğe sevgi, yaşama sevinci esinlendirdiğini de biliyorum. Sen de yaşlı değilsin. Bana ne denli acımasız davranırsan davran, kendimi aşağıya atarak, gözlerinin önünde aşağılık bir biçimde ölmemi istediğine inanmıyorum. Eğer oldum olası şimdiki gibi yalan söylemiyorsan, gözlerin bir zamanlar benden hoşlanırdı. Acı bana, Tanrı adına acı. Sıcaklık bastırmaya başladı, gece ayazdan donmuştum, şimdi sıcaktan kavrulacağım."

Bu sözlere sevinen Rinieri, şu karşılığı verdi:

"Madonna, beni sevdiğin için güvenmedin bana, yitirdiğin sevgiline kavuşabilmek için güvendin. Daha da fazla ceza hak ettin. Senden öç almak için bundan başka çarem olmadığını sanıyorsan yanılıyorsun. Bir değil bin çare vardı. Seni seviyor görünerek, bin tuzak kurmuştum ayaklarının dibine. Nasıl olsa birine düşecektin. Sen bu olanağı sağlamasaydın da, çok beklemeyecektim tuzağa düşmen için. Üstelik, şimdikinden daha zor, daha utanılacak bir durumda olacaktın. Bu tuzağı seçmemin nedeni cezanı hafifletmek değil, bir an önce bu keyfi yaşamak isteyişim. Seni hiç bir tuzağa düşüremezsem, kalemime başvuracaktım. Öyle şeyler yazacaktım ki, bunları duyunca dünyaya geldiğine bin pişman olacaktın. Kalemin gücü, kullanmasını bilmeyenlerin sandıklarından çok daha fazladır. Tek dileğim, sana verdiğim cezanın sonunun da, başlangıcı gibi beni mutlu etmesi. Tanrı biliyor ya, seninle ilgili öyle şeyler yazacaktım ki, yal-

nız başkalarından değil kendinden de utanacak, kendini görmemek için gözlerini kendi ellerinle oyacaktın. Denizin kabarmasının suçunu, derenin taşmasına bağlamaya kalkma. Dediğim gibi, beni sevmenin, benim olmanın hiç bir önemi yok gözümde. İstiyorsan yine eski sevgilinle birlikte ol. Sana yaptıklarını düşündükçe, eskiden tiksindiğim o adamı şimdi seviyorum. Siz kadınlar, eti daha taze, sakalı daha kara olan gençlere tutulur, onlarla sevişmek istersiniz. Onlarla dans eder, oyun oynarsınız. Oysa, gençlerin yeni öğrendikleri bu şeyleri, yaşlılar daha iyi bilirler. Gençlerin olgun erkeklere oranla daha iyi binici olduklarını, daha çok yol aldıklarını sanırsınız. Gençlerin daha iyi silkelediklerini kabul ediyorum, ama yaşlılar deneyimli oldukları için pirelerin bulunduğu yerleri daha iyi bilirler. Tatsız tuzsuz bol bir yemektense, tadı tuzu yerinde az bir yemek daha iyidir. İnsan genç de olsa, hızlı at sürmekten yorulur, tükenir. Ağır giderseniz varacağınız hana biraz geç varırsınız ama yorulmazsınız. Sizin gibi beyinsizler, güzel görünüşün gerisinde gizlenen kötülükleri seçemezler. Genç erkekler bir kadınla yetinmez, gördükleri her kadını isterler, her kadının üstünde hakları olduğunu sanırlar. Sevgileri sürekli olmaz. Senin durumun da bunun tam bir örneği. Genç erkekler kadının kendilerini sevmesini, nazlandırmasını isterler. Onlar için en büyük övünç kaynağı, elde ettikleri kadınlardır. Bu nedenle kadınların çoğu, ağızları daha sıkı olan papazlara verirler kendilerini. Gönül ilişkilerini hizmetçinle benden başka kimsenin bilmediğini sanıyorsan yanılıyorsun. Adın, komşularının da, sevgilinin komşularının da ağızlarına sakız oldu. Bilirsin, böyle haberler ilgili kişinin kulaklarına en son ulaşır. Ustelik genç erkekler sizden para sızdırır, yaşlılar ise cebinize para koyarlar. Kötü bir seçim yapmışsın ama, seçimine bağlı kal. Oyun oynamaya kalktığın beni de, başka-

larına bırak. Beni senden çok daha iyi anlayan bir kadın buldum bile kendime. Öbür dünyaya giderken, gözlerimin söylediklerimi doğruladıklarını görmek istersen, hemen kendini aşağıya at. Daha iblisin kolları arasına varmadan, düşerken attığın taklaların gözlerimde korkuya yol açıp açmadığını görürsün. Ama beni sevindirmek isteyeceğini hiç sanmıyorum. Öyleyse güneşin altında pişerken, benim soğukta tir tir titrediğimi aklına getir. Sıcağa soğuk katarsan, güneşten fazla etkilenmezsin."

Rinieri'nin sözlerinin acımasız bir sonuca ulaştığını gören dertli kadın, yeniden ağlamaya başladı.

"Madem bana acımıyorsun" dedi, "içindeki sevda adına, benden daha aklı başında olduğunu, seni sevdiğini söylediğin kadın adına bağışla beni. Giysilerimi ver ki, üstümü giyineyim; sonra da buradan indir beni."

Bu sözler üzerine Rinieri katıla katıla gülmeye başladı ve saatin dokuzu çoktan geçtiğini görünce şu yanıtı verdi:

"Buna hayır diyemem, öyle birinin adını kattın ki araya. Giysilerinin yerini söyle, gidip getireyim. Sonra da seni aşağıya indiririm."

Bu sözlere inanan kadın biraz rahatladı, giysileri bıraktığı yeri söyledi. Rinieri kuleden uzaklaştı. Uşağına, kendisi geri dönünceye dek bir yere gitmemesini, kulenin yanında durmasını, kimsenin kuleye çıkmasına izin vermemesini söyledi. Sonra arkadaşının evine gitti, güzelce karnını doyurdu, canı isteyince de yatıp uyudu.

Kulede kalan kadın, aptalca bir umuda kapılıp biraz kendini toparlamış da olsa, çok üzgündü. Oturmak istedi, duvarın biraz gölge veren köşesine gitti. Kafasının içi acı düşüncelerle dolu olarak beklemeye koyuldu. Düşüncelere dalıyor, ağlıyordu, kimi kez Rinieri giysileri getirecek diye umutlanıyor, kimi kez umutsuzluğa kapılıyor, düşünceler birbirini ko-

valıyordu. Üzüntüden bitkin düştüğü, gece gözünü kırpmamış olduğu için, sonunda uyuya kaldı.

Yakıcı güneş artık tam tepedeydi. Işınları kadının çırılçıplak gevrek, ince bedenine, başına diklemesine öyle bir güçle vuruyordu ki, deride yanıklar, çatlaklar oluşmaya başlamıştı. Yanığın acısı, derin bir uykuya dalmış olan kadını uyanmak zorunda bıraktı. Vücudu kavruluyordu. Kıpırdayacak oldu. Derisi, bir ucundan çekilen kurutulmuş koyun derisinden kâğıt gibi açıldı, ayrıldı. Üstelik başı da çatlayacak gibi ağrıyordu; bunda şaşacak bir şey yoktu. Kulenin üstü öyle sıcaktı ki, ne ayaklarını, ne de vücudunun başka bir yerini değdirebiliyordu. Bir yerde duramıyor, durmadan yer değiştiriyordu ağlayarak. Bütün bunlardan başka, en ufak bir esinti olmadığı için her taraf sinek, at sineği kaynıyor, vücudunu sinek soktukça, sanki hançer saplanmış gibi canı yanıyordu. Durmadan elleriyle sinekleri kovalıyor, bir yandan da kendisine, yaşamına, sevgilisine, Rinieri'ye ileniyordu. Anlatılmaz sıcak, güneş, sinekler, at sinekleri, açlık, hele susuzluk, ve bir sürü kötü düşünce yüreğini daraltıyordu. Her tarafı ağrı sızı içindeydi. Ayağa kalkıp, bir insan görür, bir ses duyar da yardım isterim diye çevreyi taradı. Ama kör talihi bu olanağı da çok görmüştü. Sıcak nedeniyle köylüler tarlalardan gitmişti. Evlerinde buğday dövmeye koyulmuş, bir daha tarlaya dönmemişlerdi. Kadın cırcır böceklerinin seslerinden başka ses duymuyordu. Arno'nun suları ise, susuzluğunu dindirecek yerde artırıyordu. Yer yer ormanlar, gölgelikler, evler görüyor, bunların uyandırdığı özlem de sıkıntılarına ekleniyordu. Bahtsız kadınla ilgili olarak, bilmem daha fazla şey demeli mi? Tepesinde güneş, ayaklarının altında kulenin kızgın taşları, çevrede uçuşan sinekler, at sinekleri vardı. Bir gece önce, gecenin karanlığını bastıran bembeyaz vücudu, şimdi kızılkök gibi kıpkırmızı olmuş,

kan lekelerine bürünmüştü. Gören olsa, dünyanın en çirkin şeyi derdi. Böylece ne yapacağını bilmeden, umutsuzluk içinde ölümü bekliyordu.

Rinieri uyandığında saat üçü geçiyordu. Kadını anımsadı, daha karnını doyurmamış olan uşağını yemeğe gönderip, kadının ne durumda olduğunu görmek için kuleye gitti. Rinieri'nin geldiğini duyan bitkin, canından bezmiş kadın, burcun üstüne çıkıp oturdu. Ağlaya ağlaya konuşmaya başladı:

"Rinieri öcünü aldın artık, hem de fazlasıyla. Ben seni bir gece avluda soğuktan dondurdumsa, sen de beni bütün bir gün kulenin tepesinde pişirdin, daha doğrusu kavurdun, açlıktan susuzluktan öldürdün. Yalnızca Tanrı adına yalvarıyorum sana, buraya çık. Kendimi öldürmek yürekliliğini gösteremiyorum, sen öldür beni. Öyle acılar içindeyim ki, en büyük isteğim ölmek. Bu iyiliği bana çok görüyorsan, hiç değilse bir bardak su ver de, ağzımı ıslatayım. İçim öyle kurudu, öyle yanıyor ki, gözyaşlarım yeterli olmuyor artık."

Sesinden, kadının bitkin olduğunu anlamıştı Rinieri. Güneşten yanmış vücudunun bir bölümünü de görebilmişti. Bunlara kadının yalvarması da eklenince içinde bir acıma duygusu uyanmıştı. Ama yine de şu yanıtı verdi:

"Ölmek istiyorsan benim ellerimle değil, kendi ellerinle öleceksin, pis kadın. Sen bana buz kesmiş vücudumu ısıtmak için ne kadar ateş verdinse, ben de sana susuzluğunu gidermek için o kadar su vereceğim. En ağırıma giden, soğuktan hastalandığımda, leş kokulu sıcak hayvan boku* tedavisi görmem oldu. Senin yanıkların ise, mis kokulu taze gülsuyu ile iyileşecek. Ben az kalsın sinirlerimden, canımdan oluyordum,

* Sıcak hayvan pisliği yakı olarak kullanılırdı.

sıcak da senin derini soyacak, yüzün deri değiştiren yılanların güzelliğine bürünecek."

"Tanrı böyle bir güzelliği bütün sevmeyenlerime de versin" dedi kadın. "Yırtıcı hayvanlardan bile daha yırtıcı kesilip, bana nasıl bunca işkence yapabiliyorsun? Ailenin tümünü ortadan kaldırsaydım, bundan beter daha ne yapabilir, ne yaptırabilirdin? Bir kentin halkını olduğu gibi yok eden bir haine bile, senin bana yaptığın gibi güneşte kavrulmak, sineklere yem olmaktan daha ağır bir ceza verilebilir mi? Üstelik bir bardak suyu bile çok gördün bana. Oysa idam sehpasına götürülenlere bile bol bol şarap verilir, yeter ki istesinler. Acımasızlıkta direttiğine, çektiklerim kılını kıpırdatmadığına göre, ben de ölümü karşılamaya hazırlanıyorum. Tanrı'nın ruhumu bağışlamasını, senin yaptıklarını da yanına koymamasını diliyorum."

Bu sözleri söyledikten sonra, güçlükle sürüklenerek kulenin ortasına doğru gitti. Kavurucu sıcağa dayanmak umudu kalmamıştı artık. Her tarafı sızlıyordu. Susuzluktan bir kez değil, belki bin kez öleceğini sandı. Hüngür hüngür ağlıyor, başına gelenlerden yakınıyordu.

Artık akşam olmuştu. Yaptıklarının yeterli olduğunu düşünen Rinieri, kadının giysilerini aldırtıp uşağının harmaniyesine sardırdı. Sonra kadının evine gitti. Hanımından haber alamayan hizmetçi, çaresizlik, üzüntü içinde kapıda oturuyordu. Hizmetçiye:

"Hanımın nerede?" diye sordu.

Hizmetçi şu yanıtı verdi:

"Messere bilemiyorum. Dün gece yatmaya gittiğini sanıyorum. Ama bu sabah yatağında bulamadım. Başka yerlerde de bulamadım. Ne olduğunu bilemiyorum. Çok üzülüyorum. Messere, sizin bir bilginiz var mı?"

Rinieri şunları dedi:

"Onu elime geçirdiğim yerde keşke sen de olsaydın. Senin de cezanı verirdim, onunla birlikte. Ama merak etme elimden kurtulamayacaksın, yaptıklarını ödettireceğim sana. Birine oyun oynadığında hemen beni anımsayacaksın."

Bunları dedikten sonra uşağına döndü:

"Giysileri ver şuna, istiyorsa gidip hanımını bulsun."

Uşak denileni yaptı. Hizmetçi giysileri görünce tanıdı. Az önce söylenenlerden, hanımının öldürülmüş olabileceği korkusuna kapıldı. Bağırmamak için kendini zor tuttu. Rinieri gider gitmez ağlamaya başladı. Giysilerle birlikte koşa koşa kuleye gitti.

Tam o gün, kadının ırgatlarından biri iki domuzunu kaybetmişti. Domuzları ararken, Rinieri'nin ayrılmasından az sonra kuleye gelmişti. Her tarafa baktı, domuzları göremedi, ama bahtsız kadının iniltilerini duydu. Tırmanabildiği kadar kuleye tırmanıp, seslendi:

"Kim ağlıyor orada?"

Kadın ırgatı sesinden tanımıştı. Adını söyleyerek çağırdı onu.

"Hemen git hizmetçimi bul, buraya gelip yukarıya çıkmasını sağla" dedi.

Kadını tanıyan ırgat sordu:

"Madonna, kim çıkarttı sizi yukarıya? Hizmetçiniz bütün gün sizi arayıp durdu. Burada olduğunuz kimin aklına gelirdi?"

Gidip merdiveni aldı, yerine oturttu, sazlarla basamakları birbirine bağladı. Bu sırada kadının hizmetçisi geldi. Kuleye girer girmez artık kendini tutamadı, dövünerek bağırmaya başladı:

"Neredesiniz güzel hanımım?"

Hizmetçiyi duyan kadın, elinden geldiğince yüksek sesle:

"Burada, yukarıdayım kızım" dedi. "Ağlama da, giysilerimi getir hemen."

Hanımının sesini duyan hizmetçi yatıştı. Irgatın yerine oturttuğu merdivenden yukarıya çıktı. Irgatın da yardımıyla kulenin üstüne ulaştı. Hanımının insanlıktan çıkmış, vücudunun yanmış bir ağaç gövdesine dönüşmüş olduğunu gördü. Kadının tükenmiş, kendinden geçmiş, çırılçıplak yerde yattığını görünce tırnaklarını yüzüne batırdı, hanımı ölmüş gibi ağlamaya başladı. Kadın, Tanrı adına ağlamayı kesip, giyinmesine yardımcı olmasını istedi. Giysilerini getirenlerle ırgattan başka kimsenin kulede olduğunu bilmediğini öğrenince biraz rahatladı. Tanrı adına bu olaydan kimseye söz edilmemesini istedi. Irgat büyük bir çaba harcayarak, yürüyemeyen kadını sırtına aldı, kazasız belasız kulenin dışına çıkarttı. Geride kalmış olan hizmetçi ise, dikkatli davranmadığı için ayağı merdivene takıldı. Yere düşüp kalçasını kırdı. Acısından aslanlar gibi kükremeye başladı. Irgat kadını çimenlerin üstüne bırakıp, hizmetçinin nesi olduğuna bakmaya gitti. Kalçasının kırılmış olduğunu görünce onu da hanımının yanına, çimenlerin üstüne getirdi. Başına gelenlere bir de, kendisine herkesten çok yardımcı olan hizmetçisinin kalçasının kırılmasının eklenmesine kadın çok üzüldü. Yeniden ağlamaya başladı. Öyle yürek parçalıyordu ki ağlaması, üzüntüsünü dindirmeye çalışan ırgat bile dayanamayıp ağlamaya koyuldu.

Güneş artık iyice alçalmıştı. Gece bastırmadan gitmek doğru olurdu. Acılı kadının isteği üzerine ırgat evine gidip iki kardeşini aldı. Hizmetçiyi, yanlarında getirdikleri bir masaya yatırıp, eve döndüler. Biraz soğuk su, üç beş tatlı söz de, kadının rahatlamasını sağladı. Sonra ırgat, kadını sırtına alıp odasına götürdü. Karısı kızarmış ekmekli çorba verdi, ardından kadını soyup yatağa yatırdı. Kadınla hizmetçiyi

gece Floransa'ya götürmeye karar verdiler. Öyle de yaptılar.

Kuyruklu yalan uydurmada çok usta olan kadın, olup bitenle hiç ilgisi olmayan bir öykü uydurdu. Abilerini, ablalarını, herkesi, kendisinin ve hizmetçisinin başlarına gelenlerde şeytanın parmağı olduğuna inandırdı. Bu arada hekimler geldi. Kadın acılar içinde kıvrandı, derisi yer yer çarşafa yapışıp soyuldu. Ama ateşi düşürüldü, başka sıkıntıları giderildi. Hizmetçinin de kalçası düzeldi. Sevgilisini unutan kadın, insanlara oyun oynamaktan da, gönül ilişkilerinden de artık uzak durdu. Öte yandan hizmetçinin kalçasının kırıldığını duyan Rinieri de, yeterince öç almış olduğu kanısına vardı. İçi rahatladı, bu konuyu kimseye açmadı hiç.

Okumuş yazmışlarla da dalga geçilebileceğini sanan akılsız kadının oynamaya kalkıştığı oyun, işte böyle sonuçlandı. Erkeklerin tümü değilse bile, büyük bir bölümü şeytana külahını ters giydirir. Bu nedenle kadınların, erkeklere, özellikle de okumuş yazmış erkeklere oyun oynamaya kalkışmamalarını öneririm.

VIII

*İki arkadaştan biri, ötekinin karısıyla yatar. Aldatıldığını öğrenen koca, arkadaşının karısının yardımıyla arkadaşını bir sandığa kapatır. Arkadaşının karısıyla sandığın üstünde sevişir.**

Elena'nın başına gelenleri üzülüp, acıyarak dinleyen kadınlar, dul kadının bunları hak ettiğini düşündüler. Elena'ya sınırlı bir destek gösterdiler, ama okumuş yazmış adamı katı, inatçı, dahası acımasız buldular. Pampinea'nun öyküsü sona erince, kraliçe Fiammetta'nın öykü anlatmasını istedi. O da büyük bir istekle anlatmaya başladı:

Sevimli kadınlar, oyuna gelen okumuş yazmış adamın uğradığı haksızlığın sizi biraz sarstığını görüyorum. Daha sevimli bir konuyu ele alarak, içinizi rahatlatmanın doğru olacağını düşündüm. Uğradığı haksızlığı büyük bir soğukkanlılıkla karşılayıp, ılımlı bir karşılık vererek öcünü alan genç bir erkeğin öyküsünü anlatacağım sizlere. Bu öyküyü dinleyince, eşeğe attığı çifte kadar sopa atmak, uğranılan haksızlığın öcünü alırken ölçüyü kaçırmamak gerektiği sonucuna varacaksınız.

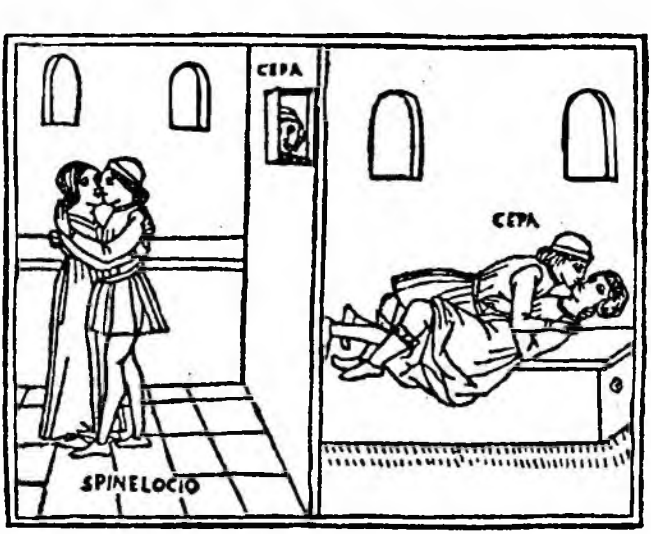
Bir zamanlar Siena'da varlıklı, iyi aileden iki gencin yaşadığını benim gibi, siz de duymuşsunuzdur. Birinin adı Spinelloccio di Tavena, ötekinin de Zeppa di Mino idi. Camol-

* Dört kişiyi kanlı bıçaklı edebilecek bir durum, kahramanların ahlak anlayışlarının esnekliği nedeniyle tatlıya bağlanır.

lia mahallesinde otururlardı, evleri komşuydu. Birlikte yer içer, birbirlerini kardeş gibi severlerdi. İkisinin de güzel birer karısı vardı.

Spinelloccio sık sık Zeppa'nın evine gider, Zeppa kimi kez evde olurdu, kimi kez de olmazdı. Bu arada Spinelloccio ile Zeppa'nın karısı işi ilerletmiş, birlikte yatmaya başlamışlardı. Uzun bir süre ilişkilerini kimse duymadı. Ama günün birinde Spinelloccio yine geldiğinde, kadın kocasının evde olmadığını söyledi. Oysa kocası evdeydi, ama kadın bilmiyordu. Spinelloccio hemen yukarıya çıktı, kadını salonda buldu. Başka kimsenin olmadığını görünce kadına sarıldı, öpmeye başladı. Kadın da onu öptü.

Bunları gören Zeppa sesini çıkartmadı. Gizlendiği yerden işin nereye varacağını bekledi. Çok geçmeden Spinelloccio ile karısının sarmaş dolaş yatak odasına gidip, kapandık-



larını gördü. Büyük bir acı duydu. Ama gürültü patırtı etmenin, namusuna sürülen lekeyi temizlemeyeceğini düşündü. En iyisi, kimseye duyurmadan istediği gibi öç almaktı. Uzun

uzadıya düşündükten sonra, ne yapacağını buldu. Karısı Spinelloccio ile birlikteyken, gizlendiği yerde kaldı. Adam gider gitmez, odaya girdi. Kadın, Spinelloccio ile oynaşırken açılan, başındaki tülü düzeltiyordu daha.

"Ne yapıyorsun kadın?" diye sordu.

"Görmüyor musun?" diye yanıt verdi kadın.

"Görmez olur muyum, ama öyle şeyler de gördüm ki, keşke görmez olsaydım" dedi Zeppa.

Sonra neler gördüğünü anlattı. Kadın büyük bir korkuya kapıldı. Önce ipe sapa gelmez laflar etti. Sonra, Spinelloccio ile ilişkisini kabullendi. Hüngür hüngür ağlamaya başlayıp, kocasından kendisini bağışlamasını istedi. Zeppa şunları dedi:

"Bak kadın, kötü bir şey yapmışsın. Seni bağışlamamı istiyorsan, söyleyeceklerimi eksiksiz yerine getirirsin. Spinelloccio'ya söyle, yarın sabah dokuza doğru bir bahane uydurup benden ayrılsın. Buraya, senin yanına gelsin. Buraya gelince, ben de eve döneceğim. Benim geldiğimi görünce, onu bu sandığın içine sokup, kapağı kilitlersin. Bunun ardından yapacaklarını sonra söylerim. Sakın korkma, söz veriyorum ona hiç bir kötülük yapmayacağım."

Kadın kocasını hoşnut kılmak için, söylenenleri yerine getirmeyi kabul etti ve yerine getirdi. Ertesi gün, Zeppa ile Spinelloccio bir aradayken, kadına söz vermiş olan Spinelloccio saat dokuza doğru, Zeppa'ya:

"Bugün öğle yemeğini bir arkadaşımla yiyeceğim. Bekletmek istemiyorum. Hadi hoşça kal" dedi.

"Öğle yemeğine daha vakit var" dedi Zeppa.

Spinelloccio:

"Olsun" dedi, "kendisiyle konuşmam gereken bir sorun da var. Bir an önce gitsem iyi olur."

Böylece Zeppa'dan ayrılan Spinelloccio, biraz dolaşıp

Zeppa'nın evine gitti. Zeppa'nın karısıyla birlikte odaya girmişlerdi ki, Zeppa çıkageldi. Kadın kocasının geldiğini duyunca, çok korkmuş gibi davrandı. Sevgilisini kocasının dediği sandığın içine saklayıp, sandığı kilitledi ve odadan çıktı. Üst kata çıkmış olan Zeppa:

"Yemek hazır mı, kadın?" dedi.

"Evet, birazdan hazır olur" yanıtını verdi kadın.

Bunun üzerine Zeppa şunları dedi:

"Spinelloccio öğle yemeğine bir arkadaşına gitti bugün. Karısı evde yalnız. Pencereden seslen de, yemeğe bize gelsin" dedi.

Başına geleceklerden korkan kadın, kocası ne derse yapıyordu. Denileni yaptı. Kocasının yemeğe gelmeyeceğini öğrenen Spinelloccio'nun karısı, Zeppa'nın karısını kırmayıp, geldi. Zeppa kadını dostluk gösterileriyle karşıladı, elinden tuttu sevgiyle. Sonra karısına mutfağa gitmesini söyleyip, öteki kadını odaya götürdü. Odaya girince, dönüp kapıyı sürgüledi. Kapının sürgülendiğini gören kadın:

"Hey Zeppa, bu da ne demek?" diye sordu. "Beni bunun için mi çağırdınız? Spinelloccio'ya sevginizi, dostluğunuzu böyle mi göstereceksiniz?"

Zeppa, kadının kocasının kapatıldığı sandığa yaklaştı, kadını sıkıca kavrayıp, şunları dedi:

"Kadın, öfkelenmeden önce, söyleyeceklerimi dinle. Spinelloccio'yu kardeşimmiş gibi sevdim ben, yine de öyle seviyorum. Ama dün, ona güvenmenin ne demek olduğunu öğrendim, kendisi de biliyor bunu. Karımla yatıyor, tıpkı seninle yatar gibi. Onu çok sevdiğim için, bana yaptığını ben de ona yaparak öcümü alacağım, daha ağır bir karşılık vermeyeceğim. O benim karıma sahip oldu, ben de sana sahip olacağım. Karşı çıkacak olursan, bu işin peşini bırakmayıp, suçüstü yapmak zorunda kalacağım. O zaman öyle bir öç alırım

ki, sen de, o da, zevk denilen şeyden ömür boyu yoksun kalırsınız."

Bunları ve Zeppa'nın verdiği ayrıntıları dinleyen kadın, anlatılanlara inandı, şunları dedi:

"Dostum Zeppa, öcünün bedelini benim ödeyeceğim anlaşılıyor. Bir diyeceğim yok buna. Yalnız, yapacağını yaptıktan sonra, karınla aramızı bulacaksın. Bana ne yapmış olursa olsun, dostluğumu sürdürmek istiyorum onunla."

"İstediğin bu olsun" yanıtını verdi Zeppa. "Üstelik sana, benzerini görmediğin çok güzel bir de takı armağan edeceğim."

Bunları dedikten sonra, sarılıp kadını öpmeye başladı. Kadını içine kocasının kapatıldığı sandığın üstüne yatırdı. İstediği gibi oynaştı onunla. Sandığın içindeki Spinelloccio, Zeppa'nın dediklerini ve karısının verdiği karşılığı işitmiş, ardından tepesinde yapılan sevda dansını duymuştu. İçini öyle bir acı kaplamıştı ki, öleceğini sanmıştı. Zeppa'dan korkmasa, kapalı olduğu yerden karısına sövüp sayacaktı. Ama iyi düşününce namussuzluğu kendisinin başlattığını, Zeppa'nın böyle davranmakta haklı olduğunu kabul etti. Üstelik Zeppa dostça, insanca karşılık vermişti ona. Zeppa isterse, onunla daha da iyi dost olmaya hazırdı şimdi.

Kadınla yeterince birlikte olan Zeppa, sandıktan indi. Kadın takıyı isteyince, odanın kapısını açıp kendi karısını çağırdı. Karısı gülümseyerek:

"Madonna, dünya al gülüm, ver gülüm dünyası" dedi.

Zeppa da karısına:

"Aç, şu sandığı" dedi.

Kadın sandığı açtı. Zeppa Spinelloccio'yu karısına gösterdi. Bu durumda kimin daha çok utandığını, yaptıklarını öğrenen Zeppa'yı karşısında gören Spinelloccio'nun mu; yoksa dediklerini ve tepesinde yaptıklarını duyan kocasını karşı-

sında gören kadının mı daha çok utandığını anlatmaya kalkmak uzun sürecek. Bu arada Zeppa kadına:

"İşte sana vereceğim takı" dedi.

Sandıktan çıkan Spinelloccio ise, gürültü patırtı etmedi.

"Zeppa" dedi, "ödeştik şimdi. Demin karıma dediğin gibi, en iyisi dostluğumuzu sürdürmek. Karılarımız dışında her şeyimiz ortaktı, artık karılarımız da ortak oldu."

Zeppa sevindi bu sözlere. Dördü birden oturup güle söyleye yemek yediler. O günden sonra kadınlardan her birinin iki erkeği, erkeklerden her birinin de iki kadını oldu ve aralarında en ufak bir sorun, bir tartışma çıkmadı.

IX

*Yolunu bulanlar topluluğuna katılmak isteyen hekim Simone'yi Bruno ile Buffalmacco bir gece bir yere götürür, bir çöp çukuruna atıp bırakırlar.**

Kadınların, iki Siena'lının karılarını paylaşmalarını bir süre yorumlamalarının ardından, en son konuşacak olan Dioneo'ya haksızlık edilmemesi için, kraliçe hemen öyküsünü anlatmaya başladı:

Sevdalı kadınlar, Zeppa'nın oynadığı oyuna verdiği karşılıkta Spinelloccio yerden göğe haklı. Az önce Pampinea'nın belirtmek istediği gibi, ben de hak eden kişiye oyun oynayanın kınanmasından yana değilim. Spinelloccio, ken-

* Yine Bruno ile Buffalmacco'nun oynadıkları bir oyunu konu edinen, ustaca işlenmiş gülünç bir öykü.

dişine yapılanları hak etmişti. Ben de, zorla belasını arayan birinin öyküsünü anlatacağım. Adama ders verenleri yermek değil, övmek gerek. Ders alan kişi de, tam bir sığır olduğu halde, Bologna'dan Floransa'ya sincap kürküyle* dönen bir hekim.

Hemen her gün karşılaşırız. Bizim buralılar, Bologna'ya gidip yargıç, hekim, noter olur geri dönerler. Sırtlarında yere sürünen giysiler, lal rengi cüppeler, sincap derisi kürkler, çeşitli süsler olur ve bu adamların marifetlerine tanık oluruz her



gün. Bundan bir süre önce, Simone de Villa adında, babadan kalma varlığı bilgisinden daha çok olan biri, lal rengi giysisi, omuzunda hekimlik sırmasıyla buraya döndü. Bugün Hıyar Sokağı adını verdiğimiz sokakta bir eve yerleşti. Dediğimiz gibi kente yeni gelmiş olan bu Simone'nin garip huylarından biri de, sokakta karşılaştığı kişilerin kim olduklarını, yanında

* Tıp öğrenimi görmüş olanlar sincap kürkü giyerlerdi.

bulunanlara sormaktı. Sanki, hastalarına vereceği ilaçları, insanların davranışlarına bakarak hazırlıyordu. Herkesi inceliyor, belleğine kazıyordu.

Gözlerinin en çok takıldığı insanlar arasında, bugün iki kez söz ettiğimiz, aynı sokakta oturan iki kafadar ressam Bruno ile Buffalmacco vardı. İkisinin de hiç bir şeye aldırmayıp, günlerini gün ettikleri izlenimine kapılmıştı. Sorup soruşturmuş, parasız pulsuz ressamlar olduklarını öğrenmiş, yoksullukla bunca tasasız bir yaşamın bağdaşamayacağını düşünmüş, adamların kurnaz olduklarını da duyduğundan, mutlaka gizli bir gelir kaynakları olduğu sonucuna varmıştı. Bu nedenle, hiç olmazsa içlerinden biriyle ahbap olmaya karar vermişti.

Bu isteğini Bruno ile dost olarak gerçekleştirdi. Birkaç kez buluştuktan sonra, Bruno karşısındakinin hayvanın teki olduğunu anladı. Saçmalıklarını dinleyip, gönlünü eğlendirmeye başladı. Simone de onunla birlikte olmaktan çok hoşlanıyordu. Birkaç kez yemeğe çağırdı onu. Artık içini dökebileceği kanısına varınca da, yoksul oldukları halde Buffalmacco ile birlikte nasıl böyle keyifli bir yaşam sürdüklerine şaştığını söyledi, nasıl böyle davranabildiklerini sordu. Bu yersiz, budalaca soruya için için gülen Bruno, karşısındakinin aptallığına yaraşır bir yanıt vermek gerektiğini düşündü:

"Bunun sırrını herkese söyleyemem dostum, ama size söyleyeceğim çünkü dostumsunuz ve söyleyeceklerimin sizde kalacağını biliyorum. Arkadaşımla birlikte sizin dediğiniz gibi keyifli, mutlu bir yaşam sürdüğümüz doğru. Yaptığımız iş içtiğimiz suyun parasını bile karşılamıyor, başka bir gelirimiz de yok. Hırsızlık yaptığımızı da sanmayın. Ama yolumuzu buluyoruz. Canımız ne istiyorsa, neyi çekiyorsa, kimseye zarar vermeden bu yoldan sağlıyoruz. Gördüğünüz gibi keyifli yaşamımız, bundan kaynaklanıyor."

Bu sözlerden pek bir şey anlamayan, ama yine de denilene inanan Simone yolunu bulmanın ne olduğunu çok merak etti. Bruno'dan ne anlama geldiğini söylemesini istedi, kimseye bir şey söylememeye de söz verdi.

"Olacak şey değil" dedi Bruno, "ne sorduğunuzu biliyor musunuz? Öğrenmek istediğiniz çok büyük bir sır. Açıkladığım duyulursa yanarım, bu dünyada yerim olmaz artık, San Gallo iblisinin ağzına* atarlar beni. Ama Legnaia kavunlarını çok sevdiğim, size çok güvendiğim için isteğinizi geri çevirmeyeceğim. Bu sırrı açıklayacağım, ama siz de Montesone haçı** adına ant içip, dediğiniz gibi kimseye söz etmeyeceksiniz bundan."

Simone, kimseye bir şey söylememeye söz verdi.

"Sevgili dostum" dedi Bruno, "siz de bileceksiniz, bundan kısa bir süre önce bizim burada ruhlarla bağlantı-kurmada usta İskoçyalı Michele Scotto*** adında biri vardı. İskoçyalı olduğu için böyle anılıyordu. Bugün pek azı yaşamakta olan birçok seçkin kişinin saygısını kazanmıştı. Kentten ayrılacağı sırada, istekleri kıramayıp, yetenekli iki çömezini burada bıraktı. Onlardan, kendisini el üstünde tutmuş olan seçkin kişilerin isteklerini yerine getirmelerini istedi. Çömezler bu insanlara gönül ilişkilerinde, başka sorunlarında yardımcı olmaya başladılar. Kenti, insanlarını sevdikleri için de, buraya yerleştiler, soylu olup olmadığına, varlıklı olup olmadığına bakmadan, akıllarının kestiği kişilerle dost oldular. Edindikleri dostlara yaranmak için yirmi beş kişilik bir topluluk kur-

* Floransa'daki San Gallo hastanesinin cephesine, çok ağızlı, ürkütücü bir şeytan resmi çizildiği söylenir.

** Floransa dolaylarında bir köy olan Montesone'deki manastırın haçı çok ünlüydü.

*** XIII. yy.'da yaşamış ünlü filozof, astrolog.

dular. Topluluk üyeleri ayda en az iki kez, belirledikleri bir yerde toplanırlar. Bir araya geldiklerinde herkes isteğini söyler, çömezler de hemen o gece istekleri yerine getirmeye çalışırlar. Buffalmacco ile ben de, iki çömezle ahbap olduğumuz için, biz de birliğe girdik. Toplantıları yaptığımız yemek salonunun duvar örtülerine bakmak büyük keyif verir insana. Masalar, kral masası gibi donatılır. Erkekli kadınlı, görgülü, güzel yüzlü görevliler, herkesin her isteğini yerine getirirler. Yemek içmek için kullandığımız kapları, sürahileri, bardakları, altın ve gümüş takımları sormayın. Üstelik çeşit çeşit yemekler olur, isteyene istediği zaman getirilir. Bir sürü çalgıdan yükselen tatlı ezgileri, söylenen şarkıların güzelliğini anlatamam. Yemekler boyunca sayılamayacak kadar çok mum yakılır, bol bol tatlı yenilir, en değerli şaraplar içilir. Tatsız tuzsuz balkabağım benim, oraya sırtımızda gördüğünüz bu eski püskü, dökülen giysilerle gittiğimizi sanmanızı istemem. Öyle değerli, öyle süslü giysiler giydirirler ki bize, en kötüsü imparator giysisine taş çıkartır. Ama keyiflere keyif katan, istenir istenmez, dünyanın dört bir yanından gelen kadınlar olur. Barbanicchi'li kadınları, Bask kraliçesini, Sultanın karısını, Osbech imparatoriçesini, Norrueca'lı cariyeleri, Berlinzone prensesini, Narsia'lı gözdeleri karşınızda buluverirsiniz. Bilmem hepsini saymalı mı? Yeryüzünün bütün kraliçeleri gelir, Presto Giovanni* bile gelir anlayacağınız. Yiyip içtikten, bir iki dans ettikten sonra, her biri kendisini kim çağırmışsa onun odasına gider. Odalar öyle güzeldir ki, insan kendini cennette sanır. Üstelik, sizler kimyon döverken dükkânlarınızın ecza kutularından yayılan kokular gibi

* Etiyopya'da ya da bir başka uzak ülkede yaşadığına inanılan rahip-hükümdar. Bruno'nun sıraladığı öbür adlar uydurmadır.

güzel kokarlar. Yataklar da, Venedik dojunun yataklarından bile güzeldir. Kadınlar bu yataklara uzanırlar. Dokuma dokurken tezgâhı nasıl kaldırıp indirdiklerini, gözenekleri sıkıştırmak için mekiği nasıl kendilerine çektiklerini de siz tasarlayın. Bana göre bu işten en kârlı çıkanlar, benle Buffalmacco. Çünkü Buffalmacco kendisi için çoğu kez Fransa kraliçesini getirtir, ben de İngiltere kraliçesini. Dünyanın en güzel iki kadını bunlar. İşimizi öyle iyi yapıyoruz ki, gözleri bizden başkasını görmüyor artık. Böyle iki kraliçenin gönüllerini kazandıktan sonra, herkesten daha mutlu olup olmayacağımıza siz karar verin. Üstelik, bir iki bin florin istediğimizde, verip vermeyeceklerini de değerlendirin. İşte aramızda 'yolumuzu bulmak' dediğimiz şey bu. Başkalarının malına el koyan korsanlar gibi davranıyoruz. Ama yine de bir ayrım var aramızda. Onlar malı geri vermezler, biz ise kullandıktan sonra veriyoruz. 'Yolumuzu bulmanın' ne demek olduğunu artık anlamışsınızdır sevgili dostum. Gördüğünüz gibi, gizli kalması gerek bu durumun. Sizden de isteğim, kimseye söz etmemeniz."

Bilgisi süt çocuklarının isiliğini iyileştirmekten öteye geçmeyen hekim, Bruno'nun anlattıklarına gerçeğin ta kendisiymiş gibi inandı. Artık en büyük isteği, bu topluluğa katılabilmekti. Bruno'ya, mutluluklarının şaşılacak bir yanı olmadığı yanıtını verdi. Onu da aralarına almaları için yardımcı olmasını isteyecekti ama, kendini tuttu. Aralarındaki dostluk pekiştikten sonra böyle bir istekte bulunması daha doğru olurdu. O günden sonra Bruno'yu daha sık görmeye, öğle akşam yemeklerine çağırmaya, ona sınırsız bir dostluk göstermeye başladı. Dostlukları öyle sağlam, öyle sürekli bir duruma geldi ki, artık Bruno'suz edemez oldu. Bruno da durumdan hoşnuttu. Arkadaşının gösterdiği dostluğu karşılıksız bırakmamak için, Simone'nin salonuna bir Perhiz resmi, odanın

girişine bir Agnus Dei*, öğütlerine gereksinme duyanlar evini kolayca ayırt edebilsinler diye, sokak kapısının üstüne de bir ördek resmi** yaptı. Balkonlardan birine de farelerle kedilerin savaşını çizmişti, Simone bu resmi çok güzel buluyordu. Öte yandan, arada akşam yemeğine gelmiyor, arkadaşına:

"Bu gece bizimkilere gittim, İngiltere kraliçesinden bıktığım için Altarisi hanının gumedra'sını getirttim" diyordu.

Simone soruyordu:

"Gumedra ne demek? Daha önce hiç duymadım bu sözcüğü."

Bruno:

"Bilmemene şaşmadım" diyordu. "Çünkü Porcograsso ile Vannacenna*** söz etmezler bundan."

Simone soruyordu:

"İpocrasso ile Avicena**** mı demek istiyorsun?"

"Bilmem ki, doğrusunu istersen sizin adamlarınızın adlarını doğru dürüst bilmiyorum, zaten siz de bizimkilerin adlarını bilmezsiniz. Gumedra, hanın dilinde, bizim dilimizdeki imparatoriçenin karşılığı. Çok güzel bir kadın. İlacı, tenkiyeyi, yakıyı hemen unutturuverir size."

Bruno zaman zaman yaptığı bu tür konuşmalarla, adamın hevesini büsbütün arttırıyordu. Bir akşam Simone şamdan tutuyor, Bruno da farelerle kedilerin savaşını çiziyordu. Bruno'ya artık yeterince dostluk göstermiş olan Simone, ona içini dökmeye karar verdi. Yanlarında başka kimse yoktu.

"Bruno" dedi, "Tanrı da biliyor ya, senin için yaptıkları-

---

* Tanrı'nın kuzusu.

** Hastalıkların tanısında sidik büyük rol oynadığından, ördek tıbbın simgesiydi.

*** Porcograsso= yağlı domuz. Vannacenna= yemeğe gidiyorlar.

**** Hipokrat ile İbni Sina.

nu yapabileceğim bir başka kişi yok şu yeryüzünde. Bana Peretola'ya* git diyecek olsan, kalkıp giderim. Senden, aramızda kalacak bir şey istersem şaşırmazsın sanırım. Bir süre önce bana topluluğunuzdan, sürdüğünüz keyifli yaşamdan söz ettiğini biliyorsun. Ben de aranıza katılmaya can atıyorum, hiç böyle güçlü bir istek duymamıştım daha önce. Üstelik haklı bir gerekçem de var. Aranıza katılabilirsem, bana hak vereceksin. Görmediğin güzellikte bir kızı çağırıp getirtmeyecek olursam, ne dersen de bana. Geçen yıl Cacavincigli'de** gördüm göreli aklımdan çıkmıyor. Tanrı biliyor ya, gönlümü etsin diye on Bologna lirası vermeye kalktım, istemedi. Ne olursun, beni de aranıza almanız için ne yapmam gerektiğini öğret, aranıza katılmam için elinden geleni esirgeme. Dürüst, sadık, saygın bir dost kazanmış olursunuz. Nasıl yakışıklı olduğumu görüyorsun. Sırım gibiyim. Tenim gül rengi. Üstelik tıp okudum, aranızda hekim olduğunu sanmam. Bir sürü şey, bir sürü güzel şarkı bilirim. Dur bir şarkı söyleyeyim sana."

Bir şarkı tutturdu. Bruno gülmemek için kendisini zor tuttu. Şarkı sona erince Simone sordu:

"Beğendin mi?"

Bruno şunları dedi:

"Öyle güzel söylüyorsunuz ki, mısır püsküllerı bile sizinle boy ölçüşemezler."

Simone şunları dedi:

"Duymasaydın, şarkı söylediğime inanmazdın."

"Doğru söylüyorsunuz" dedi Bruno.

Simone şunları dedi:

"Bildiğim başka şarkılar da var ama, bu kadar yeter. Görünüşümden de anlamışsındır, soylu çocuğuyum ben. Babam

---

* Floransa'ya birkaç kilometre uzaklıkta bir köy.

** Floransa'nın karanlık işler çevrilen ve çok pis kokan mahallesi.

köyde otururdu ama soyluydu. Ana tarafım da Vallecchio'lu.* Floransalı hekimler içinde en güzel kitaplara, en güzel giysilere de benim sahip olduğumu gördün. Tanrı biliyor ya, giysilerimden biri tam yüz Venedik altınına çıktı, hem de on yıl önce. Olanca içtenliğimle yalvarıyorum, ne yapılacaksa yap beni de aranıza al. Dediğimi yaparsan, istediğin kadar hasta ol, Tanrı da biliyor ya on para almam seni iyileştirmek için."

Bu sözleri dinleyen Bruno'nun, adamın salaklığı konusundaki kanısı daha da pekişti.

"Işığı biraz şu yana getirin" dedi. "Biraz sabırlı olun, önce farelerin kuyruklarını bitireyim, sonra yanıt veririm size."

Kuyruklar bitince, Bruno istenilen şeyin ağırlığı altında eziliyormuş gibi davrandı.

"Sevgili dostum" dedi, "benim için neler yapabileceğinizi biliyorum. Benden istediğiniz, beyninizin büyüklüğü karşısında küçücük bir şey, ama benim için büyük mü büyük. Elimde bile olsa, bu iyiliği kimseye yapmam, ama siz başkasınız. Her şeyden önce, sizi seviyorum. Sonra, konuşmalarınız öyle anlamlı ki, rahibelere pabuçlarını şaşırtır, ben de ne diyeceğimi şaşırıyorum. Sizi gördükçe aklınıza hayranlığım artıyor. Sizi sevmem için başka neden olmasa bile, dediğiniz gibi güzel bir kadına tutulmuş olmanız sizi sevmem için yeterli bir neden. Ne var ki, isteğiniz konusunda, sandığınız gibi etkili değilim, yapılması gerekeni yapamam. Ama, kimseye söylemeyeceğinize bilgeliğiniz adına söz verirseniz, ne yapmanız gerektiğini söylerim. Az önce dediğiniz gibi güzel kitaplarınız, başka güzel şeyleriniz olduğuna göre, hiç kuşkum yok isteğiniz gerçekleşir."

---

* Floransa dolaylarında bir köy. Yazar soylu Vallecchia ailesini çağrıştırmak istemiş olabilir.

Simone şunları dedi:

"Çekinme söyle. Daha beni tanımıyor, nasıl sır küpü olduğumu bilmiyorsun. Forlimpopoli senyörlüğünde Guasparruolo da Saliceto diye bir yargıç vardı, ağzımın sıkı olduğunu bildiği için bana sormadan hiç bir şey yapmazdı. Doğru söylediğime kanıt ister misin? Bergamina ile evleneceğini herkesten önce bana söyledi. İnandın mı şimdi?"

"Peki" dedi Bruno, "o güvendiğine göre, ben de güvenirim. Yapmanız gereken şu. Topluluğumuzun bir başkanı, iki de danışmanı olur hep. Altı ayda bir değişir bunlar. Önümüzdeki ay Buffalmacco başkan olacak, ben de danışman. Böyle karar alındı. Başkan, istediği kişiyi aramıza alabilir. Bu nedenle Buffalmacco ile dostluk kurmanız, ona saygı göstermeniz bence çok iyi olur. Sizin kişiliğinizi tanıyınca, o da sizi sevecektir. Aklınızla, sahip olduğunuz güzel şeylerle dostluğunuzu ilerletince, isteğinizi ona söylersiniz. Hayır diyemez size. Ona sizden söz ettim, çok iyi karşıladı. Dediklerimi yaptıktan sonra, gerisini bana bırakın."

Bunun üzerine Simone şunları dedi:

"Dediklerini çok beğendim. Akıllı insanlardan hoşlanıyorsa, benimle iki çift laf eder etmez, bensiz yapamaz. Öyle çok akıl var ki bende, bütün kent halkına dağıtsam, yine de bana yetecek kadar kalır."

Böylece anlaştılar. Bruno her şeyi olduğu gibi Buffalmacco'ya anlattı. Buffalmacco salak hekimin isteğini yerine getirmek için sabırsızlandı. Bir an önce yolunu bulmak isteyen hekim de, Buffalmacco ile dost olabilmek için elinden geleni yaptı ve amacına ulaştı. Buffalmacco için dünyanın en zengin sofralarını donattı, bu yemeklere Bruno'yu da çağırdı. İki kafadar, senyörler gibi kurumlanarak sofraya oturuyor, güzel şarapları, besili horozları, lezzetli yemekleri silip süpürüyorlardı. Simone'nin yanından hiç uzaklaşmıyor, hiç nazlan-

madan davetleri kabul ediyor, başka birine böyle davranmayacaklarını da belirterek, sofradan eksik olmuyorlardı.

Sırası gelince, Simone Bruno'dan istediğini Buffalmacco'dan da istedi. Buffalmacco buna çok öfkelenerek Bruno'ya çıkıştı:

"Ey Passignano Tanrı'sı* tut beni de, şunun ağzını burnunu dağıtmayayım, burnunu topuklarının dibine indirmeyeyim. Alçak herif, her şeyi anlatmış."

Simone araya girdi, bu bilgiyi başka yerden edindiğine ant içti, bir sürü tatlı söz söyleyerek adamı yatıştırdı. Buffalmacco, Simone'ye döndü, şunları dedi:

"Bologna'da okuduğunuz, ağzınızın sıkı olduğu belli oluyor. Üstelik okuyup yazmayı, bir sürü salak gibi elmalarla** çözmemişsiniz, balkabağı kullanmışsınız, balkabağı da uzun mu uzun olur. Yanılmıyorsam, bir pazar günü vaftiz olmuşsunuz.*** Bruno, Bologna'da tıp okuduğunuzu söyledi. Ama benim gördüğüm insan kazanmayı öğrenmişsiniz. Tanıdığım en incelikli, en tatlı dilli insansınız siz."

Simone Bruno'ya dönerek araya girdi:

"Bilgili insanlarla dostluk etmenin sonucu böyledir işte. İç dünyamı bu bilge kişiden daha çabuk kim anlayabilirdi? Sen bile benim değerimi onun kadar çabuk kavrayamamıştın. Buffalmacco bilgili insanlardan hoşlanır dediğinde, benim verdiğim karşılığı anımsa. Haklıymışım değil mi?"

"Evet" dedi Bruno.

Simone bunun üzerine Buffalmacco'ya şunları dedi:

"Beni bir de Bologna'da görmüş olsaydın, kim bilir daha

---

* Passignano'da (Perugia) kilisenin kapısında bir Tanrı baba resmi vardı.

** Çocukların alfabeyi söktükleri tahtaya elma deniyordu.

*** Pazar günleri dükkânlar kapalı olduğu için tuz satılmadığından Simone tuzsuz kalmıştı (aptaldı).

neler derdin. Büyükler de küçükler de, öğrenciler de öğretmenler de el üstünde tutarlardı beni. Güzel sözlerime, mantığıma bayılırlardı. Ağzımdan çıkan her sözcüğe herkes katıla katıla gülerdi üstelik, söylediklerimi çok beğenirlerdi. Ayrılacağım sırada dünyayı ayağa kaldırdılar, orada kalmamı istediler. Kalayım diye, tıp öğrencilerine yalnızca benim ders vermemi önerdiler. Kabul etmedim. Buraya, ailemden kalan malların başına dönmek istedim; öyle de yaptım."

Bruno bunun üzerine Buffalmacco'ya şunları dedi:

"Nasılmış? Sana dediklerime inanmamıştın. İmanım hakkı için söylüyorum, buralarda eşek sidiğinden bundan daha iyi anlayan biri yok. Buradan Paris'in kapılarına dek bunun ayarında hekim bulamazsın. Sıkıysa istediğini yerine getirme!"

"Bruno doğru söylüyor" dedi Simone. "Burada kimse tanımıyor beni, çevremde bilgisiz insanlar var. Beni hekimlerin arasında görecek olsanız, nasıl yerimi doldurduğumu anlarsınız."

"Doğrusu, sandığımdan da bilgili çıktınız" dedi Buffalmacco. "Sizin gibi bilgili bir kişiyi aramıza almak için elimden geleni yapacağım."

Bu sözler üzerine, Simone'nin ikramları bir kat daha arttı. İki kafadar da, adamı olmayacak budalalıklara inandırıyor, gönüllerini eğlendiriyorlardı. Ona kontes Civillari'yi* vereceklerdi ve bu kontes çöplüklerde bulunabilecek en güzel nesneydi. Simone, kontesin kim olduğunu sorunca, Buffalmacco şunları dedi:

"Benim güzel hıyarım, kontes çok önemli bir kadındır.

---

* Civillari, Floransa'da çöplerin döküldüğü sokaktı. Gelip geçenler büyük apteslerini buraya yaparlar, pislikler için derin çukurlar açılırdı.

Yeryüzünde ona bağlı olmayan ev yok gibidir. Herkes vergi öder ona. Papazlar bile kıçlarıyla nakkare çalarak saygıda kusur etmezler ona. Genellikle evine kapanır ama, dışarıya çıktığında hemen duyumsanır. Kısa bir süre önce, Arno'da ayaklarını yıkamak, biraz hava almak için, bir gece kapının önünden geçmişti. Ama en çok Laterina'da* oturur. Çavuşları sık sık çevrede devriye gezer, çoğu da sopa, kurşun çubuk taşır.** Tamagrin della Porta, Manico di scopa, Squacchera*** gibi baronları dolaşır buralarda. Hepsini tanırsınız ama, şu ara unutmuş olabilirsiniz. Düşündüklerimizde aldanmazsak, Cacavincigli'deki kadına boş verip, sizi böyle önemli bir kadının kolları arasına atacağız."

Bologna'da doğup büyüyen Simone, karşısındakilerin sözcüklerini pek anlamıyordu. Kadını beğendiğini söyledi. Bu konuşmadan kısa bir süre sonra, ressamlar Simone'ye aralarına kabul edildiği haberini verdiler. Toplantının yapılacağı geceden bir gün önce, Simone iki arkadaşını yemeğe çağırdı. Yemekten sonra, toplantıya nasıl katılmasının uygun olacağını sordu. Buffalmacco yanıt verdi:

"Bakın, çok korkusuz olmanız gerekecek. Korkacak olursanız, iş bozulur, biz de büyük zarar görürüz. Neden korkmamanız gerektiğini söyleyeceğiz. O gece yatma saati gelince, kısa bir süre önce Santa Maria Novella kilisesinin önünde yapılan mezarlardan birinin üstüne çıkın. Sırtınızda en güzel giysilerinizden biri olsun, böylece olumlu bir izlenim uyandırırsınız. Sonra (kulağımıza çalındığına göre) soylu olduğunuz için kontes sizi tatlı su şövalyesi yapacak, giderleri de cebinden karşılayacak. Mezarın üstünde, göndereceğimiz adamı

---

* Latrina (yüz numara) sözcüğünü çağrıştıran uydurma sözcük.

** Pislik çukurlarının derinliği kurşun çubukla ölçülürdü.

*** Manico di scopa= süpürge sapı. Squacchera= ishal.

bekleyeceksiniz. Her şeyi açıkça bilmenizde yarar var, boynuzlu, kapkara, orta boy bir hayvan çıkacak karşınıza. Sizi korkutmak için karşınızda homurdanacak, zıplayıp hoplayacak. Korkmadığınızı görecek olursa, yavaş yavaş yanınıza gelecek. Yanınıza gelir gelmez, hiç korkmadan mezardan inin, Tanrı'nın, ermişlerin adını ağzınıza almadan sırtına binin hayvanın. Ellerinizi göğsünüzde kavuşturarak, hayvana dokunmazsanız, nazlı nazlı yürüyerek sizi bize getirir. Yol boyunca Tanrı'nın, ermişlerin adlarını anacak ya da korkacak olursanız sizi sırtından fırlatıp, leş kokularının içine atabilir. Bu nedenle, kendinize güvenemiyorsanız gelmeyin, yoksa hem başınızı belaya sokarsınız, hem de bize bir yararınız dokunmaz."

Bunun üzerine Simone şunları dedi:

"Siz daha beni tanımıyorsunuz. Uzun giysiler giydiğim, ellerimde eldiven olduğu için güvenemiyorsunuz. Bologna'da arkadaşlarımla kadınlara gittiğimizde yaptıklarımı bilseniz şaşarsınız. Tanrı tanığımdır, bir gece ufak tefek, yerden bitme kadının biri bizimle gelmek istemeyince ayağımın altına alıp, yerde en az bir ok atımı sürükleyince, kuzu kuzu geldi bizimle. Yine anımsıyorum, bir gün akşam duasından az sonra uşağımla birlikte Küçük Papazların* mezarlığının yakınından geçiyordum. Mezarlığa tam o gün bir kadın gömmüşlerdi, ama hiç korkmadım. Demek istediğim bana güvenebilirsiniz. Kuru gürültüye pabuç bırakmam. Sizlere saygıda kusur etmemek için, hekim çıktığım gün giydiğim lâl rengi giysimi giyeceğim. Göreceksiniz beni sevecekler, sıram geldiğinde de başkan yapacaklar. Göreceksiniz, hiç bir şey aksamayacak. Kontes bile, daha beni görmeden tatlı su şövalyesi yapmak istiyor.

* Assisi'li Francesco'nun 1209'da kurduğu tarikat (*Fratrum minorum*).

Şövalyeliği çok mu görüyorsunuz bana? Gereklerini yerine getiremem mi sanıyorsunuz? Merak etmeyin, bana bırakın her şeyi."

Buffalmacco söze girdi:

"Dedikleriniz çok güzel. Ama sakın bize oyun oynamaya kalkıp da gelmemezlik, çağırdığımızda hazır bulunmamazlık etmeyin. Bunu dememin nedeni havanın soğuk olması, siz hekimler soğuğa dayanamazsınız."

"Tanrı yazdıysa bozsun" dedi Simone. "Soğuk vız gelir bana, üşümek nedir bilmem. Gece herkes gibi vücudumun gereksinmesi için kalktığımda geceliğimin üstüne kürkten başka bir şey giymem. Mutlaka geleceğim, dediğiniz yere."

İki kafadar gidip de gece bastırınca, Simone karısına bir yalan uydurup sandıktan güzel giysisini çıkarttı. Saati gelince sırtına geçirip söylenilen mezarlardan birinin üstüne çıktı. Hava çok soğuk olduğu için mermerin üstünde büzülüp, hayvanı beklemeye koyuldu.

Boylu boslu, güçlü kuvvetli bir yapısı olan Buffalmacco, günümüzde artık oynanmayan kimi oyunlarda kullanılan bir maske edinmişti. Sırtına da ters yüz edilmiş kara bir post geçirince, maske boynuzlu bir şeytanı çağrıştırmasa, tıpkı ayıya benzeyecekti. Bu kılıkta, olayın nasıl gelişeceğini görmek isteyen Bruno'yu da peşine takıp, Santa Maria Novella alanına gitti. Simone'nin orada olduğunu görünce havalara sıçramaya başladı, homurdanarak, nara atarak, ıslıklar çalarak, cin tutmuş gibi ciyak ciyak bağırarak ortalığı ayağa kaldırdı. Bunları görüp, işiten Simone'nin tüyleri diken diken oldu, bir kadından bile daha çok korkup titremeye başladı. Evinden çıktığına pişman oldu. Ama olan olmuş, bir kez gelmişti buraya. Kendisini bekleyen olağanüstü şeylere erişebilmek arzusu ağır bastığından, korkusunu yenmeye çalıştı.

Buffalmacco, dediğimiz aşırılıkları yaptıktan sonra duru-

lır gibi oldu. Üstünde Simone'nin kıpırdamadan durduğu mezara yaklaştı. Korkudan titreyen herkes gibi, Simone de ne yapacağını bilemiyordu. Hayvana binmeli miydi, yoksa olduğu yerde mi kalmalıydı? Binmeyecek olursa başına bir iş gelmesinden korktu sonunda. Bu ikinci korku ilk korkuyu bastırınca, yavaşça mezardan indi. Alçak sesle "Tanrım yardımcı ol bana" diyerek hayvanın sırtına binip, iyice yerleşti. Yine titreye titreye, kendisine denildiği gibi ellerini göğsünde kavuşturdu. Bunun üzerine Buffalmacco yavaş yavaş Santa Maria della Scala'ya doğru yöneldi, dört ayak üstünde yürüyerek Ripole rahibelerinin manastırına ulaştı.

O dönemde o mahallede çukurlar vardı. Tarlalarını bereketli kılmak için, rençberler bu çukurlara Civillari kontesi* boşaltırlardı. Buffalmacco buraya gelince, çukurlardan birinin kenarına yaklaştı, elini Simone'nin ayaklarından birinin altına koyup, bir silkinişte adamı tepetaklak çukura attı. Sonra dişlerini gıcırdatmaya, sıçrayıp zıplamaya, çığlıklar atmaya başladı. Ardından Santa Maria della Scala boyunca Ognissanti çayırına doğru gitti. Kahkahalarını tutamadığı için buraya kaçmış olan Bruno'yu buldu çayırda. Birbirlerini kutladıktan sonra, pisliğe bulanan Simone'nin ne yapacağını gözlemeye koyudular.

Simone kendini leş gibi kokan bir yerde bulunca, ayağa kalkıp dışarı çıkmaya çalıştı. Ama sağına soluna düşüp, tepeden tırnağa pisliğe bulandı. Bir parça da pislik yuttuktan sonra, söylene söylene dışarı çıktı, ama takkesi çukurda kaldı. Elleriyle üstünü başını temizlemeye çalıştı ve ne yapacağını bilemediği için evine döndü. Kapıyı sürekli çalınca, açtılar. Kokular saçarak eve girmişti ki, Buffalmacco ile Bruno, karı-

* Bkz. 697. sayfadaki dipnot.

sının Simone'yi nasıl karşılayacağını gözlemeye geldiler. Kulak verince, kadının üzgün bir insana söylenmeyecek sözler söylediğini duydular:

"Şu haline bak! Belli ki dün bir kadınla buluşmuşsun, fiyaka yapmak için de lâl rengi giysini giymişsin. Ben yetmiyor muyum sana? Yalnız seni değil, bütün mahalleyi doyururum be. Tam yerine atmışlar seni, keşke boğuverseymişler. Namuslu adama bakın, hem evli barklı, hem de geceleri başka kadınlara gidiyor."

Bir yandan böyle söylenirken, bir yandan da kocasını yıkayan kadının dırdırı gece yarısına dek sürdü. Ertesi sabah Bruno ile Buffalmacco Simone'nin evine geldiler. Vücutlarını boyayıp çürük, ezik izlenimi uyandırmışlardı. Simone kalkmıştı. Eve girince her taraftan leş gibi kokular geldi burunlarına. Her şey temizlenmediği için, pis kokular yok olmamıştı daha. Simone adamların geldiklerini duyunca, çıkıp karşıladı onları, Tanrı'nın günlerini iyi kılmasını diledi. Bruno ile Buffalmacco ise, daha önce kararlaştırdıkları gibi yüzlerini asarak, karşılık verdiler:

"Biz sizin için aynı dilekte bulunamayacağız. Aksine başınızın beladan kurtulmaması, bıçaklanarak can vermeniz için Tanrı'ya dua edeceğiz. Çünkü yeryüzünün en namussuz, en alçak insanısınız siz. Sizi onurlandırmak, gönlünüzü etmek isterken az kalsın köpekler gibi geberip gidiyorduk. Dürüst davranmadığınız için bu gece öyle bir sopa yedik ki, bir eşek yese en azından Roma'ya varırdı. Üstelik, katılmanızı sağladığımız topluluktan da az kalsın kapı dışarı ediliyorduk. İnanmazsanız, bakın ne haldeyiz."

Zayıf ışıktan yararlanıp giysilerinin önünü şöyle bir açarak, boyalı göğüslerini gösterdiler. Sonra hemen kapattılar önlerini.

Simone özür dilemek, başına gelenleri, nereye nasıl atıldığını anlatmak istedi. Ama Buffalmacco hemen araya girdi:

"Keşke sizi köprüden Arno ırmağına atsalardı. Ne demeye Tanrı'nın ermişlerin adlarını andınız? Sizi uyarmamış mıydık?"

Simone böyle bir şey yaptığını anımsamadığını söyleyince, Buffalmacco:

"Nasıl anımsamazsınız?" dedi. "Çok iyi anımsayacaksınız. Adamımız zangır zangır titrediğinizi, nerede olduğunuzu bilmediğinizi söyledi. Doğrusu iyi oyun oynadınız. Bir daha kimse bu oyunu oynayamaz bize. Size de bundan böyle hak ettiğiniz saygıyı göstereceğiz."

Simone özür diledi, kendisine kızmamalarını istedi, bildiği en uygun sözcüklerle yatıştırmaya çalıştı onları. İşlediği kusurun duyulmasından korktuğu için de, eskisine oranla onlara daha fazla saygı göstermeye, daha çok yemek vermeye, başka şeyler yapmaya başladı.

İşte böyle, Bologna'da adam olamayanın aklı, burada başına getirilir.

X

*Sicilyalı bir kadın, bir tacirin Palermo'ya getirdiği malı ustalıkla elinden alır. Tacir önceki seferden daha fazla malla dönmüş gibi davranarak kadından yüklüce bir para alır, karşılığında su ve kırpıntı bırakır.**

Kraliçenin öyküsünün kadınları yer yer nasıl güldür-

* Sicilyalı bir kadının saf bir tacire oyun oynamasını konu edinen bu öykü. Andreuccio'nun bir başka Sicilyalı kadınla yaşadığı serüveni çağrıştırıyor. Bkz. ikinci gün beşinci öykü.

düğünü sormayın. Gülmekten, her birinin gözünden en az on kez yaş geldi. Kraliçe öyküsünü bitirince, sıranın kendisine geldiğini anlayan Dioneo anlatmaya başladı:

Sevgideğer kadınlar, kurnazlıklar inceliğe dayanırsa, oynanan oyunların bizi daha da eğlendirdiği ortada. Anlattığınız öyküler çok güzeldi, ama benim anlatacağım öyküyü daha çok seveceksiniz. Öykümün kahramanı, anlattığınız öykülerin kadınlı erkekli kahramanlarından çok daha yetenekli bir kadın. Ne var ki, o da oyuna gelecek.

Limanı olan kıyı bölgelerinde tacirler limana getirip boşalttıkları malları, öteden beri, bir çok yerde "gümrük" adı verilen ve kentin ya da o bölgenin senyörünün denetimindeki bir ambara koyarlar. Tacir görevlilere malın içeriğini, değerini yazılı olarak bildirir, onlar da tacire malını koyup, kapısını anahtarla kilitleyebileceği bir yer gösterirler. Gümrükçüler malı gümrük defterine yazar, tacir malının tümünü ya da bir



bölümünü gümrükten çektiğinde vergi alırlar ondan. Simsarlar da deftere bakarak gümrükteki malların niteliği, niceliği

konusunda bilgi edinir, malın sahibini öğrenirler. Gerektiğinde, malın sahibiyle takas, trampa, satış gibi işlemler yaparlar. Başka yerlerde olduğu gibi Sicilya'nın Palermo limanında da bu uygulama öteden beri yürürlüktedir.

Palermo'da oldum olası güzel vücutlu, ama dürüstlük düşmanı kadın çoktur. Bu kadınları tanımayanlar, soylu, namuslu olduklarını sanırlar. Oysa amaçları, erkeklerin köklerini kurutmadan yolmaktır. Yabancı bir tacir görür görmez, gümrük defterinden nesi var nesi yok öğrenirler. Sonra cilveler yapıp, tatlı sözler söyleyerek adamı ağlarına düşürüp, kendilerine bağlarlar. Kim bilir kaç tacirin malının büyük bir bölümünü, kimi kez de tümünü yürütmüşlerdir. Kimi kez de sinekkaydı tıraşı yapıp, adamın malını, gemisini, donunu gömleğini bile sövüşlerler.

Bundan kısa bir süre önce, adı Niccolo da Cignano olan ama herkesin Salabaetto dediği Floransalı bir delikanlıyı, yanında çalıştığı tacirler, Salerno panayırında satamadıkları beş yüz altın florin değerindeki yün kumaşla birlikte Palermo'ya gönderdiler. Faturasını gümrükçülere verip, malı ambara yerleştiren Salabaetto, malı elinden çıkartmak için acele etmedi, biraz eğlenmek amacıyla kentte dolaşmaya başladı. Açık tenli, sarışın, yakışıklı, gösterişli olduğu için sövüşçü kadınlardan birinin ilgisini çekti. Iancofiore adındaki kadın adamın durumunu öğrenmiş, gözüne kestirmişti onu. Salabaetto da kadına ilgi duymuş, saygın bir kadın sanmış, yakışıklı olduğu için kadının kendisinden hoşlandığını düşünmüş, bu gönül ilişkisini kimseye söylemeden geliştirmeye karar vermişti. Sık sık kadının evinin önünden geçiyordu artık. Kadın durumu anlamıştı. Birkaç gün göz süzdü hep, onun için yanıp tutuşuyormuş izlenimini uyandırmaya çalıştı. Sonra, çöpçatanlıkta üstüne olmayan bir kadını gönderdi ona.

Çöpçatan gözlerinde yaşlar, bir sürü dil döktükten sonra,

hanımının onun yakışıklılığına, seçkinliğine vurulduğunu, ne gecesinin ne gündüzünün kaldığını, kabul edecek olursa onunla gizlice bir hamamda buluşmak istediğini söyledi. Sonra da kesesinden bir yüzük çıkartıp, hanımı adına adama verdi.

Bu sözleri duyan Salabaetto yeryüzünün en mutlu insanı oldu. Yüzüğü yüzüne gözüne sürdü, dudaklarına götürüp öptü, sonra parmağına geçirdi. Çöpçatana, madama Iancofiore'nin sevgisinin karşılıksız olmadığını, kendisinin onu çok daha fazla, canından bile çok sevdiğini, nerede, ne zaman istenirse buluşmaya hazır olduğunu söyledi.

Çöpçatan bu yanıtı hanımına götürdü. Salabaetto'ya da, ertesi gün hava karardıktan sonra kadını hangi hamamda beklemesi gerektiği bildirildi. Salabaetto kimseye bir şey demeden, belirtilen saatte hamama gitti. Hamamı kadın kapatmıştı. Çok geçmeden, bir sürü şey yüklenmiş iki kadın köle geldi. Birinin başında kocaman, güzel bir pamuk döşek, ötekinin başında ise yiyecek dolu büyük bir sepet vardı. Döşeği hamamın odalarından birindeki kerevete yerleştirdiler. Üstüne kenarları ipekle işlenmiş, incecik bir çift çarşaf serdiler. Güzel işlemeli iki yastık koyup, Kıbrıs işi Buhara dokuması kar gibi bir örtü örttüler. Daha sonra soyundular, hamamı güzelce yıkayıp temizlediler.

Çok geçmedi, kadın peşinde başka iki kadın köleyle birlikte hamama geldi. Salabaetto'yu görünce sevinç gösterileri yaptı, derin derin iç çekerek, onu kolları arasına alıp öptü. Sonra:

"Senden başka kimse beni buraya getiremezdi" dedi. "İçim yanıyor senin için, zalim Toscana'lı."

Kadının canı isteyince çırılçıplak soyundular, suya girdiler. Onlarla birlikte iki köle de girdi suya. Kadın karanfil kokulu bir misk sabunu aldı, başka birinin karışmasına izin vermeden Salabaetto'yu kendi elleriyle yıkadı. Ardından kölelere

kendini yıkatıp temizletti. Bundan sonra köleler, gül kokuları saçan, her tarafı gül kokusuna boğan, bembeyaz, incecik iki peştemal getirdiler. Birini Salabaetto'ya, ötekini kadına sardılar. Kadınla erkeği sırtlarına alıp, hazırlanmış yatağa götürdüler. Ter atmaları sona erince, köleler peştemalları çekip, çırılçıplak kalan vücutlara başka peştemallar sardılar. Sepetten, içinde gül suyu, portakal çiçeği suyu, yasemin çiçeği suyu, mandalina çiçeği suyu bulunan gümüş lavantalıklar çıkarttılar, ikisinin de üstüne serptiler. Sonra şekerleme kutuları, seçme şaraplar getirildi, bunlar yenilip içildi.

Salabaetto kendini cennette sanıyordu. Kadına belki bin kez bakmıştı, hiç kuşkusuz çok güzeldi kadın. Kölelerin gidip de, kendisini kadının kolları arasına atacağı anın gelmesi için geçmesi gereken sürenin her bir saati, yüz yıl gibi geliyordu ona. Sonunda kadının isteği üzerine, köleler odada yanar bir meşale bırakıp gittiler. Kadın Salabatteo'ya, o da kadına sarıldı. Salabaetto, kendisi için yanıp tutuştuğunu sandığı kadınla birlikte upuzun, keyifli bir saat geçirdi. Kadın artık gitmesi gerektiğine karar verince, köleleri çağırdı. Üstlerini giydiler, bir kez daha şarap içip şekerleme yediler, yüzlerini ellerini o kokulu sularla yıkadılar. Gideceği sırada kadın Salabaetto'ya:

"Bu akşam bana yemeğe gelir, geceyi benimle geçirirsen çok sevinirim" dedi.

Kadının güzelliğine, gösterdiği yapmacık ilgiye vurulmuş olan Salabaetto, onun da kendisini içtenlikle sevdiğini sandığı için şu yanıtı verdi:

"Madonna, her isteğinizin başımın üstünde yeri var. Bu gece de, her zaman da, her isteğinizi yerine getirmeye hazırım."

Kadın evine döndü, giysilerini, takılarını serpiştirerek odasını süsledi, güzel bir yemek hazırlatıp Salabaetto'yu bek-

ledi. Hava kararır kararmaz gelen Salabaetto güler yüzle karşılandı, güzel bir yemek yedi. Odaya geçtiklerinde, burnuna benzersiz bir sarısabır kokusu geldi, yatağın sütunlarında Kıbrıs kuşları* olduğunu gördü. Askılara çok güzel giysiler asılıydı. Bunları görünce kadının soylu, varlıklı olduğu sonucuna vardı. Kadının yaşamıyla ilgili olarak kulağına gelen söylentilere, dünyada inanılmazdı. Belki birine oyun oynamış olabilirdi, ama onu oyuna getireceğe benzemiyordu. Geceyi büyük zevkler tadarak kadınla birlikte geçirdi, daha da tutuldu ona. Kadın ertesi sabah erkeğin beline, bir de güzel kesesi olan, güzel bir gümüş kemer taktı. Sonra da:

"Salabaetto sevgilim" dedi, "ben seninim. Yalnız vücudum değil, neyim var neyim yoksa senin."

Çok sevinen Salabaetto kadını kucaklayıp öptükten sonra evden çıktı, tacirlerin buluştukları yere gitti.

Salabaetto cebinden hiç para çıkmadan, kadınla birçok kez buluştu, her seferinde biraz daha düştü kadının ağına. Bu arada elindeki malı peşin paraya satıp, yüksek bir kâr sağladı. Kadın ondan değil ama, başkalarından öğrendi bunu. O akşam Salabaetto evine gelince onu görülmedik sevinçlerle, cilvelerle karşıladı, sarılıp öptü. Erkek için yanıp tutuşuyor, sanki kollarında can vermek istiyordu. Birbirinden güzel iki gümüş kupayı, ona armağan etmeye kalktı. Salabaetto kupaları almak istemedi, çünkü o güne dek kadın ona en azından otuz altın florin değerinde bir sürü armağan vermiş, karşılığında küçücük bir armağan bile kabul etmemişti.

Bunca eli açık, bunca sevdalı kadını bir ara, kölelerinden biri çağırdı. Kadın dışarı çıktı, bir süre sonra ağlaya ağlaya döndü. Kendini yüzükoyun yatağın üstüne attı, bir kadının

* Yatak sütunlarına süs olarak asılan, ses çıkartabilen oyuncak kuşlar.

ağzından çıkabilecek en yürek paralayıcı iniltileri çıkartmaya başladı. Şaşırıp kalan Salabaetto, kadını kollarının arasına aldı, onunla birlikte ağlamaya başladı ve:

"Yüreğimin içi" dedi, "ne oldu böyle birdenbire size? Üzüntünüzün nedeni ne? Söyleyin bana, canımın içi."

Kadın biraz nazlandıktan sonra yanıt verdi:

"Sevgili efendim benim, ne yapacağımı, ne diyeceğimi bilemiyorum! Messina'dan bir mektup aldım az önce. Abimden geliyor. Malımı mülkümü satıp ya da rehin edip, sekiz gün içinde bin altın florin göndermeyecek olursam boynu vurulacakmış. Bu parayı hemen nasıl bulurum, bilemiyorum. On beş gün süre olsa, çok daha fazla paramın bulunduğu bir yerden getirtir, ya da bir iki tarlamı satardım. Ama bu kısa sürede yapamam bunları. Keşke ölseydim de bu kara haberi almasaydım."

Bunları dedikten sonra daha büyük bir üzüntü içinde ağlamaya koyuldu. İçindeki sevda ateşi aklını körelttiği için Salabaetto bu gözyaşlarına kandı, söylenenlere inandı.

"Madonna" dedi, "bin florinim yok ama, on beş gün içinde geri verecek olursanız, size beş yüz altın florin verebilirim. Talihiniz varmış, dün kumaşları sattım, satmasaydım on para veremezdim size."

"Nasıl" dedi kadın, "para sıkıntısı mı çekiyordun? Niye benden istemedin? Bin florinim yok ama, yüz, belki de iki yüz florin verebilirdim. Sen benden para almadığına göre, ben senden nasıl para alırım şimdi?"

Salabaetto kadının bu sözlerinden çok etkilendi:

"Madonna" dedi, "bu yüzden parayı almamanız doğru olmaz. Sizin bulunduğunuz koşullarda olsaydım, elbette sizden borç isterdim."

"Salabaetto sevgilim" dedi kadın, "beni gerçekten sevdiğini anladım şimdi. Benim istememi beklemeden böyle yüklü

bir parayı vermeye kalkmazdın yoksa. Daha önce de senindim, ama bundan böyle daha da çok seninim. Kardeşimin canını sana borçlu olduğumu hiç unutmayacağım. Tanrı biliyor ya, bu parayı istemeye istemeye alıyorum senden. Çünkü alışveriş yapıyorsun, alışveriş de parayla yapılır. Ne yazık ki parayı almak zorundayım. En kısa zamanda geri öderim. Ödeyemezsem burada ne varsa rehin ederim."

Bunları dedikten sonra, gözyaşları içinde Salabaetto'nun üstüne yığıldı.

Salabaetto kadını yatıştırmaya çalıştı. Geceyi onunla birlikte geçirdi. Sözünün eri olduğunu göstermek için, kadının istemesini beklemeden gidip beş yüz altın florini getirdi. İçinden kıs kıs gülen, dışından hüngür hüngür ağlayan kadın da, Salabaetto'nun senetsiz sepetsiz verdiği parayı aldı.

Kadın parayı aldıktan sonra davranışları değişmeye başladı. Eskiden canı her istediğinde kadına gidebilen Salabaetto, şimdi çeşitli engellerle karşılaşıyor, yedi kez kadını görmek istese ancak bir kez görebiliyordu. Üstelik eskisi gibi karşılanmıyor, ağırlanmıyor, okşanmıyordu. Paranın geri ödenme zamanı gelmiş, üstünden önce bir ay, sonra ikinci bir ay geçmişti. İsteyince, para yerine söz almıştı. Bunun üzerine Salabaetto aydı, kadın oyun oynamış, kendisi de akılsızlık etmişti. Elinde ne yazılı bir belge vardı, ne de tanığı, her şey kadının insafına kalmıştı. Utanıyor, olayı kimseye açamıyordu, çünkü herkes uyarmıştı onu. Aptallığı ile alay etmekte haklı olacaklardı. Çok acı çekiyor, aptallığına üzülüyordu.

Malın sahibi tacirler birçok mektup yazmış, parayı değiştirip kendilerine göndermesini istemişlerdi. Parayı göndermezse suçu ortaya çıkacağından Salabaetto oradan uzaklaşmaya karar verdi. Pisa'ya gidecek yerde bir gemiye atlayıp Napoli'ye gitti. O günlerde Costantinopoli İmparatoriçesinin

hazinedarı* Pietro del Canigiano da bu kentte yaşıyordu. Çok akıllı, çok zekiydi ve Salabaetto ile ailesinin yakın dostuydu. Salabaetto hemen onu buldu, yaptıklarını, başına gelenleri anlattı, yardım istedi, Floransa'ya dönmek istemediğinden, geçimini burada nasıl sağlayabileceğini sordu. Olanlara üzülen Canigiano şunları dedi:

"Kötü bir iş yapmış, kötü davranmış, para sahiplerinin dediklerini yerine getirmemişsin. Bir çırpıda keyfin için büyük para harcamışsın. Neyse olan olmuş, şimdi bir çare bulmalı."

Akıllı adam olduğu için hemen ne yapılması gerektiğini bulup Salabaetto'ya söyledi. Söylenenlere aklı yatan Salabaetto uygulamaya geçti. Elindeki üç beş kuruşa Canigiano'nun ödünç verdiği parayı da ekleyip, bir sürü balya hazırlattı. Sımsıkı bağlattı balyaları. Yirmi yağ fıçısı alıp doldurttu. Hepsini gemiye yükleyip Palermo'ya döndü. Gümrükçülere balyaların faturasını verdi, fıçıların değerini bildirdi, hepsini kendi adına deftere yazdırdı. Mal ambara yerleştirildikten sonra da, beklediği başka mallar gelinceye dek bunları satmak istemediğini söyledi. Bu haberi alan, malın değerinin iki bin altın florini bulduğunu, gelecek malın da üç bin florin edeceğini öğrenen Iancofiore sızdırmış olduğu paranın az olduğunu düşündü. Beş bin florinin büyük bir bölümünü cebine indirebilmek için, beş yüz florini geri vermeye karar verdi. Salabaetto'yu çağırttı. İçten pazarlıklı Salabaetto geldi. Kadın yeni gelen maldan habersizmiş gibi davrandı. Adamı sevgi gösterileriyle karşıladı.

"Yoksa, paranı gününde vermedim diye, kırıldın mı bana?" dedi.

---

* Kendisine Costantinopoli İmparatoriçesi sanını yakıştıran Caterina di Valois'nın 1381'de ölen hazinedarı.

Salabaetto gülmeye başladı ve şunları dedi:

"Madonna, doğrusu biraz alındım, çünkü hoşunuza gideceğini bilsem kalbimi söküp size verebilirim. Size nasıl kırıldığıma gelince, dinleyin. Size beslediğim sevgi öyle büyük ki, mallarımın büyük bölümünü sattırdım. Değeri iki bin florinin üstüne mal getirdim buraya. Batıdan da değeri üç bin florinin üstünde mal bekliyorum. Bir dükkân açıp buraya yerleşmek istiyorum. Size yakın olabilmek için. Çünkü sevginiz bana, hiç bir sevginin veremeyeceği bir mutluluk veriyor."

Kadın ona şunları dedi:

"Bak Salabaetto, senin mutluluğun benim mutluluğum demektir, canımdan çok seviyorum seni. Buraya yerleşecek olmana çok sevindim. Seninle yine güzel günler geçiririz. Buradan gitmeden önce bana geldiğinde kimi kez beni göremediğin, kimi kez de güler yüzle karşılanmadığın için senden özür dilemek istiyorum. Üstelik paranı da gününde geri veremedim. O sıralarda çok sıkıntılarım olduğunu bilmeni isterim. O koşullarda, insan sevdiğine ne güler yüz gösterebiliyor, ne de gerektiği gibi davranabiliyor. Bir kadının bin altın florin bulmasının kolay olmadığını da bilirsin. İnsanlar bize gün boyunca yalanlar uydurur, verdikleri sözleri tutmazlar. Bizi de başkalarına yalan söylemek zorunda bırakırlar. Paranı bu yüzden ödeyemedim. Sen gittikten kısa süre sonra elime para geçti. Nerede olduğunu bilsem gönderecektim sana. Bilmediğim için gönderemedim."

Bir kese getirtti, İçinde Salabaetto'nun verdiği para vardı. Keseyi karşısındakinin eline verip:

"Say bakalım beş yüz mü" dedi.

Salabaetto daha önce hiç böyle sevinmemişti. Parayı sayıp beş yüz olduğunu gördü, yeniden keseye koydu.

"Madonna" dedi, "söylediklerinizin doğru olduğuna inanıyorum. Yeterince iyilik yaptınız bana. Bir sıkıntınız olursa,

siz istemeseniz bile elimden geleni esirgeyemem sizden. Hem size olan sevgim, hem benim için yaptıklarınız böyle davranmamı gerektirir. Buraya yerleşince dediğimin doğruluğunu anlayacaksınız."

Böylece kadınla ilişkisini sözde yenileyen Salabaetto, yine onu görmeye başladı. Kadın onu el üstünde tutuyor, büyük saygı sevgi gösteriyordu. Ama Salabaetto'nun tek düşüncesi kendisine oyun oynayan kadını faka bastırarak cezalandırmaktı. Kadın bir gün onu akşam yemeğine ve gece yatısına çağırınca kadının evine gitti. Yüzü öyle sıkkın, öyle asıktı ki, sanki canından bezmişti. Iancofiore sarılıp öptü onu, sıkıntısının nedenini sordu. Salabaetto bir süre nazlandıktan sonra söyledi:

"Ne yapacağımı bilemiyorum. Beklediğim malı getiren gemi Monaco korsanlarının eline düşmüş. Kurtarmalık olarak on bin altın florin istiyorlar. Benim payıma bin florin düşüyor. Oysa on param yok. Bana verdiğin beş yüz florini, kumaş alıp buraya getirtmek için Napoli'ye göndermiştim. Gümrükteki malı satsam mevsim elverişli değil, değerinin yarısına gider. Burada beni tanıyan olmadığı için borç da alamam. Ne yapacağımı, ne edeceğimi bilemiyorum. Parayı hemen göndermeyecek olursam, malı Monaco'ya götürürler, ben de bir bardak su içerim üstüne."

Kadın sanki kendi malı tehlikedeymiş gibi üzüldü. Malın Monaco'ya gönderilmesini nasıl engelleyebileceğini düşündü. Şunları dedi:

"Tanrı biliyor, senin adına nasıl üzüldüğümü. Ama üzülmek neye yarar? Param olsaydı hemen verirdim, ama yok. Geçen gün beş yüz florin ödünç aldığım biri var, ama çok yüksek faiz istiyor. Yüzde otuzdan az faize razı olmuyor. Ayrıca güvence de istiyor. Sana borç vermeyi kabul ederse, giysilerimi, eşyalarımı rehin edebilirim. Ama bunlar borcu karşılamaz, geri kalan için güvence bulabilir misin?"

Salabaetto kadını destek vermeye yönelten gerekçeyi sezmiş, parayı kendisinin vereceğini anlamıştı. Çok sevindi buna. Teşekkür etti. Zor durumda olduğu için yüksek faizi kabul edecekti. Güvence olarak gümrükteki malı vardı. Malı parayı verecek olanın üstüne geçirebilirdi. Ancak, isteyen olursa malı göstermek, başına bir şey gelmesini, çalınmasını, değiştirilmesini önlemek için ambarın anahtarı kendisinde kalmalıydı.

Kadın söylenenleri olumlu karşıladı, güvenceyi yeterli buldu. Ertesi sabah çok güvendiği bir simsarı çağırdı. Ona olayı anlatıp bin altın florin verdi. Simsar da parayı Salabaetto'ya ödünç verip, gümrükteki malı kendi üstüne geçirdi. Gerekli belgeyi birlikte yazıp imzalayarak anlaştılar. Sonra herkes kendi işine gitti.

Salabaetto vakit geçirmeden, bin beş yüz altın florinle birlikte bir çektiriye binip, Napoli'ye Pietro dello Canigiano'nun yanına döndü. Kumaşlarını sattığı Floransalı tacirlere ne borcu varsa kuruşu kuruşuna gönderdi. Pietro'ya ve kendisine borç vermiş olanlara borçlarını ödedi. Birkaç gün Canigiano ile birlikte eğlenerek, Sicilyalı kadına oynadığı oyunun keyfini çıkarttı. Sonra alım satım işlerini bırakıp Ferrara'ya yerleşti.

Palermo'da artık Salabaetto'yu göremeyen lancofiore ise ilkin şaşırdı, sonra içine bir kuşku düştü. İki ay bekledi. Salabaetto'nun gelmediğini görünce simsara ambarı açtırdı. Önce içinde zeytinyağı olduğunu sandığı fıçılara baktılar, deniz suyu dolu olduğunu gördüler. Her fıçının tapasının altında olsa olsa bir varil yağ vardı. Balyaları açtılar, kumaş içeren ikisi dışında hepsi kırpıntı doluydu. Sözün kısası oradaki mal etse etse iki yüz florin ederdi. Aldatıldığını anlayan lancofiore geri verdiği beş yüz florinle, kendi cebinden çıkan bin florin için uzun süre gözyaşı döktü. Sık sık da: "Toscana'lı ile iş mi

yapacaksın, gözünü dört açacaksın" deyip durdu. Oyuna getirilmiş, parası gitmişti ama, aklın akıldan üstün olduğunu anlamıştı.

Dioneo öyküsünü bitirince, Lauretta egemenliğinin sonunun geldiğini anladı. Pietro del Canigiano'nun olumlu sonuca ulaşan önerisini ve bu öneriyi ustaca uygulayan Salabaetto'nun becerisini övdü. Sonra başındaki defne tacı çıkartıp Emilia'nın başına taktı ve kadınsı bir incelikle şöyle dedi:

"Madonna, kraliçemizin bize ne keyifler sağlayacağını bilmiyorum, ama güzel bir kraliçemiz olacağı kesin. Yapacaklarınızın güzelliğinizle orantılı olmasını dilerim."

Sonra gidip yerine oturdu.

Kraliçelikten çok, bir kadının en duyarlı olduğu bir konuda herkesin önünde övülmüş olmanın heyecanını yaşayan Emilia biraz utandı, yüzü doğan günün yeni açmış güllere verdiği renge büründü. Gözlerini biraz yere indirip de yüzünün pembeliği gidince, kâhyaya toplulukla ilgili gerekli buyrukları verdi ve şu konuşmayı yaptı:

"Güleryüzlü kadınlar, günün büyük bir bölümünde boyunduruk altında inleyen öküzlerin boyunduruklarının çıkartıldığını, canlarının istediği gibi otlamaları için kırlara salındıklarını bilirsiniz. Öte yandan çeşitli bitkilerin yer aldığı bir bahçe, yalnızca meşe bulunan bir ormandan daha güzeldir. Bu nedenle, günlerdir belirli kuralların sınırları içinde öykü anlattığımızı dikkate alarak, artık bu sınırların dışına taşmanın yalnızca yararlı değil, gerekli de olduğunu düşünüyorum. Böylece yeniden boyunduruk altına girebilmek için soluklanmış oluruz. Bu nedenle, düş gücünüzü istediğiniz gibi kullanabilmeniz için, yarın sizi belirli bir konuyla sınırlamak istemiyorum. Herkes istediği öyküyü anlatsın. Konu çeşitliliğinin bize, belirlenmiş bir konudan daha az keyif vereceğini sanını-

yorum. Benden sonra yerimi alacak ardılım, hiç kuşkusuz bizi yine belirlediğimiz kuralların sınırları içine çekecektir."

Bunları dedikten sonra, yemek saatine dek herkesi istediğini yapmakta özgür bıraktı. Kraliçenin önerisini herkes çok yerinde bulmuştu. Ayağa kalkıldı, isteyen istediğini yapmaya gitti. Kadınlar gülüp eğlenerek yapraklardan, çiçeklerden taçlar yaptılar. Erkekler oyun oynayıp, şarkı söylediler. Yemek saatine dek böyle oyalandılar. Yemek saati gelince güzel havuzun başında toplanıp, güle söyleye yemeklerini yediler. Yemekten sonra, her zamanki gibi dans edip, şarkı söylemenin keyfini çıkarttılar. Dudakların şarkı sözleri mırıldanmaya başladığı bir sırada kraliçe, kendisinden öncekilerin davranışlarına uyarak Panfilo'dan şarkı söylemesini istedi. Panfilo nazlanmadan şarkıya başladı.

Sevda, öyle sevinç,
öyle neşe, güzellik veriyorsun ki bana,
ateşinde yanmak, bir mutluluk bana.

Yüreğime doldurduğun
yumuşacık coşkun sevinç
yüreğime sığmıyor
dışarılara taşıyor,
mutluluğun ışığıyla
yüzümü aydınlatıyor;
sevdam böyle soylu,
böyle seçkin bir kişiye yönelince,
kavrulduğum ateşe
dayanabiliyorum.

Ne şarkımla anlatabilir,
ne parmağımla yazabilirim,

ey Sevda, duyduğum güzellikleri;
anlatıp yazabilseydim de,
susmayı yeğlerdim, çünkü işitilirse
işkenceye dönüşür;
öyle mutluyum ki,
sözcükler yetersiz kalır
mutluluğumu belirtmedikçe.

Kim inanabilirdi
kollarımın uzattığım yere
erişebileceklerine,
ve her şeyin rast gidip,
yüzümü yaklaştırdığım yere
yaklaştırabileceğime.
Kimse inanmazdı
talihime; her yerim alevler içinde,
neşem sevincim gizli kapaklı bir yerde.

Panfilo'nun şarkısı sona ermişti. Herkes şarkıyı paylaşmış, sözcükleri kimse üstüne almamaya çaba göstermekle birlikte içerdikleri gizi aralamaya çalışmışlardı. Çeşitli varsayımlar üretilmekle birlikte, kimse gerçeği öğrenememişti. Ama, Panfilo'nun şarkısının sona erdiğini gören, kadınların da erkeklerin de uykularının geldiğini anlayan kraliçe herkesin gidip yatması buyruğunu verdi.

Decameron'un sekizinci günü
sona eriyor,
Emilia'nın başkanlığında başlayan
dokuzuncu günde,
herkes canının istediği,
en sevdiği konudan
söz ediyor.



Pırıltısı gecenin gölgelerini dağıtan ışık, yıldızlarla dolu gökyüzünün koyu mavisini maviye dönüştürmüştü. Kırlardaki küçük çiçeklerin sapları doğrulmaya başlamıştı. Emilia kalktı, kadınları erkekleri çağırttı. Geldiler ve kraliçenin ağır adımlarına ayak uydurarak, şatonun çok uzağında olmayan küçük bir ormana gittiler. Burada geyikler, karacalar, başka hayvanlar gördüler. Salgın hastalık nedeniyle avcıların elinden canlarını kurtarmış hayvanlar onları korkmadan, evcil hayvanlar gibi karşıladılar. Yakalamak istercesine hayvanların yanına yaklaştılar, koşturup sıçrattılar onları. Güneş yükselince geri dönmeye karar verdiler. Hepsinin başlarında meşe yapraklarından taçlar, ellerinde kokulu otlar, çiçekler vardı. Bir gören olsa mutlaka şöyle derdi: "Bu insanlar ölüme yenilmezler, ölseler de kulakları ağızlarında ölürler."* Şarkılar söyleyip, şakalar yaparak, birbirlerine takılarak ağır adımlarla şatoya döndüklerinde her şeyi hazır, hizmetçileri de neşe

* Yaşamın veba salgınına karşı yengisi vurgulanıyor.

içinde buldular. Kısa bir süre dinlendiler, kadınlı erkekli, hepsi birbirinden neşeli altı şarkı söylemeden önce sofraya oturmadılar. Ellerini yıkamaları için su getirildi, kâhya herkesi kraliçenin isteğine uygun olarak sofraya oturttu. Gelen yemekleri büyük bir neşe içinde yediler. Yemekten kalkınca, dans ve müziğe biraz zaman ayırdılar. Daha sonra kraliçe izin verince, isteyen gidip dinlendi. Öykü saati gelince her zamanki yerde toplandılar. Kraliçe Filomena'ya bakarak günün ilk öyküsünü onun anlatmasını istedi. Filomena gülümseyerek anlatmaya başladı:

I

*Rinuccio ile Alessandro madonna Francesca'yı severler, ama kadın ikisini de sevmez. Birinin ölü gibi mezara girmesini, ötekinin de ölüyü mezardan çıkartmasını ister. Adamlar istenileni yerine getiremeyince kadın yakasını ellerinden kurtarır.**

Madonna, konu seçimini özgür bırakmak isteğinize uygun olarak ilk öyküyü anlatmaktan mutluluk duyuyorum. Görevimi gerektiği gibi yerine getireceğim ama, benden sonra anlatacakların daha da başarılı olacaklarına inanıyorum.

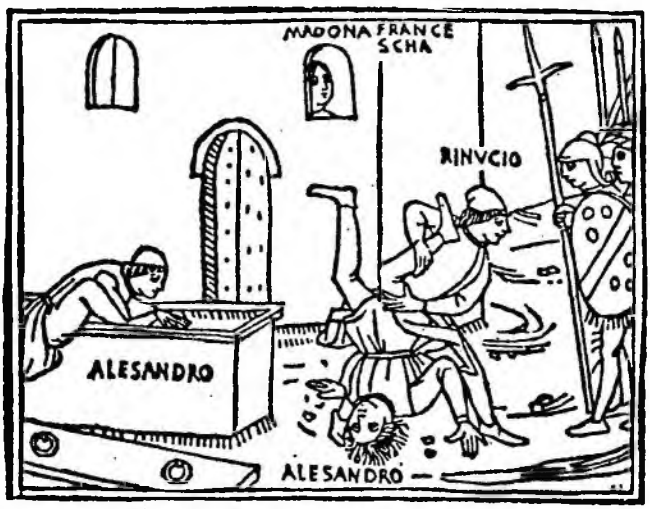
İşveli kadınlar, öykülerimizde sık sık Sevda'nın gücüne değindikse de, bu konuda söylenebilecek her şeyin söylendiğini sanmıyorum. Daha bir yıl konuşsak, yine her şeyi söylemiş olmayız. Sevda, çeşitli nedenlerle insanın yaşamını tehli-

---

* Sevginin korkuyu alt etmesini konu edinen bir öykü.

keye atmakla kalmaz, ölü taklidi yapmak, mezara girip ölülerin yerini almak zorunda da bırakır. Bu konuda anlatacağım öykü size hem onun gücünü gösterecek, hem de değerli bir kadının kendisine gönül veren iki kişiden nasıl kurtulduğunu öğretecek.

Pistoia kentinde bir zamanlar güzel bir dul kadın yaşıyordu. Birinin adı Rinuccio Palermini, ötekinin Alessandro Chiarmontesi olan ve Floransa'dan sürüldükleri için bu kentte yaşayan iki Floransalı*, birbirlerinden habersiz olarak bu kadına tutulmuşlardı. İkisi de, kadının gönlünü kazanmak için elinden geleni yapıyordu. Adı Francesca de' Lazzari olan soylu kadına durmadan mektuplar, aracılar gönderiyorlardı.



Boş bulunup, kimi kez mektuplara, aracılara kulak veren kadın, sonunda bu işin içinden sıyrılmaya karar verdi. Sırtındaki

* Palermini ve Chiarmontesi aileleri siyasal görüş ayrılığı nedeniyle gerçekten de Floransa'dan sürülmüşlerdi.

yükü atabilmek için, ikisinden de, yapılabilir olmakla birlikte üstesinden gelebileceklerini sanmadığı bir şey isteyecekti. İsteği yerine getirilmezse, aracıları kabul etmemek için haklı, dürüst bir gerekçesi olacaktı.

Kadının aklına bu fikrin geldiği gün Pistoia'da, soylu bir aileden gelmekle birlikte, yalnız Pistoia'nın değil belki de dünyanın en ünlü serserilerinden biri öldü. Sağlığında adamın öyle ürkütücü bir yüzü, öyle biçimsiz bir vücudu vardı ki, görenlerin, eğer adamı tanımıyorlarsa, ödleri kopardı. Adamı Küçük Rahipler* kilisesinin yanındaki mezarlığa gömdüler. Bu olaydan amacını gerçekleştirmek için yararlanabileceğini düşünen kadın hizmetçisini çağırdı, şunları dedi:

"Rinuccio ile Alessandro adlı iki Floransalının aracılarından her gün neler çektiğimi biliyorsun. Onlara sevgi gösterebilmem söz konusu değil. Bu işin içinden sıyrılmak, arkası kesilmeyen önerilerinden kurtulmak için, üstesinden gelemeyecekleri bir şey isteyeceğim onlardan. İsteğimi yerine getiremezlerse ben de kurtulmuş olurum. Biliyorsun, Scannadio** (yukarda sözünü ettiğimiz uğursuz herifin adı) bu sabah Küçük Rahipler mezarlığına gömüldü. Dirisinden, yörenin en yiğit erkekleri bile korkarlardı, ölüsü nasıl korku saçar hesap et. Şimdi kimseye görünmeden önce Alessandro'ya gidip, şunları söyleyeceksin: 'Beni madonna Francesca gönderdi, gönlüne girmenin sırası geldiğini söylüyor. Bir yakını, bu sabah gömülen Scannadio'nun ölüsünü bu gece madonnanın evine getirecek. Nedenini sonra öğreneceksin. Madonna ölüden korkuyor, evine getirilmesini engellemeye çalışıyor. Bu akşam yatma zamanı gelince senin Scannadio'nun gö-

* Bkz. sekizinci gün dokuzuncu öykü.
** Tanrı boğazlayan.

müldüğü mezara gitmeni, onun giysilerini giyerek onun yerine ölü gibi yatmanı, seni almaya gelecekleri beklemeni istiyor. Hiç konuşmayacak, kıpırdanmayacak, seni mezardan alıp eve getirmelerine ses çıkartmayacaksın. Evde seni madonna karşılayıp, istediğin gibi ağırlayacak. Daha sonra ne olacağına madonna karar verecek.' Dediklerimi kabul ederse ne alâ. Kabul etmezse, söyle ona bir daha gözüme görünmesin, canından olmak istemiyorsa bana mektup ya da aracı göndermesin. Daha sonra Rinuccio Palermini'ye gidip, şunları diyeceksin: 'Madonna Francesca isteğini yerine getirmeye hazır, ancak senden bir yardım istiyor. Bu gece geceyarısına doğru Scannadio'nun gömüldüğü mezara git. Bir söz, bir ses duysan da aldırmayıp, ölüyü yavaşça dışarı çıkartıp madonnanın evine getir. Eve gelince, hem bu işin gerekçesini öğrenecek, hem de ödülüne kavuşacaksın. Böyle yapmayacak olursan, bir daha mektup, aracı göndermeye kalkma."

Hizmetçi, iki erkeğe de gidip, söylenenleri olduğu gibi aktardı. İkisinden de, madonna istedikten sonra değil mezarlığa, cehenneme bile gidebilecekleri karşılığını aldı. Hizmetçi yanıtları hanımına iletti. Kadın da, adamların isteğini yerine getirecek kadar çılgın olup olmadıklarını beklemeye koyuldu.

Gece olup da yatma saati gelince, Alessandro Chiarmontesi soyundu, mezarda Scannadio'nun yerini almak için don gömlek evinden çıktı. Yolda giderken içini büyük bir korku kapladı. İçinden söylenmeye başladı: "Amma aptallık benimkisi de! Nereye gidiyorum? Kadının akrabaları onu sevdiğimi öğrenip, kafalarında olmayacak şeyler tasarlamış, beni mezarda öldürmek için tuzak kurmuş olamazlar mı? Beni öldürecek olurlarsa öldüğümle kalırım, kimse hesap sormaz onlardan. Francesca'yı seven bir düşmanım da, onun gözüne girmek için tuzak kurmuş olamaz mı?" Sonra şunları ekledi: "Diyelim ki bunların hiç biri söz konusu olmadı, kadının ak-

rabaları beni eve götürdüler. Scannadio'nun ölüsünü sırtlarında taşımayı ya da kadının kolları arasına atmayı amaçlamıyorlardır elbette. Sorulacak bir hesapları vardır, adam belki kazık atmıştır onlara. Francesca, ne duyarsam duyayım, kıpırdanmamamı istiyor. Gözlerimi oyar, dişlerimi söker, ellerimi keser ya da başka bir şey yaparlarsa ne yaparım? Nasıl susarım? Konuşursam tanırlar beni, bakarsın döverler. Dövmeseler bile elime bir şey geçmez, çünkü kadınla birlikte bırakmazlar beni. Sonra kadın da dediklerine uymadığımı söyleyip, istediğim şeyi yapmaz."

Böyle diyerek tam evine döneceği sırada, büyük sevdası karşıt gerekçeler getirdi aklına. Bu gerekçeler öyle güçlüydüler ki, mezarlığa ulaştırdılar onu. Mezarı açıp içine girdi. Scannadio'nun giysilerini çıkartıp kendisi giydi. Mezarın kapağını kapatıp Scannadio'nun yerine uzandı. Aklına Scannadio'nun kim olduğu sorusu, geceleri mezarlıklarda, mezarlıkların dışında olup bitenler konusunda duydukları geldi. Tüyleri diken diken olmaya başladı. Scannadio'nun yerinden doğrulup kendisini boğazlayacağını sandı. Ama sevdasının coşkusu bu düşünceleri olsun, başka ürkütücü düşünceleri olsun dağıttı. Ölü gibi durup, ne olacağını beklemeye koyuldu.

Geceyarısına doğru Rinuccio, sevdiği kadının isteklerini yerine getirmek için evinden çıktı. Bir yandan yürüyor, bir yandan da başına gelebilecekleri aklından geçiriyordu. Scannadio'nun ölüsünü sırtlamış giderken kolcuların eline düşerse, büyücülükle suçlanıp diri diri yakılma cezasına çarptırılabilirdi; ya da olay duyulursa, ölünün akrabaları başına iş açabilirlerdi. Bu türden başka düşünceler de geliyordu aklına. Ama kendini toparladı: "Bunca sevdiğim bu soylu kadının isteğine, tam gönlünü kazanacağım sırada nasıl hayır derim? Yo, öleceğimi bilsem verdiğim sözümü yerine getirmemezlik edemem." Yürümeyi sürdürüp mezarın başına vardı, yavaşça

kapağını açtı. Kapağın açıldığını duyan Alessandro yine çok korktu ama, sesini çıkartmadı. Rinuccio mezara girdi. Scannadio'nun ölüsü sandığı Alessandro'yu ayaklarından tutup, dışarıya çekti. Sonra sırtına vurup kadının evine doğru yola koyuldu. Yüküne özen göstermeden yürüdüğü için, ikide bir yolun kenarındaki sıralara çarpıyordu onu. Gece çok karanlık, çok yoğun olduğundan, nereye gittiğini de doğru dürüst seçemiyordu. Sonunda kadının kapısının önüne ulaştı.

Kadın hizmetçisiyle birlikte pencereye çıkmış, Rinuccio'nun Alessandro'yu getirip getirmeyeceğini görmek için bekliyor, gelirlerse ikisini de savmayı tasarlıyordu. Bu sırada bir suçluyu yakalamak için o sokakta pusuya yatmış olan kolcular Rinuccio'nun ayak seslerini duyunca, kimin nereye gittiğini görmek için hemen bir ışık tuttular. Kalkanlarını, mızraklarını doğrultup bağırdılar:

"Kim var orada?"

Karşısındakileri tanıyan Rinuccio fazla düşünmedi, Alessandro'yu sırtından atıp, tabana kuvvet kaçtı. Alessandro da yerden kalktı, üstündeki ölü giysisi çok uzun da olsa, o da kaçıp gitti.

Kolcular ışık tutunca, kadın sırtında Alessandro'yu taşıyan Rinuccio'yu gördü, Alessandro'nun Scannadio'nun giysilerini giydiğini bile seçti. İkisinin de korkusuzluğuna şaştı, ama Rinuccio'nun Alessandro'yu sırtından atıp kaçmasına da katıla katıla güldü. Olanlara çok sevindi, adamlardan kurtulduğu için Tanrı' ya dua etti. İçeri girip odasına gitti. Hizmetçisi de, o da, adamların kendisini çok sevdikleri sonucuna vardı, çünkü dediklerini yerine getirmişlerdi.

Olanlara üzülen, kör talihine sövüp sayan Rinuccio evine dönmemişti. Kolcular gidince, Alessandro'yu attığı yere döndü, görevini bitirmek amacıyla el yordamıyla ölüyü aramaya koyuldu. Bulamayınca kolcuların götürdüklerini sandı. Üzüntü

içinde evine döndü. Oraya kendini kimin getirdiğini bilmeyen, şaşırıp kalan Alessandro da, olanlara üzülüp evine döndü.

Ertesi sabah Scannadio'nun mezarının açılmış ve Alessandro ölüyü ta dibe attığı için, içinin boşaltılmış olduğu görüldü. Olay Pistoia'da değişik yorumlara açtı. Budalalar, ölüyü şeytanın alıp götürdüğüne inandılar.

Sevdalı erkekler neler yaptıklarını, başlarına neler geldiğini kadına ayrı ayrı anlattılar, isteğini yerine getiremedikleri için özür diledikler, bağışlanma isteğinde bulundular, kendilerini sevgisinden yoksun bırakmamasını istediler. Ama Francesca dediklerini yerine getirmedikleri gerekçesiyle kararından dönmeyerek, yakasını kurtardı.

II

*Bir başrahibe, yatağına sevgilisini almakla suçlanan bir rahibeye suçüstü yapmak için gece uyandırılır. Giyinirken, başörtüsü yerine, yanında bulunan papazın donunu başına geçirir. Suçlanan rahibe donu görüp başrahibeye söyleyince, sevgilisi ile birlikte olabilmek iznini alır.**

Filomena susmuştu. Herkes kadının, sevmek istemediği erkeklerden kurtulmadaki becerisini övüyordu. Erkeklerin anlamsız gözüpekliği ise, övmek bir yana çılgınlık olarak nitelendirildi. Kraliçe Elissa'ya dönerek:

"Sen devam et Elissa" dedi.

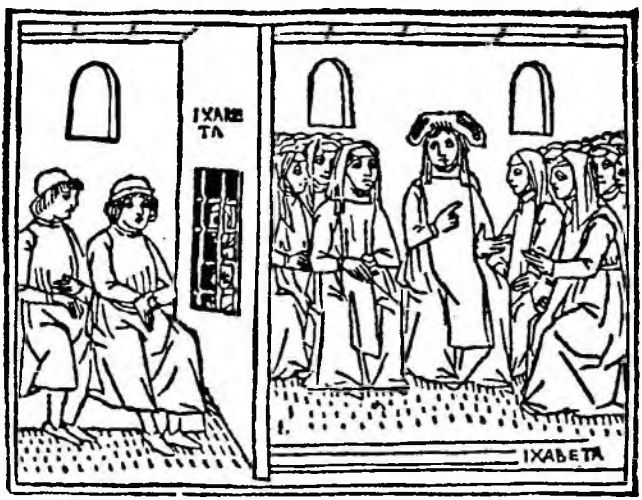
---

* Birinci günün dördüncü öyküsüyle benzerlikler taşıyan bir öykü.

Elissa hemen söze girdi:

Çok sevgili kadınlar, madonna Francesca'nın sıkıntılarından ustaca kurtuluşunun öyküsünü dinledik. Genç bir rahibe de, talihinin yardımıyla, karşı karşıya geldiği bir tehlikeden sıyrılmayı başarır. Başkalarının işine karışıp akıl vermeye kalkışan bir sürü budala olduğunu bilirsiniz. Öykümü dinleyince Talihin bu gibilere çoğu kez yerinde bir ders verdiğini göreceksiniz. Sözünü ettiğim rahibenin bağlı olduğu başrahibe de, böyle bir ders alır.

Lombardia'da din kurallarına sıkı sıkıya bağlı ünlü bir manastır olduğunu bilirsiniz. Bu manastırdaki rahibelerin arasında Isabetta adında soylu ve çok güzel bir kadın da vardı. Bir gün akrabalarından biri gelip, tel kafesin arkasından onu görmüştü. Rahibe, akrabasının gerisinde duran yakışıklı



delikanlıya gönlünü kaptırmıştı. Kadının güzelliği, gözlerine vuran duyguları erkeğin de gönlünü tutuşturmuştu. Bu sevdayı ikisi de uzun süre acılar çekerek yüreklerinde sakladılar. Sonunda genç adam, gizlice rahibeyi görebilmenin yolunu

buldu ve rahibe çok sevindi buna. Yalnızca bir kez değil, birçok kez buluştular, büyük keyifler aldılar.

İlişkileri böylece sürerken, bir gece rahibelerden biri, kendini sevgililere belli etmeden, erkeğin Isabetta'nın yanından çıkıp gittiğini gördü. Hemen öbür rahibelere haber verdi. Rahibeler önce her şeyi madonna Usimbalda adını taşıyan ve kendilerinin olsun, tanıyan başkalarının olsun iyi yürekli, dini bütün bir kadın bildikleri başrahibeye anlatmaya karar verdiler. Ama sonra, Isabetta'nın inkâra kalkışmasını önlemek için, onu sevgilisiyle birlikteyken başrahibeye yakalatmanın daha doğru olacağını düşündüler. Hiç bir şey demeyip, suçüstü yapabilmek için geceleri gizlice nöbet tutmaya başladılar. Olup biteni bilmeyen Isabetta bir gece yine sevgilisini çağırdı. Rahibeler öğrendiler bunu. Gecenin geç bir saatinde ikiye ayrıldılar. Bir bölümü Isabetta'nın hücresinin kapısını gözetlerken, geri kalanlar başrahibenin odasına koştu. Kapıyı vurdular. Başrahibe yanıt verince:

"Madonna kalkın hemen, Isabetta hücresine bir erkek almış" dediler.

O gece başrahibenin yanında bir papaz vardı. Bu papazı sık sık bir sandığın içinde odasına getirtiyordu. Kapının, rahibelerin zorlamasına dayanamayıp açılmasından korkan başrahibe hemen yataktan fırladı, karanlıkta el yordamıyla giyindi. Öyle acele ediyordu ki, papazın donunu da, rahibelerin başlarına örttükleri başörtüsü sanıp, başına geçirdi. Hemen dışarı çıktı, kapıyı örttü.

"Nerede o rezil?" dedi.

Isabetta'ya suçüstü yapmanın telaşı içindeki rahibeler, başrahibenin başında ne olduğuna dikkat etmediler. Hep birlikte Isabetta'nın hücresinin kapısına vardılar. Başrahibe, ötekilerin de desteğiyle yüklenip kapıyı açtı. İçeri girince iki sevgiliyi yatakta sarmaş dolaş yakaladılar. Şaşıran, ne yapa-

caklarını bilemeyen sevgililer kıpırdamadan duruyorlardı. Başrahibenin isteği üzerine, rahibeler Isabetta'yı tutup toplantı salonuna götürdüler. Hücrede yalnız kalan erkek ise giyinip, olayların nasıl gelişeceğini beklemeye koyuldu. Sevgilisine bir kötülük yapılacak olursa hesabını soracak, sevgilisini kaçırıp götürecekti.

Başrahibe salona gelip oturduğunda rahibeler de gelmiş, gözlerini suçluya dikmişlerdi. Başrahibe Isabetta'ya bir kadına söylenebilecek en ağır sözleri söyledi. Yüz kızartıcı davranışı dışarıda duyulacak olursa, manastırın kutsallığı, onuru, saygınlığı lekelenecekti. Suçlamaları ağır tehditler izledi. Utanan, sıkılan genç kadın suçunu biliyor, verecek karşılık bulamıyor, suskunluğu karşısındakilerde acıma duygusu uyandırıyordu. Başrahibe söylenmeyi sürdürürken genç kadın başını kaldırdı ve başrahibenin başının iki yanından sarkan paça bağlarını gördü, ne olduğunu anladı hemen. İçi rahatladı.

"Madonna" dedi, "Tanrı yardımcınız olsun. Önce başörtünüzü bağlayın, sonra ne diyecekseniz deyin."

Başrahibe hiç bir şey anlamamıştı. Şunları dedi:

"Başörtünüzü bağlayın da ne demek, yüzsüz kadın? Aklınca işi şakaya vurmak istiyorsun. Sırası mı şimdi şakanın?"

Genç kadın bir kez daha üsteledi:

"Madonna, önce başörtünüzü bağlayın, sonra ne diyecekseniz deyin."

Bunun üzerine rahibelerin çoğu başrahibenin başına baktı. Başrahibe de ellerini başına götürdü ve herkes Isabetta'nın ne demek istediğini anladı. Hatasını gizleyemeyeceğini, herkesin öğrendiğini gören başrahibe, hemen ağız değiştirdi, az öncekinden bambaşka şeyler söylemeye başladı. İnsanın cinsel dürtülere karşı kendisini savunmasının çok zor olduğu sonucuna vardı. Bu nedenle, daha önce olduğu gibi, yine herkesin gönlünce yaşamayı sürdürmesini önerdi. Genç

kadını bağışlayarak, gidip papazın koynuna girdi yine. Isabetta da sevgilisinin koynuna koştu. Öbür rahibeler kıskansalar da, Isabetta sık sık sevgilisini hücresine aldı. Sevgilisi olmayan rahibeler ise, kimseye duyurmadan bir sevgili edinebilmek için ellerinden geleni yaptılar.

III

*Bruno, Buffalmacco ve Nello'nun isteği üzerine, hekimbaşı Simone Calandrino'yu gebe olduğuna inandırır. Calandrino ilaç alsınlar diye adamlara horoz ve para verir. Doğum yapmadan iyileşir.**

Elissa öyküsünü bitirince, dinleyenler genç rahibenin kıskanç arkadaşlarının saldırısından mutlu bir biçimde kurtulduğunu görüp, şükürler olsun dediler. Kraliçe öykü anlatmayı Filostrato'nun sürdürmesini isteyince, delikanlı hiç bekletmeden anlatmaya başladı:

Güzel kadınlar, dün Marche'li şapşal yargıcın öyküsünü anlatmadan önce, dilimin ucuna Calandrino'nun bir öyküsü gelmişti. Gerçi Calandrino ile arkadaşlarını sık sık ele aldık** ama, onlarla ilgili her öykü keyfimize keyif kattığından, dün anlatmak istediğim öyküyü anlatacağım.

Daha önce anlatılan öyküler Calandrino'yu da, öykümün öteki kişilerini de tanıttıkları için, başka açıklama yapmadan öyküye geçiyorum. Günlerden bir gün Calandri-

---

* Calandrino ile ilgili dört öykünün üçüncüsü.

** Bkz. sekizinci gün, üçüncü, altıncı ve dokuzuncu öyküler.

no'nun halası öldü ve iki yüz gümüş liret miras bıraktı. Calandrino bu parayla tarla almaya karar vermişti. Sanki cebinde on bin altın florin varmış gibi Floransa'daki simsarları dolaşıyor, ama iş pazarlığa gelince bir türlü uyuşamıyordu.



Bunları duyan Bruno ile Buffalmacco birçok kez arkadaşlarını uyarmış, sanki çanak çömlekçilik yapacakmış gibi toprak alacak yerde, parayı birlikte eğlenerek yemeyi önermişler, ama arkadaşları bir yemeğe bile götürmemişti onları. Bir gün bu konuyu konuşurlarken Nello adında bir ressam arkadaşları çıkageldi. Üçü kafa kafaya verip, Calandrino'nun sırtından kendilerine güzel bir ziyafet çekmenin yolunu aradılar. Çok geçmeden de ne yapacaklarını buldular.

Ertesi sabah Calandrino'nun yolunu gözlediler. Adam evden çıkar çıkmaz, Nello ile karşılaştı. Nello:

"Günaydın Calandrino" dedi.

Calandrino da. Tanrı'nın ona aydın günler, yıllar vermesini diledi. Bu arada Nello duraksadı, Calandrino'nun yüzüne bakmaya koyuldu.

"Niye bakıyorsun?" diye sordu Calandrino.

Nello sordu:

"Geceyi rahatsız mı geçirdin? Pek iyi görünmüyorsun."

Calandrino'nun içine kuşku düştü, şunları dedi:

"Nasıl iyi görünmüyorum? Hasta gibi miyim?"

Nello şunları dedi:

"Yo, öyle demek istemedim. Ama bir tuhaf göründün gözüme. Belki de yanılıyorumdur."

Bunları dedikten sonra uzaklaştı. İçine bir kurt düşse de keyfi yerinde olan Calandrino yoluna devam etti. Ama Buffalmacco da oralardaydı. Nello'nun gittiğini görünce Calandrino'nun karşısına çıktı, selam verdi, bir şeyi olup olmadığını sordu. Calandrino yanıt verdi:

"Bilmem. Az önce Nello da, bir tuhaf göründün gözüme dedi. Yoksa hasta mıyım?"

Buffalmacco şunları dedi:

"Hasta mıyım ne demek, ölüyorsun be!"

Calandrino ateşler içinde yandığını sanmaya başlamıştı ki, Bruno çıkageldi. İlk sözü:

"Bu ne hal Calandrino" demek oldu. "Ölmüş, bitmişsin sen. Ağrın sızın yok mu?"

Bu sözler üzerine, Calandrino artık hasta olduğuna inanıp, telaşa kapıldı.

"Ne yapayım peki?" diye sordu.

"Bana kalırsa evine dön yat hemen. Üstünü iyice ört. Hekimbaşı Simone'ye de çişini gönder. Bilirsin bizi çok sever. Ne yapman gerektiğini söyler sana. Biz de seninle gelir, yapılması gereken bir şey varsa yaparız."

Nello da onlara katılınca, hep birlikte Calandrino'nun evine gittiler. Calandrino çok yorgundu, odasına girdi, karısına:

"İyice üstümü ört, çok hastayım" dedi.

Yattıktan sonra çişini bir kızla, o sıralarda Mercato Vec-

chio'da* kapısında tabela yerine balkabağı asılı bir evde oturan hekimbaşı Simone'ye gönderdi. Bruno arkadaşlarına:

"Siz burada kalın, ben gidip Simone'nin ne diyeceğini öğreneyim, gerekiyorsa buraya getireyim" dedi.

Bunun üzerine Calandrino:

"Git dostum" dedi. "Git de, haber getir bana. İçimde ne varmış öğreneyim" dedi.

Bruno, Simone'nin evine çişi götüren kızdan önce varıp, olayı anlattı. Kız gelince, Simone çişe şöyle bir bakıp:

"Git Calandrino'ya söyle kendini sıcak tutsun. Birazdan ben de gelip, ne yapması gerektiğini söyleyeceğim" dedi.

Kız denileni yaptı. Az sonra Simone ile Bruno geldiler. Simone hastanın yanına oturdu, nabzını saydı. Biraz duraksadıktan sonra, hastanın karısının da önünde şunları dedi:

"Bak Calandrino, dostça söylememi istersen, senin gebelikten başka bir rahatsızlığın yok."

Bu sözleri duyan Calandrino acı çığlıklar attı, sonra:

"Hep senin yüzünden Tessa" dedi, "üstüme çıkma, başıma bir iş gelecek demiyor muydum sana?"

Namuslu bir kadın olan Tessa, kocasının bu sözleri üzerine kıpkırmızı kesti. Önüne bakarak, hiç bir şey demeden odadan çıktı. Calandrino ise sızlanmayı sürdürüyordu:

"Nedir bu başıma gelen? Ne yaparım ben şimdi? Çocuğu nasıl doğururum? Neremden çıkar? Bu azgın karı yüzünden geberip gideceğim. Tanrı bana yardımcı olsun, onun da belasını versin. Gücüm kuvvetim yerinde olsaydı, kalkıp ağzını burnunu dağıtırdım. Benim de kusurum var, üstüme çıkmasına izin vermeyecektim. Bu vartayı atlatırsam, zor çıkar bir daha üstüme."

---

* Mercato Vecchio= Eski Çarşı.

Calandrino'nun sözlerini duyan Bruno, Buffalmacco ve Nello gülmemek için kendilerini zor tuttular. Hekimbaşı Scimmione* ise katıla katıla gülüyor, ağzını da öyle açıyordu ki, dişlerini çekmek bile işten değildi. Sonunda Calandrino kendini Simone'ye teslim etti, yardımcı olmasını, öğüt vermesini istedi. Simone de:

"Böyle üzülme Calandrino" dedi. "Tanrıya şükürler olsun erken belirledik durumunu. Bir iki güne kalmaz, büyük acı çekmeden kurtulursun bu işten. Yalnız kesenin ağzını açacaksın."

Calandrino şunları dedi:

"Tanrı adına kurtarın beni. İki yüz liretim var, toprağa yatırmak istiyordum. İsterseniz hepsini vereyim, yeter ki doğum yapmaktan kurtarın beni. Nasıl doğururum bilemiyorum. Kadınlar cıyak cıyak bağırıyorlar doğururken, üstelik bu işe uygun kocaman bir delikleri var. O kadar sancı çekecek olursam, çocuğu doğurmadan ölüp giderim."

Simone şunları dedi:

"Canını sıkma, sana içimi kolay, çok etkili bir ilaç vereceğim. Üç gün sonra hiç bir şeyin kalmayacak, turp gibi olacaksın. Ondan sonra da aklını başına toplar, bir daha öyle aptallıklar etmezsin. İlaç için üç çift besili horoz gerekiyor. Başka katkıları alması için de bu adamlardan birine beş gümüş liret verirsin. Her şeyi bana gönderiver. Tanrı'nın izniyle ben de sana yarın sabah ilacı gönderirim, günde bir büyük bardak içersin."

Bu sözler üzerine Calandrino:

"Anlaştık" dedi.

Bruno'ya beş liretle, üç çift besili horoz için gerekli parayı verdi, hatırı için bunları alıp Simone'ye götürmesini söyledi. Simone evine dönünce bir söktürücü hazırlayıp hastasına gönderdi. Horozlarla birlikte ne gerekiyorsa alan Bruno, Si-

* Yazar, Simone adını gülünçleştiriyor. Scimmione= iri maymun.

mone ve arkadaşlarıyla birlikte keyifle midesine indirdi bunları. Calandrino üç sabah ilacı içti. Simone üç kafadarla birlikte onu görmeye gittiğinde nabzını saydı.

"Gözün aydın Calandrino, iyileşmişsin" dedi. "Artık sokağa çıkabilir ne işin varsa yapabilirsin, yatmana gerek kalmadı."

Etekleri zil çalan Calandrino kalktı, işini gücünü görmeye gitti. Artık önüne gelene Simone'yi övüyor, üç gün içinde hiç sancı çekmeden çocuğunu nasıl düşürdüğünü anlatıyordu. Bruno, Buffalmacco ve Nello ise, Calandrino cimrisine oynadıkları oyundan büyük bir keyif almışlardı. Monna Tessa'ya gelince, oynanan oyunu sezdi, uzun süre kocasının başının etini yeyip durdu.

IV

*Messer Fortarrigo'nun oğlu Cecco, Benconvento'da giysilerini ve messere Angiulieri'nin oğlu Cecco'nun paralarını kumarda yitirir. Don gömlek Angiulieri'nin peşinden koşup, hırsız diye yakalatır. Onun giysilerini giyer, onun atına biner, onu don gömlek bırakıp gider.**

Calandrino'nun karısına ilişkin açıklaması herkesi kahkahalara boğmuştu. Filostrato'nun öyküsü sona erince, kraliçenin isteği üzerine Neifile anlatmaya başladı:

Değerli kadınlar, insanların akıllarını, erdemlerini dışa

* Hem suçlu, hem güçlü bir kumarbazın oynadığı oyunu ele alan, hareketli, tutarlı bir öykü.

vurmaları budalalıklarını, kusurlarını ortaya dökmekten daha zor olmasaydı, birçok kişinin de dilini tutmasına gerek kalmazdı. Calandrino'nun salaklığı bunu açıkça doğruluyor.



Akılsız adam inandığı hastalıktan kurtulmak için karısının gizli eğilimlerini herkese açıklamakta sakınca görmüyor. Bu olay aklıma bir öykü getirdi. Kötü niyetli birinin, bir başkasının tasarılarını nasıl engellediğini, kurbanını nasıl büyük bir zarara uğrattığını göreceksiniz. Bu öyküyü anlatacağım.

Bundan kısa bir süre önce Siena'da belirli bir yaşa gelmiş, ikisinin de adı Cecco* olan iki kişi yaşıyordu. Biri messer Angiulieri'nin, öteki ise messer Fortarrigo'nun oğluydu. Huyları çok farklı olmakla birlikte, ortak bir noktaları vardı, ikisi de babasını hiç sevmiyordu. Bu konuda öyle iyi anlaşıyorlardı ki, dost olmuş, sık sık birbirlerini görmeye başlamışlar-

* Cecco de'Angiulieri'nin 1260-1313 (yaklaşık) tarihleri arasında yaşadığı, Cecco di Fortarrigo'nun 1293'te adam öldürmekten cezaya çarptırıldığı biliniyor.

dı. Yakışıklı, gösterişli bir erkek olan Angiulieri, babasının verdiği harçlıkla Siena'da geçinemiyordu. Kendisini çok seven bir kardinalin* papanın temsilcisi olarak Marca d'Ancona'ya atandığını duyunca, hizmetine girip durumunu düzeltmek için, gidip onu görmeye karar verdi. Bu isteğini babasına açınca, üst baş düzüp, at satın alarak saygın bir biçimde yola çıkması için babası altı aylık harçlığını toptan ödedi. İş bir uşak bulmaya kalmıştı. Angiulieri'nin uşak aradığını duyan Fortarrigo hemen onu buldu, seyislik, uşaklık, ne istenirse yapabileceğini, üstelik boğaz tokluğuna çalışacağını söyledi, kendisini de birlikte götürmesi için yalvardı. Angiulieri bu isteği kabul etmedi. Gerekçesi, arkadaşının elinden iş gelmemesi değil, kumarbaz olması, zaman zaman da içkinin ölçüsünü kaçırmasıydı. Bunun üzerine Fortarrigo kumardan da, içkiden de vazgeçmeye söz verdi, ant içti, öyle çok yalvardı ki, sonunda Angiulieri boyun eğdi, arkadaşının isteğini kabul etti.

Bir sabah birlikte yola çıktılar, Buonconvento'da yemek yediler. Hava çok sıcak olduğu için, yemekten sonra Angiulieri handa bir yatak hazırlattı, Fortarrigo'nun da yardımıyla soyunup yattı. İkindiye doğru uyandırılmasını istedi.

Angiulieri'nin uyuduğunu gören Fortarrigo soluğu meyhanede aldı. Bir iki kadeh içtikten sonra, oradakilerle oyun oynamaya başladı. Birkaç saat içinde cebindeki paradan da, üstündeki giysiden de oldu. Parasını ve giysisini kurtarmak istediği için, don gömlek Angiulieri'nin uyuduğu hana döndü. Angiulieri'nin derin bir uykuya dalmış olduğunu görünce kesesindeki paraları aldı. Geri döndü, bu parayı da kumarda yitirdi.

Angiulieri uyanınca kalkıp giyindi. Fortarrigo'yu çağır-

* Büyük olasılıkla Napoleone Orsini.

dı. Gelmeyince, yine bir yerde sızmış olduğunu düşündü. Onu orada bırakmaya karar verip, bir seyise atının eyerini vurdurttu, bavulunu hazırlattı. Corsignano'da nasıl olsa başka bir uşak bulurdu. Yola çıkmadan önce hancının parasını ödemek isteyince, kesesinin bomboş olduğunu gördü. Kızılca kıyamet koptu, ortalık birbirine girdi. Angiulieri soyulduğunu öne sürüyor, oradakileri tutuklatıp Siena'ya götürmekle tehdit ediyordu.

Tam bu sırada, don gömlek Fortarrigo geldi. Paralardan sonra, giysileri yürütmeye gelmişti. Angiulieri'nin atına binmek üzere olduğunu görünce şunları dedi:

"Bu da ne Angiulieri? Hemen gidiyor muyuz? Biraz bekle. Birazdan biri gelecek buraya, giysilerimi güvence olarak verip, otuz sekiz soldo* ödünç aldım. Parayı hemen ödersek, otuz beş soldo'ya fit olur."

Daha sözünü bitirmemişti ki, bir adam çıkageldi ve Angiulieri parasını çalanın Fortarrigo olduğunu anladı. Çünkü kumarda yitirilen parayla, çalınan para birbirini tutuyordu. Büyük bir öfkeye kapılan Angiulieri ağzına geleni söyledi Fortarrigo'ya. İnsanların adaletinden değil de Tanrı'nın adaletinden korkmasa, canını cehenneme gönderecekti. Onu darağacında sallandırmakla, Siena'dan sürdürmekle tehdit etti. Sonra atına atladı. Sanki Angiulieri bunları kendisine değil de bir başkasına demiş gibi, Fortarrigo şu karşılığı verdi:

"Laf ebeliğini bırak da, sözlerime kulak ver Angiulieri. Hemen ödersek otuz beş soldo'ya işin içinden çıkarız. Yarına bırakırsak otuz sekizden aşağıya razı olmaz, anlaşmamız öyleydi, giysinin değerini böyle belirlemiştik. Üç soldo kâr edeceksin, beğenmiyor musun?"

---

* Soldo= liretin yirmide biri.

Bu sözleri duyan Angiulieri'nin sabrı taştı. Üstelik çevrede insanlar toplanmışlardı ve Fortarrigo'nun Angiulieri'nin parasını çaldığına değil, Angiulieri'nin adamın parasını vermediğine inandıkları izlenimini uyandırıyorlardı. Angiulieri şunları dedi:

"Senin giysinden bana ne? Darağacını boylayacaksan boyla. Paramı çalıp kumar oynadığın yetmiyormuş gibi, yolumu engelleyip, dalga geçmeye kalkıyorsun bir de."

Fortarrigo'nun bir kulağından girip, bir kulağından çıktı bu sözler.

"Üç soldo kâr etmemi niye istemiyorsun?" dedi. "Geri ödeyemeyeceğimi mi sanıyorsun? Hatırım için dediğimi yap. Niye böyle acele ediyorsun? Akşam olmadan Torrenieri'ye varırız nasıl olsa. Hadi, at elini kesene. Siena'nın altını üstüne getirsem, üstüme böyle oturan bir giysi bulamam. Otuz sekiz soldo için bu adama bırakılmaz bu giysi. Su içinde kırk soldo eder. Belki daha fazlası bile var. Çifte zarara sokuyorsun beni."

Parasını çalan adamın şimdi de kendisini lafa tutmasına sinirlenen Angiulieri, artık yanıt vermedi, başını çevirip Torrenieri'ye doğru atını mahmuzladı. Kafasında hain bir düşünce geliştiren Fortarrigo da, don gömlek onun peşinden koşmaya başladı. Giysisi için yalvararak, böyle iki mil koştu. Angiulieri kulaklarını tırmalayan bu sözleri duymamak için gittikçe hızını artırıyordu. Bir ara Fortarrigo yolun kenarındaki bir tarlada çalışan köylüler görünce, olanca gücüyle bağırdı:

"Yakalayın! Yakalayın!"

Angiulieri'nin, peşinden don gömlek koşan adamı soymuş olduğunu sanan köylüler, çapalarını, bellerini kavrayıp yolu kestiler. Angiulieri kim olduğunu, adamın ne yaptığını anlattıysa da, köylüler kulak asmadılar. Bu sırada Fortarrigo da yanlarına geldi. Suratını asıp:

"Geberteceğim seni, alçak herif her şeyimi alıp kaçtı!" dedi.

Sonra köylülere döndü:

"Bakın handa ne halde bıraktı beni, nesi var nesi yoksa kumarda yitirdi. Önce Tanrı'nın, sonra sizin yardımınızla elime geçirdim sonunda. Bu iyiliğinizi hiç unutmayacağım."

Angiulieri de derdini anlatmaya çalışıyor, ama dediklerine kimse aldırmıyordu. Fortarrigo, köylülerin de yardımıyla Angiulieri'yi attan indirdi, giysilerini çıkartıp kendisi giydi. Ata bindi, Angiulieri'yi don gömlek bırakarak Siena'ya döndü. Herkese de, atla giysiyi kumarda Angiulieri'yi ütüp kazandığını söyledi. Marca'da kardinalin karşısına düzgün kılıkla çıkmak isteyen Angiulieri ise don gömlek, parasız pulsuz Bonconvento'ya döndü. Utandığı için hemen Siena'ya gidemedi. Birilerinden ödünç giysi buldu, Fortarrigo'nun beygirine binip, Corsignano'ya akrabalarının yanına gitti. Babası yeniden para gönderinceye dek orada kaldı. Kötü yürekli Fortarrigo, böylece Angiulieri'nin tatlı düşlerini engellemiş oldu, ne var ki sırası, yeri geldiğinde Angiulieri karşılık vermemezlik etmedi.

V

*Calandrino genç bir kadını sever. Bruno bir muska hazırlayıp, kadına değdirmesi için ona verir. Kadın Calandrino ile gider. Ama kansı bastırınca, Calandrino'nun başı derde girer**

Neifile'nin, fazla gülmeden, yorumlanmadan dinlenen kısa öyküsü sona erince, kraliçe Fiammetta'ya dönerek,

* Calandrino ile ilgili dördüncü ve son öykü. Öbür öyküler için bkz. sekizinci gün, üçüncü ve altıncı öyküler; dokuzuncu gün, üçüncü öykü.

öykü anlatmayı onun sürdürmesini istedi. O da seve seve anlatacağını söyleyerek, anlatmaya başladı:

Güzel kadınlar, bilirsiniz, bir konu ne denli çok konuşulmuş olursa olsun, yine de ilgi uyandırır; yeter ki anlatıcı uygun bir zaman ve yer seçmiş olsun. Burada bulunmamızın amacı eğlenmek, iyi vakit geçirmek olduğuna göre, bizi eğlendirecek, hoşumuza gidecek her şey için zamanın, yerin uy-



gun olduğunu düşünüyorum. Bir konuyu bin kez bile ele almış olsak, bin kez daha yineleyip keyif almayı sürdürebiliriz. Bu nedenle, Filostrato'nun da belirttiği gibi, Calandrino'nun birbirinden güzel serüvenlerinden sık sık söz etmiş olmamıza karşın, ben de onunla ilgili bir öykü anlatacağım. Gerçeklerden uzaklaşmak isteseydim, öyküyü kişilerin adlarını değiştirerek anlatabilirdim. Ama olayları olduğu gibi aktarmamak, alınacak keyfi de büyük ölçüde azaltırdı. Bu gerekçeye de dayanarak, öyküyü olduğu gibi anlatacağım size.

Bizim kentin varlıklı kişilerinden Niccolo Cornacchini'nin bir sürü malı mülkü, bu arada Camerata'da da güzel bir

arsası vardı. Buraya gösterişli, güzel bir ev yaptırmıştı. Evin resimleri için de, Bruno ve Buffalmacco ile anlaşmıştı. Yapılacak iş çok olduğu için, Nello ile Calandrino'yu da yanlarına alan ressamlar çalışmaya başlamışlardı.

Kimi odalarında yatakla, gerekli başka eşyaların da olduğu eve yaşlı bir hizmetçi kadın bekçilik ediyordu. Başka gidip gelen olmadığı için, Niccolo'nun Filippo adındaki genç, bekâr oğlu, arada buraya kadın atıyor, bir iki gün gönül eğlendirdikten sonra kadını gönderiyordu. Bir keresinde de, Camoldoli'de* bir ev işleten Mangione adında uğursuz bir adamın sattığı Niccolosa adında bir kadını getirmişti. Kadın güzeldi, görgüsü, konuşması benzerlerinden üstündü.

Bir gün Niccolosa öğleye doğru odasından çıktı. Üstünde beyaz bir sabahlık vardı, saçlarını ensesinde toplamıştı. Evin bahçesindeki kuyuda elini yüzünü yıkarken, kuyudan su çekmeye gelen Calandrino onu gördü, selam verdi. Kadın karşılık verip, adama bakmaya koyuldu. Bakışının nedeni, karşısındakinin görünüşündeki tuhaflıktı. Calandrino da kadını süzdü, güzel buldu, arkadaşlarına su götürecek yerde oyalanmaya başladı. Ama kadını tanımadığı için bir şey demeye cesaret edemiyordu. Kendisine bakmakta olan erkeği tavlamak isteyen kadın da, göz süzdü, iç çekti. Calandrino o anda vuruldu kadına. Filippo seslenip de, kadını odasına çağırmadan önce avludan ayrılamadı.

İşinin başına dönen Calandrino durmadan üfleyip püflüyordu. Arkadaşının davranışlarını dikkatle izleyen Bruno:

"Neyin var be, Calandrino?" dedi. "Üflüyüp püflüyorsun durmadan."

Calandrino şu karşılığı verdi:

---

* Floransa'da ayak takımının oturduğu mahalle.

"Birisi yardım etse, kendime geleceğim."

"Nasıl yardım etse?" diye sordu Bruno.

Calandrino şunları dedi:

"Sakın kimseye söyleme. Aşağıda peri kızından bile güzel bir kadın var. Öyle abayı yakmış ki bana, aklın durur. Az önce su çekmeye gittiğimde anladım."

"Deme be! Ama ayağını denk al, belki de Filippo'nun kadınıdır" dedi Bruno.

Calandrino şunları dedi:

"Sanırım öyle. Filippo seslenince onun odasına gitti. Ama ne çıkar bundan? Böyle işlerde şeytana bile külahını ters giydiririm ben, Filippo kim oluyor? Sana doğruyu söyleyeyim, çok hoşlandım kadından."

Bunun üzerine Bruno:

"Bana bak" dedi, "Filippo'nun kadınıysa bu işi oldu bil. Tanırım o kadını. Ama Buffalmacco'nun haberi olmamasını nasıl sağlayacağız? Kadınla konuştuğumda, yanımda hep o oluyor."

Calandrino şunları dedi:

"Buffalmacco'ya boşver, asıl Nello'dan çekiniyorum ben. Nello, Tessa'nın akrabası, her şeyi altüst edebilir."

"Doğru söylüyorsun" dedi Bruno.

Bruno kadının kim olduğunu biliyordu. Geldiğini görmüş, Filippo da bilgi vermişti. Bir ara Calandrino kadını görmek için işinin başından uzaklaşınca, Bruno her şeyi Nello ile Buffalmacco'ya anlattı. Kafa kafaya verip, bu gönül işinden nasıl yararlanacaklarını tasarladılar. Calandrino geri gelince, Bruno alçak sesle sordu:

"Görebildin mi?" dedi.

"Gördüm, öldürecekti beni" karşılığını verdi Calandrino.

Bruno şunları dedi:

"Gidip bakayım, benim dediğim kadın mı. Benim dediğimse, gerisini bana bırak."

Bruno aşağıya indi, Filippo ile kadını buldu. Calandrino'nun nasıl bir insan olduğunu anlattı, söylediklerini aktardı. Calandrino'nun tutkusuyla eğlenmek için ne yapmaları gerektiğini söyledi. Sonra Calandrino'nun yanına döndü şunları dedi:

"Benim dediğim kadın. Ama dikkatli davranmalıyız. Filippo anlayacak olursa, bulaşacağımız pisliği temizlemeye Arno ırmağının suları yetmez. Kadınla konuşabilirsem, ne söyleyeyim ona?"

Calandrino karşılık verdi:

"Önce, onun için bin ölçek gebeleme tohumu hazırladığımı söyle, sonra bir isteği varsa yerine getirmeye hazır olduğumu söyle. Anladın mı?"

"Anladım, bu iş bana bırak artık" dedi Bruno.

Yemek saati geldiği için, işi bırakıp avluya indiler. Filippo ile Niccolosa da avluya inmişlerdi. Calandrino'ya yaranmak için bir süre kaldılar avluda. Calandrino kadına bakmaya koyuldu. Öyle görülmedik hareketler yapıyordu ki, iki gözü görmeyen birinin bile dikkatini çekebilirdi yaptıkları. Öte yandan Niccolosa da adamın duygularını körüklemek için elinden geleni yapıyor, Bruno'dan edindiği bilgilerin ışığında Calandrino'ya bakarak gönlünü eğlendiriyordu. Filippo ise, Buffalmacco ve ötekilerle konuşuyormuş gibi yapıyor, olup bitenle ilgilenmiyormuş gibi davranıyordu.

Bir süre sonra, Calandrino'nun ayakları gitmese de, yola çıktılar. Floransa'ya doğru giderlerken Bruno, Calandrino'ya:

"Turnayı gözünden vurdun" dedi, "güneş vurmuş buz gibi eridi kadın. Eline bir çalgı alıp, bir iki sevda türküsü söyleyecek olsan, inan ki, kollarının arasına gelmek için, kendini pencereden aşağıya atacak."

Calandrino şunları dedi:

"Doğru mu söylüyorsun? Tavladım mı, diyorsun?"

"Evet" yanıtını verdi Bruno.

Calandrino da şunları dedi:

"Bugün dediğimde bana inanmamıştın. İstediğimi elde etmesini bilirim ben. Benden başka kim, böyle güzel bir kadının aklını başından alabilirdi hemen? Ağızlarında bakla ıslanmayan, en kolay işlerin bile üstesinden gelemeyen gençler değil elbette! Sen beni bir de çalgı çalarken gör! Hem göründüğüm gibi yaşlı da değilim. Kadın da anladı bunu. Kollarımın arasına aldığımda, daha da iyi anlayacak. Tanrı biliyor ya, öyle bir gönlünü edeceğim ki, aklı başından gidecek."

"Anladım" dedi Bruno, "kıtır kıtır yiyeceksin kadını, kazma dişlerini pembe dudaklarına gül yanaklarına batırıp, lokma lokma atıştıracaksın onu."

Bu sözleri duyan Calandrino, sanki denilenleri yapıyormuş gibi şarkılar söylüyor, sevinçten havalara uçuyor, kabına sığmıyordu. Ertesi sabah viyolasını getirdi, bir sürü türkü söyleyip herkesi eğlendirdi. Kadını görebilmek isteği benliğini öyle sarmıştı ki, artık çalışamıyor, onu görebilmek için gün boyunca belki bin kez pencereye, kapıya gidiyor, avluya iniyordu. Bruno'nun dediklerini uygulayan kadın da yangına körükle gidiyordu. Bruno ise, Calandrino'nun mektuplarına kadının ağzından karşılıklar yazıyordu. Kadın sık sık orada olmuyordu, ama bu sırada mektupları geliyor, ailesinin yanında olduğu için görüşemeyeceklerini belirten mektuplar, Calandrino'nun umutlarını kamçılıyordu. Calandrino'nun iplerini ellerine alan Bruno ile Buffalmacco, böylece gönüllerince eğleniyorlardı. Kimi zaman, kadın istemiş gibi kendilerine fildişi tarak, kese, çakı gibi ufak tefek armağanlar aldırtıyor, karşılığında hiç bir değeri olmayan kalp yüzükler gönderiyorlar, Calandrino bunları görünce

sevinçten çılgına dönüyordu. İşinin görülmesi için, Calandrino onlara ayrıca yemekler yediriyor, armağanlar veriyordu.

Böylece iki ay geçti. Calandrino'nun işi bitmeye yüz tutmuştu. İş bitmeden önce sevdiğine kavuşamayacak olursa, bir daha kavuşamazdı. Bu nedenle Bruno'yu sıkıştırmaya başladı. Kadın da dönmüş olduğundan, Bruno önce Filippo'ya, sonra kadına ne yapacaklarını anlattı. Ardından Calandrino'ya:

"Bak arkadaş" dedi, "bu kadın senin isteğini yerine getirmeye belki bin kez söz verdi, ama sözünü tutmadı. Bana kalırsa seni oyalıyor. Madem böyle, ben de ona zorla yaptırmasını bilirim, yeter ki sen iste."

"İstedim gitti, ne yapacaksan yap" dedi Calandrino.

Bruno şunları dedi:

"Sana bir muska versem, onun vücuduna değdirebilir misin?"

"İstediğin bu olsun," karşılığını verdi Calandrino.

"Öyleyse" dedi Bruno, "bana biraz boş kâğıtla, canlı bir yarasa, üç tane günlük ağacı tohumu, bir de kutsanmış kandil getir. Gerisini bana bırak."

Calandrino o gece yarasa yakalayabilmek için olanca becerisini kullandı. Sonunda yakaladı, istenilen öteki şeylerle birlikte Bruno'ya götürdü. Bruno bir odaya çekildi, kâğıdın üstüne saçma sapan sözcükler yazdı, gizemli şekiller çizdi. Muskayı Calandrino'ya verip, şunları dedi:

"Bu muskayı kadına değdirecek olursan, hemen peşinden gelir, ne istersen yapar. Filippo bugün bir yere gidecek olursa, bir yolunu bulup kadının yanına git, muskayı vücuduna değdir, sonra da şuradaki samanlığa git. En uygun yer orası, kimse gitmez. Kadın da peşinden gelecek. Ondan sonra ne yapacağını sen bilirsin."

Calandrino yeryüzünün en mutlu insanı olmuştu artık. Muskayı aldı:

"Bana bırak bu işi" dedi.

Calandrino'nun çekindiği Nello da, olup bitenlerle ötekiler gibi gönlünü eğlendiriyor, arkadaşlarına yardımcı oluyordu. Bu nedenle, Bruno'nun önerisi üzerine Floransa'ya gidip Calandrino'nun karısını buldu. Kadına:

"Tessa" dedi, "Mugnone'den çakıl taşı getirdiği gün, Calandrino'nun sana haksız yere dayak attığını biliyorsun. O dayağın hesabını sormanın sırası geldi. Dediğimi yapmayacak olursan, akraba olarak da, dost olarak da beni defterinden sil. Kocan orada bir kadına tutuldu. Yüzsüz karı ikide bir kocanla halvet oluyor. Benimle gelecek, kocanın yaptıklarını görüp, dersini vereceksin onun."

Bu sözleri duyan kadın, işin şaka götürür yanı olmadığını anladı. Yerinden fırladı:

"Alçak herif" dedi. "Demek bana bunu da yaptın? Tanrı tanığım olsun, burnundan getireceğim yaptıklarını."

Mantosunu giydi, yanına eşlikçi bir kız aldı, Nello ile birlikte koşar adım yola koyuldu.

Tessa'nın geldiğini gören Bruno, Filippo'ya:

"Dostumuz geliyor" dedi.

Filippo, Calandrino ile ötekilerin çalıştıkları yere gitti:

"Ustalar" dedi, "benim acele Floransa'ya gitmem gerekiyor. Siz çalışmanızı sürdürün."

Oradan ayrıldı, kimseye görünmeden Calandrino'nun yaptıklarını görebileceği bir yere saklandı. Filippo'nun yeterince uzaklaştığını sanan Calandrino, Niccolosa'nın tek başına olduğu avluya indi. Kadınla konuşmaya başladı. Ne yapacağını bilen kadın, karşısındakine her zamankinden daha fazla yaklaştı. Böylece Calandrino muskayı kadının vücuduna değdirdi. Sonra hiç bir şey demeden samanlığa doğru yü-

rüdü. Niccolosa da peşinden gitti. Samanlığa girip de kapıyı kapatınca, kadın Calandrino'ya sarıldı, yerdeki samanların üstüne devirdi onu, ata biner gibi üstüne bindi, elleriyle omuzlarına bastırdı. Erkeğin yüzünü yüzüne yaklaştırmasına izin vermiyor, ama büyük bir istekle ona bakıyor, şunları diyordu:

"Calandrino, tatlım benim, canımın içi, ruhum, hayatım, kaç zamandır sana kavuşmak, seninle birlikte olmak istiyordum. Aklımı başımdan aldın. Türkülerinle gönlümü çeldin. Kollarımın arasında olduğuna inanamıyorum."

Yerinden kıpırdayamayan Calandrino da şunları diyordu:

"Güzel sevgilim, izin ver de seni öpeyim."

Niccolosa da şunları diyordu:

"Sabırsızlık etme! Bırak da önce sana bakayım, gözlerim yüzüne bakmaya doysunlar."

Bruno ile Buffalmacco da Filippo'nun yanına gelmişlerdi. Olanları, konuşulanları üçü de görüyor, duyuyordu. Tam Calandrino'nun Niccolosa'yı öpeceği sırada Nenno ile monna Tessa çıkageldiler.

"İçeride olduklarını imanım gibi biliyorum" dedi Nello.

Samanlığın önüne vardıklarında, öfkeden çılgına dönmüş olan Tessa, kapıya yüklenip içeri girdi. Niccolosa'yı Calandrino'nun üstüne binmiş olarak gördü. Niccolosa kadını görür görmez ayağa fırlayıp kaçtı, doğru Filippo'nun olduğu yere gitti. Monna Tessa koştu, yerde yatmakta olan Calandrino'nun yüzüne tırnaklarını geçirdi, yüzünü tırmaladı, adamın saçlarını kavrayıp kafasını sağa sola çekiştirdi.

"Namussuz köpek" dedi, "demek bunu da yaptın bana? Bunak zampara, sana yaptıklarım haram olsun. Evdekini doyurdun da, başkalarına mı diktin gözünü? Şu haline bak! Ne mal olduğunu bilmiyor musun? Her yanını sıksalar, bir salça-

lık su çıkmaz senden, bilmiyor musun? Tanrı da tanık, ben değil bir başkası binmişti şimdi sana. Senin gibi bir sümsüğe yüz verdiğine göre, kim bilir neyin nesidir."

Karısının geldiğini gören Calandrino ölmüş ölmüş dirilmiş, kendisini savunmak için tek söz söyleyememişti. Yüzü tırmalanmış, derileri soyulmuş, saçları dağılmıştı. Yerden şapkasını alıp doğruldu. Sonra karısına, kuşbaşı gibi doğranmak istemiyorsa bağırıp çağırmamasını söyledi. Çünkü birlikte olduğu kadın ev sahibinin karısıydı.

"Kimin karısı olursa olsun, Tanrı rahat yüzü göstermesin ona!" dedi karısı.

Bruno ile Buffalmacco'nun yanına gelen Filippo ile Niccolosa doya doya gülmüşlerdi olanlara. Gürültüyü duyup da gelmiş gibi yaparak, kadını yatıştırmak için büyük çaba harcadılar. Calandrino'ya da Floransa'ya gidip, bir daha geri dönmemesini önerdiler. Çünkü Filippo olanları duyarsa, başına bir iş gelebilirdi.

Üzgün, şaşkın, yüzü gözü tırmalanmış, kolu kanadı kırılmış Calandrino Floransa'ya gitti. Bir daha da geri gelmedi. Gece gündüz karısının dırdırını dinledi, arkadaşları ile Niccolosa ve Filippo'yu bol bol güldüren tutkulu sevdasından da vazgeçmek zorunda kaldı.

VI

*Bir handa konaklayan iki delikanlıdan biri hancının kızıyla yatar, hancının karısı da yanlışlıkla ikinci delikanlının koynuna girer. Kızla yatan delikanlı hancının yatağına geçip, arkadaşıyla yattığını sanarak her şeyi anlatır. Tartışma çıkar. Uyanan kadın kızının yatağına gider, uygun sözlerle ortalığı yatıştırır.**

Daha önce de herkesi güldürmüş olan Calandrino, yine dinleyenleri güldürdü. Kadınlar Calandrino'nun başına gelenleri konuşmayı bitirince, kraliçe Panfilo'dan öykü anlatmasını istedi. O da şunları dedi:

Övgüdeğer kadınlar, Calandrino'nun gönlünü kaptırdığı Niccolosa, aklıma bir başka Niccolosa'nın öyküsünü getirdi. O öyküyü anlatmak istiyorum. Akıllı bir kadının yerinde davranışının, büyük bir hırgürü nasıl önlediğini göreceksiniz.

Bundan kısa bir süre önce, Mugnone düzlüğünde, yolculara üç beş kuruş karşılığında yiyecek, içecek veren kendi halinde biri vardı. Kendisi yoksul, evi küçücüktü. Paraya sıkıştığında, herkesi değilse bile, tanıdığı yolcuları evinde geceletirdi. Güzel bir karısı, iki de çocuğu vardı. Çocuklardan biri on beş,

---

* Yer yer *Le meunier et les deux clercs* (*Değirmenci ile İki Çömez*) adlı, yazarı bilinmeyen öyküyü çağrıştıran bu öykü, beş kişinin birlikte geçirdikleri bir geceyi ele alıyor.

on altı yaşlarında güzel, işveli, daha kocaya varmamış bir kızdı. Öteki ise, memeden kesilmemiş, bir yaşında bir oğlandı.

Bizim buralı, yakışıklı, görgülü, soylu bir delikanlı kızı gözüne kestirmişti. Kızı seviyor, sık sık o yöreden geçiyordu. Böyle bir kişinin sevgisinden hoşlanan, bu sevgiyi körüklemek için cilveler yapan kız da, sonunda onu sevmeye başlamıştı. Pinuccio, delikanlının adı böyleydi, kızın karşı çıkmasından çekinmese, sevgileri kim bilir kaç kez mutlu sona ulaşmış olurdu. Sevda ateşi her geçen gün arttığı için, sonun-



da Pinuccio kızla buluşmaya karar verdi. Aklına, bir yolunu bulup kızın babasının evinde konaklamak geldi. Evin içini avcunun içi gibi biliyordu. Evde kalacak olursa, kimsenin ruhu duymadan kızla birlikte olabilirdi. Aklına geleni hemen uygulamaya koyuldu.

Duygularını bilen, güvenilir arkadaşı Adriano ile birlikte, bir akşam geç saatte iki araba beygiri kiraladılar. Hayvanlara, belki de saman dolu iki bavul yüklediler. Floransa'dan yola çıkıp, gece bastırdığında Mugnone düzlüğüne vardılar.

Sanki Romagna'dan geliyorlarmış gibi yön değiştirerek evlere doğru gittiler. Adamın evinin kapısını çaldılar. Adam ikisini de tanıdığı için hemen kapıyı açtı. Pinuccio:

"Bu gece burada konaklayacağız," dedi. "Floransa'ya varırız diyorduk ama, gecikip, gördüğün gibi bu saatte ancak buraya varabildik."

Hancı şu yanıtı verdi:

"Pinuccio, evimin sizin gibi konuklara uygun olmadığını biliyorsun. Ama bu saatte geldiğinize, başka bir yere gidemeyeceğinize göre, sizi elimden geldiğince ağırlamak artık boynumun borcu."

İki delikanlı atlarından inip, hana girdiler. Önce atlara su, yem verdiler. Sonra yanlarında getirdikleri azığı hancıyla birlikte yediler.

Hancının, içinde üç yatak serili, oldukça küçük, bir tek odası vardı. Adam yatakları en uygun biçimde sermişti. İki yatak bir duvarın dibine, üçüncü yatak ise karşı duvarın dibine serilmişti. Yer kalmadığı için, yatakların arasından zorlukla geçiliyordu.

Hancı yatakların en az kötüsünü iki arkadaşa verip, onları yatırdı. Onların uyuduklarını sanınca, kalan iki yataktan birine kızını yatırdı. Kalan yatağa da karısı ile kendisi girdi. Kadın, küçük çocuğunun beşiğini de yattığı yatağın yanına koydu.

Kimin nerede yattığını gören Pinuccio, bir süre sonra herkesin uyuduğu kanısına varınca, yavaşça kalktı, sevdiği kızın yattığı yatağa gidip, kızın yanına uzandı. Kız biraz korkmakla birlikte sevinçle karşıladı onu. Onca istedikleri şeyin birlikte keyfini çıkarttılar.

Pinuccio genç kızla yatarken, bir kedi bir şeyi devirince, kadın gürültüye uyandı. Kedinin başka bir şeyi devirdiğini sanarak, karanlıkta kalktı, gürültünün geldiği yöne gitti. Bu sı-

rada, doğal bir gereksinme nedeniyle kalkan Adriano da, bu gereksinmeyi gidermeye giderken kadının koyduğu beşiğe takıldı. Yoluna devam edebilmek için beşiği bulunduğu yerden kaldırıp, kendisinin yattığı yatağın yanına koydu. Geri döndüğünde beşiği yerine götürmeyip, yatağına yattı.

Kadın, devrilenin sandığı şey olmadığını anlamıştı. Daha iyi görebilmek için ışık yakmaya kalkmadı, ama kediyi kovaladı. Odaya dönünce el yordamıyla kocasının yattığı yatağa doğru yöneldi. Beşiği bulamayınca kendi kendine: "Amma sersem karıyım! Az kalsın konukların yatağına giriyordum" dedi. Biraz ilerleyip beşiği bulunca, kocasının yatağı sanıp Adriano'nun koynuna girdi. Daha uyumamış olan Adriano, konuğunu çok iyi karşıladı. Hiç bir şey demeden, ipini çekip yelkenini kaldırdı, kadına büyük zevkler tattırdı.

Bu sırada, genç kızın yanında uyuya kalmaktan korkan Pinuccio, yatağına dönmek için kalktı. Nasıl olsa özlediği zevki tatmıştı. Yatağına gelip de yanında beşiği görünce, hancının yatağı sandı. Biraz daha ilerleyip hancının koynuna girdi. Pinuccio'nun koynuna girmesi hancıyı uyandırdı. Yanındakinin Adriano olduğunu sanan Pinuccio:

"Niccolosa baldan tatlıymış meğer" dedi. "İnan bana, bir erkeğin bir kadından alabileceği zevklerin en büyüğünü aldım ondan. Buradan gittikten sonra, tam altı kez cennete gidip geldim."

Duyduğu sözlerden pek hoşlanmayan hancı, ilkin kendi kendine: "Ne demeye koynuma geldi bu herif?" dedi. Sonra kendini tutamayıp:

"Pinuccio" dedi, "bu yaptığına kalleşlik denir. Niye yaptığını anlayabilmiş değilim. Ama hesabını soracağım bunun."

Pinuccio yaptığı hatayı anlamıştı. Olgun bir insan olmadığı için, aşağıdan alacak yerde şunları dedi:

"Neyin hesabını soracaksın? Ne yapabilirsin ki bana?"

Bu sırada kendisini kocasının koynunda sanan hancının karısı Adriano'ya:

"Duyuyor musun, konuklarımız kavga ediyorlar," dedi.

Adriano gülerek karşılık verdi:

"Boş ver, ne yaparlarsa yapsınlar. Gece içkiyi fazla kaçırdılar."

Kocasının söylenmesini beklerken Adriano'nun sesini duyan kadın, nerede ve kiminle yattığını anladı hemen. Akıllı bir kadın olduğu için, hiç bir şey demeden yerinden fırladı. Oda zifiri karanlık olsa da, çocuğunun beşiğini alıp kızının yatağının yanına götürdü. Kendisi de kızının yanına yattı. Sonra da, kocasının sesine uyanmış gibi yaparak, Pinuccio'ya niçin söylendiğini sordu. Kocası yanıt verdi:

"Bu gece Niccolosa'ya ne yapmış, duymadın mı?"

"Yalan söylüyor, kafasından atıyor "dedi kadın. "Niccolosa ile yatıp matmadı. Kızın yanında ben yattım, uykum kaçtı gözüme uyku girmedi. Aptal mısın nesin, onun söylediklerine inanıyorsun. Geceleri kafayı çekip, sonra düş görürsünüz hepiniz. Oradan oraya gittiğinizi, marifetler yaptığınızı sanırsınız. Boyunuz devrilsin topunuzun! Pinuccio'nun orada ne işi var? Niye kendi yatağında değil?"

Kadının kendi ayıbını da, kızının ayıbını da ustaca örtbas etmek istediğini gören Adriano:

"Pinuccio" dedi, "sana belki yüz kez ortalarda dolaşma dedim. Düş görünce kalkıp dolaşman, düşünde gördüklerini gerçekmiş gibi anlatman, günün birinde iş açacak başına. Hadi gel buraya. Tanrı geceleri rahat ettirmesin seni, emi."

Hancı karısının, Adriano'nun dediklerini duyunca Pinuccio'nun uyurgezer olduğunu sandı. Omuzlarından kavrayıp silkeledi onu.

"Pinuccio uyan da yatağına git" diye bağırdı.

Konuşulanları dinlemiş olan Pinuccio uyurgezer taklidi

yapıyor, saçma sapan sözler söyleyerek hancıyı güldürüyordu. Sonunda, kendine gelir gibi yaptı, Adriano'ya:

"Sen mi seslendin Adriano, sabah mı oldu?" dedi.

Adriano yanıt verdi:

"Evet oldu, buraya gel."

Pinuccio oynadığı oyunu sürdürerek, yarı uykulu, hancının yanından kalkıp Adriano'nun yanına gitti.

Sabah olunca hancı kalktı, Pinuccio ile, gördüğü düşlerle dalga geçmeye başladı. İki delikanlı da güle oynaya hazırlandılar, bavullarını atlara yüklediler. Hancı ile kadeh tokuşturduktan sonra atlarına binip, hem yaşadıklarından, hem de ulaşılan çözümden çok hoşnut bir biçimde Floransa'ya döndüler. Pinuccio kısa bir süre sonra, Niccolosa ile buluşmanın başka yollarını buldu. Kız anasını, Pinuccio'nun gerçekten düş gördüğüne inandırmıştı. Kadın ise, Adriano'nun kendisini nasıl sardığını aklına getirdikçe, bir tek kendisinin uyanık kalmış olduğu sonucuna varıyordu.

VII

Talano d'Imolese düşünde bir kurdun karısının
boynunu, yüzünü parçaladığını görür.
Karısına sakınmasını söyler.
*Kadın aldırmaz. Düşte görülen, kadının başına gelir.**

Panfilo'nun öyküsü bitip de, herkes kadının akıllı dav-

* Olacakları haber veren düşler konusunda eğilen bir öykü. (bkz. dördüncü gün, altıncı öykü)

ranışını övdükten sonra, kraliçe Pampinea'dan öyküsünü anlatmasını istedi. O da anlatmaya başladı:

Sevimli kadınlar, birçok kişinin önemsemediği düşlerin kimi gerçekler içerdiklerine daha önce değinilmişti. Benim



de, kısa bir süre önce, kocasının gördüğü düşe inanmayan bir komşumun başına gelenleri anlatan kısa bir öyküm var.

Oldukça sevilip sayılan bir insan olan Talano d'Imolese'yi bilmem tanır mısınız? Talano, Margherita adında genç, çok güzel ama sevimsiz, inatçı, kavgacı bir kadınla evlenmişti. Kadın kendi bildiğinden şaşmaz, kimsenin dediğini yapmazdı. Talano'nun elinden bir şey gelmiyor, kadının bu çekilmez huylarını çekiyordu.

Talano ile Margherita köydeki evlerine gitmişlerdi. Bir gece Talano uykusunda bir düş gördü. Karısı evlerinin az ötesindeki güzel bir ormanda geziniyordu. Gezinti sırasında ormanın bir köşesinden kocaman, azgın bir kurt fırlıyor, boynuna atlayıp kadını deviriyor, yerde sürüklüyordu. Kadın çığlıklar atıp yardım istiyordu. Sonunda kendini kurdun diş-

lerinden kurtarıyordu, ama boynu, yüzü tanınmaz hale geliyordu.

Talano ertesi sabah uyanınca karısına:

"Kadın" dedi, "bana bir gün bile rahat yüzü göstermedin ama, başına bir şey gelirse yine de üzülürüm. Sözüme kulak ver, bugün evden çıkayım deme."

Margherita bu isteğin nedenini sorunca, gördüğü düşü anlattı. Kadın başını sallayıp:

"İnsan kötülüğünü istediği birini, düşünde kötü durumda görür" dedi. "Bana acıyormuş gibi davransan da, aslında düşlerinde başıma gelmesini istediğin şeyleri görüyorsun. Hiç kuşkun olmasın, ne bugün, ne de bundan sonra, başıma seni sevindirecek bir şey gelmesine izin vermeyeceğim."

Bunun üzerine Talano:

"Böyle diyeceğini biliyordum" dedi. "Uyuzun saçını taramaya kalkarsan, bu karşılığı alırsın. Nasıl istersen öyle yap. Ben senin iyiliğin için söylüyorum. Senin yerinde olsam bugün evden çıkmam, hele ormana adım atmam."

"Peki öyle yaparım" dedi kadın.

Sonra da içinden şunları geçirdi:

"Gördün mü, bugün ormana gitmemem için beni korkutmaya çalışıyor. Belli ki, ormanda bir sürtükle buluşacak, benim görmemi istemiyor. Körlerle oturup kalkmak istiyor. Dediklerine kanacak kadar budala değilim. Gerekirse gün boyunca bekleyip, bugün ne halt karıştıracağını göreceğim."

Bunları dedikten sonra, kocasının evin bir kapısından çıktığını görünce, o da öbür kapıdan çıktı. Elinden geldiğince kimseye görünmemeye çalışarak ormana gitti, sık bir yere gizlendi. Bir gelen var mı diye çevreyi kollamaya başladı. Kurdu aklına bile getirmeden böyle beklerken, yanıbaşındaki sık fundalıktan kocaman, azgın bir kurt çıktı. Kurdu görünce

"Yardımcım ol Tanrım!" bile diyemeden, kurt boğazına atladı, dişlerini geçirip, sanki küçük bir kuzuymuş gibi sürüklemeye başladı onu. Kadın, boğazı sıkıldığı için bağıramıyor, kurtulmak için bir şey yapamıyordu. Karşılarına çobanlar çıkıp da, bağırarak kurdu kadını bırakmaya zorlamasalardı, kurt hiç kuşkusuz avını parçalayacaktı. Çobanlar kadını tanıyıp evine götürdüler. Hekimler uzun uzadıya uğraşıp onu iyileştirdiler. Ama boynu ile yüzünün bir bölümü öyle zedelenmişti ki, eski güzelliğinin yerini korkunç bir çirkinlik almıştı. Artık insan içine çıkmaya utanıyor, dik kafasına, kocasının düşüne inanmamakla düştüğü yanılgıya sık sık gözyaşı dökü-yordu.

VIII

Biondello, ziyafet var diye Ciacco'yu işletince,
*Ciacco da onu dövdürterek öcünü alır.**

Neşeli topluluğun üyeleri Talano'nun uyurken gördüğünün, gördükleri olduğu gibi gerçekleştiğine göre, düş olmayıp bir önsezi olduğunda birleşmişlerdi. Herkes susunca, kraliçe öykü anlatmayı Lauretta'nın sürdürmesini istedi. O da şunları dedi:

Akıllı kadınlar, bugün benden önce konuşanlar hep anlatılan öykülerden esinlendiler. Ben de aynı şeyi yapacağım. Dün Pampinea'nın anlattığı öyküde okumuş yazmış adamın

* Kendisinden daha güçlü birine oyun oynamaya kalkışmanın sonucunu ele alan bir öykü.

aldığı öç, aklıma hiç kuşkusuz daha hafif, ama karşı taraf için oldukça tatsız bir öç alma olayını getirdi.

Floransa'da herkesin Ciacco* adını taktığı, boğazına çok düşkün bir adam vardı. Parası pisboğazlığının giderlerini karşılamaya yetmiyordu. Ne var ki, oturup kalkmasını bildiği,



hoş sohbet olduğu için, saraya kapılanmayı başaramamış da olsa, zengin sofralarından eksik olmazdı. Çağrılmasa bile öğle, akşam yemeklerine gider, güzel yemekler yerdi.

O sıralarda Floransa'da Biondello adında ufak tefek, giyimine kuşamına düşkün, bir sinekten bile temiz,** başı takkeli, sarı saçları tek bir tel bile dışta kalmaksızın ensesine taranmış biri de vardı. O da Ciacco'nun yaptığı işi yapıyordu. Büyük perhiz sırasında bir sabah Biondello balık pazarına git-

* Iacopo'dan türetilmiştir. (Domuz anlamına geldiğini öne sürenler de vardır.)

** Sinek temizlik simgesi sayılırdı.

ti. Messer Vieri de' Cerchi için kocaman iki taşemen aldı. Biondello'yu gören Ciacco, onun yanına gitti:

"Ne yapıyorsun?" dedi.

Biondello yanıt verdi:

"Messer Corso Donati'nin evine dün akşam bunlardan üç tane göndermişler. Hem de daha güzellerini. Bir de mersinbalığı varmış. Soylulara vereceği yemeğe yetmeyince, messere iki balık daha almam için beni gönderdi. Sen gelmeyecek misin yemeğe?"

"Gelmez olur muyum, geleceğim" yanıtını verdi Ciacco.

Yemek saati gelince Ciacco messer Corso'nun evine gitti. Messer Corso'nun bir iki arkadaşı vardı, daha sofraya oturulmamıştı. Ne istediği sorulunca Ciacco:

"Messere, sizinle, arkadaşlarınızla birlikte yemek yemeğe geldim" dedi.

Corso şunları dedi:

"Hoş geldin. Yemek saati olmuş, haydi sofraya."

Masaya geçildi. Önce nohutlu et, ardından da Arno balığı kızartması geldi sofraya. Başka bir şey yenilmedi. Biondello'nun oyununa geldiğini anlayan Ciacco bozulmuştu. Bunun acısını çıkartmaya karar verdi.

Oynadığı oyunu anlatıp birçok kişiyi güldüren Biondello'ya rastladı birkaç gün sonra. Biondello onu görünce selam verdi, gülümseyerek messer Corso'nun taşemenlerinin nasıl olduğunu sordu. Ciacco şu karşılığı verdi:

"Nasıl bulduğumu sekiz güne varmaz, öğrenirsin."

Biondello'dan ayrılır ayrılmaz, elinden her iş gelir, uyanık birini buldu. Vereceği parayı söyledi. Adamın eline cam bir sürahi tutuşturup, Cavicciuli arastasına götürdü. Orada bulunan messer Filippo Argenti adında iri kıyım, güçlü kuvvetli, asık suratlı birini gösterip şunları dedi:

"Bu adamın yanına gideceksin. Sürahiyi uzatıp: 'Messe-

re, beni size Biondello gönderdi. Bu sürahiyi kırmızı şarapla renklendirmenizi istiyor, arkadaşlarıyla kafayı çekeceklermiş de' diyeceksin. Aman dikkat et, yakanı kaptırırsan emdiğin süt burnundan gelir, benim işim de suya düşer."

Adam sordu:

"Başka bir şey diyecek miyim?"

Ciacco şunları dedi:

"Hayır! Hadi git. Bunları deyip sürahiyi dolu getir, paranı al."

Adam messer Filippo'nun yanına gitti, söylenenleri yerine getirdi. Parlamak için bahaneye bakan messer Filippo, çok iyi tanıdığı Biondello'nun kendisiyle dalga geçtiğini sandı. Yüzü kıpkırmızı kesildi, şunları dedi:

"Yok sürahiyi renklendirmekmiş, yok kafayı çekmekmiş, ne biçim söz bunlar? İkinizin de canı cehenneme."

Ayağa kalktı, adamın yakasına yapışmak için elini uzattı. Ama tetikte bekleyen adam kaçıp soluğu, olup biteni görmüş olan Ciacco'nun yanında aldı. Messer Filippo'nun dediklerini aktardı ona. Ciacco çok sevindi, adamın parasını ödedi. Hiç oyalanmadan gidip Biondello'yu buldu. Ona:

"Şu sıralar Cavicciuli arastasına gittin mi?" diye sordu.

"Yo gitmedim, niye soruyorsun?" yanıtını verdi Biondello.

Ciacco şunları dedi:

"Seni messer Filippo arıyormuş da ondan. Niye aradığını bilmiyorum."

Bunun üzerine Biondello:

"İyi, o tarafa gidiyorum, ona da uğrarım" dedi.

Biondello gidince, olayın nasıl gelişeceğini görmek isteyen Ciacco onun peşine düştü. Messer Filippo adamı elinden kaçırdığı için çok öfkelenmişti, ne yapacağını bilemiyordu. Adamın söylediklerine bir anlam verememiş, olsa olsa Bion-

dello'nun bir başkası adına onunla dalga geçtiği sonucuna varmıştı. İşte içindeki öfke böyle kabarırken Biondello çıkageldi. Biondello'yu görür görmez fırlayıp yanına gitti, suratının ortasına bir yumruk indirdi.

"Ne oluyor, bu da ne demek?" dedi Biondello.

Messer Filippo, Biondello'nun saçlarını tuttu, başındaki başlığı parçaladı, takkeyi yere çaldı ve dövmeye başladı adamı. Bir yandan da:

"Hain herif, sürahi 'renklendirmek', 'kafa çekmek' için bana adam göndermek ne demekmiş anladın mı? Çocuk yerine koyup da gönlünü mü eğlendirecektin benimle?" diye bağırıyordu.

Bunları derken, gülle gibi yumruklarını Biondello'nun yüzüne gözüne indiriyor, saçının tek bir kılını olsun esirgemiyordu. Adamı çamurlara buladı, sırtındaki giysiyi parçaladı. Öyle büyük bir öfkeyle saldırıyordu ki, Biondello bir kez ağzını açacak oldu, ama ne tek bir sözcük söyleyebildi, ne de bu davranışın gerekçesini sorabildi. "Renklendirme", "kafayı çekme" sözcüklerini duydu, ama ne demeye geldiklerini anlamadı.

Messer Filippo herkesin içinde onu güzelce dövdükten sonra, oradakiler yüzü gözü şişmiş, üstü başı parçalanmış Biondello'yu bin bir güçlükle kurtardılar. Messer Filippo'nun niçin böyle davranmış olduğunu anlattılar ona. Gönderdiği adamın söylediği sözleri kınadılar. Messer Filippo'yu tanıması gerektiğini, şaka kaldırmadığını söylediler.

Biondello ağlayarak özür diledi, şarap istemek için messer Filippo'ya kimseyi göndermediğini söyledi. Bir süre sonra kendini toplayıp, ağrılar, sızılar, acılar içinde evine döndü. Başına gelenlerin Ciacco'nun işi olduğunu anlamıştı.

Uzun bir süre sonra yüzündeki morartılar geçince, evinden çıkmaya başladı. Karşılaştıklarında, Ciacco gülerek:

"Biondello, messer Filippo'nun şarabı nasıldı?" diye sordu.

Biondello:

"Messer Corso'nun taşemenleri gibiydi" karşılığını verdi.

Bunun üzerine Ciacco:

"Bundan sonrası sana bağlı" dedi. "Sen bana yine yemek yedirmeye kalkışacak olursan, ben de sana yine şarap içiririm" dedi.

Ciacco'ya karşı öç beslese de elinden bir şey gelmeyeceğini bilen Biondello, aralarını bulması için Tanrı'ya dua etti ve o günden sonra Ciacco ile dalga geçmeye kalkışmadı.

IX

*İki delikanlı Salamone'ye akıl danışırlar. Biri nasıl sevileceğini, öteki huysuz karısını nasıl yola getireceğini sorar. Salamone birine sev, ötekine de Kaz Köprüsüne git der.**

Dioneo'nun ayrıcalığına saygı gösteren kraliçeden başka konuşmayan kalmamıştı. Kadınlar Biondello'nun başına gelenlere yeterince güldükten sonra kraliçe söze şöyle girdi:

Sevgideğer kadınlar, kurulu düzeni akılcı bir biçimde ele alacak olursak doğanın, geleneklerin ve yasaların kadınları erkeklerin güdümüne verdiklerini, erkeklerin onları istedikleri gibi yönlendirip yönetmelerine kadınların boyun eğdik-

* Birbirleriyle uyumlu oldukları söylenemeyecek iki bölümden oluşan öykünün katırın ve kadının sopa yedikleri bölümleri başarılıdır.

lerini açıkça görürüz. Bağımlı olduğu erkeklerden dirlik, mutluluk, rahatlık bekleyen bir kadının sabırlı, uysal, alçak gönüllü olması gerekir. Daha da önemlisi, namuslu olması gerekir, çünkü namus bilgeliğin en önemli hazinesidir.

Her konuda ortak çıkarları dikkate alan yasalar, ya da gücü çok büyük ve etkili olan gelenekler, töreler bu gerçeği bize öğretmediklerinde, bu kez doğa açık bir biçimde doğrular bunu. Doğa bize dayanıksız, güçsüz bedenler, pısırık, ürkek yürekler, uysal, merhametli ruhlar vermiştir. Gücümüz kuvvetimiz az, sesimiz kulak okşayıcı, ellerimizin ayaklarımızın hareketleri uyumludur. Bütün bunlar bizi bir başkasının yönetmesi gerektiğinin belirtileridir. Aklımız bize, yardıma, yö-



netilmeye gereksinme duyan kişinin, yöneticisine karşı uysal, saygılı, boynu bükük olması gerektiğini söyler. Bizim yardımcılarımız, yöneticilerimiz erkekler değil mi? Öyleyse erkekleri saymak, onlara boyun eğmek zorundayız. Böyle davranmayanların yalnızca sert bir biçimde kınanmayıp, ağır cezalara çarptırılmaları gerektiğini düşünüyorum. Pampinea'nın az

önce anlattığı öykü, bir kez daha bu konuyu aklıma getirdi. Talano'nun kafasının dikine giden karısına, kocasının veremediği dersi Tanrı'nın verdiğini anımsayacaksınız.

Dediğim gibi, doğaya, geleneklere, töreye karşı gelerek saygılı, uysal, sevecen davranmayan her kadın bana göre ağır, sert bir ceza hak eder. Size bu konuda Salamone'nin* adaletinden, bu hastalığa tutulmuş olanlar için yararlı bir ilaç oluşturan bir örnek vereceğim. Böyle bir ilaca gereksinme duymayan kadınlar, üstlerine almasınlar. 'Atın iyisinden de kötüsünden de mahmuzu, kadının iyisinden de kötüsünden de sopayı eksik etmeyeceksin' atasözünü benimseyen erkekler de üstlerine almasınlar. Bu atasözünü kötü niyetle yorumlayıp, kadınların tümüne yönelik olduğunu söyleyebiliriz, ne var ki dürüst bir biçimde yorumladığımızda da doğru olduğunu görürüz. Kadının yapısı gevşektir, kolay eğilir bükülür. Kendilerine tanınan sınırların çok dışına çıkanları cezalandırmak için sopa atmak gerekir. Sınırları çiğnemeyenlere gelince, sopa onları yerlerinde tutar, sindirir. Neyse ahlak dersi vermeyi bırakıp, öyküye geliyorum.

Salamone'nin bilgeliğinin ünü dünyanın dört bir yanına yayılmıştı. İsteyene bunu kanıtlamaya hazır olduğunu da bilmeyen yoktu. Dünyanın değişik yörelerinden bir sürü insan onu görmeye gider, sorunlarının çözümü için akıl danışırdı. Bu amaçla yola çıkanlar arasında Laiazzo** kentinde oturan Melisso adında soylu, varlıklı biri de vardı. Kudüs'e doğru at sürerken, Antiochia*** çıkışında, aynı yöne gitmekte olan Giosefo adında bir gençle karşılaştı. Bir süre yanyana at sür-

* Yahudilerin kralı (İ. Ö. 1015-975). (Hz. Süleyman)
** Ermenistan'da bir kent.
*** Antakya.

dükten sonra, yolculuk geleneklerine uyarak onunla konuşmaya başladı. Giosefo'nun durumunu, nereli olduğunu öğrendikten sonra, nereye ne amaçla gittiğini sordu. Giosefo, karısına nasıl davranması gerektiğini danışmak için Salamone'ye gittiğini söyledi. Karısı huysuz mu huysuz, geçimsiz mi geçimsizdi. Tatlı dille de, güzellikle de, başka türlü de yola gelmiyordu. Giosefo, nereli olduğunu, nereye ne amaçla gittiğini sorunca, Melisso yanıt verdi:

"Laiazzo'luyum. Senin gibi benim de bir derdim var. Gencim, param pulum var. Sofram herkese açık. Ama yine de bir tek sevenim yok. Ben de senin gittiğin yere gidiyorum, sevilmek için ne yapmam gerektiğini öğreneceğim."

İki arkadaş birlikte yol almayı sürdürdüler. Kudüs'e gelince, bir saraylının yardımıyla Salamone'nin yanına vardılar. Melisso derdini anlattı kısaca. Salamone:

"Sev" yanıtını verdi.

Hemen ardından, Melisso dışarı çıkartıldı. Giosefo, niçin geldiğini söyledi. Salamone ona da:

"Kaz Köprüsüne git" dedi, başka bir şey demedi.

Giosefo da hemen kralın yanından dışarı çıkartıldı. Kendisini beklemekte olan Melisso'yu buldu, aldığı yanıtı söyledi ona. Yanıtlar üzerinde kafa yordular, ama bir anlam veremediler, ne işlerine yarayacağını anlayamadılar. Canları sıkkın, dönüş yoluna koyuldular. Birkaç gün gittikten sonra bir ırmak kıyısına vardılar. Irmağın üstünde güzel bir köprü vardı. Köprüden, yük taşıyan katırlardan, atlardan oluşan bir kervan geçiyordu. Durup, kervanın geçmesini beklediler. Hayvanların neredeyse tümü geçmişti ki, katırlardan birinin inadı tuttu. Sık sık görüldüğü gibi, çakılıp kaldı, bir adım atmamakta direndi. Katırcılardan biri bir sopa alıp, yürütmek için hayvana yavaş yavaş vurmaya başladı. Katır bir o yana, bir bu yana kaykılıyor, kimi kez geriliyor, ama köprüden geç-

memekte direniyordu. Bunun üzerine tepesi atan katırcı, hayvanın başına, böğrüne, sırtına olanca gücüyle sopayı indirmeye başladı. Yine sonuç elde edemedi. Olanları gören Melisso ile Giosefo, bir ara katırcıya:

"Hey, ne yapıyorsun? Öldürmek mi istiyorsun hayvanı? Usulca çekip götürmeyi niye denemiyorsun? Öyle yapsan daha kolay yürür" dediler.

Katırcı şu yanıtı verdi:

"Siz nasıl attan anlarsanız, ben de katırdan anlarım. Bırakın da, onunla anladığı dilden konuşayım."

Bunları dedikten sonra yine sopasını indirmeye başladı, hayvanın her yerine öyle çok vurdu ki, sonunda katır yürüdü, savaşı katırcı kazanmış oldu. İki genç yeniden yola koyulacakları sırada Giosefo, köprünün başında oturmakta olan birine köprünün adının ne olduğunu sordu. Adam şu yanıtı verdi:

"Kaz Köprüsü derler."

Bu yanıtı duyan Giosefo, Salamone'nin sözlerini anımsadı. Melisso'ya:

"Arkadaş" dedi, "Salamone'nin bana verdiği öğüdün ne anlama geldiğini kavradım şimdi. Ben karımı dövmüyorum. Katırcı ne yapmam gerektiğini öğretti bana."

Bir süre sonra Antiochia'ya vardıklarında Giosefo, birkaç gün dinlenmesi için Melisso'yu konuk etti. Giosefo, kendisini oldukça soğuk bir biçimde karşılayan karısına Melisso'nun istediği yemekleri yapmasını söyledi. Arkadaşını kırmak istemeyen Melisso, kısaca isteklerini söyledi. Kadın her zamanki gibi davrandı, Melisso'nun dediklerini kulak ardı edip, kendi bildiğini yaptı. Yemekleri gören Giosefo sinirlendi:

"Ne yemek yapman gerektiği söylenmedi mi sana?" dedi.

Kadın kurumlanarak ondan yana döndü, şunları dedi:

"Ne demek istiyorsun? Karnın açsa, otur ye. Başka ye-

mek yapmamı isteyen oldu ama, ben bunları yapmayı uygun buldum. Beğenirsen yersin, beğenmezsen yemezsin."

Kadının verdiği karşılığa şaşıran Melisso, eleştirdi onu. Giosefo da:

"Kadın" dedi, "bıraktığım yerde otluyorsun hâlâ. Ama inan bana, adam edeceğim seni."

Sonra Melisso'ya döndü:

"Arkadaşım" dedi, "Salamone'nin verdiği öğüdün işe yarayıp yaramayacağını göreceğiz birazdan. Göreceklerin yüzünden bana kızma, oyun oynadığımı da sanma. Beni engellemeye kalkışmamak için, katıra acıdığımızda katırcının dediklerini aklına getir."

Melisso şunları dedi:

"Senin evinde konuğum ben, isteklerine karşı çıkamam."

Giosefo yaş meşe ağacından yuvarlak bir sopa buldu. Karısının sofradan öfkeyle kalkıp, söylene söylene gittiği odaya gitti. Kadını saçlarından yakalayıp ayaklarının dibine çökertti. Sopayı hızla indirmeye başladı. Kadın önce bağırmaya, sonra tehditler savurmaya koyuldu. Ama Giosefo'nun aldırmadığını, dayak atmayı sürdürdüğünü görünce, Tanrı adına canını bağışlaması için yalvarmaya başladı, onun istemediği hiç bir şey yapmamaya söz verdi. Ama Giosefo yine de dayağa ara vermiyordu. Tersine, daha büyük bir öfkeyle kadının kaburgalarına, kalçalarına, omuzlarına vuruyor, vücudun hiç bir yerini esirgemiyordu. Yoruluncaya dek dayağı sürdürdü. Kadının sırtında çürümedik yer bırakmadı. Dayak sona erdikten sonra Giosefo, Melisso'nun yanına gitti.

"Kaz Köprüsüne git, öğüdünün sonucunu yarın görürüz" dedi.

Biraz dinlendikten sonra ellerini yıkadı. Melisso ile birlikte yemeğini yedi. Yatma saati gelince gidip yattılar. Bahtsız

kadın bin bir güçlükle yerden kalktı. Kendini yatağına atıp dinlenmeye çalıştı. Ertesi sabah erkenden kalktı. Giosefo'ya öğleye ne yemek yapılmasını istediğini sordu. Giosefo ile Melisso birbirlerine bakıp güldüler. Giosefo istediği yemekleri söyledi. Yemek saatinde eve döndüklerinde, her şeyin isteklerine göre hazırlanmış olduğunu gördüler. Önce bir anlam veremedikleri öğüdün kerametini öve öve bitiremediler.

Melisso birkaç gün sonra Giosefo'dan ayrılıp evine döndü. Salamone'nin öğüdünü akıllı bir arkadaşına söyledi. Arkadaşı:

"Bundan daha iyi, daha yerinde bir öğüt veremezmiş" dedi. "Kimseyi sevmediğini sen de biliyorsun. Yaptığın iyilikler, saygılı davranışların insan sevgisinden değil, gösteriş merakından kaynaklanıyor. Salamone'nin dediği gibi sev ki, seni de sevsinler.*"

Böylece huysuz kadın yola geldi, seven delikanlı da sevildi.

X

Donno Gianni, Pietro'nun isteği üzerine,
adamın karısını kısrağa dönüştürmek için büyü yapar.
Kuyruk takılacağı sırada Pietro kuyruk
*istemediğini söyleyerek büyüyü bozar.***

Kraliçenin öyküsü kadınların homurdanmasına, er-

* Bu özdeyiş Seneca'nındır: "*Si vis amari ama*" (*Sevilmek istiyorsan sev*)
** Boccaccio bu öyküde *De la pucelle qui voulait voler* (*Uçmak İsteyen Kız*) adlı, yazarı bilinmeyen bir öyküden esinlenmiştir.

keklerin de gülmesine yol açtı. Herkes susunca, Dioneo konuşmaya başladı:

Zarif kadınlar, beyaz bir güvercin sürüsünün güzelliğini, kapkara bir karga bembeyaz bir kuğudan çok daha iyi ortaya çıkartır. Bunun gibi, aklı başında insanların arasına karışacak biraz daha az olgun bir kişi, ötekilerin olgunluğunun parlaklığını, güzelliğini artırdığı gibi, kıvanca, sevince de yol açar. Hepiniz dengeli, ölçülü insanlarsınız. Bu nedenle, benim sağduyudan yoksun olmam, sizin erdeminizi daha da ışıtıyor. Daha değerli olup da, ışığınızı gölgelemediğim için beni daha



çok sevmelisiniz. Olduğum gibi görünmenin sırası geldi artık. Söyleyeceklerimi daha aklı başında birinin sözlerine oranla daha büyük bir hoşgörüyle karşılamanızı istiyorum. Size çok uzun olmayan bir öykü anlatacağım. Bu öykü, büyü sırasında, büyü yapanın belirlediği kurallara titizlikle uymanın gereğini, küçücük bir hatanın bile büyücünün yaptığı her şeyi geçersiz kılacağını gösterecek.

Geçen yıl Barletta'da donno Gianni di Borolo adında

bir papaz vardı. Kilisenin geliri az olduğu için geçimini sağlamak amacıyla bir kısrakla yük taşımaya başlamıştı. Puglia pazarlarına mal götürüp, alım satım yapıyordu. Bu işleri yaparken Pietro da Tresanti adında biriyle tanıştı. O da, bir eşekle aynı işi yapıyordu. Papaz aralarındaki sevgiye, dostluğa dayanarak, Puglia'lılar gibi, Pietro kardeş diyordu ona. Pietro Barletta'ya geldiğinde, onu kiliseye götürüp konuk ediyor, elinden geldiğince ağırlıyordu. Pietro'ya gelince, yoksul mu yoksuldu. Tresanti'de kendisine, genç ve güzel karısına bir de eşeğine ancak yeten küçücük bir evi vardı. Donno Gianni'nin yolu Tresanti'ye düşecek olursa, onu evine çağırıp ağırlıyor, Barletta'da gördüğü konukseverliğe karşılık vermeye çalışıyordu. Ancak Pietro'nun, güzel karısıyla birlikte yattığı tek bir yatağı olduğu için, dostunu dilediği gibi rahat ettiremiyordu. Donno Gianni ahırda, kısrakla eşeğin yanı başında samanların üstünde yatıyordu. Papazın Barletta'da kocasına gösterdiği konukseverliği bilen kadın, papaz geldiğinde, papazın kocasıyla birlikte yatakta yatabilmesi için, kaç kez geceyi komşuları yargıç Leo'nun yeni evlenmiş kızı Carapresa'da geçirmeyi önermişti. Ama papaz hep karşı çıkmış, bir keresinde de şöyle demişti:

"Gemmata kadın, kafanı takma, benim keyfim yerinde. Canım istediğinde bu kısrağı güzel bir kadına dönüştürüp koynuma alıyorum. Canım isteyince yine kısrak yapıyorum. Kısrağımdan ayrılamam ben."

Papazın dediklerine inanıp şaşıran kadın, dinlediklerini kocasına aktardı. Sonra da şunları ekledi:

"Papaz, dediğin gibi seni seviyorsa, bu büyünün nasıl yapıldığını öğrensene ondan. Beni kısrağa dönüştürürsün. Hem kısrağımız, hem eşeğimiz olunca iki kat para kazanmaz mıyız? Eve dönünce yine kadın yaparsın beni."

Oldukça kalın kafalı biri olan Pietro'nun da aklı bu işe

yattı. Donno Gianni'ye yalvarıp yakardı, bu işin nasıl yapıldığını öğretmesini istedi. Donno Gianni adamı bu budalalıktan vazgeçirmek için elinden geleni yaptı. Sonuç alamayınca:

"Madem istiyorsunuz" dedi, "yarın sabah her zamanki gibi gün doğmadan kalkalım, nasıl olduğunu gösteririm size. Sen de göreceksin ya, işin en zor yanı, kuyruğun yerine takılmasıdır."

Pietro ile Gemmata o gece sabahı zor ettiler. Gün ağarmadan önce kalkıp donno Gianni'ye seslendiler. Papaz, üstünde geceliği, Pietro'nun odasına geldi.

"Sizden başka hiç kimseye söylemezdim bu sırrı" dedi. "Sizin hatırınızı kıramadım. Yalnız işin olmasını istiyorsanız, ne dersem yapacaksınız."

Adamla karısı başlamasını söyleyince, donno Gianni bir mum alıp Pietro'nun eline verdi ve şunları dedi:

"Ne yaptığıma iyice dikkat et, söylediklerimi iyice belle. İşin aksamasını istemiyorsan ne görürsen gör, ne duyarsan duy ağzından tek bir söz çıkmasın. Bir de Tanrı'ya dua et de, kuyruk iyice otursun yerine."

Pietro mumu aldı, denilenleri yapacağını söyledi. Donno Gianni bunun üzerine Gemmata'yı anadan doğma soydu, yere çökerterek dört ayak üstünde duran bir kısrak konumuna getirdi. Ona da, ne olursa olsun, konuşmamasını söyledi. Sonra elleriyle kadının yüzünü, başını okşamaya başladı ve:

"Bu baş, güzel bir kısrak başı olsun" dedi.

Kadının omuzlarını okşadı ve:

"Bu omuzlar, güzel bir kısrak yelesi olsunlar" dedi.

Kadının kollarını okşadı ve:

"Bu kollar, güzel kısrak bacakları, ayakları olsunlar" dedi.

Sonra kadının göğsünü okşadı. Dipdiri, yusyuvarlak memeler, çağrılmamış bir konuğu uyandırdılar. Papaz ayağa kalkarak:

"Bunlar da güzel bir kısrak göğsü olsun" dedi.

Kadının sırtı, karnı, sağrısı, kalçaları, bacakları için de aynı şeyi yaptı. Artık sıra kuyruğun takılmasına gelmişti. Geceliğini kaldırdı. İnsan ektiği kazığı kavradığı gibi, bu iş için açılmış deliğe soktu ve:

"Bu da, kısrağın güzel kuyruğu olsun" dedi.

O zamana dek her şeyi dikkatle izleyen Pietro, son işlemden hoşlanmadı.

"Donno Gianni kuyruk istemiyorum, kuyruk istemiyorum!" dedi.

Tohumları besleyen can suyu çoktan boşalmış olduğundan, donno Gianni aletini geri çekti.

"Pietro kardeş, ne yaptın" dedi. "Ne görürsen gör, hiç bir şey söyleme demedim miydim sana? Kısrak tam oluyordu. Konuşup her şeyi berbat ettin. Bugün kısrak yapmanın yolu yok artık."

Pietro, şunları dedi:

"Olmasın. Kuyruk istemiyorum ben. Kuyruğu sen tak, diyebilirdiniz bana. Hem siz kuyruğu çok aşağıya takıyorsunuz."

"İlk takışta, benim gibi yerine oturtamazdın" dedi donno Gianni.

Bu konuşmaları duyan genç kadın ayağa kalkmıştı. Büyük bir saflıkla kocasına:

"Hayvanın tekisin sen" dedi. "İşimizi bozmaya ne hakkın var? Kuyruksuz kısrak olur mu hiç? Tanrı yardımcım olsun benim. Bu yoksulluk az bile sana."

Pietro dilini tutamadığı için kısrağa dönüşme umudu kalmayan, üzgün, küskün genç kadın üstünü giydi.

Pietro eskiden olduğu gibi, işini tek eşekle sürdürdü. Donno Gianni ile yine Bitonto pazarına gidiyor, ama papazdan bir isteği olmuyordu artık.

Kadınlar bu öyküye Dioneo'nun umduğundan daha çok güldüler. Akıllarına getirdikçe de güleceklerdi. Öyküler sona ermiş, güneş de alçalmaya başlamıştı. Eğemenliğinin sonunun geldiğini gören kraliçe başındaki tacı çıkartıp, bu onura erişmemiş tek kişi olan Panfilo'nun başına taktı ve gülümseyerek şunları dedi:

"Efendimiz, büyük bir görev bekliyor seni. Son yönetici olduğun için, benim ya da şimdi yüklendiğin görevi daha önce yapmış olanların hatalarını düzeltmek sana düşüyor. Bana, seni kral yapmak onurunu sağlayan Tanrı, senin de yardımcın olsun."

Onurlandırıldığı için çok sevinen Panfilo yanıt verdi:

"Sizin ve arkadaşlarınızın erdemleri, benim de benden öncekiler gibi başarılı olmamı sağlayacaktır."

Bunları dedikten sonra, kendisinden öncekilerin davranışına uyarak kâhyaya gerekli buyrukları verdi. Beklemekte olan kadınlara döndü:

"Sevdalı kadınlar, düş gücünüzü biraz dinlendirmek amacıyla bugünkü kraliçemiz Emilia sizleri istediğiniz konuyu anlatmakta özgür bırakmıştı. Yeterince dinlendiğinize göre kurallarımıza dönmenin doğru olacağını düşünüyor, yarın herkesin, sevda konusunda ya da bir başka konuda eli açıklıktan, gönül yüceliğinden kaynaklanan güzel bir davranışla ilgili bir öykü anlatmasını istiyorum. Bu konular hiç kuşkum yok, soylu eylemlere yatkın ruhlarınızı ateşleyecektir. Ölümlü bedenlerimizin kısa olmak zorundaki yaşamı, ünümüzün övgülerinde sürüp gidecektir. Hayvanlar gibi yalnızca midemizin tutsağı olmamalı, böyle bir ünü yalnız istemekle yetinmeyip, gerçekleştirmeliyiz de."

Konu neşeli topluluğun hoşuna gitti. Kral izin verince yerlerinden kalktılar. Herkes istediği gibi eğlendi. Akşam ye-

meğine dek sürdürdüler bunu. Yemeğe güle oynaya oturdular. Yemekler sofraya özenli, düzenli bir biçimde geldi. Yemek bitince, her zamanki gibi dans etmek için sofradan kalktılar. Sözleri usta işi ezgilerden bile güzel belki bin şarkı söylediler. Kral, Neifile'den tek başına bir şarkı söylemesini istedi. O da hiç bekletmeden kulakları okşayan güzel bir sesle şarkı söylemeye başladı:

Genç bir kadınım ben,
yeni mevsimde sevinçten uçuyor,
şarkısını söylüyorum Sevda'nın, tatlı düşüncelerin.

Yemyeşil kırlara gidip bakıyorum
beyaz, sarı, kırmızı çiçeklere,
beyaz zambaklara, dikenli güllere,
hepsini benzetiyorum
sevdiğimin yüzüne,
onu hep seveceğim
tek isteğim onun gönlüne girmek.

Çiçeklerin içinde,
ona en benzeyeni görünce,
kopartıp öpüyorum, konuşuyorum sevdiğimle,
ruhumun içini, yüreğimin isteğini
döküyorum elimden geldiğince;
sonra onu da ekliyorum
tüy gibi sarı saçlarımdaki çelenge.

Çiçeğin gözlere sunduğu
doğa keyfi, tatlı sevdasıyla
yandığım insanı görmenin
keyfine dönüşüyor;

kokusunu içime çekince
duyduklarımı anlatamam sözlerle,
tanıksa iç çekişlerim.

İç çekişleri yüreğimin keskin,
tiz değil öbür kadınlarınki gibi,
sıcacık, yumuşacık yükselip
sevdiğime gidiyorlar;
bu çağrı üzerine o da, davranıyor
varlığıyla mutlu kılmak için beni tam ben:
"Gel artık yoksa yitireceğim umudumu" diyecekken.

Neifile'nin şarkısını kral da, kadınlar da çok beğendiler. Sonra, gece çok ilerlemiş olduğu için kral herkesin gidip dinlenmesini istedi.

Decameron'un dokuzuncu günü
sona eriyor,
Panfilo'nun başkanlığında başlayan
onuncu ve son günde,
sevda konusunda ya da bir başka konuda
eli açıklıktan, gönül yüceliğinden kaynaklanan
olumlu bir davranışta bulunanlardan
söz ediliyor.



Gün batısında yer yer pembe bulutlar vardı. Doğuda uçları altın rengine bürünmüş bulutlar, yaklaşıp üzerlerine vuran güneş ışınlarının etkisiyle ışıyorlardı. Panfilo kalktı, kadınlarla erkekleri çağırdı. Bir araya gelince, gezmek için gidecekleri yeri kararlaştırdılar. En önde, ağır adımlarla yol alan kral yer aldı. Filomena ile Fiammetta ona eşlik ediyor, ötekiler biraz geriden yürüyorlardı. Gelecekteki yaşamlarından söz edip, sorular sorup yanıtlar vererek uzun bir yürüyüş yaptılar. Yürüyüş uzayıp, güneşin sıcaklığı artınca geri döndüler. Havuzun duru suyunda bardakları çalkaladılar. Susamış olanlar su içti. Sonra bahçenin serin gölgelerine sığınıp yemek saatine dek oyalandılar. Yemek yiyip, her zamanki gibi kestirdikten sonra, kral uygun gördüğünde toplandılar. Kral ilk sözü Neifile'nin almasını istedi. O da büyük bir istekle anlatmaya başladı:

I

*Şövalyenin biri İspanya kralının hizmetine girer. Aldığı ücreti yetersiz bulur. Kral kendisinin bir kusuru olmadığını, şövalyenin kısmetinin kapalı olduğunu somut bir biçimde gösterir. Sonra da değerli armağanlar verir.**

Saygıdeğer kadınlar, kralımızın gönül yüceliğine ilişkin bir öykü anlatmamı istemesinden büyük bir onur duymaktayım. Güneşin gökyüzünün güzelliğini, süsünü oluşturması gibi, bu erdem de bütün erdemlerin ışığını, aydınlığını oluşturur. Hoşunuza gideceğini, anımsadığınızda işinize yarayacağını sandığım bir öykü anlatacağım size.

Kentimizin oldukça eski bir tarihten bu yana yetiştirdiği değerli şövalyelerden birinin, belki de en değerlisinin messer Ruggeri de' Figliovanni olduğunu bilirsiniz. Varlıklı olduğu, yüce bir ruha sahip olduğu için, Toscana'da oturmayı sürdürürse, bu yörenin yaşama biçiminin ve geleneklerinin, değerlerini kanıtlamasına izin vermeyeceklerini anlamıştı.** Bu nedenle bir süre, o sırada ünü başka hükümdarlarınkini gölgede bırakan İspanya kralı Anfonso'nun yanına gitmeye karar verdi. Silahlarını kuşandı, atlarını adamlarını yanına alıp İspanya'ya gitti. Kral içtenlikle karşıladı şövalyeyi.

---

* Öykü daha önceki benzerlerinden ayrılarak, kapalı kısmeti aşılabilir bir engele indirgiyor. (Bkz. ikinci gün üçüncü öykü ve altıncı gün ikinci öykü.)

** Toscana'da şövalyelik gelenekleri gerilemiş, burjuvazi gelişmeye başlamıştı.



Messer Ruggeri burada çok rahat bir yaşam sürdü, savaş alanlarında büyük yararlıklar gösterdi, kısa sürede değerini kabul ettirdi. Bir süre sonra, kralın davranışları dikkatini çekti. Kral neredeyse her önüne çıkana şatolar, kentler, baronluklar bağışlıyor, bağış yaptığı kişilerin bağışı hak edip etmediklerini dikkate almıyordu. Kendi değerlerinin bilincinde olan Ruggeri, kralın ona bir şey vermemiş olmasının ününü gölgelediğini düşünüyordu. Bu nedenle ülkesine dönmeye karar verdi ve kraldan izin istedi. Kral izin verdiği gibi, çok güzel, çok iyi yol alan, uzun yolculuk boyunca messer Ruggeri'nin çok işine yarayacak bir de katır armağan etti.

Bu arada kral ağzı sıkı adamlarından birini messer Ruggeri'ye eşlik etmekle görevlendirdi. Adam bir yolunu bilip messer Ruggeri ile birlikte at sürecek, kralın görevlisi olduğunu gizleyecek, onun söyleyeceklerini daha sonra krala aktarmak amacıyla dinleyecek, ertesi gün de onun kralın sarayına geri dönmesini sağlayacaktı.

Kralın adamı, messer Ruggeri'nin yola çıktığını görünce

yanına vardı. İtalya'ya gittiğini söyleyip onunla birlikte yol almaya başladı. Ruggeri kralın verdiği katırın üstünde gidiyor, yanındaki yolcuyla dereden tepeden konuşuyordu. Saat dokuza doğru Ruggeri:

"Biraz mola verip hayvanları dinlendirsek iyi olur" dedi.

Bir ahıra girdiler. Katırın dışındaki hayvanlar pisliklerini yaptılar. Yine yola koyuldular. Kralın adamı, yine şövalyenin dediklerini dikkatle dinliyordu. Bir ırmak kenarına geldiler. Hayvanlar ırmaktan su içerken, katır pisliğini yaptı ırmağa. Messer Ruggeri dayanamadı:

"Çüş! Tanrı cezanı versin pis hayvan, hık demiş eski sahibinin burnundan düşmüşsün" dedi.

Kralın adamı bu sözleri de, gün boyunca yol alırken duyduğu başka sözler gibi kafasına kazıdı. Daha önce söylenenler hep kralı övücü sözlerdi.

Ertesi sabah atlarına bindiler. Toscana'ya doğru yola çıkacakları sırada, kralın adamı kralın buyruğunu söyledi. Bunun üzerine messer Ruggeri hemen geri döndü. Ruggeri'nin katırla ilgili sözlerini öğrenmiş olan kral, onu yanına çağırttı. Güler yüzle karşılayıp, kendisini niçin katıra ya da katırı kendisine benzettiğini sordu. Messer Ruggeri açık yüreklilikle şunları dedi:

"Efendimiz, bu benzetmeyi yapmamın nedeni, verilmemesi gerekene vermeniz, verilmesi gerekene vermemeniz, katırın da pislemesi gereken yere pislemeyip, pislememesi gereken yere pislemesi."

Bunun üzerine kral:

"Messer Rugeri" dedi, "tırnağınız bile olamayacak insanlara bağışta bulunurken size hiç bir şey vermediğim doğru. Ama bu, büyük ödüller hak eden çok değerli bir şövalye olduğunuzu bilmediğim anlamına gelmez. Kısmetiniz kapalı sizin,

benim bir suçum yok. Söylediklerimin doğru olduğunu somut bir örnekle göstereceğim size."

Messer Rugeri şu yanıtı verdi:

"Efendimiz, sizden armağan almamış olmamın hiç bir önemi yok, çünkü yeterince varlıklıyım. Üzüntümün nedeni, erdemlerimi beğendiğinizi belli etmemiş olmanız. Yine de dediklerinize inanıyorum. İstediğinizi yapabilirsiniz, izlemeye hazırım."

Kral Ruggeri'yi, daha önce kilitli iki büyük çekmece getirtmiş olduğu büyük bir salona götürdü. Orada bulunanların önünde:

"Messer Ruggeri" dedi, "bu iki çekmeceden birinde tacım, krallık asam, armam, en güzel kemerlerim, iğnelerim ve çok değerli mücevherlerim var. Öteki çekmece toprak dolu. Çekmecelerden birini alın, sizin olsun. Benim mi haksızlık ettiğimi, yoksa kısmetinizin mi kapalı olduğunu göreceksiniz."

Messer Ruggeri kralın isteğini yerine getirerek çekmecelerden birini aldı. Kral çekmeceyi açmasını söyledi. Açtı, içinin toprak dolu olduğunu gördü. Kral gülerek şunları dedi:

"Messer Ruggeri, kısmetinizle ilgili sözlerimin doğru olduğunu gördünüz. Ama değerleriniz, buna karşı çıkmamı gerektiriyor. Aklınızdan İspanyol olmayı geçirmediğinizi biliyorum. Bu nedenle size şato, köy verecek değilim. Kısmetinizin yoksun bıraktığı çekmecenin, kısmetiniz istemese de sizin olmasını istiyorum. Alıp ülkenize götürün, yakınlarınıza gösterin. Armağanlarımın tanıklığı aracılığıyla, erdemlerinizle haklı olarak övünün."

Messer Ruggeri çekmeceyi aldı, krala böyle bir armağanın gerektirdiği gibi teşekkür etti ve büyük bir sevinç içinde Toscana'ya döndü.

II

*Ghino di Tacco, Cligni başpapazının yolunu keser, adamın midesindeki hastalığı iyileştirir. Başpapaz Roma sarayına dönünce, papa Bonifazio'nun haydutu bağışlamasını ve Spedale şövalyesi olmasını sağlar.**

Kral Anfonso'nun Floransalı şövalyeye davranışı övüldü. Bu davranıştan çok hoşlandığını belirten kral, öykü anlatmayı Elissa'nın sürdürmesini istedi. Elissa hemen anlatmaya başladı:

İncelikli kadınlar, bir kralın kendisine hizmet etmiş birine karşı eli açık davranması övülmesi gereken soylu bir davranıştır. Peki bir din adamının, sert davranması durumunda kimsenin kendisini kınayamayacağı birine karşı böyle davranmasına ne demeli? Şunu diyebiliriz, kralın böyle davranması bir erdem, din adamınınki ise bir mucizedir. Çünkü din adamlarının kadınlardan bile cimri oldukları, ellerinin ceplerine gitmediği bilinir. Öte yandan, her insan, uğradığı bir haksızlığın hesabını sormak ister. Din adamları, bu gibi durumlarda sabır önerir, uğranılan haksızlığa boyun eğilmesi gerektiğini söylerler. Ama kendileri söz konusu olduğunda, hesap sormak için ellerinden geleni yaparlar. Anlatacağım öyküde ise, bir din adamının eli açık olabileceğini göreceksiniz.

---

* Birbirleriyle iyilik yapma yarışına giren iki kişiyi ele alan öykü, halk öykülerinde sık sık rastlanılan iyi yürekli haydut örneğine de yer veriyor.

Yakıp yıkması, çalıp çırpmasıyla ünlü Ghino di Tacco* Siena'dan kovulmuş, Santafiore kontlarına düşman kesilmiş, Radicofani'yi Roma Kilisesine karşı ayaklandırmıştı. Radicofani'ye yerleşmiş, yöreden gelip geçenleri eli silahlı adamlarına soydurtmaya başlamıştı. Sekizinci Bonifazio Roma'da papalık yaparken, dünyadaki din adamlarının en zenginlerinden biri olduğu sanılan Cligni** başpapazı Roma sarayına gitmişti. Burada midesi rahatsızlandı. Hekimler Siena kaplıcalarına



gidecek olursa kesinkes iyileşeceğini söylediler. Papa da izin verince, Ghino'nun kötü ününü dikkate almayan başpapaz eşyalarını atlara yükledi, adamlarını yanına alıp yola çıktı. Ghino di Tacco bu haberi alınca hemen pusu kurdu. Tek bir uşağın bile kaçmasına izin vermeden papazı, adamlarını, eş-

* Siena sınırları dışına çıkartılınca Radicofani'ye yerleşip yöreyi haraca bağlayan, gerçekten yaşamış bir kişi. Dante de *Araf*'ta aynı kişiye değinir.
** Fransa'da Cluny. Manastırı ünlüdür.

yalarını dar bir boğazda kıstırdı. Sonra en açıkgöz adamlarından birini başpapaza gönderdi. Adam saygılı bir dille başpapaza, peşinden gitmesini Ghino ile birlikte şatoda konaklamasını söyledi. Bu sözleri duyan başpapaz öfkelendi, hiç bir şey yapmayacağı, yoluna devam edeceği, kimsenin kendisini engelleyemeyeceği yanıtını verdi. Ghino'nun elçisi aşağıdan aldı:

"Messer" dedi, "öyle bir yerde bulunuyorsunuz ki, burada Tanrı'nın gücünden başka bir şey korkutmaz bizi. Aforozu, cezayı kimse umursamaz burada. Ghino'nun isteğini yerine getirirseniz, hayırlı olur sizin için."

Bu sözler söylenirken, eli silahlı adamlar dört bir yanı sarmışlardı. Adamlarıyla birlikte tuzağa düştüğünü gören başpapaz öfkelense de, eşyaları, adamlarıyla birlikte elçinin peşinden şatoya doğru yola koyuldu. Şatoda atından indi, Ghino'nun isteğine uygun olarak oldukça loş, sevimsiz küçük bir odaya alındı. Adamları, önemlerine göre odalara yerleştirildiler. Atlar, eşyalar da güvenceye alındı, hiç bir şeye dokunulmadı. Bu işler sona erince Ghino başpapaza gitti, şunları dedi:

"Konuğu olduğunuz messer Ghino, nereye, ne amaçla gittiğinizi kendisine bildirmeniz için beni aracı gönderdi."

Başpapaz aklını başına toplayıp uysal davranmaya karar verdiği için nereye, ne amaçla gittiğini söyledi. Yanıtı duyan Ghino oradan ayrıldı ve başpapazı kaplıcaya gerek kalmadan iyileştirmeye karar verdi. Küçük odada büyük bir ateş yaktırdı, başına gözcü koydu. Ertesi sabahtan önce dönmedi oraya. Kar gibi bir peçeteye sardığı iki dilim kızarmış ekmekle başpapazın kumanyasından aldığı kocaman bir bardak dolusu Corniglia şarabı götürdü ona.

"Messer" dedi, "Ghino gençliğinde tıp öğrenimi görmüş. Mide rahatsızlığına çok iyi gelen bir bakım uygulayacak size. Bu getirdiklerimi yiyin, düzelmeye başlayacaksınız."

Karnının açlığı konuşma isteğini bastıran başpapaz, bakışlarındaki küçümsemeyi sürdürmekle birlikte ekmeği yedi, şarabı içti. Sonra atıp tutmaya başladı, akıl verdi, sorular sordu, özellikle de Ghino'yu görmek istedi. Ghino bunları dinlerken, gereksiz gördüğü yerlerde sustu, yer yer saygılı yanıtlar verdi. Ghino'nun kısa bir süre sonra geleceğini söyleyip oradan ayrıldı. Ertesi gün yine kızarmış ekmek ve şarapla geri geldi. Daha sonraki günlerde de aynı şeyi yaptı. Gizlice bir köşeye bırakmış olduğu kuru baklaları başpapazın yemiş olduğunu görünceye dek de uygulamayı sürdürdü. Baklaların yenmiş olduğunu görünce başpapaza, Ghino midenizin nasıl olduğunu soruyor dedi. Başpapaz şu yanıtı verdi:

"Elinizden kurtulacak olsam, iyileşeceğim. Yemek yemeye hasret kaldım. İlaçlar iyi geldi."

Bunun üzerine Ghino, eşyaları getirtip, yine başpapazın adamlarına güzel bir oda döşetti. Büyük bir şölen düzenleyip şatodaki önemli kişilerle başpapazın adamlarını çağırdı. Ertesi sabah başpapazın yanına gitti.

"Messer" dedi, "iyileştiğinize göre artık hasta odasından çıkabilirsiniz."

Elinden tutup başpapazı hazırlattığı odaya götürdü. Onu adamlarıyla bırakıp şölenin hazırlıklarını denetlemeye gitti. Başpapaz adamlarına içini döktü, neler çektiğini anlattı. Adamları ise Ghino'nun kendilerine çok iyi davrandığını söylediler. Yemek saati gelince başpapazla öbür konuklar güzel yemekler yiyip, güzel şaraplar içtiler, ama Ghino yine kendisini tanıtmadı başpapaza.

Birkaç gün süreyle başpapazı bu biçimde ağırladıktan sonra, Ghino eşyaları bir salona getirtti, en uyuz beygire dek atların tümünü de salondan görülen bir avluya çıkarttı. Sonra başpapazın yanına gitti, nasıl olduğunu, ata binebilecek gücü olup olmadığını sordu. Başpapaz gücünün kuvvetinin

yerinde, midesinin iyileşmiş olduğu, Ghino'nun elinden kurtulur kurtulmaz daha da iyi olacağı yanıtını verdi. Bunun üzerine Ghino onu, eşyalarıyla adamlarının bulunduğu salonda, atları görebileceği bir pencerenin yanına götürdü.

"Messer" dedi, "şunu bilin ki, Ghino di Tacco'yu yol kesmeye, Roma sarayına düşman kesilmeye kötü ruhlu olması değil, soylu kimliğine karşın yerinden yurdundan edilmesi, beş parasız bırakılması, çok sayıdaki güçlü düşmanlarına karşı canını soyluluğunu korumak zorunda kalması yöneltti. Ghino, benim. Siz değerli bir insansınız. Bu nedenle midenizi iyileştirdiğim için, elime düşecek bir başkasına yapacağım şeyi size yapmayacak, mallarınızın bir bölümünü bana bırakmanızı istemeyeceğim. Durumumu sizin değerlendirip, gönlünüzden kopanı vermenizi istiyorum. Eşyalarınız burada, pencereden bakarsanız avluda atlarınızı da görebilirsiniz. İsterseniz her şeyinizi alın, isterseniz bir bölümünü. İsterseniz gidin, isterseniz kalın."

Bir soyguncunun ağzından böyle soylu sözlerin çıkması başpapazın çok hoşuna gitti. Öfkesi, kızgınlığı hemen geçtiği gibi, sevgiye dönüştü. Ghino'yu dostça kucakladı:

"Tanrı adına ant içerim ki, senin gibi birinin dostluğunu kazanabilmek için, bana şimdiye dek çektirdiklerinin çok daha fazlasını çekmeye hazırım. Seni böyle kötü bir meslek seçmek zorunda bırakan kör talihine lanetler olsun."

Bunları dedikten sonra, mallarının ve atlarının uygun gördüğü çok az bir bölümünü alıp, geri kalanları bırakarak Roma'ya döndü. Papa başpapazın haydutların eline düştüğünü duymuş, üzülmüştü. Onu karşısında görünce kaplıcalardan yararlanıp yararlanmadığını sordu. Başpapaz gülümseyerek yanıt verdi:

"Kutsal peder, kaplıcalara varmadan, çok değerli bir hekim hastalığımı iyileştirdi."

Başından geçenleri anlattı. Papa duyduklarına güldü. Başpapaz konuşmasını sürdürdü, soylu duyguların etkisiyle bir istekte bulundu. Papa, başka bir şey isteneceğini sanarak, isteği yerine getirmeyi kabul etti. Başpapaz bunun üzerine:

"Kutsal peder" dedi, "sizden Ghino di Tacco'yu bağışlamanızı istiyorum. Onun gibi değerli, iyi yürekli insanla karşılaşmadım daha önce. Yaptığı kötülüklerin sorumlusu kendisi değil, talihi. Ona, uygun bir yaşam sürdürme olanağını sağlayarak talihini değiştirecek olursanız, hiç kuşkum yok kısa bir süre sonra siz de onu, benim gördüğüm gözle görmeye başlayacaksınız."

Değerli insanları seven, gönlü yüce bir insan olan papa, bunları duyunca, söylenenler doğruysa isteği yerine getireceğini söyledi. Ghino'yu Roma'ya getirtmesini istedi.

Başpapaz uygun bulduğunda Ghino saraya geldi. Papa kısa süre içinde onun değerli bir insan olduğunu anladı. Onu şövalye yapıp Spedale* tarikatının büyük manastırlarından birinin başına getirdi. Ghino kutsal Kilisenin ve Cligni başpapazının dostu oldu ve ömrü boyunca bu görevi yürüttü.

---

* Spedale= hastane. Daha sonra Rodos, ardından Malta şövalyeleri adını alacak olan, hastanelerde çalışan San Giovanni in Gerusalemme (= Kudüs) rahipleri.

III

*Natan'ın soylu davranışlarını kıskanan Mitridanes onu öldürmek için yola koyulur. Onunla karşılaşır, tanımadığı için onunla konuşur, akıl alır. Koruda karşılaştıklarında onun kimliğini anlar, çok utanır, onun dostu olur.**

Bir din adamının böyle soylu bir davranışta bulunmasını hemen herkes bir mucizeye yormuştu. Kadınların yorumları sona erince, kral Filostrato'dan öykü anlatmayı sürdürmesini istedi. O da hemen anlatmaya başladı:

Soylu kadınlar, İspanya kralının davranışı çok güzeldi, Cligni başpapazınınki ise duyulmamış bir davranış. Bir insanın, karşısındakinin haberi olmaması için her türlü önlemi de alarak o kişiye kanını, dahası canını vermeye kalkması da sanırım sizi şaşırtacaktır. Karşısındaki istese, adam dediklerimi verecek. Bu öyküyü anlatmak istiyorum sizlere.

Cenovalıların ve kimi gezginlerin dediklerine inanacak olursak, Cattaio** yöresinde Natan adında soylu ve varlıklı mı varlıklı biri yaşardı. Evini, Batı'dan Doğu'ya ya da Doğu'dan Batı'ya gitmek isteyenlerin geçmek zorunda oldukları bir yolun kenarına yaptırmıştı. Gönlü yüce, eli açık olduğu, yaptıklarıyla tanınmak istediği için, en iyi ustaları çağırıp kısa süre içinde, görülmemiş büyüklükte, güzellikte, zenginlik-

---

* Doğu kökenli bir masaldan esinlenen bu öykü, bu gün için seçilen konunun en parlak örneğini oluşturuyor.

** Çin'in kuzey kesimi. Marco Polo, *Il Milione*'de bu bölge ile ilgili bilgiler verir.

teki bu konağı yaptırmıştı. Soylu kişileri saygın bir biçimde ağırlayabilmek için de, içini gerektiği gibi dayayıp döşemişti. Yeter sayıda yardımcısı uşağı olduğundan, gelip geçen konukları büyük bir incelikle, hiç bir şeyi esirgemeden ağırlıyordu. Bu övgüdeğer davranışı öyle uzun sürmüştü ki, ünü yalnız Doğu'ya değil, Batı'nın da hemen her yerine ulaşmıştı.

Aradan yıllar geçti, Natan yaşlandı ama konukseverliği eksilmedi. İşte bu sırada ünü, o yöreye yakın bir yerde oturmakta olan Mitridanes adında gençten birinin kılağına gitti.



Malı mülkü Natan'ınkinden az olmayan Mitridanes, onun erdemlerinin ününü kıskandı. Daha da eli açık davranarak, bu ünü köreltmeye, hiç değilse sarsmaya karar verdi. Natan'ınki gibi bir konak yaptırdı. Gelip geçenleri, kimsenin ağırlamadığı gibi ağırlamaya başladı. Kısa sürede o da ünlendi.

Bir gün Mitridanes konağının avlusundaydı. Konağın kapılarından birinden avluya giren bir kadın sadaka istedi, o da verdi. Kadın bu kez bir başka kapıdan girip yine sadakası-

nı aldı. Böyle yapmayı sürdürerek on iki kez sadaka aldı. On üçüncü kez geldiğinde Mitridanes:

"Bu kadarı da fazla" dedi, ama yine de para verdi.

Bu sözler üzerine yaşlı kadın:

"Natan'a kurban olayım" dedi. "Konağının otuz iki kapısından girip sadaka istedim, her seferinde verdi, beni tanıdığını belli etmedi. Buraya daha on üç kez geldim, hem tanındım, hem azarlandım."

Bunları dedikten sonra gitti, bir daha da gelmedi.

Kadının Natan'ı öven sözlerini dinleyen Mitridanes, saygınlığının gölgelendiğini düşünerek büyük bir öfkeye kapıldı.

"Yazıklar olsun bana!" dedi. "Natan gibi eli açık olamayacak mıyım? Küçücük şeylerde onun gibi davranamazsam, büyük şeylerde nasıl geçebilirim onu? Ne yapsam boşuna, tek çare onu yeryüzünden yok etmek. Yaşlılık bu işi yapmadığına göre, en iyisi kendi ellerimle yapmak."

Bu kararla yerinden kalktı, kararını kimseye açıklamadan atına atladı, yanına birkaç kişi aldı, üç gün sonra Natan'ın oturduğu yere vardı. Yanındakilere, birlikte gelmemişler, kendisini tanımıyormuş gibi davranmalarını, bir oda bulup yerleşmelerini söyledi. Ne yapacaklarını daha sonra bildirecekti onlara. Akşam olunca tek başına Natan'ın konağına gitti. Natan gösterişsiz giysiler giymiş, tek başına geziniyordu. Natan'ı tanımayan Mitridanes ona Natan'ın nerede oturduğunu sordu. Natan güler yüzle yanıt verdi:

"Delikanlı, sorunun yanıtını burada benden iyi bilen çıkmaz. İstediğin zaman seni oraya götürebilirim."

Genç adam sevindi ve Natan'ın kendisini görüp tanımasını istemediğini söyledi. Natan şu karşılığı verdi:

"Madem öyle istiyorsun, peki."

Mitridanes atından indi, Natan'la dereden tepeden ko-

nuşarak güzel konağa vardılar. Burada Natan uşaklarından birine Mitridanes'in atını almasını söyledi, sonra da adamın kulağına kimsenin delikanlıya kendisinin Natan olduğunu söylememesini fısıldadı. Bu isteği yerine getirildi. Konağa girince Mitridanes'e çok güzel bir oda verildi. Buraya hizmetçilerden başka kimse giremiyordu. Natan konuğunu çok iyi ağırladı, yanından hiç ayrılmadı. Mitridanes, babasıymış gibi saygı gösterdiği yaşlı adama, bir ara kim olduğunu sordu. Natan şu yanıtı verdi:

"Natan'ın küçük bir uşağıyım ben. Çocukluğumdan bu yana onunla birlikte yaşayıp yaşlandım, bu gördüğün durumdan kurtulmam için hiç bir şey yapmadı. Herkes onu öve öve bitiremez ama, bana sorarsan övülecek bir yanı yoktur."

Bu sözler Mitridanes'in umutlarını artırdı, kötü amacını daha kolay, kendini daha az tehlikeye atarak gerçekleştirebilecekti. Bu arada Natan da ona çok saygılı bir biçimde kim olduğunu, oraya niçin geldiğini sordu. Gerektiğinde yardımcı, destek olabileceğini söyledi. Mitridanes yanıt vermeden önce biraz duraksadı. Sonra karşısındakine güvenmenin doğru olacağı sonucuna vardı. Sözü oldukça uzattıktan sonra kim olduğunu, oraya niçin geldiğini açıkladı, yardım, destek istedi. Mitridanes'in söylediklerini dinleyen, amacını öğrenen Natan çok sarsıldı. Ama serinkanlılığını topladı, asık bir yüzle yanıt verdi:

"Mitridanes, baban soylu bir insandı, sen de onun yolundan gidiyor, herkese kucak açıyorsun. Natan'ın erdemlerine imrenmen de övgüye değer. Onun gibi insanların sayısı çok olsaydı, dünya pisliklerinden arınır, daha güzel olurdu. Bana söylemiş oldukların, hiç kuşkun olmasın, bende kalacak. Bu konuda sana yardımcı olamam, yalnızca yararlı bir öğüt verebilirim. Buradan bir mil ötede bir koru var. Natan her sabah tek başına oraya gidip gezinir. Onu orada bulup, is-

tediğini yapabilirsin. Adamı öldürdükten sonra eve rahat dönmek istiyorsan, geldiğin yoldan dönme. Korunun çıkışının solundaki yoldan git. Düzgün değildir ama hem evine daha yakın, hem de güvenli bir yoldur."

Bu bilgiyi alan Mitridanes, Natan gittikten sonra, kendisi gibi oraya girmiş olan arkadaşlarına ertesi gün kendisini nerede beklemeleri gerektiğini söyledi gizlice. Mitridanes'e yaptığı öneriye karşın, Natan alışkanlığını değiştirmeyerek, ertesi sabah ölüm tehlikesinin kol gezdiği koruya gitti tek başına. Mitridanes de uyanmış, başka silahı olmadığı için yayını kılıcını almış, atına atlayıp koruya gitmişti. Uzakta tek başına gezinen Natan'ı görmüştü. Öldürmeden önce onu yakından görüp, sesini duymak istedi. Ona doğru koştu, başındaki külahı tutup:

"Kendini ölmüş bil, ihtiyar!" dedi.

"Öleceksem, ölümü hak etmişimdir" yanıtını vermekle yetindi Natan.

Bu sesi duyup, karşısındakinin yüzüne bakan Mitridanes onun kendisini ağırlayan, hiç yalnız bırakmayan, akıl veren kişi olduğunu anladı. Öfkesi hemen dindi, kızgınlığı utanca dönüştü. Öldürmek için çektiği kılıcı fırlattı, attan indi, koşup, gözyaşları içinde Natan'ın ayaklarına kapandı.

"Sevgili babacığım, ne denli yardımsever olduğunuzu anladım" dedi. "Haksız yere sizi öldürmeye kalkışıp bunu yüzünüze söyledim, siz ise bile bile canınızı vermeye geldiniz. Bereket, beni benden çok düşünen Tanrı, adi bir kıskançlığın körelttiği gözlerimi, aklımı açtı. İsteğimi hemen yerine getirdiğinizi düşündükçe kendimi daha suçlu sayıyorum. Benden öcünüzü alın, suçumun hak ettiği cezaya çarptırın beni."

Natan, Mitridanes'i ayağa kaldırdı, sevecenlikle sarılıp öptü ve:

"Evladım" dedi, "adına suç da desen, başka bir şey de desen, yapmaya kalkıştığın iş için özür dilemene gerek yok. Çünkü kötü niyetin yoktu, amacın daha iyi bir konuma yükselmekti. Benden korkayım deme. Şunu da bil ki, dünyada en sevdiğim insanlardan birisin. Yüreğinin içi tertemiz. Birçoklarının yaptığı gibi para peşinde koşmuyor, tersine elindekini dağıtıyorsun. Ünlenmek için beni öldürmek istemiş olmana utanma. Bu işe şaşırdığımı da sanma. En ünlü imparatorlar, en büyük krallar, senin düşündüğün gibi bir tek kişiyi değil, bir sürü insanı öldürürler köyleri yakıp yıkarak, kentleri yerle bir ederek sınırlarını genişletir, ün sahibi olurlar. Senin de ünlenmek için beni öldürmek istemende şaşılacak bir şey yok, çok yaygın bir davranış."

Mitridanes kötü düşüncesi için özür dilemedi, Natan'ın hoşgörülü yorumunu övmekle yetindi ve Natan'a nasıl olup da ölmeyi göze aldığını, ona niçin yol gösterdiğini sordu. Natan şu yanıtı verdi:

"Vardığım karara, sana yol göstermeme şaşmanı istemiyorum. Kendi kendimin efendisi olduktan ve senin de yönelddiğin ilkeyi benimsedikten bu yana, kim benden bir şey isterse, isteğini yerine getirmeye çalıştım. Sen canımı almaya gelmiştin. Amacını öğrenince, isteğini elde etmeden buradan dönen tek kişi olmanı istemedim. Hemen, isteğini yerine getirmeye karar verdim. Kendini tehlikeye atmadan beni öldürmenin yolunu öğrettim sana. Hâlâ canımı almak istiyorsan alabilir, isteğini yerine getirebilirsin. Ben de kalan günlerimi yararlı bir biçimde tüketmiş olurum. Seksen yıldır keyifli bir yaşam sürdüm. İnsanların, bütün varlıkların boyun eğmek zorunda oldukları doğa yasalarına göre, kalan günlerim sayılı artık. Servetimi hep başkalarıyla paylaştığım gibi, canımı da, benim isteğim dışında elimden alınmasını beklemeden vermenin daha doğru olacağını düşünüyorum. Yüz yıl bile, bü-

yük bir bağış sayılmaz. Benim geri kalmış altı yedi yılı bağışlamamın ne önemi olabilir? İstiyorsan, gel al canımı. Daha önce kimse böyle bir istekte bulunmamıştı. Canımı almayacak olursan, kim bilir bir daha ne zaman böyle bir istekle karşılaşırım. Böyle bir istekle karşılaşacak olur da, yaşamayı sürdürürsem, değerlerimi yitiririm. Değerlerimi yitirmeden, ne olursun al canımı."

Çok utanan Mitridanes şunları dedi:

"Sizinki gibi değerli bir yaşamı söndürmekten, az önce yaptığım gibi böyle bir yaşama göz dikmekten, Tanrı beni korusun. Geri kalan yıllarınızı azaltmak ne demek, keşke elimde olsa da geri kalan ömrümü sizinkine ekleyebilsem."

Natan hemen karşılık verdi:

"Elinde olsa, ömrünü verir miydin? Verseydin, hiç yapmadığım bir şeyi yaptırmış, birinden bir şey aldırmış olurdun bana."

"Ömrümü verirdim" diye yanıt verdi hemen Mitridanes.

"Öyleyse, dedi Natan, söyleyeceklerimi yerine getireceksin. Bu genç yaşında benim evime yerleşip Natan adını alacaksın. Ben de senin evine gidip, kendime Mitridanes diyeceğim."

Mitridanes şu karşılığı verdi:

"Sizin geçmişte ve bugün davrandığınız gibi davranmayı bilseydim, hiç duraksamadan önerinizi kabul ederdim. Davranışlarımın Natan'ın ününü gölgeleyeceğinden kuşku duymadığım için, bir başkasının bende bulunmayan erdemlerini azaltmak hakkını görmüyorum kendimde. Bu nedenle önerinizi kabul etmiyorum."

Natan ile Mitridanes buna benzer başka konuşmalar da yaptıktan sonra, Natan'ın isteği üzerine birlikte konağa döndüler. Natan birkaç gün süreyle Mitridanes'i çok güzel bir biçimde ağırladı. Soylu, yüce amacını desteklemek için elinden

geleni yaptı. Mitridanes adamlarıyla birlikte artık evine dönmek istediğinde, Natan onu uğurladı. Nasıl olsa konuğuna eli açıklıkta onu geçemeyeceğini göstermişti.

IV

*Messer Gentil de' Carisendi Modena'dan gelip, öldü sanılarak gömülen sevdiği kadını mezardan çıkartır. Kadın iyileşince bir erkek çocuk doğurur. Messer Gentile kadını çocukla birlikte kocası Niccoluccio Caccianemico'ya teslim eder.**

Bir insanın kendi canını armağan etmeye kalkması herkesi şaşırtmıştı. Natan'ın İspanya kralından da, Cligni başpapazından da daha yüce gönüllü olduğu sonucuna varıldı. Bu konuda yeterince konuşulduktan sonra, kral Lauretta'ya bakarak onun öykü anlatmasını istediğini belli etti. Lauretta hemen anlatmaya başladı:

Genç kadınlar, çok güzel, çok parlak öyküler anlatıldı. Bize, tükenmez bir kaynak oluşturan sevda öyküleri dışında söylenecek bir şey kaldığını sanmıyorum. Üstelik yaşımız da bu konuya yöneltiyor bizi. Sevdalı birinin soylu bir davranışını anlatacağım sizlere. İyi değerlendirirseniz, onun davranışının daha önce anlatılan öykülerdeki davranışlardan geri kalmadığı sonucuna varacaksınız. Sevilen şeyi elde etmek için bir insanın servetini harcadığını, düşmanlıklarını unuttuğu-

* Yazar daha önce *Filocolo* adlı yapıtında değindiği bir konuyu bir kez daha işliyor.

nu, yaşamını, daha da önemlisi onurunu, ününü tehlikeye attığını göreceksiniz.

Lombardia'nın seçkin kentlerinden Bologna'da erdemleri, soyluluğu ile ünlü messer Gentil de' Carisendi adında bir şövalye vardı. Niccoluccio Caccianemico* diye birinin, ma-



donna Catalina adındaki genç, güzel karısına gönlünü kaptırmıştı. Kadın sevgisine karşılık vermeyince umutsuzluğa kapılmış, Modena'ya gidip podesta** olmuştu.

Bu sırada, Niccoluccio Bologna'da değildi. Karısı da gebe olduğu için, üç mil kadar uzaklıktaki çiftliğine gitmişti. Kadın burada amansız bir hastalığa tutuldu. Hastalık öyle ağırdı ki, kadındaki yaşam belirtilerinin tümünü söndürdü. Bir hekim kadının öldüğüne karar verdi. Yakın akrabaları kadından, gebeliğin çocuğun sağ olarak doğmasına elverişli ola-

* Carisendi ve Caccianemico, Bologna'nın ünlü aileleridir.
** Ortaçağda komünü yöneten kişi.

cak oranda ilerlememiş olduğunu duyduklarını söylediler. Daha fazla araştırmaya gerek duymayıp, uzun uzadıya ağladıktan sonra, kadını yakındaki bir kilisenin mezarlığına gömdüler.

Arkadaşlarından biri ölüm haberini hemen messer Gentile'ye ulaştırdı. Kadından pek ilgi görmemiş olsa da, messer Gentile çok üzüldü, içinden şunları dedi: "Madonna Catalina, öldün işte. Sağlığında bir kez yüzüme bakmamıştın. Öldüğüne göre artık kendini savunamazsın, ben de öperim seni."

Gece çoktan bastırmıştı. Bunları dedikten sonra atına bindi, yanına uşağını aldı, gittiğinin kimseye söylenmemesini isteyerek yola çıktı. Hiç bir yerde durmadan kadının gömüldüğü yere geldi, mezarı açtı, usulca içine girdi, kadının yanına uzandı. Yüzünü kadının yüzüne dayadı. Gözünden yaşlar boşana boşana, birçok kez kadının yüzünü öptü.

Erkeklerin, özellikle de sevdalı erkeklerin iştahlarının sonsuz olduğunu, hep daha fazlasını istediklerini bilirsiniz. Gentile de, tam gideceği sırada şöyle dedi kendi kendine: "Buraya geldiğime göre, biraz da memelerini okşasam ne olur? Daha önce okşamamıştım, şimdi okşamazsam, bundan sonra hiç okşayamam." Bu isteğe boyun eğerek elini kadının göğsüne götürdü, biraz tutunca kalbin çarptığı duygusuna kapıldı. Korkusunu alt edip daha dikkatli inceleyince, yaşam belirtisi çok az, çok zayıf olsa da, kadının ölmediğini anladı. Uşağın da yardımıyla, kadını özenle mezardan çıkarttı, atının önüne oturttu, kimseye görünmeden Bologna'daki evine götürdü.

Evde, değerli bilgili bir kadın olan anası vardı. Oğlundan olup biteni öğrenince kadına acıdı. Büyük bir ateş yaktı, kadını yıkayıp sönmeye yüz tutmuş yaşamını canlandırdı. Kendine gelen kadın derin bir soluk aldı:

"Neredeyim ben?" dedi.

İyi yürekli ana şu yanıtı verdi:

"Merak etme, güvenilir bir yerdesin."

İyice kendine gelmiş olan kadın çevresine bakındı. Nerede olduğunu tam anlayamadı. Karşısında messer Gentile'yi görünce şaşırdı, Gentile'nin anasından oraya nasıl geldiğini söylemesini istedi. Bunun üzerine messer Gentile her şeyi bir bir anlattı.

Catalina ürkmekle birlikte, dilinin döndüğünce teşekkür etti. Sonra, messer Gentile'den, kendisine beslediği sevgi adına, dürüstlük adına kendisinin ya da kocasının onurunu lekeleyecek bir şey yapmamasını, ortalık ağırdığında evine dönmesine izin vermesini istedi. Messer Gentile şu yanıtı verdi:

"Madonna, geçmişte sizi sevmiş olsam da (bu sevgi nedeniyle Tanrı bana, sizi ölümden yaşama döndürmek ayrıcalığını tanıdığına göre) bundan böyle burada da, her yerde de, çok sevgili bir kardeşim gibi davranacağım size. Bu gece size yaptığım iyiliğin bir ödülünün olması gerektiğini düşünüyorum. Bu nedenle, sizden isteyeceğim bir şeyi benden esirgemeyeceğinizi umuyorum."

Kadın, yapabileceği bir şeyse, dürüst bir istekse seve seve yerine getireceği karşılığını verdi. Bunun üzerine messer Gentile:

"Madonna" dedi, "aileniz, Bologna'daki herkes sizi öldü sanıyor. Evde bekleyeniniz yok. Bu nedenle ben Modena'dan dönünceye dek, kimseye duyurmadan burada anamla birlikte kalmayı kabul etmenizi istiyorum. Kısa sürede dönerim. Böyle bir öneride bulunmamın nedeni, bu yörenin ileri gelenlerinin önünde sizi değerli bir armağan olarak, törenle kocanıza vermek isteyişim."

Şövalyeye karşı borçlu olduğunu bilen, isteğin dürüst olduğunu gören kadın, yaşadığını göstererek ailesini sevindir-

mek için sabırsızlansa da, messer Gentile'nin isteğini kabul etti. Namusu üzerine söz verdi. Yanıtını belirten sözcükler ağzından çıkar çıkmaz da, doğum zamanının geldiğini anladı. Messer Gentile'nin anasının özenli yardımıyla çok geçmeden topaç gibi bir oğlan doğurdu. Doğum hem onun, hem de messer Gentile'nin sevincini kat kat artırdı. Messer Gentile lohusanın her isteğinin yerine getirilmesini, kendi karısıymış gibi bakılmasını söyledikten sonra gizlice Modena'ya gitti.

Modena'daki işi bitip de, Bologna'ya dönme zamanı gelince, Bologna'ya vardığı gün evinde, aralarında Niccoluccio Caccianemico'nun da bulunduğu birçok soylu kişinin katılacağı büyük bir şölen düzenlenmesini istedi. Bologna'ya varıp da atından inince konukları, bu arada çocuğunu kucağına almış kadını gördü. Kadın her zamankinden daha sağlıklı, daha güzeldi. Büyük bir neşe içinde sofraya oturuldu, birbirinden güzel yemekler yenildi.

Yemekten önce kadına ne yapmak istediğini, onun nasıl davranması gerektiğini söylemiş olan messer Gentile, yemeğin sonuna doğru şu konuşmayı yaptı:

"Sevgili konuklar, Perslerin bir davranışını duymuş, çok da hoşlanmıştım bundan. İnsan bir dostunu onurlandırmak istediğinde, onu evine çağırır, ona karısı, sevgilisi, kızı gibi en sevdiği kişiyi, ya da çok sevdiği bir nesneyi gösterir, konuğuna, sevdiklerini gösterdiği gibi yüreğinin içini de göstermeye hazır olduğunu söylermiş. Aynı şeyi ben de Bologna'da uygulamak istiyorum. Sizler çağrımı kabul ederek beni onurlandırdınız. Ben de, dünyada en çok sevdiğim, en çok seveceğim şeyi göstererek, Persler gibi onurlandıracağım sizi. Ancak bunu yapmadan önce, anlatacaklarım konusunda ne düşündüğünüzü öğrenmek istiyorum. Adamın birinin çok iyi, kendisine çok bağlı bir uşağı varmış. Bir gün uşak çok ağır bir hastalığa yakalanmış. Adam, hasta uşağı, ölmesini beklemeden sokağa

atmış, bir daha da ilgilenmemiş onunla. Hasta uşağı görüp ona acıyan bir yabancı, uşağı evine götürmüş, zahmetten masraftan çekinmeyip yeniden sağlığına kavuşturmuş. Şimdi sizden, ikinci efendi uşağı geri istendiğinde göndermeyip de kendisi kullanırsa, ilk efendinin bundan yakınmaya hakkı olup olmadığını öğrenmek istiyorum."

Soylu kişiler bu konuda çeşitli düşünceler öne sürdüler. Sonunda aynı görüşte birleştiler ve düzgün, güzel konuştuğunu bildikleri Niccoluccio Caccianemico'yu yanıt vermekle görevlendirdiler. O da, ilkin Perslerin davranış biçimini övdü. Sonra kendisinin de arkadaşlarının da, uşağına bakmamak bir yana onu sokağa da atan ilk efendinin uşak üstünde hiç bir hakkı kalmadığı görüşünde olduklarını söyledi. İkinci efendi uşağa bakmıştı, doğrusu uşağın onun olmasıydı. İkinci efendi uşağı yanında alıkoymakla, ilk efendiye zarar vermiyor, ona karşı zor kullanmıyor, onu aşağılamıyordu. Masadaki değerli konukların tümü de Niccoluccio'nun verdiği yanıtı paylaştıklarını söylediler. Bu sözlerden, Niccoluccio'nun verdiği yanıttan çok hoşnut kalan şövalye kendisinin de böyle düşündüğünü söyledi. Sonra şunları ekledi:

"Artık verdiğim sözü tutmanın sırası geldi."

Uşaklarından ikisini çağırıp, çok güzel giysiler giydirtip, takılar taktırmış olduğu kadına haber gönderdi. Varlığıyla soylu konukları mutlu kılmak için yanlarına gelmesini istedi. Güzel çocuğunu kucağına alan kadın, iki uşakla birlikte salona geldi, şövalyenin değerli bir konuğun yanında gösterdiği yere oturdu. Bunun üzerine şövalye:

"Dostlarım" dedi, "dünyada en çok sevdiğim, en çok seveceğim insan işte bu. Bakın, haklı mıyım değil miyim söyleyin."

Soylu kişiler kadını beğendiler, övdüler, şövalyenin sevgisine hak verdiler. Biraz daha yakından inceleyince, içlerin-

den çoğu, öldüğünü bilmese kim olduğunu söyleyecekti. En çok da Niccoluccio bakıyordu kadına. Bir ara şövalye dışarı çıktı. Kadının kim olduğunu öğrenmek için can atan Niccoluccio, kendini tutamayıp ona Bologna'lı mı yoksa yabancı mı olduğunu sordu. Kadın kocasının sorduğu soruya yanıt vermemek için kendisini zor tuttu. Kendisine söylenenlere uyarak, sustu. Bir başkası çocuğun kendisinin olup olmadığını, biri de messer Gentile'nin karısı ya da akrabası olup olmadığını sordu. Bu sorulara da karşılık vermedi. Bu sırada messer Gentile salona dönünce konuklardan biri şöyle dedi:

"Messer, kadınınız çok güzel, ama konuşmuyor. Dilsiz mi?"

"Dostlarım" dedi messer Gentile, "konuşmamış olması erdemli olduğunun önemli bir göstergesidir."

"Öyleyse kim olduğunu söyleyin."

Şövalye yanıt verdi:

"Sevc seve söylerim. Ama bana söz verin, ne dersem diyeyim, anlatacaklarım sona ermeden içinizden kimse yerinden kalkmayacak."

Herkes söz verdi. Masa toplandığı için messer Gentile gidip kadının yanına oturdu.

"Dostlarım" dedi, "bu kadın az önce size sözünü ettiğim dürüst, efendisine bağlı uşak. Ailesi yeterince ilgi göstermeyip, artık işe yaramayan bir nesne gibi kaldırıp sokağa atmış. Onu ben buldum, özen gösterip bakarak ölümün pençesinden kurtardım. Beslediğim sevgiyi gören yüce Tanrı, o korkunç bedenini gördüğünüz bu güzelliğe dönüştürdü. Başımdan geçenleri daha iyi anlayabilmeniz için olayı kısaca anlatacağım sizlere."

Böylece, ilkin kadına duyduğu sevgiden söz etti, sonra olup bitenleri birer birer anlatarak dinleyenleri şaşkınlığa düşürdü. Ardından şunları ekledi:

"Az önce vardığınız kararı değiştirmedinizse, özellikle de Niccoluccio değiştirmediyse bu kadın bana düşüyor. Kimsenin onu benden almaya hakkı yok."

Bu sözlere karşılık veren çıkmadı. Herkes daha neler söyleyeceğini bekliyordu. Niccoluccio kadın ve orada bulunanlar heyecandan gözyaşlarını tutamıyorlardı.

Messer Gentile ayağa kalktı, çocuğu kucağına alıp, kadını elinden tutarak Niccoluccio'ya doğru gitti.

"Ayağa kalk arkadaş" dedi, "senin ve onun akrabalarının sokağa attıkları karını geri vermiyorum sana. Babası olduğundan hiç kuşku duymadığım ve vaftiz ettirerek Gentile adını koyduğum bu çocukla, benim olan anasını sana armağan ediyorum. Üç aya yakın süre evimde kaldı diye, kadını daha az seveyim deme. Belki de, daha sonra yaşamı kurtulsun diye beni ona sevdalandıran Tanrı adına ant içerim ki, babasının anasının ya da senin yanında nasıl dürüst bir yaşam sürdüyse, benim evimde anamın yanında da öyle dürüst bir yaşam sürdü."

Bunları dedikten sonra kadına döndü.

"Madonna, bana verdiğiniz sözleri tutma yükümlülüğünüzü artık kaldırıyor, sizi Niccoluccio'ya bırakıyorum" dedi.

Kadını ve çocuğu Niccoluccio'nun kolları arasına bıraktıktan sonra dönüp yerine oturdu. Niccoluccio karısını, çocuğunu büyük bir sevinçle bağrına bastı. Karısına kavuşmak konusunda en ufak bir umudu bile olmadığı için sevinci çok büyüktü. Dilinin döndüğünce şövalyeye teşekkür etti. Olaya tanık olanlar da duygulanmış ağlıyor, bu davranışı övgülere boğuyorlardı. Olayı daha sonra duyanlar da övdüler.

Kadın evinde sevinç gösterileriyle karşılandı. Bologna'lılar onu ölmüş de dirilmiş sayıp, uzun süre şaşkınlıklarını sürdürdüler. Messer Gentile de Niccoluccio'nun, akrabalarının, kadının akrabalarının dostu olarak yaşadı.

Değerli dostlarım ne diyorsunuz bu işe? Bir kral asasını,

tacını vermişti. Bir papaz, çaba harcamadan bir haydutu papa ile barıştırmıştı. Yaşlı bir adam boynunu düşmanının bıçağına uzatmıştı. Sizce bunlar messer Gentile'nin davranışı ile eşdeğer sayılabilir mi? Genç, coşkulu messer Gentile başkalarının sokağa attıkları, ama kısmetinin ayağına getirdiği bir kadın üzerinde kendini hak sahibi sayıyor. Ama dürüst davranıp içindeki ateşi söndürmekle yetinmeyip, soylu bir davranışta bulunarak, çok istediği, elde etmeye çalıştığı kadını geri veriyor. Bana sorarsanız daha öncekilerin hiç biri, onun davranışı düzeyinde değil.

V

*Madonna Dianora messere Ansaldo'dan ocak ayında mayıs bahçesi gibi güzel bir bahçe ister. Messere Ansaldo bir büyücünün yardımıyla kadının isteğini yerine getirir. Kocası, kadının messere Ansaldo'nun gönlünü etmesine izin verir. Kocanın bu kararını duyan messere Ansaldo kadının verdiği sözü tutmasını istemez. Büyücü de messere Ansaldo'dan alacağını almaz.**

Neşeli topluluğun üyeleri messer Gentile'yi göklere çıkarttıktan sonra, kral öykü anlatmayı Emilia'nın sürdürmesini istedi. Kendine güveni tam olan genç kadın büyük bir istekle anlatmaya başladı:

Tatlı kadınlar, aklı başında hiç kimse messer Gentile'nin davranışını övmemezlik edemez. Ama bundan daha soylu bir

* Bu öykü de *Filocolo*'dan alınmıştır.

davranışta bulunulamaz denilecek olursa, bunun doğru olmadığı kolayca gösterilebilir. Anlatacağım öykü, dediğimi doğrulayacak.

İklimi sert olan ama güzel dağları, çok sayıdaki ırmakları, duru pınarlarıyla ünlü Frioli'de* Udine adında bir yer vardır. İşte burada bir ara madonna Dianora adında güzel, soylu bir kadın yaşardı. Gilberto adında varlıklı, yakışıklı, görgülü



biriyle evliydi. Kadının değerleri, yiğitliğini, görgüsünü herkesin övdüğü messere Ansaldo Gradense adında soylu, önemli bir baronun gönlünü ona kaptırmasına yol açmıştı. Adam kadını büyük bir coşkuyla seviyor, onun da kendisini sevmesi için elinden geleni yapıyor, sık sık aracılar gönderiyor, ama bir sonuç elde edemiyordu. Şövalyenin isteklerinden bıkan, bu istekleri geri çevirse de karşısındakinin sevgisinin azalmadığını, isteklerinin arkasının kesilmediğini gören

* Friuli.

kadın, yerine getirilmesini olanaksız saydığı bir istekte bulunarak bu işin içinden sıyrılmayı düşündü. Erkeğin ikide bir gönderdiği aracı kadına, bir gün şunları dedi:

"Bak kadın, messere Ansaldo'nun beni dünyada her şeyden çok sevdiğini kim bilir kaç kez söyledin. Onun gönderdiği birbirinden güzel armağanlar getirdin bana. Hiç birini istemiyorum, çünkü hiç biri onu sevmemi, isteklerini yerine getirmemi sağlayamaz. Ama onun beni, senin dediğin gibi sevdiğine inanacak olursam, ben de onu sever isteğini yerine getiririm. Benim isteyeceğim şeyi yapacak olursa, ben de onun isteğini yerine getiririm."

"Ne yapmasını istiyorsunuz madonna?" diye sordu aracı kadın.

"Bak ne istiyorum" diye yanıt verdi kadın. "Önümüzdeki ocak ayında bu kentin yanıbaşında tıpkı mayıs ayındaki gibi yeşil otlar, çiçekler, yapraklı ağaçlar içeren bir bahçe istiyorum. Bu bahçeyi gerçekleştirmezse seni de, bir başkasını da aracı diye göndermesin artık. Beni rahatsız etmeyi sürdürecek olursa, şimdiye dek kocamdan akrabalarımdan sakladığım şeyleri onlara söyler, yakamı elinden kurtarırım."

Kadının isteğini ve karşılığında önerdiğini duyan şövalye, isteği yerine getirmenin neredeyse olanaksız olduğunu, umutlarını kırmak için kadının böyle bir istekte bulunduğunu anlasa da, bu konuda elinden geleni yapmaya karar verdi. Dünyanın dört bir yanına adamlar göndererek bu konuda kendisine akıl verecek, yardımcı olacak birini aradı. Sonunda yüklüce bir para karşılığında bu işi yapacağını söyleyen bir büyücü buldu. Büyük bir para karşılığında adamla anlaşan messere Ansaldo, büyük bir istekle ocak ayının gelmesini beklemeye başladı.

Ocak ayı geldiğinde hava çok soğudu. Her tarafı karlar buzlar kapladı. Hünerli büyücü, ocağın ilk gününü izleyen ge-

ce, kentin yanıbaşındaki güzel bir çayırda bütün becerisini kullandı ve ertesi sabah, görenlerin de tanıklık ettikleri gibi içlerinden hiç birinin daha önce görmediği güzellikte, otlar, ağaçlar, çeşitli meyveler içeren bir bahçe oluşturdu. Messere Ansaldo bahçeyi görünce çok sevindi. En güzel çiçekleri, en güzel meyveleri toplatıp, sevdiği kadına gönderdi gizlice. Sevgisine karşılık verebilmek için istediği bahçeyi görmeye çağırdı. Dürüst bir kadınsa, verdiği sözü tutması gerektiğini anımsattı.

Çiçekleri meyveleri gören, bahçenin güzelliğine ilişkin övgüler de duyan kadın verdiği söz nedeniyle pişmanlık duymaya başlamıştı. Ama pişmanlık da duysa, yenilikleri görmek merakı ağır bastı, kentte yaşayan birçok kadınla birlikte bahçeyi görmeye gitti. Bahçeyi görünce şaşkınlığını gizleyemedi ve çok beğendi. Evine döndüğünde belki de dünyanın en kederli kadınıydı, çünkü verdiği sözü düşünüyordu. Üzüntüsü çok büyük olduğu için içinde bastıramıyor, dış görünüşüne de yansıyordu. Bu durumu gören kocası, üzüntüsünün nedenini onun ağzından öğrenmek istedi. Kadın utancından bir süre suskun kaldı. Sonunda dayanamadı, her şeyi olduğu gibi anlattı. Duydukları karşısında Gilberto ilkin büyük bir öfkeye kapıldı. Sonra karısının iyi niyetini göz önüne alarak, öfkesinden sıyrılmayı başardı.

"Dianora" dedi, "bu türden önerileri dikkate almak, koşullar ne olursa olsun namusu üzerine pazarlığa girmek akıllı, dürüst bir kadına yakışmaz. Kulaklardan girip kalbe ulaşan sözcüklerin gücü birçoklarının sandığından çok daha fazladır, sevdalı erkeklere yapılmayacak şeyleri yaptırtırlar. İlkin böyle sözleri dinlemek, sonra da söz vermekle hatalı davranmışsın. Bereket ruhunun temizliğini biliyorum. Bu nedenle, verdiğin sözün yükünden seni kurtarabilmek için, belki de hiç bir erkeğin vermeyeceği bir yetki vereceğim sana. Böyle dav-

ranmamın bir nedeni de, büyücüden çekinmem, Çünkü messere Ansaldo'yu atlatacak olursan, büyücüye baş vurup bize kötülük ettirmesinden korkuyorum. Şimdi messere Ansaldo'ya gitmeni, namusunu koruyarak verdiğin sözden dönmenin yolunu bulmanı istiyorum. Bunu başaramayacak olursan, bir seferlik bedenini verirsin ona, ama ruhunu vermezsin."

Kocasının sözlerini duyan kadın ağlıyor, böylesine özverili bir davranışı kabullenmek istemiyordu. Ama karşı çıksa da, sonunda Gilberto'nun dediğini kabul etmek zorunda kaldı.

Ertesi sabah gün ağarınca, fazla süslenmeden giyindi, yanına iki uşakla bir hizmetçi alıp messere Ansaldo'nun evine gitti. Sevdiği kadının evine geldiğini gören Ansaldo çok şaşırdı, büyücüyü çağırıp şunları dedi:

"Ustalığının bana neler kazandırdığını senin de görmeni istiyorum."

Sonra gidip kadını karşıladı. Aşırı istekli davranmamaya özen göstererek, saygılı bir biçimde selamladı onu. Hep birlikte, büyük bir ateşin yanmakta olduğu bir odaya girdiler. Messere Ansaldo yer gösterip kadını oturttuktan sonra, şunları dedi:

"Madonna, uzun bir süredir size karşı beslemekte olduğum sevginin sizin için bir değeri varsa, böyle erken bir saatte, yanınızdaki bu kişilerle buraya gelişinizin gerçek nedenini açıklamanızı istiyorum."

Utanan kadın gözyaşlarını tutamayarak karşılık verdi:

"Messer, buraya gelişimin nedeni ne sizi sevmem, ne de vermiş olduğum söz. Kocamın dediğini yerine getirmek için geldim buraya. Kocam sınır bilmez sevdanızın size verdiği acılara, kendi onurundan, benim onurumdan çok daha büyük bir saygı duyuyor. Beni o gönderdi. Onun isteği üzerine, her dediğinizi yerine getirmeye geldim."

Kadının dediklerini duyunca şaşıran messere Ansaldo,

Gilberto'nun soylu davranışını öğrenince şaşkınlığı daha da arttı. Çok duygulandı, tutkusu acımaya dönüşmeye başladı.

"Madonna" dedi, "dedikleriniz doğruysa, Tanrı sevdama saygı gösteren birinin onurunu lekelemekten beni korusun. Bu nedenle burada, tıpkı kızkardeşimmişsiniz gibi istediğiniz kadar kalabilirsiniz. Canınız istediğinde de dönebilirsiniz. Ama bir koşulum olacak, gösterdiği incelik nedeniyle uygun göreceğiniz bir biçimde kocanıza benim yerime teşekkür edecek, bundan böyle beni kardeş, yardımcı bilmesini söyleyeceksiniz ona."

Bu sözleri duyan kadın büyük bir sevince kapıldı.

"Namus konusundaki titizliğinizi bildiğim için, buraya gelişimin başka türlü bir sonuç vereceğine hiç bir şey inandıramazdı beni" dedi. "Bu davranışınızı hiç unutmayacağım."

Bundan sonra izin istedi. Yanına verilen eşlikçilerle birlikte Gilberto'ya döndü, olanları anlattı. Messere Ansaldo ile Gilberto arasında sıkı, dürüst dostluk bağları oluştu. Büyücüye gelince, Gilberto'nun messere Ansaldo'ya, messere Ansaldo'nun da kadına davranışlarını görünce, messere Ansaldo kendisine parasını vermeye kalktığında şunları dedi:

"Gilberto'nun onuru konusunda, sizin de sevda konusunda böyle özverili davrandığınızı gördükten sonra, Tanrı benim de alacağım konusunda özverili davranmamı ister. O para size yaraşır, sizde kalsın."

Şövalye utandı, paranın hiç olmazsa bir bölümünü vermek istedi, ama başaramadı. Büyücü üç gün içinde bahçeyi ortadan kaldırdı, oradan ayrılmaya karar verdi ve gitti. Messere Ansaldo'nun kadına duyduğu tutkulu sevgi de saygılı bir dostluğa dönüştü.

Sevdalı kadınlar, bu işe ne diyorsunuz? Neredeyse ölmüş, sevgisi soğumuş, umutları sönmüş kadını mı, yoksa büyük bir sevdaya tutulan, umutları gittikçe artan, onca peşinde koştu-

ğu avı avucunun içinde bulan messer Ansaldo'nun davranışını mı öne çıkartacağız? Bana sorarsanız, bu iki davranışı birbirleriyle karşılaştırmak akılsızlık olur.

VI

*Büyük Carlo kazandığı zaferden sonra gönlünü genç bir kıza kaptırır. Bu çılgın düşünceden utanır. Kızı da, kardeşini de, değerli kişilerle evlendirir.**

Madonna Dianora olayında Gilberto'nun mu, messer Ansaldo'nun mu, yoksa büyücünün mü daha yüce gönüllü davrandığı konusunda kadınların öne sürdükleri çeşitli görüşlerin tümünü bilmem aktarmalı mı? Tümünü aktarmak çok uzun sürecek. Tartışmalara yeterince zaman tanıyan kral, Fiammetta'ya bakarak öyküsünü anlatmasını isteyince, genç kadın nazlanmadan anlatmaya başladı:

Göz kamaştırıcı kadınlar, bizimki gibi topluluklarda, daha sonra ortaya çıkabilecek tartışmaları önlemek için, bir konunun uzun uzadıya değerlendirilmesi gerektiğini düşünmüşümdür hep. Tartışma okullardaki öğrencilere yakışır, bize yakışmaz, iğle öreke yaraşır bizlere. Aklımda değişik yorumlara yol açabilecek bir öykü vardı. Ama yaptığımız tartışmayı görünce, bu öyküyü bir kenara bırakıp başka bir öykü anlatacağım. Sıradan bir kişiyi değil, değerli bir kralı ele alıp, onu-

* Bir bahçede başlayıp, bir kralın duygularını bastırmasıyla sonuçlanan bir öykü.

runu lekelememek için başvurduğu soylu davranışı aktaracağım.

Büyük ya da birinci Carlo diye anılan kraldan sık sık söz edildiğini duymuşsunuzdur. Bu kral şanlı bir zafer kazanmış, kral Manfredi'yi yenilgiye uğratması papaya karşı olanların Floransa'dan gitmelerine, papa yandaşlarının bu kente dön-



melerine yol açmıştı. İşte bu olaylar sırasında messer Neri degli Uberti adında bir şövalye de kral Carlo'nun kollarının arasına sığınabilmek için, ailesini, parasını yanına alıp kentten ayrıldı. Geri kalan günlerini gürültüsüz patırtısız bir biçimde geçirmek için, Castello a mare di Stabia'ya gitti. Buradaki evlere bir ok atımı uzaklıkta, bu yörede çok bol olan zeytin, ceviz, kestane ağaçlarının arasında bir yer satın alıp, güzel, kullanışlı bir ev yaptırdı. Evi çevreleyen göz alıcı bahçenin içindeki suyu, bizim buralarda çok yapıldığı gibi bir havuzda toplayıp, havuzun içini çeşitli balıklarla doldurdu.

Neri'nin her geçen gün bahçesini daha güzel kılmaktan başka bir amacı yoktu. Bir yaz günü kral Carlo biraz dinlen-

mek amacıyla Castello a mare'ye geldi. Messer Neri'nin bahçesinin güzelliğini duyunca, bahçeyi görmek istedi. Bahçenin sahibinin kimliğini öğrenip de şövalyenin karşıt görüşlü olduğunu anlayınca, gösterişsiz bir ziyaretin daha uygun olacağını düşündü. Neri'ye haberci gönderip, ertesi akşam dört kişiyle birlikte bahçesinde yemek yemeğe geleceğini bildirdi. Messer Neri bu habere çok sevindi. Zengin bir sofra donatılması için gereken hazırlıkları yaptırdı. Kralı güzel bahçesinde ağırladı. Kral bahçeyi de, evi de gezip çok beğendi. Masalar havuz başına yerleştirilmişti. Kral ellerini yıkadıktan sonra masalardan birine oturdu. Kendisine eşlik edenlerden biri olan kont Guido di Monforte'yi bir yanına, messer Neri'yi öbür yanına oturttu. Yanında getirdiği üç kişinin de, messer Neri'nin uygun göreceği biçimde oturmalarını istedi. Yemekler çok lezzetli, şaraplar çok içimli, çok değerliydi. Hizmet de kusursuzdu, övgüye değerdi. Çıt çıkmıyor, hiç bir şey aksamıyordu. Kral çok hoşnut kalmıştı bu durumdan.

Kral büyük bir keyifle yemek yer, bu sessiz yörenin tadını çıkartırken bahçeye on beş yaşlarında iki genç kız geldi. İkisinin de sırma gibi sapsarı saçları örülmüş, başlarının üstü menekşelerle bezenmişti. Yüzleri öyle ince, öyle güzeldi ki, meleklere benziyorlardı. Üstlerinde belden yukarısı çok dar, belden aşağısı genişleyip bollaşarak topuklara inen, incecik ketenden kar gibi beyaz giysiler vardı. Önden yürüyen kız omuzlarında, sol eliyle tuttuğu bir çift balık ağı taşıyordu, sağ elinde de uzun bir sopa vardı. Arkadan gelen ikinci kızın sol omzunda bir tava, sol koltuğunun altında çalı çırpı, sol elinde bir sacayak, öbür elinde ise bir yağ kabı ve tutuşturulmuş bir meşale vardı.

Kızları gören kral şaşırmış, ne olacağını merakla beklemeye koyulmuştu. Genç kızlar kralın önüne gelip, biraz da utanarak saygılı bir biçimde eğilerek selam verdiler. Sonra

balık havuzunun girişine yöneldiler. Elinde tava olan kız tavayı, öbür gereçleri yere bıraktı, öbür kızın taşıdığı sopayı aldı. Sonra iki kız, suyun göğüslerine dek yükseldiği havuza girdiler. Messer Neri'nin uşaklarından biri hemen bir ateş yakıp, sacayağı ateşin üstüne yerleştirdi. Tavayı sacayağın üstüne oturtup içine yağı boşalttı ve kızların yakalayacakları balıkları beklemeye koyuldu. Kızlardan biri balıkların saklandıklarını bildiği yerleri sopasıyla karıştırıyor, öbür kız da ağlarını gererek balıkları yakalıyordu. Kısa bir süre içinde çok sayıda balık tutulmasını, kral büyük bir keyifle izledi. Kızlar yakaladıkları balıkları uşağa atıyor, uşak da balıkları neredeyse canlı canlı kızartıyordu. Kızlar, kendilerine daha önce yapılan uyarı gereğince, bir ara en iri balıkları yakalayıp, kralın, kont Guido'nun ve babalarının oturdukları masaya atmaya başladılar. Balıkların masanın üstünde çırpınışlarından kral büyük bir keyif alıyordu. Balıkları tutup usulca genç kızlara atıyordu. Uşak kendisine verilen balıkları kızartıncaya dek, böyle eğlenmeyi sürdürdüler. Kızartılan balıklar messer Neri'nin isteği üzerine, çok lezzetli, çok yiyimli oldukları için değil, giriş yemeği olarak kralın önüne getirildi. Balıkların kızartıldığını, yeterince balık avlamış olduklarını gören genç kızlar havuzdan çıktılar. İncecik beyaz giysileri tenlerine yapışmış, narin vücutlarının neredeyse hiç bir yerini gizleyemez olmuştu. Getirdikleri şeyleri toplayan kızlar, utanarak kralın önünden geçip evlerine döndüler.

Kral, kont, hizmet edenler genç kızlara uzun uzadıya bakmışlardı. Güzelliklerindeki uyumu, davranışlarındaki inceliği için için övmüşlerdi. En çok da kral hoşlanmıştı kızlardan. Havuzdan çıkarlarken vücutlarının her yanını öyle büyük bir dikkatle izlemiş, kendinden geçmişti ki, iğne batırsalar duymayacaktı. Kızları düşündükçe, kim olduklarını,

nasıl olduklarını bilmese de, içinde kendini onlara beğendirmek isteği doğuyordu. Önlem almayacak olursa gönlünü kaptıracağını anlamıştı. Kızların hangisinden daha çok hoşlandığını kendisi de bilmiyordu, İkisi de birbirine benziyordu. Bir süre daha bu konuyu düşündükten sonra, messer Neri'ye dönüp, kızların kim olduklarını sordu. Messer Neri şu yanıtı verdi:

"Efendimiz, benim ikiz kızlarım. Birinin adı Güzel Ginevra, ötekinin ise Sarı Isotta."

Kral kızları çok beğendiğini söyledi, babalarına onları evermesini önerdi. Messer Neri özür diledi, olanaklarının şimdilik elverişli olmadığını belirtti.

Yemekler yenmiş sıra artık meyveye gelmişti. Çok güzel canfes giysiler giymiş kızlar yine geldiler. Ellerindeki, çeşitli mevsim meyveleri dolu gümüş tepsileri masaya kralın önüne bıraktılar. Bunu yaptıktan sonra birkaç adım geri çekilip, aşağıdaki dizelerle başlayan şarkıyı söylemeye koyuldular:

Ulaştığım noktada Sevda
uzun uzadıya anlatamam...

Sesleri öyle güzeldi, kulakları öyle okşuyordu ki, onları büyük bir keyifle gözleyip, dinlemekte olan krala sanki gökyüzündeki melekler yeryüzüne inmiş de şarkı söylüyorlarmış gibi geliyordu. Şarkı sona erince kızlar diz çöküp, büyük bir saygı ile kraldan izin istediler. Kral, kızların gidecek olmalarına üzülse de, neşeli görünmeye çalışarak istenilen izni verdi. Yemek artık sona ermişti. Kralla yanındakiler atlarına binip messer Neri'den ayrıldılar, dereden tepeden konuşarak krallık sarayına döndüler. Kral içindeki sevgiyi gizlemeye çalışıyordu. Ama en önemli işleri sırasında bile Güzel Ginevra'nın güzelliği, çekiciliği aklından çıkmıyordu. Kıza duyduğu sevgi

nedeniyle onun tıpatıp benzeri kardeşini de seviyordu. Öylesine sevdalanmıştı ki, başka hiç bir şey düşünemez olmuştu. Çeşitli bahaneler yaratarak messer Neri ile sıkı dostluk ilişkileri kurmaya çalışıyor, Ginevra'yı görebilmek için sık sık güzel bahçeye gidiyordu. Daha fazla acı çekecek gücü kalmayıp, başka bir çıkar yol da bulamayınca, aklına kızların yalnızca birini değil, ikisini birden kaçırmak geldi. İçindeki sevgiyi, amacını kont Guido'ya açtı. Çok değerli bir insan olan kont şunları dedi:

"Efendimiz söylediklerinizi beni çok şaşırttı. Çocukluğunuzdan bugüne dek davranışlarınızı herkesten daha iyi bildiğim için, şaşkınlığım bir başkasınınkinden çok daha fazla. Sevdanın pençesine daha kolay düşebileceğiniz gençlik yıllarınızda, böyle bir tutkunuza tanık olmamıştım. Yaşlılığın eşiğinde olduğunuz şu ara sevdalanmanız görülmemiş, rastlanmamış bir şey, neredeyse bir mucize. Sizi eleştirmeye kalkışsam, neler diyebileceğimi çok iyi biliyorum. Yeni ele geçirdiğiniz bir ülkedesiniz, elinizden silahınızı bırakmadınız daha. Bu halkı tanımıyorsunuz, çoğu ikiyüzlü, kalleş. Çözmeniz gereken çok önemli sorunlar var, başınızı kaşıyacak zamanınız yok. Bunca iş arasında uçarı bir sevdaya tutuluyorsunuz. Böyle bir davranış yüce bir hükümdara değil, ödlek bir gence yakışır.

Daha da kötüsü, zavallı şövalyenin iki kızını kaçırmaya karar verdiğinizi söylemeniz. Oysa o şövalye sizi evinde gücünün üstünde bir biçimde ağırlamış, sizi daha da onurlandırmak için kızlarını neredeyse çıplak olarak gösterip, size olan güvenini belirtmek istemişti. Sizi aç kurt yerine değil, kral yerine koymuştu. Size bu ülkenin kapılarını Manfredi'nin kadınlara uyguladığı zorbalığın açtığını, bu denli çabuk mu unuttunuz? Cehennem azabını sözünü ettiğiniz ihanetten başka bir ihanet hak edebilir mi? Sizi onurlandıran bir insa-

nın onurunu, umudunu, dayanağını elinden almaya kalkışıyorsunuz. Böyle yaparsanız ne derler size? Belki 'Papa'ya karşı olduğu için yaptım' deyip işin içinden sıyrılmayı düşünüyorsunuzdur. Kendilerine sığınanlara, kim olurlarsa olsunlar, krallar böyle davranabilirler mi? Efendimiz, Manfredi'yi yenilgiye uğratmakla büyük bir başarı elde ettiğinizi anımsatmak isterim. Ama kendinizi yenilgiye uğratırsanız daha da büyük bir başarı elde etmiş olursunuz. Siz ki başkalarının hatalarını düzeltmekle yükümlüsünüz, ilkin kendi hatanızı düzeltin, isteğinize gem vurun, eriştiğiniz başarıya leke sürülmesine izin vermeyin."

Bu sözler kralın yüreğine oturdu, doğru oldukları için etkileri daha da büyük oldu. İçini çeken kral şunları dedi:

"Ne denli güçlü olursa olsun sırtı yere getirilemeyecek düşman yoktur, zor olan insanın kendi isteklerini bastırabilmesidir. Bu iş çok zor olsa da, olağanüstü bir güç gerektirse de, sözlerinizle beni yüreklendirdiniz. Başkalarını dize getirmeyi bildiğim gibi, kendimi de dizginleyebileceğimi kısa bir süre içinde kanıtlayacağım size."

Bu konuşmadan birkaç gün sonra kral Napoli'ye döndü. Kötü bir davranışta bulunmasına yol açacak gerekçeyi ortadan kaldırmak, hem de şövalyenin kendisine göstermiş olduğu saygıya karşılık verebilmek amacıyla, çok istediği bir şeye başkasının sahip olmasının acısını içine gömüp, iki kızı evlendirmeye karar verdi. Üstelik messer Neri'nin kızlarını kendi kızlarıymış gibi evlendirecekti. Messer Neri'nin de onayını alıp, zengin çeyizler düzdüğü kızlardan Güzel Ginevra'yı messer Maffeo da Palizzi'ye, Sarı Isotta'yı ise messer Guiglielmo della Magna'ya verdi. Damatların her biri soylu bir şövalye, büyük bir barondu. Kızları evlendirdikten sonra kral içinde anlatılamaz bir acıyla Puglia'ya gitti. Sürekli çaba harcayarak içindeki isteği öldürdü, sevda zincirini parçalayarak

ömrünün geri kalan günlerinde böyle bir tutkunun kölesi olmaktan kurtuldu.

Bir kralın iki genç kızı evlendirmesinin önemli bir şey olmadığını söyleyenler çıkabilir. Bu görüşe ben de katılıyorum. Ama bu işi sevdalı bir kral yaparsa, sevdiğine kavuşmadan, sevdasından bir çiçek, bir yaprak, bir meyve kopartmadan yaparsa, büyük hem de çok büyük bir davranışta bulunmuş olur. İşte bu eşsiz kral böyle davranmış, soylu şövalyeyi ödüllendirirken, sevdiği kızları onurlandırmış, kendisini de büyük bir yenilgiye uğratmıştı.

VII

*Kral Pietro, Lisa'nın kendisine duyduğu sevgi yüzünden hastalandığını öğrenince kızın gönlünü alır, onu iyi bir delikanlı ile evlendirir alnından öpüp ömür boyu şövalyesi kalacağını söyler.**

Fiammetta'nın öyküsü sona erince, bir şey demek istemeyen papa karşıtı bir kadının dışında herkes kral Carlo'nun mertliğini övdü. Kral söz verince de Pampinea anlatmaya başladı:

Saygıdeğer kadınlar, inançları nedeniyle krala karşı olan birimiz dışında, iyi yürekli kral Carlo'nun davranışı konusunda herkes sizin dediklerinizi diyecektir. Benim de aklıma aynı oranda övgüye değer bir olay geldi. Kralın baş düş-

* Alfred de Musset bu öyküden esinlenerek *Carmosina* adlı bir oyun yazmıştır.

manıyla Floransalı genç bir kadının öyküsünü anlatacağım sizlere.

Fransızların Sicilya'dan atıldıkları dönemde Palermo'da Bernardo Puccini adında Floransalı, çok varlıklı bir baharatçı vardı. Karısından bir tek kızı olmuş, bu güzel kız gelinlik çağına gelmişti. Adayı egemenliği altına alan kral Pietro d'Araona bir gün Palermo'da baronlarının da katıldığı büyük bir eğlence, bu arada Katalanya usulü bir yarışma düzenlemişti. Yarışma sırasında, Bernardo'nun adı Lisa olan kızı, başka kadınlarla birlikte bir pencereden yarışları izlerken, at sür-



mekte olan kralı gördü. Öyle etkilendi ki kraldan, birkaç kez baktıktan sonra, gönlünü kaptırdı ona. Eğlence sona erip de babasının evine dönünce, gönlündeki kara sevdadan başka bir şey düşünemez oldu. Toplumun alt kesiminden olması üzülmesine yol açıyor, mutlu bir son umudu bırakmıyordu. Ama yine de kralı sevmekten kendini alıkoyamıyor, başına daha büyük dertler açmaktan çekindiği için de, kimseye içini dökemiyordu. Hiç bir şeyden haberi olmayan kralın umursa-

maz tutumu, kıza inanılmaz acılar veriyordu. Kızın içindeki sevgi sürekli olarak çoğalırken, hüznü de artıyordu. Artık dayanamayan güzel kız sonunda hastalandı, güneş vurmuş kar gibi erimeye başladı. Bu duruma çok üzülen babası, anası bir yandan onu avutmaya çalışıyor, bir yandan da her çareye baş vuruyor, hekimler getiriyor, kızlarını ellerinden geldiğince iyileştirmeye çalışıyor, ama hiç bir sonuç elde edemiyorlardı. Sevdasından umut kesen kız, artık yaşamak istemiyordu.

Babasının her isteğini yerine getirdiğini gören kız, sevdasını ve vardığı kararı, bir yolunu bulup ölmeden önce krala duyurabileceğini düşündü. Bir gün babasından Minuccio d'Arezzo'yu çağırmasını istedi.

O sıralarda Minuccio, kral Bernardo'nun da sevdiği çok usta bir şarkıcı ve çalgıcıydı. Bernardo hemen haber göndererek Lisa'nın şarkı söyler, çalgı çalarken onu dinlemek isteğini iletti. Gönül adamı olan Minuccio hemen kızın yanına gitti. Yüreklendirici sözler söyledikten sonra viyolasını alıp tatlı ezgiler çaldı, birkaç şarkı söyledi. Ama kızı avutacak yerde, sevdasını büsbütün alevlendirmiş oldu. Genç kız onunla başbaşa konuşmak istediğini söyleyince, odadakiler dışarı çıktılar. Bunun üzerine kız şunları dedi:

"Sevgili Minuccuio, seni buraya bir sır açıklamak için çağırdım. Söyleyeceklerimi, adını vereceğim kişinin dışında kimseye anlatmayacaksın. Senden istediğim elinden geldiğince bana yardımcı olman. Sevgili Minuccio anlatacaklarımı iyi dinle. Kral Pietro efendimiz kutlama şenlikleri düzenlediği gün onu at üstünde görünce öyle etkilendim ki, içime sevda ateşi düştü, yaka yaka beni bu duruma getirdi. Bir krala gönül vermenin akıl kârı olmadığını bilmiyor değilim. Ama bu sevdayı ne yüreğimden kovabiliyor, ne de köreltebiliyorum. Artık dayanma gücüm kalmadığı için kurtuluşu ölümde buldum. Bu kararımı uygulayacağım. Kralımızın bu durum-

dan haberi olmadan ölecek olursam, gözüm arkada kalacak. Yüreğimin içini ona kolayca açabilecek senden başka kimseyi tanımıyorum. Dediğimi yerine getireceğini, isteğimi geri çevirmeyeceğini umuyorum. Kralla konuştuktan sonra bana haber verirsen üzüntüden kurtulur, gönül rahatlığı içinde ölebilirim."

Bunları dedikten sonra gözlerinden yaşlar boşandı ve sustu.

Minuccio da kadının soylu ruhu, onurlu kararı karşısında şaşkına dönmüş, büyük bir üzüntü duymuştu. Birden kıza yardımcı olmak isteği doğdu içinde.

"Lisa" dedi, "sana söz veriyorum dediklerin bende kalacak. Gözünü bunca yükseklere diktiğin, böyle büyük bir krala göz koyduğun için de seni kutluyorum. Sana yardımcı olacağım. Üç güne varmadan çok sevineceğin haberler getirebileceğimi sanıyorum. Zaman yitirmemek için hemen gidip işe başlayacağım."

Lisa bir baş işaretiyle isteğini yineledi, kendisine iyi bakmaya söz vererek onu Tanrı'ya emanet etti. Minuccio gidip, o dönemin en iyi ozanlarından Mico di Siena'yı buldu, aşağıdaki dizeleri yazmasını sağladı:

Haydi Sevda, kalk git efendime,
çektiğim acıları söyle;
duygularını açmaya çekindiği için,
öldü ölecek de.

Acı bana Sevda, ellerimi kavuşturup
efendimin oturduğu yere gitmeni istiyorum;
onu sevdiğimi, istediğimi,
yüreğimin yandığını söyle;
ateşiyle cayır cayır yanıyorum,

ölmekten korkuyorum, uğrunda çektiğim acıların
sona ereceği saati
sabırsızlıkla bekliyorum
içim korku utanç dolu;
Tanrı adına, çektiklerimi ilet ona.

Onu sevdim seveli, Sevda,
yüreklendirecek yerde korkuttun beni,
bunca üzme beni
bir kez açabilseydim
yüreğimin içini;
böyle ölmek içime oturuyor;
destek olsan da bana
duygularımı anlatabilsem ona
çektiğim acıyı öğrenince
belki kızmaz bana.

Yüreğimi efendime açacak
güveni hiç vermek istemedin
bana Sevda, yazıklar olsun sana!
ne olur ya kendin git, ya haberci gönder,
durumumdan efendime haber ver,
elinde mızrak kalkan
öbür atlılarla yarışırken
gördüğüm günü anımsat:
bakar bakmaz vuruldum ona
yüreğim eriyip gitti.

Minuccio bu sözlere konunun gerektirdiği gibi dokunaklı, içli bir beste yaptı hemen. Üçüncü gün saraya gittiğinde kral Pietro daha yemekten kalkmamıştı. Kral ondan viyola eşliğinde bir şarkı söylemesini istedi. Minuccio öyle yanık

bir sesle söyledi ki bu şarkıyı, sarayın salonunda bulunan herkes, bu arada kral, kendinden geçerek büyük bir sessizlik içinde dinledi. Minuccio'nun şarkısı sona erince, kral daha önce duymamış olduğu bu şarkıyı nereden bulduğunu sordu.

"Efendimiz" diye yanıt verdi Minuccio, "sözleri yazılalı, bestesi yapılalı daha üç gün oldu."

Kralın şarkının kimin için hazırlandığını sorması üzerine Minuccio şu yanıtı verdi:

"Bunu yalnız size açıklayabilirim."

Yanıtı merak eden kral yemekten kalkıp odasına gitti. Yanına çağırttığı Minuccio bildiklerini anlattı. Kral çok sevindi, genç kızı övdü, böylesine değerli bir genç kızı anlayışla karşılamak gerektiğini söyledi. Minuccio'dan gidip kızı bulmasını, gönlünü almasını, akşam üstü onu görmeye gideceğini söylemesini istedi.

Minuccio böyle güzel bir haber götürecek olmanın sevinci içinde viyolasını alıp, hemen yola çıktı. Kızın yanına varıp olanları anlattı. Sonra viyolasını çalıp şarkıyı söyledi. Genç kız bu habere öyle sevindi, öyle mutlu oldu ki, sağlığında gözle görülür iyileşme belirtileri ortaya çıktı. Evdekilere hiç bir şey demeden, sevdiğinin geleceği akşam saatini beklemeye başladı. İyi yürekli, gönlü yüce bir insan olan kral, Minuccio'nun anlattıkları üzerinde düşünmüştü. Kızı tanıdığından güzelliğini bildiğinden yüreğindeki acıma duygusu daha da artmıştı. Akşama doğru gezintiye çıkıyormuş gibi atına atladı, baharatçının evinin bulunduğu yere gitti. Baharatçının sahip olduğu güzel bahçenin kapısını açtırdı, bahçede atından indi, sonra da Bernardo'ya kızının nasıl olduğunu, evlenip evlenmediğini sordu. Bernardo şu karşılığı verdi:

"Evlenmedi efendimiz. Ağır bir hastalık geçiriyor. Ama ikindiden bu yana durumu oldukça iyi."

Kral bu iyileşmenin ne anlama geldiğini hemen anladı.

"Böyle güzel bir kızın bu dünyadan göçmesi büyük bir kayıp olurdu" dedi. "Hadi gidip görelim onu."

Yanındaki iki adamı ve Bernardo ile birlikte genç kızın odasına gitti. İçeri girip, içinde dirseklerine dayanmış genç kızın sabırsızlıkla kendisini beklemekte olduğu yatağın baş ucuna oturdu. Kızın elini tutup:

"Madonna, ne demek oluyor bu" dedi. "Gençsiniz, başkalarına örnek olmanız gerekirken, hastalanmak yakışır mı size? Beni seviyorsanız bir an önce kendinizi toparlayıp sağlığınıza kavuşun."

Herkesten çok sevdiği kişinin elini tutmasına utansa da, genç kızın içini sevinç kapladı, kendini sanki cennette sandı. Şu karşılığı verdi:

"Efendimiz, güçsüz bedenimi taşıyamayacağı bir yükün altına soktuğum için hastalandım. Ama göreceksiniz, yardımınızla çok geçmeden kurtulacağım bu durumdan."

Kızın üstü kapalı sözlerinin anlamını yalnızca kral anlamış, kızı daha da sevmeye başlamış, böyle bir adamın kızı olmasına yol açan yazgısına üzülmüştü. Bir süre daha kalıp kızı yüreklendirdikten sonra oradan ayrıldı.

Kralın bu insancıl davranışı büyük ilgi uyandırdı, baharatçı ile kızının saygınlığını arttırdı. Kız bu görüşmeden, bir kadının sevgilisini gördüğünde duyabileceği sevinçlerin en büyüğünü duydu. Yüreğindeki umudun katkısıyla birkaç gün içinde iyileşti, eskisinden daha güzel oldu.

Kızın iyileşmesi üzerine, kral kraliçe ile böyle bir sevginin nasıl ödüllendirilmesi gerektiğini kararlaştırdı. Bir gün atına bindi, yanına birçok baron aldı, baharatçının evine gitti. Bahçeye girip baharatçı ile kızını çağırttı. Bu sırada kraliçe de nedimeleriyle geldi. Nedimeler genç kızı aralarına alıp tatlı tatlı söyleştiler. Bir süre sonra kral ile kraliçe Lisa'yı yanlarına çağırdılar. Kral şunları dedi:

"Değerli kızım, bana büyük bir sevgi beslemekle beni çok onurlandırdınız, bu sevginin karşılığını görmenizi istiyorum. Evlenme çağında olduğunuza göre, sizi kendi elimle evlendireceğim. Ama yine de sizin şövalyeniz olarak kalacağım hep. Sevginizin karşılığı olarak da sizi bir kez öpmek istiyorum."

Kralın isteğini kabul eden genç kız utancından kıpkırmızı keserek şöyle dedi:

"Efendimiz, hiç kuşkum yok size gönül verdiğimi birisi duyacak olsa bana deli derdi. Aklımı oynattığımı, kendi durumumu, sizin konumunuzu unuttuğumu sanırdı. Ama biz ölümlülerin yüreklerinden geçenleri okuyan Tanrı tanığımdır ki, sizden hoşlanmaya başladığımda sizin kral, benim de baharatçı Bernardo'nun kızı olduğumu, içimdeki tutkunun ateşini bunca yükseğe yöneltmenin doğru olmadığını biliyordum. Ama insanların gönüllerini aklın değil, isteklerin, içgüdülerin yönlendirdiğini siz benden daha iyi bilirsiniz. Bu kurala olanca gücümle karşı koymaya çalıştım. Ama gücüm yetmeyince sizi sevdim, şimdi de seviyorum, bundan sonra da seveceğim. Sizi sevmeye başladıktan sonra, isteklerinizi her zaman yerine getirmeye karar vermiştim. Bu nedenle benim için uygun göreceğiniz kişiyle evlenmeye hazırım. Bu kişinin toplum içinde bana saygın bir yer kazandıracağını biliyorum. Bu kadar da değil. Kendini ateşe at deyin, hoşunuza gidecekse seve seve atayım. Şövalyem olmak isteyişinize gelince, kralım olmanız bana yeter, daha fazlasını isteyemem. Sevgimden istediğiniz tek bir öpücüğü de, ancak kraliçemizin izniyle verebilirim. Sizden ve kraliçemizden gördüğüm iyiliğin karşılığını Tanrı'dan görmenizi diliyorum, çünkü benim gücüm bu karşılığı vermeye yeterli değil."

Bunları dedikten sonra sustu. Genç kızın yanıtı kraliçe-

nin çok hoşuna gitmiş, kraliçe kızı kralın dediği kadar akıllı bulmuştu. Kral kızın babasını anasını çağırttı. Yapmak istediği şeyi onların da onayladığını görünce, Perdicone adında yoksul ama iyi yürekli bir genci getirtti. Eline yüzükleri verip, onayını aldıktan sonra Lisa ile evlendirdi. Kraliçe ile birlikte genç kıza armağan ettikleri birçok değerli takının yanı sıra, delikanlıya çok verimli, çok bereketli Ceffalù ve Calatabellotta arazilerini vererek şunları dedi:

"Bu araziyi sana karının dramoması olarak veriyoruz. Daha sonra yapacaklarımızı da ileride görürsün."

Sonra genç kıza döndü.

"Şimdi de sevdanızın meyvesini derlemek istiyorum" dedi.

Kızın başını elleri arasına alıp, kızı alnından öptü. Perdicone, Lisa'nın babası anası, Lisa'nın kendisi sevinç içindeydiler. Çok güzel bir düğün yapıldı. Birçok kişinin de tanıklık ettiği gibi, kral genç kıza verdiği sözü tuttu, ömrü boyunca onun şövalyesi olarak kaldı. Her yarışmaya onun gönderdiği armaları taşıyarak katıldı.

İşte böyle davranılarak insanların gönlü kazanılır, başkalarına iyi örnek olunur, sonsuza dek sürecek bir üne kavuşulur. Ne yazık ki, günümüzde böyle davrananların sayısı çok azaldı, yöneticiler acımasız, zorba oldular.

VIII

*Sofronia, Gisippus ile evlendiğini sanıp, Titus Quintus Fulvius'un karısı olur, onunla Roma'ya gider. Gisippus da yoksul kılığında buraya varır, Titus'un kendisini tanımazlıktan geldiğini sanıp, ölebilmek için bir adam öldürdüğünü öne sürer. Titus onu tanır, kurtarmak için kendisinin katil olduğunu söyler. Bunun üzerine gerçek katil ortaya çıkar. Octavianus üçünü de salıverir. Titus Gisippus'u kızkardeşiyle evlendirip, mal varlığını onunla paylaşır.**

Pampinea öyküsünü bitirip de, papa karşıtı kadın, herkes kral Pietro'yu yeterince övdükten sonra, kralın isteği üzerine Filomena söze başladı:

Göz kamaştıran kadınlar, kralların canları isteyince soylu davranışlarda bulunabileceklerini bilmeyen var mıdır? Onlardan beklenilen böyle davranışlardır, yapmaları gerekeni yapmalarıdır. Ama uyandırdıkları şaşkınlık, hak ettikleri övgü, aynı davranışta bulunan olanakları sınırlı bir kişinin uyandırdığı şaşkınlıktan, hak ettiği övgüden daha azdır. Kralların davranışlarını beğenip övdüğünüze göre, bizim gibi sıradan insanların krallarınkine benzeyen, kimi kez krallarınkinden daha bile üstün davranışlarını daha çok öveceğinizden kuşku duymuyorum. Sizlere kentli iki arkadaşın övülmeye değer çok güzel bir davranışını konu edinen bir öykü anlatacağım.

---

* Dostluğu öven bu öykü Pietro Alfonso'nun *Disciplina clericalis* adlı öyküsü ile Alessandro de Bernay'in *Athis et Prophilias* adlı şiirinden esinlenmiştir.

Octavianus Caesar'ın daha Augustus adını taşımayıp triumvir* olarak Roma İmparatorluğunu yönettiği dönemde, Roma'da Publius Quintus Fulvius adında bir soylu, Titus Quintus Fulvius adındaki çok yetenekli oğlunu felsefe öğrenimi görmesi için Atina'ya göndermiş, soylu bir kişi olan çok eski dostu Cremete'den çocuğa göz kulak olmasını istemişti. Cremete Titus'u evinde konuk etmiş, kendi oğlu Gisippus ile birlikte Aristippus adındaki filozofun okuluna göndermişti. Birlikte yaşayan iki genç çok iyi anlaştıkları için, aralarında ancak ölümün son verebileceği bir kardeşlik, dostluk bağı doğmuştu. Bir arada olmaktan büyük mutluluk, erinç duymaya başlamışlardı. İkisi de çok yetenekli olduğu için, uyumlu adımlarla tırmanmış, felsefenin şanlı doruklarına doğru büyük başarı elde etmişlerdi. Böylece üç yıl geçmiş, ikisine de babalık eden Cremete de bu durumdan büyük bir mutluluk duymuştu. İşte bu üç yılın sonunda, oldukça yaşlanmış olan Cremete, doğanın kurallarına boyun eğerek bu dünyadan göçtü. Çocukların ikisi de babalarını yitirmenin üzüntüsüne gömüldüler. Dostlar, akrabalar önce hangisini avutmaları gerektiğini bilemediler.

Birkaç ay sonra Gisippus'un dostları, akrabaları onu görmeye gelip evlenmesini önerdiler. Titus da öneriyi destekledi. Köklü bir aileden gelme, Sofrania adında Atinalı, on beş yaşlarında çok güzel bir kız bulundu. Düğün günü belirlendi. Gisippus, Titus'u da yanına alarak, hiç görmemiş olduğu kızı görmeye gitti. Eve vardıklarında kız ikisinin arasına oturdu. Arkadaşının sözlüsünün güzelliğini değerlendiren Titus, kızı büyük bir titizlikle incelemeye koyuldu. Her yönüyle çok be-

* Siyasal erkin üç kişi elinde bulunduğu yönetim biçiminde (triumvira), üç kişiden her biri.

ğendi. İçinden övgüler yağdırdı ve hiç kimseye belli etmeden, bir erkeğin bir kadına duyabileceği sevdaların en güçlüsüyle yanıp tutuşmaya başladı onun için. Bir süre sonra iki genç kalkıp evlerine döndüler.

Eve gelince Titus odasına kapandı, tutulduğu kızı düşünmeye başladı. Düşündükçe içindeki ateş arttı. Birkaç kez derin derin içini çekti. Kendi kendine:

"Alçağın tekisin sen Titus" dedi. "Ruhunu, sevgini, umudunu nereye, kime bağlıyorsun? Cremete ile ailesinin gösterdikleri konukseverlik, Gisippus ile dostluğun, dostunun sözlüsüne kardeş gözüyle bakmanı gerektirir. Bilmiyor musun bunu? Kimi seviyorsun? Umutsuz bir sevdanın peşin-



den nasıl sürüklenirsin? Aklının gözlerini aç da kendine gel, aklını başına topla. Şehvetini dizginle, sağlıksız isteklerini bastır, düşüncelerini başka şeye yönelt. Daha başındayken isteğine karşı çık, iş işten geçmeden kendini yenilgiye uğrat. İstediğin olacak şey değil, dürüst değil. Amacına ulaşacak gibi olsan bile, gerçek bir dostluğun gereklerini düşünüp, kaç on-

dan. Ne mi yapacaksın Titus? Aklının sesini dinleyip, bu uygunsuz sevdadan vazgeçeceksin."

Ama Sofronia'yı aklına getirince dediklerinin tersini düşünmeye başladı. Kendi kendine şunları dedi:

"Sevda yasaları öbür yasalardan daha güçlüdür. Dostluk yasalarını değil, din yasalarını bile etkisiz kılarlar. Kim bilir kaç baba kızına, kaç erkek kızkardeşine, kaç üvey ana üvey oğluna gönlünü kaptırmıştır. Bunlar, bir dostun karısına gönül vermek gibi binlerce örneği olan bir durumdan çok daha korkunç şeyler. Kaldı ki gencim ben, gençler sevda yasalarına boyun eğerler. Sevda neden hoşlanıyorsa, ben de ondan hoşlanırım. Dürüstlük olgun kişilere özgüdür. Ben sevdadan başka bir şeye kulak vermem. O kızın güzelliği, herkesçe sevilmeyi hak ediyor. Ben de gencim, onu sevdiğim için kim kınayabilir beni? Onu Gisippus'un sözlüsü olduğu için sevmiyorum ki, kimin sözlüsü olsaydı severdim. Bu işte suçlu olan, kızı bir başkası yerine arkadaşım Gisippus'a veren talih. Güzel olduğu için sevilmek hakkı. Onu bir başkasının değil de benim sevmeme Gisippus sevinmeli."

Bunları der demez kendisinden utandı, az önce düşündüğüne döndü yine. Durmadan bir düşünceden bir düşünceye yöneldi. O günü o geceyi, daha sonraki günleri böyle geçirdi. Yemekten içmekten kesildi. Gözüne uyku girmez oldu. Zayıflayıp yatağa düştü. Onun önce düşüncelere dalıp sonra da hastalandığını gören Gisippus bu duruma çok üzüldü. Dostunu hiç yalnız bırakmayıp onu avutmaya, sıkıntısının, hastalığının nedenini öğrenmeye çalıştı. Titus hep uydurma yanıtlar verdi, Gisippus da bu yanıtlara inandı. Ama sonunda Titus göz yaşları ve hıçkırıklar arasında şu yanıtı verdi:

"Gisippus, Tanrılar isteselerdi yaşamaktan vazgeçer, seve seve ölürdüm. Felek, erdemlerimi sınavdan geçirdi ve yenilgiye uğramanın büyük utancını yaşattı bana. Böyle bir utancı

ancak ölüm temizler. Bu utançla yaşayacağıma öleyim daha iyi. Utançtan yerin dibine girmek bahasına da olsa, hiç bir şeyi gizlemeden, her şeyi anlatacağım sana."

İşin başından başlayarak sıkıntısının nedenini, kendisiyle savaşımını, nasıl yenik düştüğünü anlattı. Sofronia için yanıp tutuştuğunu söyledi. Bu uygunsuz durumun cezasının ölüm olduğunu, çok geçmeden öleceğine inandığını ekledi.

Bunları duyan, arkadaşının ağladığını gören Gisippus önce şaşırdı. Çünkü genç kızı oldukça seviyordu. Ama çok geçmeden, kendisi için arkadaşının yaşamının Sofronia'dan daha önemli olduğunu anladı. O da gözyaşlarını tutamayarak, hıçkıra hıçkıra şu yanıtı verdi:

"Titus, böyle üzüntülü bir durumda olmasaydın, ağırlığı altında ezildiğin bir tutkuyu bunca zamandır benden gizleyerek dostluğumuzu zedeledin diye seni eleştirirdim. Duygularını dürüstlükle bağdaştırmamış olabilirsin, ama insan dostundan yalnız dürüst duygularını değil, dürüstlükle bağdaşmayan duygularını da gizlemez. Dost dediğin, dostunun dürüst duygularından kıvanç duyar, dürüstlükle bağdaşmayan duyguları ise, onun içinden söküp atmaya çalışır. Senin durumuna gelecek olursak, sözlüm Sofronia'ya ateşli bir sevgi beslemene hiç şaşırmadım. Asıl, böyle bir sevgi beslemeseydin şaşırırdım. Kızın güzelliği, senin iç dünyanın zenginliği ortada. Karşısındaki ne denli kusursuzsa, insanın duyguları o denli kamçılanır. Sofronia'yı sevmen akla uygun. Ama (açıkça söylemesen de) Sofronia benim değil de, bir başkasının sözlüsü olsaydı onu sevebilirdin diye yazgına küsmen yanlış. İyi düşünürsen, yazgının Sofronia'yı bana vermiş olmasına sevinmen, teşekkür etmen gerekir. Benim yerimde bir başkası olsaydı, senin sevgini dikkate almaz, onu senin adına değil kendi adına severdi. Sana beslediğim dostluğu biliyorsan, benden böyle bir şey beklenmeyeceğini de bilirsin. Niçin dersen, dostluğumu-

zun başlangıcından bu yana, seninle paylaşmadığımız bir şeyim olduğunu anımsamıyorum. Sofronia ile ilişkim daha ileri bir aşamaya ulaşmış bile olsaydı onu seninle paylaşırdım. Oysa onu olduğu gibi sana bırakabilecek durumdayım. Bırakıyorum da. Elimden geliyorken senin isteğine ayak uydurmazsam, dostluğun ne önemi kalır? Sofronia benim sözlüm, onu çok seviyordum, yakında da düğünümüz olacaktı. Ama sen ona benden daha fazla değer veriyor, onu daha büyük bir tutku, daha büyük bir coşku ile istiyorsun. Yüreğin rahat etsin, benim odamda onunla sen gerdeğe gireceksin. Bu nedenle sıkıntıları, üzüntüleri bir tarafa at, eski sağlığına, rahatlığına, neşene kavuş. Benim sevgimden daha üstün olan sevginin mutlu sonucunu bekle."

Gisippus'un dediklerini dinleyen Titus'un yüreğinde bir yandan sevdiğine kavuşma umudu doğarken, bir yandan da utancı artıyordu, Gisippus'un gönül yüceliği çoğaldıkça, bundan yararlanmaması gerektiğini düşünüyordu. Ağlamayı sürdürürken güçlükle şunları diyebildi:

"Gisippus, gönlünün yüceliği, gerçek dostluğun, bana ne yapmam gerektiğini gösteriyor. Tanrı'nın sana uygun gördüğü bir genç kızı bana vermeye kalkışmanı, Tanrı yazdıysa bozsun. Tanrı bu kızı bana uygun görmüş olsaydı, sen de biliyorsun ki, sana vermezdi. Tanrı'nın yerinde olarak sana tanıdığı hakkı güle güle kullan. Benim böyle bir mutluluğa hakkım yok. Bırak da gözyaşları içinde tüketeyim günlerimi. Gözyaşlarımı bastırırsam sevineceğini biliyorum, yenilgiye uğrayacak olursam, acı çekmekten kurtulurum.

Gisippus şu karşılığı verdi:

"Titus, dostluğumuz bana senden bir isteğimi yerine getirmeni istemek (seni buna zorlamak) hakkını veriyorsa, bu hakkı kesinlikle kullanacağım. İsteğimi yerine getirmeyecek olursan, dostumun çıkarlarını dikkate alıp zor kullanarak

Sofronia'nın senin olmasını sağlayacağım. Sevdanın gücünün, kim bilir kaç sevdalıyı ölüme sürüklediğini çok iyi biliyorum. Sen de bu tehlikeyle karşı karşıyasın. Ne geri dönebilir, ne de gözyaşlarını dindirebilirsin. Bu gidişle bozguna uğraman kaçınılmaz. Bu bozgunu benim de paylaşmam gerekecek. Seni sevmem için bir gerekçe olmasa bile, yaşamının büyük bir önemi var benim için. Sofronia senin olacak. Onun kadar hoşlanacağın bir kız bulman çok zor. Bana gelince, sevgimi bir başkasına yönelterek, hem seni hem de kendimi mutlu kılacağım. Evlenecek kadın bulmak dost bulmak kadar zor, zahmetli olsaydı, böyle eli açık davranmazdım. Evlenecek kadını dosttan çok daha kolay bulacağımı bildiğim için, senden olmaktansa evleneceğim kadını değiştirmeyi yeğliyorum (kaldı ki, sana vermekle ondan da olmayacak, bir başka gözle görmeye başlayacağım onu). Bu nedenle, dediklerimden etkilendinse üzülmeyi bırak, sevdiğine kavuşmanın sevincini yaşa, hem kendini hem beni mutlu et."

Öneriyi benimseyerek Sofronia ile evlenmekten utanç duysa, içindeki direnmeyi alt edemese de, sevginin dürtüsüne, Gisippus'un dediklerine karşı koyamayan Titus şunları dedi:

"Gisippus, dediklerini kabul etmekle, sevineceğini söylediğin şeyi yapmakla, doğrusu kendi isteğimi mi, yoksa senin isteğini mi yerine getirmiş olacağımı ben de bilmiyorum. Öyle yüce gönüllü davrandın ki, utanma duygumu bir yana bırakmak zorunda kaldım. Hiç kuşkun olmasın, beni yalnızca sevdiğim kadına değil, yaşama da kavuşturduğunu hiç aklımdan çıkartmayacağım. Tanrıdan, bana karşı benden bile daha anlayışlı davranmanın borcunu günün birinde sana ödeyebilmek olanağını vermesini diliyorum."

Bu sözler üzerine Gisippus şunları dedi:

"Titus, dediklerimizin gerçekleşmesi için bence şöyle bir

yol tutmamız gerekir. Senin de bildiğin gibi, Sofronia'nın akrabaları ile benimkiler arasında uzun uzadıya konuşulduktan sonra söz kesilmişti. Şimdi ben gidip de evlenmekten vazgeçtiğimi söylersem kıyamet kopar. Ailelerimiz birbirine girer. Kızın sana varacağını bilsem, bunları umarsamam. Ama korkum, ben bırakınca kızı hemen başka birine vermeleri. Böylece benim elde edemediğimi, sen de elde edememiş olursun. Bu nedenle, sen de onaylarsan başladığım işi bitireyim derim. Düğün yapıp kızı eve getireyim. O gece gizlice sen gerdeğe girer, karınmış gibi kızla yatarsın. Sırası gelince olayı herkese duyururuz. Kabullenirlerse ne âlâ. Karşı çıkacak olsalar da bir şey yapamaz, durumu benimsemek zorunda kalırlar."

Titus'un bu öneriye aklı yattı. İyice iyileşip kendine geldikten sonra, Gisippus Sofronia'yı evine getirdi. Büyük bir düğün yapıldı. Gece olunca kadınlar yeni gelini kocasının yatağına yatırıp gittiler. Titus'un odası Gisippus'un odasına bitişikti. Bir odadan öbür odaya geçilebiliyordu. Gisippus odasındaki ışıkları söndürüp, usulca Titus'un odasına geçti. Ona, gidip karısının koynuna girmesini söyledi. Çok utanan Titus sözünden dönmek, gitmemek istedi. Ama Gisippus, sözlerinin de doğruladığı gibi olanca içtenliğiyle arkadaşının mutluluğunu istiyordu. Uzun süre ısrar edip, arkadaşını bitişik odaya gönderdi. Titus yatağa varınca genç kızı kollarının arasına aldı. Şaka yapıyormuş gibi, alçak bir sesle karısı olmayı isteyip istemediğini sordu. Onun Gisippus olduğunu sanan kız evet yanıtını verdi. Bunun üzerine Titus değerli, güzel bir yüzük çıkartıp kızın parmağına taktı.

"Ben de senin kocan olmak istiyorum" dedi.

Kadınla birleşti, uzun uzadıya zevk aldı ondan. Kadın da, hiç kimse de, yatakta yatanın Gisippus'tan başkası olduğunu bilmedi.

Sofronia ile Titus'un evliliği bu biçimde sürüp giderken,

Titus'un babası Publius bu dünyadan göçtü. Titus'a bir mektup yazıldı, miras sorunu için Roma'ya dönmesi istendi. Bunun üzerine Titus, Gisippus ile konuşarak Sofronia'yı da birlikte götürmek istedi. Bunun için, kadına gerçeği açıklamaları gerekecekti. Bir gün Sofronia'yı odasına çağırıp her şeyi olduğu gibi anlattılar. Titus aralarında geçen birçok olayı söyleyerek, kadını inandırdı. Kadın ilkin ikisini de aşağılayarak süzdü, sonra Gisippus'un kendisini kandırmış olmasını içine sindiremeyip ağlamaya başladı. Gisippus'un evinde hiç ağzını açmadı, doğru babasının evine gitti. Babasına anasına Gisippus'un oynadığı oyunu anlattı, onların sandıkları gibi Gisippus'un karısı olmayıp Titus'un karısı olduğunu söyledi. Bu habere Sofronia'nın babası çok öfkelendi. İki aileyi de ayağa kaldırdı. Kendi ailesi de, Sofronia'nın ailesi de Gisippus'u kınadılar. Kınamakla yetinmeyip, cezalandırılması gerektiğini öne sürenler de oldu. Gisippus ise dürüst davrandığını, kendisinden daha iyi bir koca bulduğu için, Sofronia'nın akrabalarının kendisine teşekkür etmeleri gerektiğini öne sürdü.

Titus da söylenenleri duyuyor, çok üzülüyordu. Greklerin karşı taraf yanıt vermeyecek olursa ortalığı ayağa kaldırıp, kabadayı kesildiklerini, ama karşı çıkan olursa hemen sindiklerini bildiği için, sesini yükseltmesi gerektiğini düşündü. Yüreği Romalı, aklı Atinalı olduğu için Gisippus ile Sofronia'nın akrabalarını bir tapınakta bir araya getirmek becerisini gösterdi. Gisippus ile tapınağa gidip, oradakilere şunları dedi:

"Kimi filozoflar, ölümlülerin davranışlarını ölümsüz Tanrıların kararlarının, isteklerinin sonucu sayarlar. Bu nedenle içlerinden bir bölümü geçmişte olan, gelecekte olacak her şeyi yazgıya bağlar. Bir bölümü ise bu kuralı yalnızca geçmişteki olaylara uygular. Bu görüşleri aklımızla değerlendirecek olursak, önlenemeyecek olaylar karşısında bir şey yapılamayacağını, Tanrılara karşı çıkılamayacağını görürüz. Sonsuza

dek geçerli yasaları uygulayan Tanrıların, hiç bir yanlışa düşmeden insanları, nesneleri yönettiklerine inanmak zorunda kalırız. Onların yaptıklarına dil uzatmanın çılgınlık, aptallık olduğunu açıkça görebilirsiniz. Böyle bir öfkeye kapılanları zincire vurmak gerekir. Gisippus'a verdiğiniz Sofronia'nın benim karım olmasını kınamanız, bu kınamayı sürdürmeniz, bence sizin de böyle bir öfkeye kapıldığınızı gösteriyor. Olayların da doğruladığı gibi, sonsuza dek geçerli yasalar uyarınca Sofronia'nın Gisippus'a değil, bana verilmiş olduğunu dikkate almıyorsunuz.

Tanrıların gizemli amaçlarından söz etmek çetin, çoğu kişi için kavranması zor bir konudur. Tanrıların bize karışmadıkları varsayımından yola çıkarak insanların davranışlarını ele alacağım. Bu amaçla, alışkanlıklarıma hiç uymayan iki şey yapmak zorunda kalacağım. Kendimi övecek, başkalarını kınayıp, eleştireceğim. İçinde bulunduğum durumun kaçınılmaz kıldığı davranış için, gerçeklerden yola çıkacağım. Ona uygun görmüş olduğunuz kadını benimle evlendirdiği için, akıldan çok öfkeden kaynaklanan kınamalar, sürekli eleştiriler, aşağılamalarla Gisippus'u ayıplıyor, incitiyor, suçluyorsunuz. Oysa ben onu övgülere boğmanız gerektiğini düşünüyorum. Niçin derseniz, ilkin bir dostun yapması gerekeni yaptığı için. İkincisi de sizden daha akıllı davrandığı için.

Dostluğun kutsal yasalarının bir dosta nasıl davranılması gerektiğini açıklamaya kalkışmayacağım. Dostluk bağının kan bağından, akrabalık bağından çok daha sıkı olduğunu anımsatmakla yetineceğim. Dostlarımızı biz seçeriz, akrabalarımızı ise yazgımız belirler. Bu nedenle, dostu olduğum için Gisippus'un sizin sevginizi önemseyecek yerde, benim yaşamıma değer vermiş olmasında şaşacak bir şey yok.

Şimdi ikinci gerekçeme geliyorum. Onun sizden daha akıllı olduğunu ortaya koyacağım. Bana kalırsa sizin ne Tan-

rıların koruyuculuğundan haberiniz var, ne de dostluğun gereklerinden. Siz Sofronia'yı genç filozof Gisippus'a vermeyi tasarlamış, kararlaştırmıştınız. Gisippus da onu bir filozofa verdi. Siz bir Atinalıyı seçmiştiniz, Gisippus bir Romalıyı seçti. Sizin adayınız iyi bir ailedendi, Gisippus'unki daha da soylu. Sizin adayınız varlıklı, Gisippu'unki ise çok varlıklı. Sizin adayınız Sofronia'yı sevmek bir yana tanımıyordu bile. Gisippus'un seçtiği genç ise mutluluğu onda buluyor, onu kendi canından çok seviyor.

Dediklerimi doğrulamak için, teker teker ele almakta yarar görüyorum. Gisippus gibi genç ve filozof olduğumu uzun uzadıya kanıtlamaya gerek olduğunu sanmıyorum; yüzüm, eğitim durumum yeterli birer kanıt. İkimiz de aynı yaştayız, ikimiz de birlikte okuduk. O Atinalı, ben Romalıyım. Kentlerimizi karşılaştırmak gerekirse benim kentimin özgür, onun kentinin bağımlı olduğunu söyleyebilirim. Benim kentim dünyaya egemen, onun kenti benim kentime bağımlı. Benim kentimin orduları, gücü, bilimi ünlü, onun kenti ise yalnızca bilimiyle övünebilir. Üstelik burada sıradan bir öğrenci izlenimi uyandırsam da, Roma'nın kenar mahallelerinde dünyaya gelmiş biri değilim. Evlerim, Roma'nın sokakları atalarımın yontuları ile dolu. Tarih kitapları Roma'nın Capitolio tepesinde başlarına zafer tacı takılan bir sürü Quinzi'ye yer veriyor.* Geçen zaman, adımızı soldurmak bir yana daha da ışıttı. Çok varlıklı olduğumu söylemeye utanıyorum. Bir zamanlar yoksulluğun soylu Roma vatandaşlarının en değerli erdemi olduğu aklımdan çıkmıyor. Ama sıradan insanlar gibi düşünüyor, varlığı önemsiyorsanız yeterince para pul sahibi

* Savaş kazanan generaller için Capitolio (Campidoglio) tepesinde tören düzenlenirdi.

olduğumu belirteyim. Varlığım cimrilikten değil talihimin rast gitmesinden kaynaklandı. Buralı olduğu için ailenize Gisippus'un katılmasını yeğlediğinizi biliyorum. Ama Romalı olmayan birini de sevebilirsiniz. Roma'da size yardımcı olabileceğimi, kişisel ya da toplu çıkarlarınızı koruyabileceğimi unutmayın. Duygularını bir yana bırakıp da akılcı bir değerlendirme yapan biri sizin davranışınızı Gisippus'unkine yeğleyebilir mi? Sanmıyorum.

Sonuç olarak, Sofronia artık Gisippus'un dostu, soylu köklü varlıklı bir aileden Roma vatandaşı Titus Quintus Fulvius ile evlenmiş bulunuyor. Bu evliliğe üzülmek, karşı çıkmak ne yaptığını bilmemek demektir. Sofronia'nın Titus ile evlenmesine değil de, evlenmenin gizlice, eşe dosta haber vermeden yapılmış olmasına kızanlar olabilir. Duyulmamış, görülmemiş bir şey değil ki bu durum. Ana babalarının istemediği biriyle evlenen, sevgilisine kaçan, nikâhsız oturan, gebe kaldığı, çocuk doğurduğu için evlenmek zorunda kalan bir sürü kadın var. Sofronia'nın durumu bunlara benzemiyor. Gisippus onu dürüst, kurallara uygun bir biçimde, kimseye duyurmadan Titus'a verdi. Sofronia'yı evlendirenin böyle bir yetkisi olmadığını öne sürenler çıkabilir. Geçersiz olan bu görüş, kadın dedikodusu olmaktan öteye bir değer taşımaz. Yazgı olayları belirli sonuçlara ulaştırmak için yeni, değişik bir yolu ilk kez denemiyor ki. Benimle ilgili bir sorunu bir filozof yerine bir ayakkabıcı açıkça ya da gizlice çözse, sonuç iyi olduktan sonra bana bir şey demek düşer mi? Ayakkabıcının işi iyi yapıp yapmadığına bakar, çabası için teşekkür ederim. Gisippus Sofronia'yı iyi bir kocaya verdiğine göre, evliliğin biçimini eleştirmenin bir anlamı yok. Ona güveniniz yoksa, başka birini de evlendirmemesi için gerekli önlemleri alın, ama bu evlilik için teşekkür edin. Şunu da bilin ki, Sofronia ile evlenirken hile ya da kurnazlıkla ailenizin onurunu, saygınlı-

ğını lekeleyecek hiç bir şey yapmadım. Yatağına gizlice girdim ama ailenize katılmaktan kaçınarak kızlığını bozmak, düşman gibi davranıp onu kalleşçe elde etmek amacı gütmedim. Güzelliğine, erdemlerine vurulmuştum onun. Sizden isteseydim, kızınızı çok sevdiğiniz, onu Roma'ya götürmemden çekindiğiniz için isteğimi kabul etmezdiniz. Bu nedenle, artık sizin de bildiğiniz dolambaçlı yollara başvurdum. Gisippus'un, istemeye istemeye de olsa yerini bana vermesini sağladım. Sofronia'yı çok sevsem de, ona bir sevgili gibi değil bir eş olarak sahip oldum. Gerekli kurallara uydum, parmağını yüzük taktım, beni kocalığa kabul edip etmediğini sordum, evet yanıtını aldım. Dediklerimi kendisi de doğrulayacaktır. Aldatıldığını sanıyorsa, bunda benim bir suçum yok. Kim olduğumu sorabilirdi bana.

Dostum Gisippus ile kara sevdalı benim en büyük suçumuz, yanlışımız, hatamız Sofronia'nın gizlice Titus Quintus'un karısı olması. Bu nedenle ona göz dağı veriyor, korkutmaya çalışıyorsunuz. Gisippus kızınızı uygunsuz birine, bir serseriye, bir köleye verseydi ne yapacaktınız? Zincire mi vuracak, zindana mı atacak, çarmıha mı gerecektiniz? Neyse bunları bırakalım artık. Babamın beklenmedik ölümü, benim Roma'ya dönmemi gerektiriyor. Sofronia'yı da birlikte götürmek istediğim için, belki gizli tutmam gereken şeyleri açıkladım size. Aklınızı kullanırsanız bana hak verirsiniz. Sizi aldatmak, aşağılamak isteseydim, size lekelenmiş bir kız bırakırdım. Bir Romalının aklından böyle bir alçaklığın geçmesine Tanrı izin vermez. Tanrıların onayı, insan yasalarının gereği, Gisippus'un övülesi davranışı ve kara sevdamdan kaynaklanan hile sonucunda Sofronia benim oldu. Siz kendinizi Tanrılardan, öteki insanlardan daha akıllı sanıp, iki yoldan bana karşı çıkıyor, iki türlü zarar veriyorsunuz. İlkin, istemeseniz de artık benim olan Sofronia'yı yanı-

nızda alıkoyuyorsunuz. İkincisi, borçlu olmanız gereken Gisippus'a düşmanca davranıyorsunuz. Bu budalaca tutumunuz üstünde daha fazla durmak istemiyorum. Ama size dostça bir öneride bulunuyor, öfkenizi dindirin, kırıcı olmayı sürdürmeyin, Sofronia'yı bırakın, onunla gidip damadınız olarak mutlu bir yaşam sürmeme izin verin diyorum. Olup biteni kabullenmeyip de başka türlü davranmaya kalkışırsanız Gisippus'u kaçırırım. Roma'ya varınca da, siz ne derseniz deyin, hak ettiğim insana kavuşmuş olurum. Böylece Romalıların öfkesinin nereye varabileceğini, yaşayarak öğrenmiş olursunuz."

Titus sözlerini bitirince, asık bir suratla ayağa kalktı. Gisippus'un elinden tuttu, başını sallayıp göz dağı vererek tapınakta bulunanları umursamadığını belli etti ve çıkıp gitti. Kalanların bir bölümü ona hak vermiş, akrabalığını, dostluğunu önemsemişti. Bir bölümü ise son sözlerinden ürkmüştü. Sonunda, Gisippus istemediğine göre Titus'u akrabalığa kabul etmenin doğru olacağı kararına vardılar. Gisippus'un akrabalığından olurken, Titus'un düşmanlığını kazanmak akıl kârı değildi. Bu karara varınca gidip Titus'u buldular. Sofronia'yı verip onu damatlığa kabul edeceklerini, Gisippus'u da değerli bir dost bileceklerini söylediler. Bu kararı büyük bir sevinçle, birlikte kutladılar. Sonra ayrıldılar. Sofronia Titus'un evine gönderildi. Akıllı bir kadın olan Sofronia duruma ayak uydurarak Gisippus'a beslediği sevgiyi hemen Titus'a yönlendirdi. Onunla birlikte gittiği Roma'da sevgi gösterileriyle karşılandı.

Atina'da kalan Gisippus'un saygınlığı azaldı. Çok geçmeden oyuna getirildi. Malından mülkünden oldu, sürgün cezasına çarptırılıp ailesiyle birlikte Atina dışına çıkartıldı. Parasız pulsuz kalmış, dilenecek duruma düşmüştü. Titus'un kendisini anımsayıp anımsamayacağını görmek için, Ro-

ma'ya gitmekten başka çaresi kalmamıştı. Roma'da Titus'un sağ olduğunu ve çok sevildiğini öğrendi. Evini buldu, kapının yanında Titus'un gelmesini beklemeye koyuldu. Kılığından utandığı için, Titus gelince ona bir şey diyemedi. Titus'un onu tanıyıp çağırtmasını bekledi. Titus önünden geçip gidince, onu görmezlikten geldiğini sandı. Titus için yaptıklarını anımsayınca büyük bir acı duydu, umutsuzluğa kapılıp oradan uzaklaştı. Gece bastırmıştı, karnı açtı, parası yoktu. Canından bezmişti. Nereye gittiğini bilmeden kentin ıssız bir bölgesine yöneldi. Büyük bir mağara vardı burada. Geceyi geçirmek için mağaraya girdi, toprağın üstüne uzandı, ağlamaktan bitkin uyuya kaldı.

O gece hırsızlık yapan iki kişi, çaldıkları mallarla birlikte ertesi sabah mağaraya geldiler. Aralarında tartışma çıktı, daha güçlü kuvvetli olanı ötekini öldürüp gitti. Olup biteni gören Gisippus, kendi elleriyle canına kıymak zorunda kalmadan onca istediği ölüme kavuşmanın yolunu bulduğunu sandı. Bir yere gitmedi. Olayı öğrenip gelecek kolluk güçlerini beklemeye koyuldu. Çok geçmeden de geldiler. Gisippus'u ite kaka götürdüler. Sorguya çekilen Gisippus adamı öldürdüğünü, mağaradan kaçamadığını söyledi. Marcus Varrone adındaki yargıç, o dönemde uygulanmakta olan çarmıha gerilme cezasına çarptırdı onu.

O sırada bir rastlantı sonucu Titus da mahkemeye gelmişti. Kılıksız sanığın yüzüne bakıp, cezanın gerekçesini öğrenince Gisippus'u tanıdı. Onun bu duruma düşüp Roma'ya gelmiş olmasına şaşırdı. Yardımcı olmak istedi. Onun suçsuz, kendisinin suçlu olduğunu ileri sürmekten başka çıkar yol bulamadı. Hemen yargıca doğru gidip:

"Marcus Varrone" dedi, "cezaya çarptırdığın zavallı adamı geri çağırt. Hiç bir suçu yok. Bu sabah ölüsü bulunan adamı ben öldürüp, Tanrıları yeterince öfkelendirdim. Suçsuz

birinin ölümüne yol açarak Tanrıları bir kez daha öfkelendirmeme gerek yok."

Şaşıran, herkesin bu sözleri duymasına bozulan Varrone, yasaya uymak zorunda kaldı. Gisippus'u geri çağırtıp, Titus'un önünde şunları dedi ona:

"Hiç bir baskıyla karşılaşmadan, işlemediğin bir suçu üstlenerek yaşamını tehlikeye atmak çılgınlığını niçin yaptın? Bu gece o adamı öldürdüğünü söyledin. Şimdi bir başkası çıktı, adamı senin değil kendisinin öldürdüğünü söylüyor."

Gisippus karşısındakine bakınca Titus'u tanıdı. Kendisini kurtarmak, gördüğü iyiliğe karşılık verebilmek için böyle davrandığını anladı. Duygulandı, gözünden yaşlar boşandı. Şunları dedi:

"Varrone gerçekten de ben öldürdüm adamı. Titus'un canımı kurtarmaya çalışmasının anlamı yok artık."

Titus da şunları dedi:

"Yargıcım, senin de gördüğün gibi bu adam yabancı. Ölünün yanında bulduklarında silahı da yokmuş. Belli ki yoksulluk canına tak etmiş, ölmek istemiş. Onu özgürlüğüne kavuştur, bana da hak ettiğim cezayı ver."

Varone iki adamın ayak diremesi karşısında şaşırmış, ikisinin de suçlu olmadığı sonucuna varmıştı. Onları nasıl aklayacağını düşünürken Publius Ambustus adında gençten, Roma'nın ünlü hırsızlarından, uğursuz biri geldi. Cinayeti o işlemişti. Suçu üstlenmeye kalkan iki kişinin de suçlu olmadığını biliyordu. Suçsuz iki kişinin suçu üstlenmeleri yüreğini sızlattı. Dayanamayıp yargıcın önüne gitti.

"Yargıcım" dedi, "içinde bulunduğum durum bu iki kişi arasındaki sorunu çözmemi gerektiriyor. Bilmediğim bir Tanrı, işlediğim suçu açıklamamı istiyor benden. Bu iki kişinin de üstlenmeye çalıştıkları suçu işlemediklerini bil. O adamı bu sabah ben öldürdüm. Öldürdüğüm arkadaşımla çaldığımız

malları paylaşırken, şu gördüğün zavallı uyuyordu. Titus'a gelince onu aklamana gerek yok. Böyle bir şey yapmayacağını herkes bilir. Bu nedenle ikisini de salıver, beni de yasanın öngördüğü cezaya çarptır."

Bu arada olup biteni Octavianus da duymuştu. Her birinin suçu niçin üstlendiğini öğrenebilmek için, üçünü de yanına çağırttı. Herkes davranışının gerekçesini açıkladı. Octavianus ilk iki kişiyi suçsuz oldukları için, üçüncüyü de onların yüzü suyu hürmetine bağışladı.

Titus, Gisippus'u alıp oradan ayrıldı. Önce kuşkucu davrandığı, uzak durduğu için kınadı onu. Sonra büyük sevgi gösterileri arasında evine götürdü. Gözyaşlarını tutamayan Sofronia, bir kardeş gibi karşıladı Gisippus'u. Giysiler verip, saygınlığına, erdemlerine yaraşır bir görünüşe kavuşturdu. Titus parasını topraklarını onunla bölüştü. Fulvia adındaki küçük bir kızkardeşini de eş olarak verdi. Sonra şunları dedi:

"Gisippus sen karar ver. İstersen burada yanımda kal, istersen sana verdiğim her şeyi alıp Akaia'ya* dön."

Kentinden sürülmüş olan, bir yandan da Titus'un değerbilir dostluğunun etkisinde kalan Gisippus Romalı olmaya karar verdi. Fulvia ile birlikte Titus ile Sofronia'nın evini paylaştı. Uzun süre bir arada yaşadılar, geçen her gün dostluklarını daha da perçinledi.

Dostluk kutsal bir şeydir. Yalnızca saygı duymak yetmez, sürekli övülmesi gerekir. Çünkü yüceliğin, dürüstlüğün anası, değer bilmenin, iyilik yapmanın bacısı, kinin, nekesliğin düşmanıdır dostluk. Kişisel çıkarları bir yana itip, istemeye gerek bırakmadan, yararlanabileceği şeyden başkasını yararlandırır. Ne var ki, dostluğun kutsal sonuçlarına günümüzde daha az

* Yunanistan.

rastlanıyor. Bu ayıplanacak, utanılacak durum ölümlülerin açgözlülüğünden kaynaklanıyor. Bireysel çıkarlar ağırlık kazandı, dostluk sonsuza dek dünyanın öbür ucuna sürüldü. Titus'un tutkusunu, gözyaşlarını, hıçkırıklarını Gisippus'a dostluktan başka hangi sevgi, hangi zenginlik, hangi aile bağı anlatabilir, sevdiği güzel kadını Titus'a bırakmasını sağlayabilirdi? Dostluğun dışında hangi yasa, hangi güç, hangi korku Gisippus'un onca arzuladığı güzel kadını ıssız, loş yerlerde ya da yatağında kolları arasına almasını engelleyebilirdi? Dostluğun dışında hangi orun, hangi ödül, hangi kazanç arkadaşının gönlünü etmek için Gisippus'un kendi akrabalarını, Sofronia'nın akrabalarını yitirmeyi, görgüsüz insanların dedikodularını umursamamayı, sövmelerine kulak tıkamayı göze almasını sağlayabilirdi? Öte yandan, görmezlikten gelmesini kimsenin kınayamayacağı Gisippus'u çarmıha gerilmekten kurtarmak için, dostluktan başka bir şey Titus'u gözünü kırpmadan ölümün kollarına attırabilir miydi? Dostluğun dışında hangi duygu Titus'un aklına, talihin yoksul düşürdüğü Gisippus ile mal varlığını cömertçe paylaşmayı getirebilirdi? Onca yoksul düşmüş Gisippus'a, Titus'un hiç duraksamadan kızkardeşini vermesini dostluktan başka bir şey sağlayabilir miydi?

İnsanlar eşleri, bir sürü kardeşleri, çok sayıda çocukları olsun isterler, paraları varsa sürüyle uşak, hizmetçi tutarlar. Ama bunların küçücük bir tehlikeden ödleri patlar, babalarına, kardeşlerine ya da efendilerine yönelecek büyük tehlikeleri umursamazlar. Oysa bir dostun davranışı bunun tam tersi olur.

IX

*Messer Torello tacir kılığına girmiş olan Salahaddin'i ağırlar. Haçlı seferi olur. Messer Torello karısından belirlediği süre dolmadan evlenmemesini ister. Tutsak düşer. Kuşbaz olduğunu duyan sultan onu tanır, kendisini tanıtır, büyük saygı gösterir. Hastalanan messer Torello'yu bir büyücü bir gecede Pavia'ya ulaştırır. Yeniden evlenmekte olan karısı düğün sırasında onu tanır. Birlikte evlerine dönerler.**

Filomena öyküsünü bitirince herkes Titus'un değerbilir davranışını çok övdü. Daha sonra, kralın son sözü verdiği Dioneo öyküsünü anlatmaya başladı:

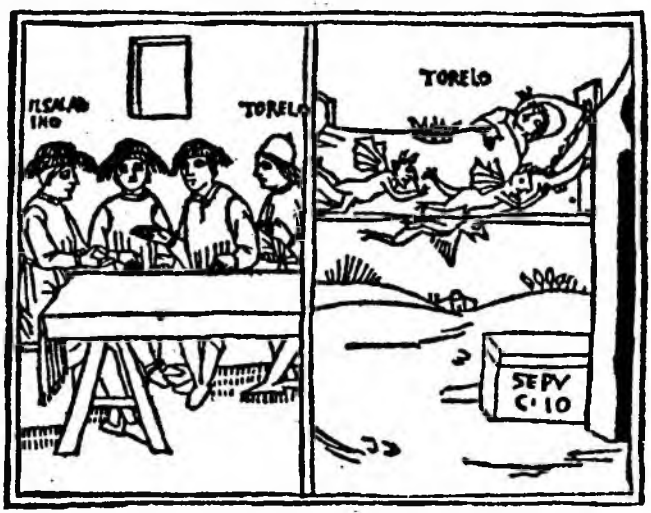
Hülyalı kadınlar, Filomena'nın dostlukla ilgili olarak dedikleri hiç kuşkusuz doğru. Günümüzde insanların dostluğa eskisi gibi önem vermedikleri sonucuna varmakta da haklı. Burada bulunmamızın nedeni toplumumuzun aksaklıklarını ortaya çıkartmak, eleştirmek olsaydı, ben de bu konu üzerinde dururdum. Ama amacımız başka olduğu için, belki biraz uzun, ama herkesin hoşlanacağını sandığım bir öykü anlatarak Salahaddin'in** büyüklüğünü vurgulayacağım. Bu öykü kusurlarımız kimi kişilerle dost olmamızı engellese de, onlara yardımcı olabilmenin tadını çıkartabileceğimizi, bu davranışın günün birinde işimize yarayabileceğini gösterecek.

---

* Konukseverlikte birbirleriyle yarışan iki kişi arasındaki ilişkiyi işleyen çok başarılı bir öykü.

** Bkz. birinci gün üçüncü öykü.

Birçok kişinin de belirttiği gibi, imparator birinci Federigo döneminde, Kutsal Toprakları geri alabilmek için Hıristiyanlar bir haçlı seferi düzenlemişlerdi.* Çok değerli bir insan olan Babil Sultanı Salahaddin sefer hazırlığını duyunca, gerekli önlemleri alabilmek için Hıristiyan prenslerin hazırlıklarını gözleriyle görmek istedi. Mısır'daki işlerini yoluna



koyduktan sonra yanına en akıllı, en güvenilir iki adamı ile üç uşak alıp, tacir kılığında yola çıktı. Birçok Hıristiyan ülkesinden geçti. Lombardia'da dağları aşıp, Milano'dan Pavia'ya gitmek için at sürerken akşam bastırdı. Bu sırada Torello di Strà adında Pavia'lı soylu bir kişiyle karşılaştı. Adam uşaklarını, köpeklerini, şahinlerini almış, Tesino** kıyısındaki evine gidiyordu. Messer Torello onları görünce yabancı olduklarını anladı, yakınlık göstermek istedi. Salahaddin uşak-

* Üçüncü haçlı seferi (1189).
** Ticino ırmağı.

lardan birine Pavia'ya ne kadar kaldığını, gece bastırmadan önce kente girip girmeyeceklerini* sorunca, Torello uşaktan önce yanıt verdi:

"Kente girebilecek saatte varamazsınız Pavia'ya."

"Öyleyse" dedi Salahaddin, "geceyi geçirebileceğimiz bir yer önerin bize, gördüğünüz gibi buranın yabancısıyız."

Messer Torello şu yanıtı verdi:

"Başüstüne. Adamlarımdan birini bir iş için Pavia'ya gönderecektim. Birlikte gidersiniz. Size konaklayabileceğiniz uygun bir yer bulur."

En uyanık uşağını çağırıp, ne yapması gerektiğini anlattıktan sonra yabancıların yanına kattı. Kendisi de evine gidip çok güzel yemekler hazırlattı, bahçeye sofralar kurdurttu. Sonra kapıya çıkıp gelecekleri beklemeye koyuldu. Uşak yabancılarla dereden tepeden konuşmuş, bildiği yollara sapmış, nereye gittiklerini belli etmeden onları efendisinin evine getirmişti. Messer Torello gelenleri görünce onlara doğru gitti, gülümseyerek:

"Hoş geldiniz dostlarım" dedi.

Çok akıllı bir insan olan Salahaddin, karşısındaki şövalyenin, karşılaştıkları sırada yapacağı geceyi birlikte geçirme çağrısının kabul edilmeyeceğini düşünerek, dolaylı yoldan kendilerini evine getirtmiş olduğunu anladı. Şu karşılığı verdi:

"Konukseverlikten yakınmak söz konusu olsaydı, sizden şikâyetçi olurduk. Gerçi bizi biraz dolaştırdınız ama, bir selam karşılığında bizi kabul etmek zorunda bıraktığınız konukseverliği hak ettiğimizi sanmıyorum."

* Kimi kentlerde gece kapılar kapatılıyor, kente girilemiyordu. Az sonra belirtileceği gibi Pavia'da böyle bir uygulama yoktu.

Akıllı bir insan olan, düzgün konuşmayı bilen messer Torello şunları dedi:

"Dış görünüşünüz beni yanıltmıyorsa, gösterdiğim konukseverlik hak ettiğiniz konukseverliğin yanında hiç kalır. Doğrusunu demek gerekirse Pavia'nın dışında, kalacak iyi bir yer bulabilmeniz çok zor. Yolunuzu biraz uzattığım için bağışlayın. Buna karşılık daha rahat edeceksiniz."

Bu sözlerin ardından uşaklar gelip yabancıların atlardan inmelerine yardımcı oldular. Atları alıp götürdüler. Messer Torello da üç konuğu kendileri için hazırlanan odalara götürdü. Çizmelerini çıkarttırdı, yorgunluklarını gidermek için soğutulmuş şaraplar sundu, yemek saatine dek onlarla sohbet etti. Salahaddin de, adamları da, uşakları da Latince bildikleri için denilenleri anlıyor, dertlerini anlatabiliyorlardı. Her biri messer Torello'yu şimdiye dek karşılaştığı en cana yakın, en saygılı, en tatlı dilli şövalye olarak değerlendiriyordu. Öte yandan messer Torello da, konuklarının daha önce sandığından da parlak kimliklere sahip olduklarını anlamıştı. O gece onları daha güzel bir biçimde ağırlayamadığı için üzülüyordu. Bu kusurunu ertesi sabah giderebileceğini düşündü. Ne yapmak istediğini anlattığı bir uşağını, çok bilgili çok akıllı bir kadın olan Pavia'daki karısına gönderdi. Pavia oldukça yakındı, üstelik gece kapıları kapatılmıyordu. Daha sonra messer Torello konuklarını bahçeye çıkartıp, saygılı bir biçimde kim olduklarını sordu. Salahaddin şu yanıtı verdi:

"Kıbrıslı tacirleriz. İşlerimiz için Kıbrıs'tan Paris'e gidiyoruz."

Bunun üzerine messer Torello şunları dedi:

"Tanrı bizim ülkemizde de Kıbrıslı tacirler gibi soylu kişiler yaratsaydı ne iyi olurdu."

Yemek saati gelinceye dek böyle konuştular. Sonra masaya oturdular. Yeterince hazırlık yapılmamış olsa da yemek-

ler güzeldi, her şey kusursuzdu. Yemek sona erince, konuklarının yorgun olduklarını düşünen messer Torello, onları rahat yataklara yatırttı. Az sonra kendisi de gidip yattı.

Pavia'ya giden uşak messer Torello'nun karısını bulup görevini yerine getirdi. Kadın, sıradan bir ev kadını gibi değil de bir kraliçe gibi davranarak hemen messer Torello'nun arkadaşlarına adamlarına haber saldı. Büyük bir şölen için gerekli hazırlıkları başlattı. Meşaleli haberciler çıkartıp, kentin ileri gelenlerini şölene çağırdı. Yünlüleri, ipeklileri çıkarttı, kocasının isteklerini yerine getirdi.

Sabah olunca konuklar kalktılar. Messer Torello da onlarla birlikte atına bindi. Şahinlerini getirtti. Konuklarını az ötedeki bir gölün kıyısına götürüp, şahinlerin nasıl uçtuklarını gösterdi. Salahaddin uşaklardan birine Pavia'nın en iyi hanına gitmek istediğini söyleyince, messer Torello şunları dedi:

"Ben götürürüm sizi, benim de orada bir işim var."

Konuklar bu yanıta inanıp sevindiler. Hep birlikte yola çıkıldı. Kente vardıklarında saat dokuz olmuştu. En iyi hana gittiklerini sanarak messer Torello'nun evine geldiler. Kentin ileri gelenlerinden elli kişi, soylu konukları karşılamak için eve gelmişti. Hemen seyirtip gemleri, üzengileri tuttular. Salahaddin ile arkadaşları durumu anlamışlardı.

"Messer Torello" dediler, "sizden böyle bir şey istememiştik. Dün gece gereğinden fazla ağırladınız bizi. Yolumuza gitmemize izin verebilirdiniz artık."

Messer Torello onlara şu yanıtı verdi:

"Dün gece olanları, sizden çok rastlantıya borçluyum. Konaklamanız gerektiği bir sırada karşılaştığımız için küçücük evime geldiniz. Ama bu sabah bizimle birlikte olmayı kabul ederseniz, ben de, burada gördüğünüz bu soylu kişiler de, bu onuru size borçlu olacağız. Hiç kuşkusuz önerimizi kabul etmeyebilirsiniz de."

Salahaddin ile arkadaşları bir şey diyemeyip atlarından indiler. Soylu kişilerce coşkuyla karşılanıp, kendileri için hazırlanmış dayalı döşeli odalara götürüldüler. Yol giysilerini çıkartıp biraz dinlendikten sonra çok güzel bir sofranın kurulmuş olduğu salona geçtiler. Getirilen suyla ellerini yıkayıp düzenli bir biçimde masaya oturdular. Birbirinden lezzetli yemekler yediler. Yemeğe imparator gelmiş olsaydı, ancak böyle ağırlanabilirdi. Salahaddin de, arkadaşları da gün görmüş, böyle sofralarda çok bulunmuş kişiler olmakla birlikte şaşkınlıklarını gizleyemediler. Üstelik kendilerini ağırlayan kişi bir senyör değil, sıradan bir kentliydi.

Yemek sona erip de sofra toplanınca bir süre sohbet ettiler. Hava çok sıcak olduğu için, messer Torello'nun önerisi üzerine Pavia'lı soylular dinlenmeye gittiler. Messer Torello da üç konuğunu bir odaya götürdü. Sevdiği hiç bir şeyi konuklarından gizlemek istemediği için, çok değerli bir insan olan karısını çağırttı. Alımlı, güzel karısı, üstünde süslü bir giysi, yanında melek gibi iki küçük çocuğu ile birlikte geldi. Konuklara doğru ilerleyip, gülümseyerek selamladı onları. Kadını gören konuklar da ayağa kalkıp, saygı ile karşılık verdiler. Onu aralarına oturtup, çocukları sevdiler, konuşmaya koyuldular kadınla. Bir ara messer Torello dışarı çıkınca, kadın adamlara nereden geldiklerini, nereye gittiklerini sordu. Soylu kişiler ona da, messer Torello'ya vermiş oldukları yanıtı verdiler. Bunun üzerine kadın gülümseyerek şunları dedi:

"Kadınlık içgüdümün sizlere yararlı olacağını sanıyorum. Size vermek istediğim önemsiz armağanları küçüksemeyip kabul etmenizi istiyorum. Kadınların olanakları sınırlı olduğu için küçük armağanlar verebilirler. Armağanın değerini değil, verenin amacını önemseyeceğinizi umuyorum."

Her konuk için birinin astarı ipekli, ötekinin astarı

kürklü, kentlilerden tacirlerden çok senyörlere yaraşacak iki giysi ile ipekli yünlü karışımı üç cüppe getirtti.

"Buyurun bunları" dedi. "Kocamla bir örnek giyinmiş olacaksınız. Cüppelere gelince, eşleriniz yanınızda olmadığına, uzun yoldan gelip, uzun yola gittiğinize göre, değersiz de olsalar işinize yarayabilirler. Tacirler üstlerine başlarına özen gösterirler."

Konuklar şaşırmışlardı. Messer Torello'nun konukseverlikte en küçük bir kusur yapmamak çabasını, bir tacirin yanına yanaşamayacağı giysilerin zenginliğini görünce messer Torello'nun kendilerini tanımış olduğunu düşünmeye başlamışlardı. İçlerinden biri kadına şu yanıtı verdi:

"Madonna bunlar çok değerli armağanlar, almamız doğru olmaz. Ne var ki, ricanız bizi hayır dememek zorunda bırakıyor."

Bu arada messer Torello geri gelmişti. Kadın, hepsini Tanrı'ya emanet edip oradan ayrıldı. Giderken uşaklara da uygun armağanlar verdi.

Messer Torello konuklarından o günü kendisiyle birlikte geçirmelerini istedi. Bir süre uyuyup dinlenen konuklar, kalkıp yeni giysilerini giydiler, messer Torello ile birlikte atla kentte dolaştılar. Akşam olunca saygın çağrılılarla birlikte çok güzel yemekler yediler. Yatma zamanı gelince, uyumak için odalarına çekildiler. Gün ışıyınca kalktılar, yorgun beygirlerinin yerini semiz, dipdiri üç atın almış olduğunu gördüler. Uşaklarına da yeni, güçlü atlar verilmişti. Bunları gören Salahaddin arkadaşlarına dönüp:

"Tanrı önünde ant içerim ki, bu adamdan daha görgülü, daha saygılı birine rastlamadım daha önce. Hıristiyan kralları da bu şövalye gibi davranıyorlarsa, Babil Sultanı bunların değil tümüyle, biriyle bile başa çıkamaz."

Armağanları almamazlık edemeyeceklerini bildiklerin-

den, içtenlikle teşekkür ederek atlarına bindiler. Messer Torello birçok arkadaşıyla birlikte, konuklarına kent dışına dek eşlik etti. Çok sevdiği messer Torello'dan ayrılmak Salahaddin'e güç gelse de, ondan artık geri dönmesini istedi. Messer Torello da onlardan ayrılmak istemiyordu ama, şunları dedi:

"Dostlarım, isteğinizi yerine getireceğim. Ama bir çift sözüm var size. Kim olduğunuzu bilmiyorum, siz söylemedikçe de kimliğinizi öğrenmek istemiyorum. Ama kim olursanız olun, tacir olduğunuza inandıramazsınız beni. Tanrı hepinizin yardımcısı olsun."

Salahaddin messer Torello'nun adamlarıyla helallaştıktan sonra şunları diyerek yanıt verdi:

"Messere, bakarsınız günün birinde mallarımızı gösterir sizi inandırırız. Tanrı sizin de yardımcınız olsun."

Arkadaşlarıyla birlikte büyük bir istekle yola koyulan Salahaddin, çıkacak savaşta bozguna uğramaz da sağ kalırsa messer Torello'nun konukseverliğine karşılık verecekti. Yol boyunca messer Torello'dan, karısından, yaptıklarından söz ettiler, adamı, yaptıklarını övgülere boğdular.

Salahaddin çok fazla yorulmadan Batı ülkelerini gezdikten sonra, arkadaşlarıyla birlikte deniz yoluyla İskenderiye'ye döndü. Edindiği bilgilere dayanarak savunma önlemleri aldı. Messer Torello da Pavia'ya dönmüştü. Üç yabancının kimliği konusunda uzun uzadıya kafa yormuş, öğrenmek şöyle dursun, gerçeğin yanına bile yaklaşamamıştı.

Bu arada savaş kapıya dayanmış, hazırlıklar başlatılmıştı. Karısının karşı çıkmasına, gözyaşı dökmesine aldırmayan messer Torello da sefere katılmaya karar vermişti. Hazırlıklarını yapıp atına bindi. Çok sevdiği karısına:

"Kadın" dedi, "bu sefere hem bedenimin onuru, hem de ruhumun sağlığı için çıkıyorum. Malımıza, mülkümüze, na-

musumuza göz kulak ol. Gitmesine gidiyorum da, bakarsın geri dönemem. Bin türlü engel çıkabilir. Senden bir isteğim var. Başıma ne gelirse gelsin, benden haber almasan da, bugünün üstünden bir yıl, bir ay, bir gün geçmedikçe yeniden evlenmeye kalkma."

Hüngür hüngür ağlayan kadın şu karşılığı verdi:

"Messer Torello, ayrılığınızın üzüntüsüne nasıl katlanabileceğimi bilmiyorum. Üzüntüyü alt eder de yaşamayı sürdürürsem, şunu bilin ki, başınıza bir şey gelecek olursa ben messer Torello'nun, onun anısının karısı olarak yaşayıp öleceğim."

Bunun üzerine messer Torello şunları dedi:

"Kadın, elinden geleni yapacağından, sözünü tutacağından hiç kuşku duymuyorum. Ne var ki, gençsin, güzelsin, iyi bir ailedensin. Değerlerini bilmeyen yok. Benim öldüğüm konusunda küçücük bir kuşku duyulacak olsa, birçok soylu, ünlü kişi hemen abilerinden, akrabalarından seni ister. İstesen de akrabalarının ısrarına karşı koyamaz, dediklerine boyun eğmek zorunda kalırsın. Bu nedenle sana, uzun sayılmayacak böyle bir bekleme süresi önerdim."

Kadın şunları dedi:

"Verdiğim sözü tutmak için elimden geleni yapacağım. Nasıl davranmam gerekiyorsa öyle davranıp, isteğinizi yerine getireceğim. Bizi böyle bir duruma düşürmemesi için, Tanrı'ya dua edeceğim."

Sözleri sona eren kadın, hıçkıra hıçkıra messer Torello'ya sarıldı. Parmağından çıkarttığı bir yüzüğü ona verip şunları dedi:

"Size kavuşmadan ölecek olursam, bu yüzüğe bakıp beni anımsarsınız."

Yüzüğü alan messer Torello atına bindi. Herkesle helallaşıp yola koyuldu. Adamlarıyla birlikte Cenova'ya varınca

bir gemiye binip denize açıldı. Kısa sürede Acri'ye* varıp Hıristiyan ordusuna katıldı. Bu sırada ordu içinde yayılan salgın bir hastalık çok sayıda ölüme yol açtı. Salahaddin hem bu durumdan yararlanıp, hem de becerisini kullanarak, sağ kalan Hıristiyanların tümünü tutsak aldı. Tutsaklar çeşitli kentlere götürülüp hapse atıldılar. Tutsak düşmüş olan messer Torello da İskenderiye'de hapse atıldı. Burada kimse onu tanımıyordu. O da tanınmamaya özen gösteriyordu. Parasız kaldığı için kuş eğitmeye başlamıştı. Bu konudaki ustalığı Salahaddin'in kulağına gidince, sultan onu cezaevinden çıkartıp, şahinci olarak yanına aldı. Messer Torello'ya herkes "Hıristiyan" diyordu. Salahaddin onu yanına çağırtmadığı için, birbirlerini görmemişlerdi. Messer Torello'nun aklı Pavia'da olduğu için, birkaç kez kaçmayı denemiş ama başaramamıştı.

Bu sırada kimi tutsakları kurtarmalık karşılığında özgür kılmak için Cenova'dan elçiler gönderildi Salahaddin'e. Messer Torello onlar aracılığıyla karısına mektup gönderebileceğini düşündü. Sağ olduğunu, ilk fırsatta geri döneceğini belirtti, kendisini beklemesini istedi karısından. Tanıdığı elçilerden birine mektubu verip, San Pietro in Cieldero kilisesinin** papazı olan amcasına ulaştırmasını istedi.

Messer Torello yaşamını böyle sürdürürken, bir gün Salahaddin'le kuşlar konusunda bir söyleşi yaptılar. Konuşma sırasında bir ara messer Torello gülümseyince dudakları yana kaydı. Bu hareket Pavia'da da dikkatini çekmiş olduğu için, Salahaddin'in aklına hemen messer Torello geldi. Karşısındakine iyice bakıp, tanır gibi oldu. Konuyu değiştirdi hemen.

---

* Akkâ.

** Dante'nin de değindiği Pavia'nın ünlü kilisesi.

"Bana bak Hıristiyan" dedi, "Batı'nın neresindensin sen?"

"Efendimiz" dedi messer Torello, "Lombardia'nın Pavia denen kentindenim. Yoksul, parasız pulsuz biriyim."

Bu yanıt Salahaddin'in kuşkusunu doğrulamıştı. Salahaddin kendi kendine: "Tanrı bana, onun gösterdiği konukseverliğe gönül borcumu ödeme olanağı veriyor" dedi. Başka bir şey demeksizin giysilerini bir odaya getirtti. Messer Torello'yu bu odaya götürüp:

"Bak bakalım Hıristiyan, bunların içinde daha önce gördüğün bir giysi var mı?" diye sordu.

Messer Torello giysilere baktı, karısının Salahaddin'e armağan etmiş olduğu giysileri gördü, ama onlar olabileceğine aklı yatmadı. Şu yanıtı verdi:

"Efendimiz, hiç birini tanımadım. Yalnız şu iki giysi evime gelen üç tacire verdiğim giysilere benziyor."

Artık kendini tutamayan Salahaddin, messer Torello'ya sarıldı.

"Siz messer Torello di Strà'sınız. Ben de, karınızın bu giysileri verdiği üç tacirden biriyim. Sizden ayrılırken ne iş yaptığımı bir gün öğrenirsiniz demiştim, işte o gün geldi."

Bu sözleri duyan messer Torello bir yandan çok sevindi, bir yandan da utandı. Sevinci böyle bir kişiyi konuk etmiş olmasından, utancı ise onu gerektiği gibi ağırlayamadığını sanmasından kaynaklanıyordu. Salahaddin şunları dedi:

"Messer Torello, Tanrı sizi buraya gönderdiğine göre, buranın efendisi artık ben değilim, sizsiniz."

Salahaddin büyük sevgi gösterilerinde bulunduktan sonra, messer Torello'ya krallara yaraşır giysiler giydirdi. Onu sarayın ileri gelenleriyle tanıştırdı, onların önünde övdü, kendisine gösterdikleri saygıyı ona da gösterirlerse bundan hoşnut kalacağını belli etti. O günden sonra, başta Salahad-

din'le birlikte ağırlanmış olan iki kişi, herkes messer Torello'ya büyük saygı gösterdi.

Kendini birden bir sevgi ve saygı çemberi içinde bulan messer Torello, bir süre için Lombardia'yı unuttu. Kaldı ki, yazdığı mektubun amcasının eline ulaşmış olduğundan kuşku duymuyordu. Oysa, Salahaddin'in Hıristiyanları tutsak aldığı gün, savaş alanında messer Torel de Dignes adında Provence'lı, pek tanınmayan bir şövalye ölmüş ve gömülmüştü. Bu haberi duyanlar ölenin herkesin tanıdığı ünlü şövalye messer Torel di Strà olduğunu sanmışlardı. Sağ kalan askerlerin de tutsak düşmüş olmaları, bu yanlışın ortaya çıkmasını engellemişti. Bu nedenle, ülkelerine dönen İtalyanların çoğu bu haberi yaydılar. Şövalyenin ölüp gömüldüğünü gördüklerini söyleyenler bile çıktı. Bu haber yalnızca Torello'nun karısını, akrabalarını değil, onu tanıyan herkesi büyük bir yasa boğdu. Karısının nasıl üzüldüğü, ne büyük bir acı duyduğu, nasıl gözyaşı döktüğü sözcüklerle anlatılamaz. Birkaç ay boyunca acılar içinde kıvranan kadının yarası kabuk bağlamaya başlamıştı ki, Lombardia'nın önemli kişileri evlenme önerileri yapmaya başladılar. Kadının abileri, akrabaları önerilerden birini kabul etmesini istiyorlardı. Birçok kez hıçkırıklar içinde onlara karşı gelen kadın, sonunda bu isteğe boyun eğdi. Ancak bir koşul ileri sürdü. Messer Torello'ya verdiği sözü yerine getirdikten sonra evlenecekti.

Pavia'da olaylar böyle gelişirken, belirlenen sürenin sona erip nikâhın kıyılmasına sekiz gün kala messer Torello İskenderiye'de birine rastladı. Adamı elçilerle birlikte Cenova'ya giden kalyona binerken görmüştü. Adamın yanına gidip yolculuğun nasıl geçtiğini, Cenova'ya ne zaman vardıklarını sordu. Adam şu karşılığı verdi:

"Yolculuk çok kötü geçmiş. Girit'te öğrendiğime göre Sicilya yakınlarında büyük bir fırtınaya yakalanmışlar. Fır-

tına gemiyi Berberistan kıyılarına sürükleyip parçalamış. Kimse kurtulamamış. Benim de iki kardeşim öldü."

Messer Torello gerçeği yansıtan bu sözlere inandı. Karısına tanıdığı sürenin sona ermesine birkaç gün kalmış olduğu aklına geldi. Pavia'da kimse onun ne durumda olduğunu bilmiyordu. Büyük bir olasılıkla karısı yeni bir kocaya varacaktı. İçini büyük bir hüzün kapladı. Yemeden içmeden kesildi, yatağa düştü. Ölmek istiyordu artık.

Messer Torello'yu çok seven Salahaddin bu durumu öğrenince, hemen onu görmeye gitti. Uzun süre çaba harcadıktan sonra, üzüntüsünün hastalığının nedenini öğrendi. Derdini açmamış olduğu için onu kınadı. Sonra avutmaya çalıştı, süre dolmadan önce Pavia'ya ulaşması için yardımcı olabileceğini söyledi. Pavia'ya nasıl dönebileceğini açıkladı. Messer Torello Salahaddin'in sözlerine inandı. Çünkü bu dediğini kaç kez gerçekleştirmiş olduğunu duymuştu. Salahaddin'den hemen uygulamaya geçmesini istedi. Salahaddin, daha önce de becerisine başvurmuş olduğu bir büyücüyü çağırttı. Messer Torello'yu bir yatağa yatırıp bir gecede Pavia'ya ulaştırmasını istedi. Büyücü bu işi yapabileceğini ancak bir aksama olmaması için messer Torello'nun uyutulması gerektiğini söyledi. Salahaddin büyücü ile anlaştıktan sonra messer Torello'nun yanına gitti. Onun süre sona ermeden Pavia'da olabilmek için herşeyi kabul etmeye hazır olduğunu, bu isteği gerçekleşmezse ölmek istediğini gördü. Ona:

"Messer Torello" dedi, "karınızı gerçekten seviyor, başkasının olmasını istemiyorsanız bu isteğinize karşı çıkmamın söz konusu olmadığına Tanrı da tanıktır. Nasıl olsa solacak güzelliğini bir yana bıraksak bile, bugüne dek tanıdığım kadınlar içinde görgüsü, davranışı, giyimi kuşamı onun düzeyinde bir başka kadına rastlamadım. Rastlantı sizi buralara getirdiğine göre, yaşamımızın geri kalan yıllarını bu ülkeyi birlikte

yöneterek geçirmemizi isterdim. Belirlediğiniz süre dolmadan Pavia'ya dönmek ya da ölmek istediğinize göre, Tanrı bu dileğimi kabul etmiyor. İsteğinizi daha önceden bilmiş olsaydım, sizi erdemlerinizin hak ettiği bir biçimde uğurlayarak ülkenize gönderirdim. Bu nedenle sizi gönlümün dilediği gibi değil, koşulların elverdiği gibi uğurlayabileceğim."

Bu sözler üzerine messer Torello şunları dedi:

"Efendimiz, bunları demenize gerek yoktu, bana hak etmediğim oranda sevgi göstermiştiniz daha önce. Sözlerinizi ömrüm boyunca unutmayacağım. Hemen yola çıkmaya karar verdiğime göre, dediklerinizi bir an önce yerine getirmenizi isteyeceğim sizden. Çünkü yarın, verdiğim sürenin son günü."

Salahaddin her şeyin hazır olduğunu söyledi. Konuğunu ertesi gece gönderecekti. Ertesi gün büyük bir salonda büyük, güzel bir yatak hazırlattı. Ülke geleneklerine göre hazırlanan kadife döşeğin üstünde sırmalı çarşaflar vardı. Yatak örtüsü bir hazine değerinde kocaman inciler, değerli taşlarla süslenmişti. Böyle bir yatağa yaraşır iki de yastık vardı. Salahaddin keyfi yerine gelmiş olan messer Torello'yu çağırttı, üstüne görülmemiş zenginlikte, güzellikte Müslüman usulü bir giysi giydirtti, başına da uzun bir kefiye sardırdı.

Vakit artık geç olmuştu. Salahaddin yanına adamlarını alarak messer Torello'nun bulunduğu odaya gitti. Yatağın kenarına oturdu, ağlamaklı bir sesle şunları dedi:

"Messer Torello, sizden ayrılacağım saat yaklaşıyor. Yapacağınız yolculuğun niteliği size eşlik etmemi, ya da yanınıza eşlikçi vermemi engelliyor. Bu nedenle bu odada vedalaşacağız. Bu amaçla geldim buraya. Sizi Tanrı'ya emanet etmeden önce, aramızdaki sevgi ve dostluk adına bir istekte bulunacağım. Beni unutmayın. Lombardia'daki işlerinizi yoluna koyduktan sonra hiç olmazsa bir kez daha buraya gelmeden bu dünyadan göçmemenizi diliyorum. Yeniden karşılaşacak

olursak, acele gidişiniz nedeniyle yerine getiremediğim görevleri yerine getirebilmenin keyfini de tatmış olurum. Bu arada bana mektup yazar, isteklerinizi bildirirseniz çok sevinirim. İsteklerinizi seve seve yerine getireceğimden kuşkunuz olmasın."

Messer Torello gözyaşlarını tutamadı. Hıçkırıkları konuşmasını engellediği için birkaç sözcükle yanıt verebildi. Gördüğü iyilikleri, onun erdemlerini unutmayacağını, ömrü yeterse dediklerini yerine getireceğini söyledi. Salahaddin messer Torello'ya sarıldı, yaşlı gözlerle:

"Tanrı yardımcınız olsun" dedi ve odadan çıktı.

Odadaki öbür kişiler de Torello ile vedalaşıp, Salahaddin'in peşinden yatağın bulunduğu odaya gittiler.

Vakit iyice ilerlemişti. Büyücü bir an önce işe başlamak istiyordu. Bir hekim sulu bir ilaç getirdi. Kuvvet şurubu olduğunu söyleyip messer Torello'ya içirdi. İlaç etkisini gösterdi ve messer Torello uykuya daldı. Uyumakta olan messer Torello, Salahaddin'in buyruğu üzerine yatağın üstüne yatırıldı. Yanı başına Salahaddin çok değerli kocaman bir taç yerleştirdi. Tacın üstünde messer Torello'nun karısına armağan edildiğini belirten bir de yazı vardı. Daha sonra Salahaddin messer Torello'nun parmağına bir meşale gibi ışıklar saçan yakut taşlı, değer biçilemez bir yüzük geçirdi. Beline, yine değeri kolayca hesaplanamayacak taşlarla bezeli bir kılıç, boynuna da değerli taşların yanısıra görülmemiş irilikte incilerden oluşan bir gerdanlık taktı. İki yanına da içleri altın sikke, inci, yüzük, kemer ve tek tek sayması çok uzun sürecek mücevherler dolu iki tas yerleştirdi. Messer Torello'yu son bir kez öpüp, büyücüden yolcuyu göndermesini istedi. İçinde messer Torello'nun yatmakta olduğu yatak Salahaddin'in gözleri önünde yok oldu. Salahaddin ile adamları ise, messer Torello'dan söz etmeyi sürdürdüler.

Messer Torello, yukarıda belirtilen mücevherler, süslerle birlikte, isteğine uygun olarak Pavia'daki San Pietro in Cieldoro kilisesine ulaştı. Zangoç sabah çanını çaldıktan sonra elinde mumla kiliseye girdiğinde, hâlâ uyuyordu. Zenginliklere boğulmuş yatağı gören zangoç hem şaşırdı, hem de büyük bir korkuya kapıldı. Geriye dönüp kaçmaya başladı. Koştuğunu gören başpapazla papazlar da şaşırıp neden kaçtığını sordular. Zangoç ne gördüğünü söyledi. Başpapaz:

"Bunda korkacak ne var, çocuk değilsin ki" dedi. "Hep birlikte gidip, neden korktuğunu görelim."

Mumlar yakıldı, başpapazla papazlar kiliseye girdiler, içinde şövalyenin uyumakta olduğu anlatılmaz zenginlikteki yatağı gördüler. Şaşırıp korktular. Yanına yaklaşmayıp uzaktan bakmaya koyuldular. Bu sırada, ilacın etkisi sona erdiği için messer Torello kendine gelip derin derin içini çekti. Bunu gören başpapazla papazlar korkuya kapılıp:

"Tanrım sen bizi koru!" diye bağırdılar.

Sonra dört bir yana kaçıştılar. Messer Torello gözlerini açıp çevresine bakınca, Salahaddin'den kendisini göndermesini istediği yerde olduğunu anlayıp, çok sevindi. Doğrulup da yanıbaşında duranlara bakınca, Salahaddin'in daha önce bildiğinden de eli açık olduğunu anladı. Papazların kendisi yüzünden kaçıştıklarını görünce kıpırdamamaya çalıştı. Başpapaza adıyla seslendi. Yeğeni messer Torello olduğunu, korkmamalarını söyledi. Yeğeninin aylarca önce ölüm haberini almış olan başpapaz, bu sözleri duyunca daha da büyük bir korkuya kapıldı. Ama yeğeni yine seslenip, yatıştırıcı sözler söyleyince, istavroz çıkartarak onun yanına gitti. Messer Torello:

"Korkacak bir şey yok" dedi. "Tanrı'ya şükürler olsun ölmedim. Denizler aşıp geri geldim."

Uzamış sakalına, üstündeki Araplara özgü giysiye karşın

başpapaz bir süre sonra yeğenini tanıdı. Yüreği yerine oturdu. Yeğeninin elinden tutup:

"Hoş geldin evlat" dedi.

Sonra konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Korkumuz seni şaşırtmasın. Burada senin öldüğüne inanmayan tek bir kişi yok. O kadar ki, akrabalarının baskısına, tehditlerine boyun eğmek zorunda kalan karın madonna Adalieta bile, istemeye istemeye de olsa yeniden kocaya varıyor. Bu sabah yeni kocasının evine gidecek. Evlenme töreni için, düğün için her şey hazır."

Messer Torello yattığı süslü yataktan kalktı. Başpapazla, papazlar büyük sevinç gösterilerinde bulundular. Messer Torello onlardan, kimi işlerini yoluna koyuncaya dek, dönüşünden kimseye söz etmemelerini istedi. Değerli mücevherlerini güvence altına aldıktan sonra, o güne dek başından geçenleri başpapaza anlattı. Yeğeninin başına konan devlet kuşuna sevinen başpapaz Tanrı'ya şükürler etti. Daha sonra messer Torello başpapaza karısının yeni kocasının kim olduğunu sordu. Başpapaz soruyu yanıtlayınca messer Torello şunları dedi:

"Döndüğümü daha kimse duymadan, karımın düğünde nasıl davranacağını görmek istiyorum. Papazlar böyle toplantılara katılmazlar ama, hatırım için siz de gelin, birlikte gidelim düğüne."

Başpapaz peki dedi. Ertesi sabah damada haber gönderdi, bir arkadaşıyla birlikte düğüne gelmek istediğini bildirdi. Damat, onur duyacağı yanıtını verdi. Yemek saati gelince messer Torello üstündeki giysiyi değiştirmeden, başpapazla birlikte damadın evine gitti. Her gören ona bakıyor, ama kim olduğunu çıkartamıyordu. Başpapaz messer Torello'yu, sultanın Fransa kralına elçi olarak gönderdiği bir Müslüman olarak tanıtıyordu. Messer Torello karısının oturduğu masanın

tam karşısındaki bir masaya oturdu. Büyük bir keyifle karısının yüzüne bakmaya başladı. Kadının yüzü, bu düğünden pek de hoşnut olmadığını belli ediyordu. Kadın da ona birkaç kez baktı. Kocaman sakalı, üstündeki garip giysi onu tanımasını engelledi. Kaldı ki kocasını öldü biliyordu. Kadının bakmasının nedeni giysinin ilginçliğiydi. Messer Torello ise, karısının kendisini tanıyıp tanıyamayacağını sınamanın sırası geldiğini düşünüyordu. Yola çıkarken karısının vermiş olduğu yüzüğü eline aldı. Kadına yemek getirip götüren delikanlıyı yanına çağırıp şunları dedi:

"Yeni geline git, bizim oralarda uygulanan bir geleneği anlat. Bizde düğün sofrasına, benim bu sofraya geldiğim gibi bir yabancı konuk gelirse, gelin konuğun varlığına sevindiğini belli etmek için bir kupaya şarap doldurup konuğa gönderir. Konuk şaraptan istediği kadar içip, kupayı geri yollar. Kalan şarabı da gelin içer."

Delikanlı geline gidip bunları söyledi. Görgülü, akıllı bir kadın olan gelin, önemli biri sandığı karşısındaki konuğun varlığından hoşnut kaldığını belli etmek için, önünde duran altın kupaya şarap doldurttu. Kupayı konuğa gönderdi. Yüzüğü ağzının içine yerleştirmiş olan messer Torello şarabı içerken, kimseye belli etmeden yüzüğü kupanın içine düşürdü. İçinde biraz şarap bıraktığı kupayı, kapağını kapatıp geline gönderdi. Kadın geleneğe ayak uydurmak için kapağı kaldırıp, kupayı dudaklarına götürdü. Yüzüğü gördü. Hiç bir şey demeden yüzüğe baktı, messer Torello yola çıkarken vermiş olduğu yüzük olduğunu anladı. Yüzüğü eline alıp, bir yabancı sandığı insana baktı. Tanıdı onu. Çılgın gibi yerinden fırlayıp önündeki masayı devirdi.

"Kocam, messer Torello!" diye bağırmaya başladı.

Messer Torello'nun oturduğu masaya koştu. Gelinliğine, masanın üstündekilere aldırmadan kocasının kollarına attı

kendisini, olanca gücüyle boynuna sarıldı onun. Ne söyleseler, ne yapsalar kollarını çözmedi. Ancak messer Torello önlerinde artık kucaklaşacak bol zamanları olduğunu söyleyince kollarını çözüp doğruldu. Bir ara karışan düğün evi, böylesine değerli bir şövalyenin geri dönmesi üzerine eskisinden daha da neşeli bir havaya büründü. İsteği üzerine gürültü kesilince, messer Torello gidişinden dönüşüne dek başından geçenleri anlattı. Sağ olarak geri dönüp karısına sahip çıkmasının, onu öldü sanarak karısını almaya kalkan damadı üzmeyeceğini umduğunu söyledi.

Damat biraz bozulmuş olsa da, saygılı ve dostça karşılık verdi, messer Torello'nun istediği gibi davranabileceğini söyledi.

Kadın, damadın vermiş olduğu yüzükle tacı orada bıraktı. Parmağına kupadan çıkarttığı yüzüğü, başına da sultanın göndermiş olduğu tacı taktı. Messer Torello ile birlikte bulundukları evden çıktılar, arkadaşlarının eşliğinde meser Torello'nun evine gittiler. Burada messer Torello'nun ölüm haberine üzülmüş olan dostlar, akrabalar, hemşeriler sanki bir mucize gibi değerlendirdikleri geri dönüşü büyük bir coşku içinde kutladılar.

Messer Torello değerli mücevherlerin bir bölümünü düğün giderlerini karşılamış olan kişiye, başpapaza ve başka kişilere dağıttı. Salahaddin'e haberci gönderip mutlu bir biçimde yurduna döndüğünü, onun dostu, destekçisi kalacağını bildirdi. Değerli karısıyla birlikte uzun yıllar eskisinden de saygın bir yaşam sürdürdü.

Messer Torello ile sevgili karısının sıkıntıları işte böyle sona erdi, konukseverlikleri, saygıları gereken karşılığı gördü. Onlar gibi davranmak isteyen birçok insan vardır. Ama ellerinde olanak olan kimi insanlar öyle beceriksizce davranırlar ki, karşılarındaki daha işin başında gereksiz bir bedel

ödemek zorunda kalır. Bu gibilerin, yaptıklarının değerinin bilinmemesine kendilerinin de başkalarının da şaşmamaları gerekir.

X

*Saluzzo markisi adamlarının isteği üzerine evlenmek zorunda kalır. Gönlünce bir eş seçmiş olmak için bir köylü kızıyla evlenir. İki çocuğu olur. Çocuklarını öldürtmüş gibi davranır. Karısından bıktığını bir başka kadın alacağını söyler. Sanki onunla evlenecekmiş gibi öz kızını çağırtır. Karısını üstünde bir gecelikle evden kovar. Karısının her denemede sabırlı davrandığını görünce onu daha çok sevip yeniden evine çağırır, büyümüş olan çocuklarını gösterir, onu onurlandırır, markiz olarak saygı görmesini sağlar.**

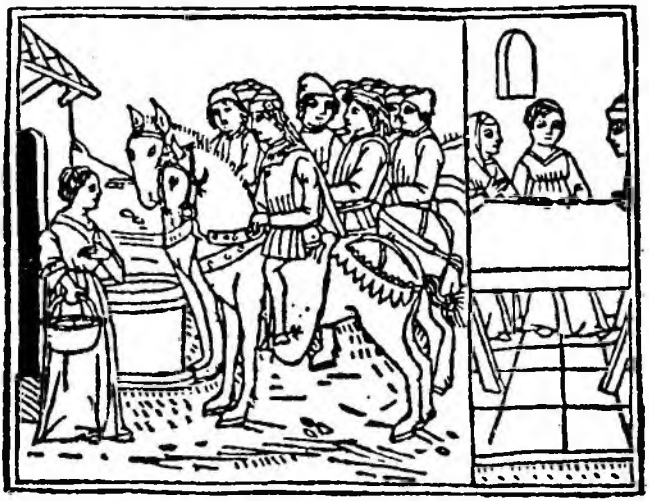
Kralın sona eren uzun öyküsü herkesin hoşuna gitmişti. Dioneo gülerek şunları dedi:

"Şeytanın kalkmış kuyruğunu indirmek için gece olmasını bekleyen damat, sizin messer Torello'ya yönelttiğiniz övgülere on paralık değer vermezdi."

Sonra, kendisinden başka öykü anlatmayan kalmadığını bildiği için, öyküsünü anlatmaya başladı:

İyi yürekli kadınlarım benim, bugünü krallara, sultanlara ve benzerlerine ayırdığımızı görüyorum. Sizin anlattıklarınızdan fazla uzaklaşmamak için, bir markinin güzel olmak

* Bir halk masalından kaynaklanan bu öyküyü Petrarca Latinceye çevirecek, Chaucer yeniden yazacak, Goldoni ise oyuna dönüştürecektir.



şöyle dursun çok kötü bir davranışından söz edeceğim. Bereket bu akıl almaz davranış iyi bir sonuca ulaşmıştı. Kimseye bu davranışı örnek almasını önerecek değilim, çünkü adamın işin içinden sıyrılmış olmasını büyük bir haksızlık sayıyorum.

Bundan oldukça uzun bir süre önce, Saluzzo markiliğinin başında Gualtieri adında bir genç vardı. Karısı, çocukları olmadığı için Gualtieri vaktinin tümünü kuş yakalamak, hayvan avlamakla geçiriyordu. Evlenmek, çoluk çocuk sahibi olmak aklının ucundan bile geçmiyordu. Böyle davranmakla akıllılık ettiğine inanıyordu. Ne var ki, adamları bu durumdan hoşnut değildiler. Evlenmesini, çocuk sahibi olup, halkını efendisiz bırakmamasını istiyorlardı. İkide bir, kendisini çok mutlu edecek, çok iyi bir ana babanın çok güvendikleri çok iyi bir kızını öneriyorlardı. Bir gün Gualtieri onlara şu yanıtı verdi:

"Dostlarım, siz beni yapmaktan kesinlikle kaçındığım bir şeye zorluyorsunuz. Kendime uygun bir eş bulabilmenin çok zor olduğunu biliyorum. Genellikle eşler arasında uyum

sağlanamıyor. Evlendiğiniz kadın iyi çıkmazsa, size göre değilse, yaşamın nasıl çekilmez olduğunu biliyorum. Anasına babasına bakıp bir kızı tanıdığınızı, bu kızın benim beğeneceğim bir eş olacağını sanıyorsunuz. Çılgınlık bu. Babaları nasıl tanıdığınızı, hele anaların gizlerini nasıl öğrendiğinizi çok merak ediyorum. Kaldı ki, analarını babalarını tanısanız bile, kızlar her zaman analarına babalarına benzemezler. Görüyorum ki, amacınız benim de başımı bağlamak. Kabul ediyorum bu isteğinizi. Ancak, sonuç kötü olursa kusuru kendimden başkasında aramamak için evleneceğim kızı kendim seçeceğim. Kiminle evlenirsem evleneyim ona kendi karınızmış gibi saygı gösterecek, siz istiyorsunuz diye evlenmenin benim için ne zor olduğunu aklınızdan çıkartmayacaksınız."

Temiz yürekli insanlar bu sözleri onayladılar, tek istedikleri onun evlenmesiydi.

Evinin az ötesinde oturmakta olan yoksul bir köylü kızı bir süredir Gualtieri'nin ilgisi çekiyordu. Onu oldukça güzel buluyor, bu kızla birlikte rahat bir yaşam sürebileceğini düşünüyordu. Başka kız aramaktan vazgeçip, onunla evlenmeye karar verdi. Kızın çok yoksul olan babasını çağırtıp, söz kesti. Daha sonra yöredeki arkadaşlarını toplayıp onlara şöyle dedi:

"Evlenmemi istiyordunuz, hâlâ da istiyorsunuz. Canım çektiği için değil gönlünüz olsun diye evlenmeye karar verdim. Alacağım kadın kim olursa olsun destek vereceğiniz, ona kendi karınızmış gibi saygı göstereceğiniz konusunda verdiğiniz sözü biliyorsunuz. Benim de, sizin de verdiğimiz sözleri tutmamızın sırası geldi artık. Gönlüme göre bir genç kız buldum. Buraya oldukça yakın bir yerde oturuyor. Onunla evlenip, birkaç gün içinde buraya getirmeyi düşünüyorum. Düğünün güzel olması, karımın gerektiği gibi karşılanması için ne gerekiyorsa yapın. Verdiğim sözü yerine getirerek be-

nim sizi sevindirdiğim gibi, siz de verdiğiniz sözü yerine getirerek beni sevindirin."

İyi yürekli insanlar bu habere sevindiklerini söylediler, kiminle evlenirse evlensin onu markiz bilip saygıda en ufak bir kusur etmeyeceklerini belirttiler. Sonra da gösterişli, güzel, büyük bir düğün için hazırlığa başladılar. Gualtieri de katıldı hazırlığa. Çok büyük, çok güzel bir düğün tasarladı. Çok sayıda dostunu, akrabasını, soylu kişiyi ve komşuyu çağırdı. Boyu bosu evlenmek istediği genç kızınkine uygun bir kızın üstüne uyan bir sürü güzel, zengin giysi biçtirip diktirdi. Sonra da kemerler, yüzükler, güzel ve değerli bir taç ve bir gelin için gerekli her şeyi aldı.

Düğün için belirlenen gün gelince Gualtieri saat dokuz sularında düğüne gelen konuklarla birlikte atına bindi. Her şeyin hazır olduğunu görünce, şunları dedi:

"Dostlarım, haydi gidip gelini alalım."

Konuklarla birlikte yola koyulup köye vardılar. Kızın babasının evinin önüne gelince, kızın elinde bir desti suyla çeşmeden dönmekte olduğunu gördüler. Kız öbür kadınlarla birlikte Gualtieri'nin evleneceği kızı görmeye gitmek için acele ediyordu. Gualtieri kızı görür görmez ona adıyla, Griselda diye seslendi, babasının nerede olduğunu sordu. Yüzü kızaran kız:

"Babam evde efendim" yanıtını verdi.

Bunun üzerine Gualtieri atından indi, oradakilere kendisini beklemelerini söyleyip tek başına yoksul eve girdi. Burada kızın Giannucolo adındaki babasını bulup, şunları dedi:

"Griselda ile evlenmeye geldim. Ama önce, senin önünde bazı şeyler öğrenmek istiyorum ondan."

Kıza, evlendikten sonra hoşuna gidecek şeyler yapıp yapmayacağını, diyeceklerini yapacaklarını iyi karşılayıp karşılamayacağını, uysal olup olmayacağını sordu. Bunlara da,

sorduğu benzer sorulara da kız olumlu yanıtlar verdi. Bunun üzerine Gualtieri kızı elinden tutup dışarı çıkarttı, konuklarının ve orada bulunan başkalarının önünde çırılçıplak soydu onu. Yaptırdığı giysileri ayakkabıları getirtip giydirdi. Kızın dağınık saçlarının üstüne bir taç koydurttu. Şaşkın şaşkın bakan kalabalığa dönüp:

"Dostlarım" dedi, "bu kızla evlenmek istiyorum, tabii o da beni kocalığa kabul ederse."

Sonra utanan, ne yapacağını bilemeyen kıza döndü:

"Griselda, beni kocalığa kabul ediyor musun?" dedi.

Kız:

"Evet efendim" yanıtını verdi.

Gualtieri de:

"Ben de seni karılığa kabul ediyorum" dedi.

Herkesin önünde evlendi kızla. Kızı bir ata bindirip büyük bir alay eşliğinde kendi evine götürdü. Çok güzel, çok parlak bir düğün yapıldı, Fransa kralının kızıyla evlense daha başka bir şey yapılamazdı.

Yeni gelinin yeni giysilerle sanki ruhu, davranışları da değişmişti. Daha önce de dediğimiz gibi yüzü güzel, boyu bosu yerindeydi. Artık öyle alımlı, öyle sevimli, öyle görgülü olmuştu ki, geçmişini bilmeyenler Giannucolo'nun koyun çobanı kızı olduğunu akıllarının ucundan geçirmeyip, büyük bir senyörün kızı olduğunu sanıyorlardı. Üstelik sözünü dinlediği, bir dediğini iki etmediği için kocası kendisini dünyanın en mutlu insanı sayıyordu. Kocasının adamlarına karşı da iyi davrandığı, yardımcı olduğu için, herkes onu canından çok seviyor, kimse saygıda kusur etmiyordu. Herkes sağlığı, mutluluğu, esenliği için dua ediyordu. Gualtieri'nin onunla evlenmekle akılsızlık ettiğini öne sürenler, şimdi Gualtieri'nin dünyanın en akıllı, en ileri görüşlü insanı olduğunu, yoksul köylü giysilerinin içinde gizlenen böyle bir değeri ondan baş-

ka kimsenin ortaya çıkartamayacağını söylüyorlardı. Kısacası, çok geçmeden yalnızca markinin ülkesinde değil hemen her yerde Griselda'nın değeri, güzel davranışları benimsenmişti. Evlendiği sırada kocasını eleştirmiş olanların yüzleri kızarmıştı.

Griselda gelin olduktan kısa bir süre sonra gebe kaldı, günü dolunca da bir kız çocuğu dünyaya getirdi. Marki önce çok sevindi. Ama çok geçmeden garip bir düşünceye kapıldı. Olmayacak yollardan, uzun uzadıya karısının sabrını sınamaya kalktı. Önce iğneli sözler söyledi, adamlarının yoksul bir aileden geldiği için karısından hoşnut olmamalarına canının sıkıldığını söyledi. Kadının çocuk doğurabildiği anlaşılınca hoşnutsuzlukları daha da artmıştı. Kız çocuk doğurduğu için çok üzülmüşler, demediklerini bırakmamışlardı.

Bu sözleri yüzünde hiç bir değişiklik olmadan, kararlı bir biçimde dinleyen kadın şöyle dedi:

"Efendim benim, onurun, düzenin ne gerektiriyorsa bana öyle davran. Boynum kıldan ince. Adamlarından daha değersiz olduğumu, yüce gönlünün beni getirdiği bu konumu hak etmediğimi bilmiyor değilim."

Bu yanıt Gualtieri'nin çok hoşuna gitti, kendisinin ya da başkalarının gösterdikleri saygının karısının burnunu büyütmemiş olduğunu gördü. Aradan kısa bir süre geçtikten sonra, bir konuşma sırasında karısına halkın doğan kız çocuğuna dayanamadığını söyledi. Gerekli bilgileri verdiği bir uşağını karısına gönderdi. Uşak üzgün bir yüzle kadına şunları dedi:

"Madonna, canımdan olmamak için efendimin isteğini yerine getirmek zorundayım. Efendim kızınızı almamı ve..."

Başka bir şey demedi. Bu sözleri duyan, uşağın yüzünü gören, kocasının dediklerini anımsayan kadın, uşağın çocuğu öldürmekle görevlendirildiğini anladı. Hemen çocuğu beşi-

ğinden aldı, öpüp kutsadı. Yüreğinde duyduğu büyük sıkıntıya karşın yüzünde hiç bir değişikliğe yer vermeden, çocuğu uşağın kollarına uzattı.

"Al" dedi, "efendimiz ne istiyorsa yerine getir. Yalnız, efendimiz aksini demediyse, çocuğu hayvanların kuşların parçalayamayacakları bir yere bırak."

Uşak çocuğu aldı ve kadının dediklerini Gualtieri'ye aktardı. Karısının tutarlılığı karşısında şaşıran Gualtieri, çocuğu uşakla Bologna'daki bir kadın akrabasına gönderdi. Kimin kızı olduğunu kimseye söylememesini, çocuğa iyi bakmasını, onu iyi yetiştirmesini istedi.

Bir süre sonra kadın yeniden gebe kaldı, günü dolunca bir erkek çocuk doğurdu. Gualtieri buna çok sevindi. Ama yaptıklarını yeterli bulmayıp, karısını daha da üzmek istedi. Bir gün suratını asıp şöyle dedi:

"Kadın, bu oğlanı doğurdun doğuralı adamlarımla geçinemez oldum. Benden sonra Giannuculo'nun torununun başlarına geçecek olmasını içlerini sindiremiyorlar. Beni başlarından atmalarını engellemek için, geçen sefer aldığım önlemi almam, sonra da seni boşayıp bir başka kadınla evlenmem gerekecek."

Kadın kocasının dediklerini büyük bir sabırla dinledi, sonra şu karşılığı verdi:

"Efendim benim, canın ne istiyorsa, gönlün ne çekiyorsa öyle yap, beni hiç düşünme. Senin hoşlandığını gördüğüm şeyden ben de hoşlanırım."

Birkaç gün sonra Gualtieri kızı için gönderdiği uşağın bir benzerini oğlu için gönderdi. Oğlunu da öldürttüğü izlenimini uyandırarak, yetiştirilmesi için kızı gibi Bologna'ya gönderdi. Kadın bu durum karşısında kızı için yaptıklarından başka bir şey yapmadı, dediklerinden başka bir şey demedi. Çok şaşıran Gualtieri, hiç bir kadının karısı gibi davranama-

yacağı sonucuna vardı. Karısının çocuklarına beslediği büyük sevgiyi bilmese, önemsemese, bu davranışını duyarsızlığına verecekti. Oysa karısı aklının sesini dinliyordu. Gualtieri'nin çocuklarını öldürttüğünü sanan adamları da ateş püskürüyor, onu acımasızlıkla suçluyor, karısının başına gelenlere ise üzülüyorlardı. Kadın, ölen çocukları için başsağlığı dilemeye gelenlere kocasının hoşuna giden her şeyin kendisinin de hoşuna gittiğini söylüyor, başka bir şey demiyordu.

Böylece ilk çocuğun doğumunun üzerinden yıllar geçti. Gualtieri karısının sabrını son bir kez daha sınamanın zamanı geldiğine karar verdi. Birçok kişinin önünde karısı Griselda'ya artık dayanamadığını, onunla evlenmesinin bir gençlik hatası olduğunu anladığını, Griselda'yı bırakıp, bir başka kadınla evlenmek için papadan izin almak istediğini söyledi. Aklı başında birkaç kişi bu sözlere karşı çıksa da, kararının kesin olduğunu belirtmekle yetindi. Bu sözleri duyan, babasının evine dönüp, eskiden olduğu gibi yine koyun güdeceğini düşünen Griselda, mutluluğunu istediği insanı bir başka kadına bırakmanın büyük acısını duydu yüreğinde. Ama yazgısının karşı karşıya bıraktığı öbür haksızlıklarda olduğu gibi, bu haksızlığı da büyük bir soğukkanlılıkla karşıladı.

Birkaç gün sonra Gualtieri Roma'dan sahte bir mektup getirtti. Mektubu adamlarına gösterip, papanın Griselda'yı bırakıp bir başka kadınla evlenmesine izin verdiğini açıkladı. Karısını çağırttı, herkesin önünde şunları dedi:

"Kadın, papa seni bırakıp bir başka kadın alabilme izni verdi bana. Çok soylu kişiler olan atalarım, senin atalarının rençberlik ettikleri topraklarda senyörlük yapmışlardı. Senin artık karım olmamanı, evlenirken getirdiğin çeyizi alıp Giannucolo'nun evine dönmeni istiyorum. Ben de kendime uygun bir kadın bulup, onunla evleneceğim."

Bu sözleri duyan Griselda, kadınlarda az rastlanır büyük bir çaba harcayarak gözyaşlarını tutup şu yanıtı verdi:

"Efendim benim, geçmişimin sizin soyluluğunuzla hiç bir biçimde bağdaşmadığını çok iyi biliyorum. Sizinle birlikte olabilmemi Tanrı'ya ve size borçlu olduğumu da biliyorum. Konumumu hep, sürekli olmayan geçici bir bağış olarak değerlendirdim. Geri istediğinizi geri vermeyi, boynumun borcu sayıyorum. İşte evlenirken verdiğiniz nikâh yüzüğü, buyurun alın. Çeyizimi de alıp götürmemi istiyorsunuz. Bunun için ne sizin birini görevlendirmenize, ne de benim torba, yük hayvanı aramama gerek var. Beni çırılçıplak aldığınızı unutmuş değilim. Sizin döllediğiniz iki çocuğu taşıyan vücudumu herkesin görmesinde bir sakınca yoksa, çırılçıplak da gidebilirim buradan. Ama ne olur, size getirdiğim ama geri götüremeyeceğim kızlığım karşılığında, üstümde hiç olmazsa bir gecelik kalmasına izin verin."

Ağlamamak için kendisini zor tutan Gualtieri şunları dedi:

"Peki, üstünde gecelik olsun."

Orada bulunan herkes on üç yılı aşkın bir süre kendisine karılık eden Griselda'nın böyle yoksul, böyle utanılacak bir biçimde, üstünde bir tek gecelikle evden çıkmasının doğru olmayacağını anlatmaya çalıştılar boş yere. Kadın oradakileri Tanrı'ya emanet edip, üstünde gecelik, yalın ayak, başı çıplak, bu halini görenlerin gözyaşları ve hıçkırıkları arasında evden çıkıp babasının yanına gitti.

Kızının gerçekten evlendiğini bir türlü benimseyemeyen Gianniculo, Gualtieri'nin kızını karısı olarak uzun süre yanında tutacağına inanmamıştı. Her gün böyle bir olayın gerçekleşmesini beklemişti. Gualtieri ile evlendiği gün kızının sırtından çıkarttığı giysileri saklamıştı. Bu giysileri getirip verdi, Giysilerini giyen kız eskiden olduğu gibi baba evinin

işlerini yapmaya başladı. Bu arada kara talihinin oynadığı oyuna olanca gücüyle karşı koymaya çalıştı.

Gualtieri karısını gönderdikten sonra adamlarına Panago kontlarından birinin kızıyla evleneceğini söyledi. Düğün hazırlıkları yapılırken Griselda'yı çağırttı. Kadın gelince ona şunları dedi:

"Yeni evlendiğim kadını buraya getirdiğimde büyük bir törenle karşılansın istiyorum. Evde böyle bir tören için gerekli hazırlıkları yapacak, odaları düzene sokacak bir kadın olmadığını biliyorsun. Bu işleri herkesten iyi bildiğine göre ne yapılması gerekiyorsa yap, uygun gördüğün kadınları çağır, evin sahibiymişsin gibi karşıla onları. Düğünden sonra da evine dönersin."

Bu sözler Griselda'nın yüreğine birer hançer gibi saplandı. Evini duraksamadan terk etmişti ama, bu sözler bile karşısındaki kişiye beslediği sevgiyi içinden söküp atamadı. Şu karşılığı verdi:

"Efendim benim, dediklerinizi yerine getirmeye hazırım."

Sırtında kalın abası, bir süre önce üstünde bir gecelikle terk ettiği evin odalarını süpürdü, düzene koydu. Odalara arkalıklar, minderler getirtti, mutfağı temizledi. Sıradan bir hizmetçi gibi, her şeyi kendi elleriyle yaptı. Her yer temizlenip, her taraf düzene girinceye dek dur durak bilmedi. Bundan sonra yöredeki kadınları Gualtieri'nin adına törene çağırıp, şenliğin başlamasını beklemeye koyuldu. Düğün günü geldiğinde, üstünde yoksul giysiler olsa da, gelen kadınları güler yüzle, saygıyla karşıladı.

Gualtieri çocuklarını Bologna'ya, Panago kontlarının gelini olan bir akrabasının yanına gönderip yetiştirmişti. Dünya güzeli kız on iki yaşına basmıştı. Oğlan ise altısını sürüyordu. Gualtieri Bologna'daki akrabasına mektup yazmış,

kızıyla oğlunu bir alayla Saluzzo'ya getirmesini, herkese kızı marki ile evlenmeye götürdüğünü söylemesini, kızın kimliğini kimseye açıklamamasını istemişti. Soylu akraba markinin isteğini yerine getirerek yola çıktı. Birkaç gün sonra genç kız, erkek kardeşi ve kendilerine eşlik eden soylu kişiler bir öğle üzeri Saluzzo'ya vardılar. Halkın, yakın yörelerden gelen insanların Gualtieri'nin yeni karısını karşılamak için yollara dökülmüş olduğunu gördüler. Kadınlar genç kızı karşıladılar, masaların kurulduğu salona götürdüler. Griselda üstünde aynı giysi, genç kızı güleryüzle karşıladı.

"Hoş geldiniz kadınım!" dedi.

Kadınlar Gualtieri'den Griselda'nın bu kılıkla yabancıların önüne çıkmaması için bir odada kalmasına, ya da üstüne eski giysilerinden birini giymesine izin vermesini istemişler ama bu istekleri kabul edilmemişti. Masaya oturulup yemeğe başlanınca, erkeklerin gözleri genç kıza döndü. Herkes Gualtieri'nin iyi bir değişiklik yaptığı sonucuna varmıştı. Kızı en başta da Griselda övüyordu, onu da kardeşini de çok beğenmişti.

Gualtieri artık karısının ne denli sabırlı olduğunu görmüş, beklenmedik olaylardan sarsılmadığını, anlamıştı. Bu durum kadının aklının kıt olmasından kaynaklanmazdı, çünkü onun nasıl akıllı olduğunu biliyordu. Onu artık, duygularını belli etmeyen yüzünün gizlediği acılardan kurtarmanın zamanı gelmişti. Kadını çağırttı ve herkesin önünde, gülümseyerek şunları dedi:

"Gelini nasıl buldun?"

"Efendim benim" diye karşılık verdi Griselda, "çok beğendim gelini. Güzel olduğu gibi, umarım akıllıdır da. Onunla birlikte dünyanın en mutlu erkeği olarak yaşayacağınızdan kuşku duymuyorum. Ancak, eski karınıza verdiğiniz acıları ona çektirmemenizi diliyorum. Bu acıya dayanamaz. Çünkü

hem genç, hem de çok nazlanmış. Oysa ilk eşiniz çocukluğundan başlayarak zor koşullar içinde büyümüştü."

Griselda'nın genç kızla evleneceğine inansa da, konuşmalarında açık vermediğini gören Gualtieri onu yanına oturttu ve:

"Griselda" dedi, "artık sabrının selamete ulaşma zamanı geldi. Beni acımasızlıkla, haksızlıkla, sertlikle suçlayanlar bilsinler ki, yaptıklarım önceden belirlenmiş bir amaca yönelikti. Sana nasıl iyi bir eş olunacağını, onlara nasıl bir eş seçilmesi gerektiğini öğretmek, kendime de seninle birlikte yaşarken eriştiğim erinci sürekli kılmak istedim. Evlenmeye karar verdiğimde evliliğimin başarısız olmasından çok korkmuştum. Bu nedenle seni sınamaya kalktım, sana bunca acı çektirdim, seni üzdüm. Sözlerinle olsun, davranışlarınla olsun bir kez bile isteklerime karşı çıkmadığını görünce, bana özlediğim mutluluğu verebileceğini anladım. Yıllar boyunca elinden aldıklarımı bir çırpıda geri verecek, açtığım yaraları özenle iyileştireceğim. Sevinmen için söylüyorum, evleneceğimi sandığın kız da, erkek kardeşi de seninle benim çocuklarımız. Birçokları gibi senin de acımasızca öldürttüğümü sandığın çocuklarımız. Ben de senin kocanım. Seni her şeyden daha çok seviyor, kimsenin karısıyla benden daha fazla övünebileceğini sanmıyorum."

Bunları dedikten sonra kadını kucaklayıp öptü. Sevinçten ağlayan karısı ile birlikte ayağa kalktılar, söylenenleri dinleyip şaşıran kızlarının oturduğu yere doğru gittiler. Kızlarını da, oğullarını da kucaklayıp bağırlarına bastılar. Çocuklar da, orada bulunanlar da artık gerçeği öğrenmişlerdi. Çok sevinen kadınlar masadan kalkıp Griselda'yı odasına götürdüler. Üstündekileri çıkartıp, uğur getirmesini dileyerek çok güzel bir giysi giydirdiler. Eski püskü giysinin bile yakıştığı evin kadını olarak salona döndürdüler.

Griselda ile çocukları büyük bir sevinç içindeydiler.

Herkes de bu mutluluğu paylaşıyordu. Kutlamalar bitmek bilmedi, birkaç gün boyunca sürdü. Herkes Gualtieri'nin çok akıllı davrandığını kabul ediyor, ancak karısına uyguladığı deneyin fazla acımasız ve kabul edilemez olduğunda birleşiyordu. Griselda ise çok aklı başında bir kadın olarak değerlendiriliyordu.

Panago kontu birkaç gün sonra Bologna'ya döndü. Gualtieri kayınbabası Giannucolo'yu işinden çıkartıp yanına aldı, yaşlılık günlerini rahat, saygın bir biçimde geçirip tüketmesi için ne gerekiyorsa sağladı. Sonra da kızını soylu bir aileye gelin verip, saygıda hiç kusur etmediği Griselda ile birlikte uzun, mutlu bir yaşam sürdü.

Gökyüzündeki kutsal ruhların kimi kez yoksul evlere de inebilecekleri, saraylarda ise insanları yönetecek yerde domuz gütmeleri daha doğru olacak çocukların dünyaya gelebilecekleri doğru değil mi? Griselda'dan başka kim, gözleri yaşarmadan, dudaklarında gülümseme eksik olmadan Gualtieri'nin acımasız, benzeri duyulmamış denemelerine dayanabilirdi? Gualtieri'ye gelince, o da gecelikle kapı dışarı edildiğinde, aklını kullanıp geceliği güzel bir giysiye dönüştürmeyi başaran bir kadını hak ediyor doğrusu.

Dioneo'nun öyküsü sona ermişti. Kadınlar öyküyü yorumladılar, kimi bölümlerini eleştirip kimi bölümlerini övdüler. Kral gözlerini gökyüzüne kaldırıp da güneşin alçalmış, akşamın yaklaşmış olduğunu görünce, oturduğu yerden kalkmadan aşağıdaki konuşmayı yapmaya başladı:

"Süslü kadınlar, biz ölümlülerin aklının yalnızca geçmiş olayları anımsamakla, günümüzün olaylarını bilmekle sınırlı olmadığını sanırım siz de biliyorsunuzdur. Bu verilerden biri aracılığıyla geleceği öngörmeyi başaran kişi, önemli insanların gözünde çok büyük bir değer kazanır. Bildiğiniz gibi, biraz

oyalanmak, yaşamımızı sağlığımızı koruyabilmek, salgının ilk günlerinin ardından kentimizin üstüne çöken üzüntülerden, acılardan, bunalımlardan kaçmak için Floransa'dan ayrılışımızın onbeşinci günü doluyor yarın. Bana sorarsanız amacımızı dürüst bir biçimde gerçekleştirdik. Çevreme iyi bakmayı bildimse, kimi kez duygularımızı uyaran neşeli öyküler anlatmamıza, sürekli yiyip içmemize, çalgılar çalıp şarkılar söylememize karşın, ne sizde ne bizde kınanması gereken tek bir davranışa, tek bir sözcüğe, tek bir olaya rastlamadım. Oysa yukarıda saydığım şeyler aklı zayıf olanları dürüstlükten sapmaya yöneltebilirdi. Sürekli bir dürüstlükten, sürekli bir uyumdan, sürekli bir kardeşlikten başka bir şey görmedim, duymadım. Hiç kuşkusuz bu durum için de, benim için de övünülecek bir sonuç.

Uzun süreli bir alışkanlık sıkıntıya dönüşebilir, zarar verebilir. Bu nedenle buralarda daha fazla kalmamız dedikoduya yol açabilir. İçimizden her birimizin günü oldu, hepimiz bugün benim sahip olduğum onura sahip olduk. Siz de onaylayacak olursanız, artık yola çıktığımız yere dönme zamanının geldiğini düşünüyorum. Kaldı ki, iyi bir gözlemciyseniz topluluğumuzun çevrede oldukça tanındığını görürsünüz. Bize öykünmeye kalkışanlar çoğalırsa rahatımız kaçar. Önerimi benimsiyorsanız, bana verdiğiniz tac, yarın sabah olarak belirlediğim yola çıkış tarihimize dek bende kalsın derim. Başka bir görüşü benimseyecek olursanız, tacı yarın kim takacaksa ona vermeye hazırım."

Kadınlarla erkekler uzun uzadıya tartıştılar. Sonunda kralın önerisini yararlı, yerinde bulup benimsediler, onun dediği gibi davranmaya karar verdiler. Bunun üzerine kral kâhyayı çağırttı, ertesi sabah için alınması gereken önlemleri belirledi onunla birlikte. Sonra topluluğu yemek saatine dek özgür bırakıp, kendisi de ayağa kalktı.

Kadınlarla erkekler de ayağa kalktılar, her zaman olduğu gibi çeşitli şeyler yaparak oyalandılar. Yemek saati gelince hepsi büyük bir keyifle masaya oturdu. Yemeğin ardından sıra şarkı söylemeye, çalgı çalmaya, dans etmeye geldi. Lauretta bir dansın başını çekerken, kral Fiammetta'dan şarkı söylemesini istedi. O da büyük bir istekle söylemeye başladı:

Sevda kıskançlığı bırakıp da gelseydi,
hiç kuşkum yok benden mutlu kadın olmazdı
yeryüzünde.

Güzel bir sevgilinin
gençliği neşesi kadını doyurursa,
değerli erdemler,
yüreklilik ve istekler,
akıl, görgü ve süslü sözler,
incelikli davranışlar
önemliyse, umutlarımı
bağladığım insan
bunlarla dolu.

Ama öbür kadınların da
benim gibi akıllı olduklarını gördükçe
korkudan tirtir titriyorum;
kötü şeyler düşünüp
başka kadınların ruhumu çalanı
elimden alacaklarını sanıyorum,
bu yüzden mutluluk kaynağım
umutlarımı tüketiyor,
ahlar çektirip, acılar veriyor.

Efendimde değerlerinin yanında

bağlılık da bulsaydım,
kıskanç olmazdım;
ama ihanet eden erkekleri gördükçe
sevmelerini istesem de beni
suçluyorum hepsini;
bu dert beni öldürecek;
kim bakarsa sevdiğime kuşkulanıyorum,
onu elimden alacak sanıyorum.

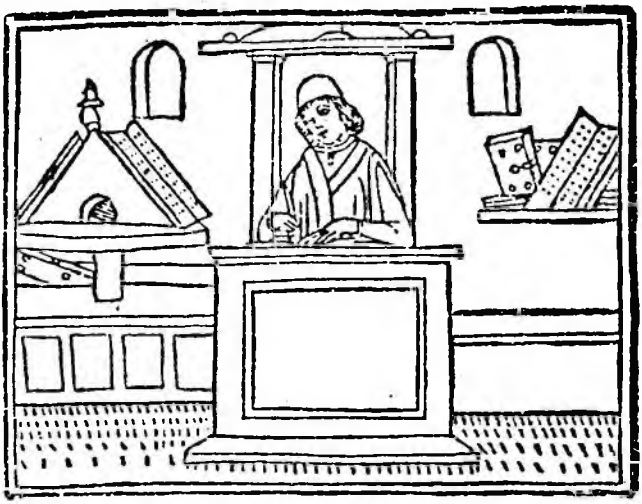
Tanrı'ya yakarıyorum
hiç bir kadın bana böyle bir şey
yapmasın diye;
sözleriyle, gözleriyle, işvesiyle
birisi böyle bir şey yapmaya kalkışır da
zarar verirse bana
kendini kollasın,
güzelliğim solmasın diye
yaptığını burnundan getiririm.

Fiammetta'nın şarkısı sona erince, yanında bulunan Dioneo gülümseyerek şöyle dedi:

"Madonna, sevdiğinizin kim olduğunu söylerseniz herkesi sevindirirsiniz. Bilmeden elinizden almaya kalkıp, gazabınıza uğramaktan kurtuluruz."

Bu şarkıdan sonra başka şarkılar söylendi. Gece yarısı olunca kralın isteği üzerine herkes dinlenmeye çekildi.

Gün ağardığında kalktılar. Kâhya eşyaları daha önce göndermişti. Kralın güvenli öncülüğünde Floransa'ya döndüler. Üç genç erkek yedi kadını, hep birlikte yola çıkmış oldukları Santa Maria Novella'ya bıraktılar. Onlardan ayrılıp, yeni zevklere yöneldiler. Kadınlar ise, zamanın geldiğine karar verince evlerine döndüler.



YAZARIN VARDIĞI SONUÇ

Çok soylu genç kadınlar, sizleri oyalamak için girişti-ğim bunca uzun ve yorucu çabanın sonunda, bu yapıtın başında vermiş olduğum sözü, kendi yeteneğimden çok Tanrı'nın izni ve hayırlı dualarınızın desteğiyle yerine getirdiğimi sanıyorum. Bu nedenle önce Tanrı'ya sonra sizlere teşekkür ediyor, kalemimi ve yorgun düşen elimi dinlendirmek zamanının geldiğini düşünüyorum.

Ancak daha önce, bir bölümünüzün ya da başkalarının öne sürebilecekleri ufak tefek şeyleri kısaca yanıtlamak istiyorum (kendi payıma bu öykülerin özel bir ayrıcalıkları olmadığından en ufak bir kuşku duymuyor, bunu dördüncü günün başlangıcında kanıtladığımı da anımsıyorum.) Ama yine de dudaklarınızı oynatmadan sorduğunuz soruları yanıtlamaya çalışacağım.

İçinizden kimileri, belki bu öyküleri yazarken fazla özgür davrandığımı, kimi kez namuslu kadınların söylemek, duy-

mak istemeyecekleri sözcükleri kadınlara söylettiğimi, dinlettiğimi öne süreceklerdir. Bunu kabul edemem. Çünkü namuslu sözcüklerle anlatılamayacak namusa aykırı hiç bir konu yoktur. Bu zorluğun üstesinden oldukça başarıyla geldiğimi sanıyorum. Görüşünüzün doğru olduğunu varsaysak bile, sizinle tartışmaya girmek istemem, çünkü yenilgiye uğratırsınız beni. Niçin böyle davrandığımın hemen aklıma gelen gerekçelerini sıralamakla yetineceğim. Her şeyden önce, kimi sayfaların biraz açık saçık olması o öykülerin niteliğinden kaynaklanır. Sağduyulu bir uzman gözüyle baktığınızda, bu öykülerin ancak bu biçimde yazılabileceklerini, başka türlü anlatılamayacaklarını kabul etmek zorunda kalırsınız. Kimi bölümler, bu bölümlerdeki kimi aşırı sözcükler, olaylardan çok sözcükler üzerinde duran, özden çok görünüşü önemseyen içten pazarlıklı kadınları rahatsız etmiş olabilir. Bu sözcükleri kullanmanın, erkeklerin kadınların hemen her gün kullandıkları "delik", "takoz", "havan", "havan eli", "sucuk", "sosis" gibi, çağrışımlar yüklü sözcükleri kullanmaktan daha sakıncalı olduğunu sanmıyorum. Ressamın fırçasına tanınan özgürlük, benim kalemime de tanınmalı. Ressam hiç bir kınamayla karşılaşmadan, en azından geçerli bir kınamayla karşılaşmadan, kılıç ya da mızrakla yılanı öldüren ermiş Michele'nin, canavarı istediği yerden vuran ermiş Giorgio'nun resimlerini yapabildiği gibi, Adem'i erkek, Havva'yı da kadın olarak çizebiliyor. İnsanlık için çarmıha gerilmeyi göze alan O'nu* bir ya da iki ayağından çivilenmiş olarak çarmıhta gösterebiliyor. Ustelik bu sözcükler arınmış ruhların, arınmış sözcüklerin yaraştığı kiliselerde söylenmedi (kaldı ki kilise tarihinde benimkilerden çok daha aşırı sözcüklere rastlayabilir-

* Hz. İsa

siniz*). Ahlâk kurallarının her yerden daha fazla gerekli olduğu felsefe okullarında ya da din adamlarının, filozofların bulundukları yerlerde de söylenmedi. Bahçelerde, dinlenme yerlerinde bir araya gelen, düşünsel olgunluklarına karşın daha genç, ama öykülerden etkilenmeyecek insanlar anlattılar bu öyküleri. Hem de namuslu insanların canlarını kurtarmak için kafalarına donlarını geçirip kaçıştıkları bir dönemde. Öykülerin yararlı ya da zararlı olmaları, her konuda olduğu gibi dinleyene bağlıdır. Cinciglione ile Scolaio'ya**, daha birçok kişiye sorarsanız şarap insanlar için çok yararlıdır. Ama hastalara zarar verir. Hastalara zarar verdiği için şarabın kötü olduğunu söyleyebilir miyiz? Ateşin insanlar için ne denli yararlı olduğunu, vazgeçilemez olduğunu bilmeyen mi var? Evleri, kentleri, köyleri yaktığı için ateşin kötü olduğunu söyleyebilir miyiz? Bunun gibi, silah da barış içinde yaşamak isteyenleri korur. Ama silah insanları öldürür de. Ne var ki ölüme yol açan silahın kendisi değil, kullananın kötülüğüdür.

Yozlaşmış bir beyin bir sözcüğü hiç bir zaman sağlıklı bir biçimde anlamaz; dürüst olandan yarar sağlayamaz. Buna karşılık dürüst olmayan da, aklı başında bir insana zarar veremez, tıpkı balçığın güneşi sıvayamaması, çamurun gökyüzünün güzelliğini örtememesi gibi. Hangi kitap, hangi söz, hangi yazı Kutsal Kitaplardan daha kutsal, daha değerli, daha saygındır? Ama birçok kişi bu kitapları yanlış yorumlayıp hem kendilerinin, hem de peşlerinden gidenlerin felaketine yol açmıştır.*** Her nesne kimi durumlarda yarar sağlar; ama yararlanmayı bilmezseniz büyük zararlara da yol açabilir.

---

* Kutsal Kitap'taki kimi sözcüklere gönderme yapılıyor.
** Floransalı ünlü içkiciler.
*** Sapkın mezheplere gönderme yapılıyor.

Benim öykülerim için de aynı şeyin geçerli olduğunu söyleyebilirim. İsteyen bu öykülerden kötü dersler, kötü örnekler çıkartabilir. Öykülerim, içeriklerini yanlış yorumlamak, değerlendirmek isteyenlere karşı çıkmazlar. Yararlı sonuçlar çıkartmak, ders almak isteyenler olursa onlara da engel olmazlar. Bu öyküler uygun kişilere, uygun bir yerde anlatılırsa, hiç kuşkusuz çok yararlı olur, çok katkıda bulunurlar. Dudaklarından dua eksik olmayanların, ya da günahlarını çıkartacak papaz için sucuk doldurup, yufka açanların yürekleri rahat etsin; öykülerim kendilerini okutmak için kimsenin peşine düşmeyecektir. Kaldı ki, sofu geçinenler zaman zaman öykülerimdeki olayların çok daha aşırısını anlatırlar, yaparlar!

Öte yandan keşke kimi öyküler kitapta yer almasaydı diyecek kadınlar da çıkacaktır. Haklı olabilirler. Ne var ki, anlatılanların dışında bir şey yazamazdım, yazmamam gerekirdi. Anlatanlar başka şeyler anlatmış olsalardı, ben de daha güzel öyküler yazmış olurdum. Gerçek böyle olmasa da, benim öyküleri hem anlatıp hem yazdığımı varsayalım. Yine de öykülerin hepsi güzel değil diye yüzüm kızarmazdı. Çünkü Tanrı'yı bir yana bırakırsak, hiç bir yaratıcı her yarattığını kusursuz, eksiksiz yaratamaz. Paladino'ları* oluşturan Carlo Magno bile, onları düzenli bir orduya dönüştürmeyi başaramamıştır. Bir sürü nesne içinde, elbette değişik nitelikler olacaktır. Düzgün sürülmüş bir tarlada yararlı otların yanısıra mutlaka ısırganlar, dikenler, böğürtlenler de vardır. Kaldı ki, öyküleri anlatan kadınlar da çoğunuz gibi genç, deneyimsiz insanlardı. Onlardan çok seçkin, çok özenli, çok olgun anlatılar beklemek haksızlık olurdu. Bu öyküleri okuyanlar ken-

* Paladino= Carlo Magno'nun (Şarlman) sarayındaki senyörler.

dilerine ters gelen öyküleri bir kenara bırakıp, hoşlarına gidenleri okuyabilirler. Kimse yanılmasın diye, her öykünün başına öyküde anlatılanların özetini koydum.

Kimi öykülerin çok uzun olduğunu söyleyenler de çıkacaktır. Bu gibilere bir kez daha söylüyorum, yapacak başka işleri varsa, kısa öykülerimi bile okumaları çılgınlık olur. Yazmaya başladığımdan, çabamın sonuna ulaştığım bugüne ulaşıncaya dek uzun bir süre geçti. Ama yine de, bu çabayı başkaları için değil aylaklar için harcadığımı aklımdan çıkartmış değilim. Vakit geçirmek için okuyanlara hiç bir kitap uzun gelmez, yeter ki okur kitapta aradığını bulsun. Kısa kitaplar vakit geçirmeyi değil, zamanı yararlı bir biçimde değerlendirmeyi amaçlayan öğrenciler için uygundur. Oysa siz kadınlar, gönül işlerinden arta kalan zamanı ne yapacağınızı bilemezsiniz. Üstelik içinizden hiçbiri Atina'da, Bologna'da ya da Paris'te okumadığı için sizlere bir konuyu, öğrenim görerek beyinlerini eğitmiş olanlara oranla daha uzun anlatmak doğru olur.

Anlatılan öykülerin iğneleyici, alaycı sözcüklere çok yer verdiğini, oturaklı, ağır bir insanın bu sözcükleri kullanmasının doğru olmadığını öne sürecek kadınların çıkacağından da kuşku duymuyorum. Onlara, ünüme gölge düşmesin diye gösterdikleri çaba nedeniyle teşekkür etmem gerekir, ediyorum da. Ama yine de itirazlarına karşılık vermek istiyorum. Yaşamım boyunca bir kez değil, birçok kez tartıldım. Ama beni kantara vurmamış olanlara şunu belirtmek isterim ki, hiç de ağır çekmem ben. Tersine tüy gibi hafifimdir, suya girince üstünde kalır, dibe çökmem. İnsanları hatalarından arındırmak için din adamlarının verdikleri vaazların iğneleyici, alaycı sözcüklerle dolu olduğunu görünce, kadınların can sıkıntılarını gidermek için yazdığım öykülerde de aynı sözcüklere yer verebileceğimi düşündüm. Yine de, öy-

külerime çok gülecek olurlarsa, Yeremya'nın yakınmaları, İsa'nın çilesi, Maddalena'nın sızlanmaları nasıl olsa neşelerini sona erdirecektir.

Kimi kez papazlarla ilgili gerçekleri yazdığım için dilimin kötü olduğunu, zehir saçtığını söyleyecek kadınlar da olacaktır. Böyle diyenleri bağışlamak gerekir, çünkü haklı bir gerekçeden yola çıkıyorlar. Çünkü papazlar Tanrı sevgisi adına zorluklardan kaçan, keselerini doldurup kimseye koklatmayan iyi insanlardır. Bir de keçi gibi kokmasalar, dedikleri daha rahat dinlenecek. Bu dünyanın işlerinin durmuş oturmuş olmadığını, sürekli değiştiğini de belirtmek isterim. Aynı değişiklik benim dilim için de geçerli. Değerlendirmelerime güvenmediğim için dilim konusunda bir şey demek istemiyorum. Ama kısa bir süre önce bir komşu kadın, dünyanın en iyi, en tatlı diline sahip olduğumu söyledi. Doğrusunu isterseniz bunu söylediğinde yukarıdaki öykülerin neredeyse sonuna gelmiştim.

Böyle düşüncesiz değerlendirmelere bu yanıtların yeterli olduğunu sanıyorum. Artık isteyen istediğini diyebilir, istediğine inanabilir, çünkü sözlerime son vermek zamanı geldi. Bunca uzun bir çabayı sona erdirebilmemde yardımını esirgemeyen Yaratana içtenlikle teşekkür ediyorum. Sizi de sevimli kadınlar, ona emanet ediyor, öykülerimi okuyup da beğenmiş olanların beni unutmamalarını diliyorum.

Decameron
adlı kitabın
onuncu ve sonuncu günü
burada bitiyor.

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ CİLT

7 Boccaccio ve Decameron / Rekin Teksoy

19 Önsöz

BİRİNCİ GÜN (Pampinea)

25 Giriş

44 Birinci Öykü (Panfilo)
Ser Cepparello, ölüm döşeğinde günah çıkartırken bir papazı kandırır. Yaşamı boyunca çok kötü bir insan olan Ser Cepparello'yu öldükten sonra ermişliğe yükseltir, Ciappelletto adını verirler.

58 İkinci Öykü (Neifile)
Musa ümmetinden Abraham, Jeannot de Civigne'in önerisi üzerine Roma sarayına gider. Din adamlarının yoz yaşamını görünce, Paris'e dönüp Hıristiyan olur.

63 Üçüncü Öykü (Filomena)
Musa ümmetinden Melkisedek, Salahaddin'in kurduğu tuzaktan üç yüzük öyküsüyle kurtulur.

66 Dördüncü Öykü (Dioneo)
Çok ağır ceza gerektiren bir günah işleyen bir keşiş, başkeşişi de aynı günahı işlemekle suçlayarak cezadan kurtulur.

71 Beşinci Öykü (Fiammetta)
Monferrato markizi, bir tavuk ziyafeti sırasında söylediği tatlı sözlerle Fransa kralını olmayacak bir sevdadan vazgeçirtir.

74 Altıncı Öykü (Emilia)

Akıllı adamın biri, din adamlarının ikiyüzlülüğünü yüzlerine vurur.

78 Yedinci Öykü (Filostrato)
Primas ile Cluny başpapazı arasında geçen bir olayı aktaran Bergamino, birden cimriliği tutan Messer Cane della Scala'yı iğneler.

83 Sekizinci Öykü (Lauretta)
Guiglielmo Borsiere incelikli sözlerle messer Ermino Grimaldi'nin cimriliğini eleştirir.

86 Dokuzuncu Öykü (Elissa)
Gaskonyalı bir kadının sözleri Kıbrıs kralını vurdumduymazlıktan kurtarır.

88 Onuncu Öykü (Pampinea)
Bologna'lı hekim Alberto kendisini tefe koymaya kalkan bir kadını zor duruma düşürür.

92 Gün Sonu

94 Birinci Şarkı (Emilia)

İKİNCİ GÜN (Filomena)

99 Giriş

100 Birinci Öykü (Neifile)
Kötürüm taklidi yapan Martellino, ermiş Arrigo'nun cesedi üstünde iyileşir. Yalanı ortaya çıkınca, dayak yer, tutuklanır. Asılmak tehlikesinden son anda kurtulmayı başarır.

105 İkinci Öykü (Filostrato)
Soyulduktan sonra Castel Guiglielmo'ya varabilen Rinaldo d'Asti dul bir kadının konuğu olur; zararı giderilir, sapasağlam evine döner.

113 Üçüncü Öykü (Pampinea)

Üç genç adam servetlerini har vurup harman savurur, yoksul düşerler. Yeğenleri üzüntüler içinde onların yanına dönerken bir papazla karşılaşır. Papaz İngiltere kralının kızı çıkar ve onunla evlenip, amcalarının borçlarını öder, durumlarının düzelmesini sağlar.

122 Dördüncü Öykü (Lauretta)

Yoksul düşen Landolfo Rufolo korsanlık yapmaya başlar. Cenovalıların eline tutsak düşer. Gemi batınca mücevher dolu küçük bir sandığa tutunarak karaya ulaşır. Gurfo'da bir kadının evinde kalır ve zengin olarak ülkesine döner.

128 Beşinci Öykü (Fiammetta)

At satın almak için Napoli'ye giden Perugia'lı Andreuccio başına gelen üç belayı da atlatıp, evine bir yakutla döner.

141 Altıncı Öykü (Emilia)

İki oğlu kaçırılan madama Beritola'yı, bir adada iki oğlakla bulup, Lunigiana'ya götürürler. Çocuklarından biri buranın senyörünün yanında çalışırken, senyörün kızının gönlünü çelince zindana atılır. Bu arada Sicilya halkı kral Carlo'ya karşı ayaklanır. Ana oğul birbirlerine kavuşurlar. Senyörün kızıyla evlenen delikanlı kardeşini de bulur, yeniden eski günlerine dönerler.

155 Yedinci Öykü (Panfilo)

Babil sultanı kızlarından birini Garbo kralına verir. Kocasının yanına gitmekte olan kız dört yıl boyunca değişik yerlerde çeşitli nedenlerle dokuz erkeğin elinden geçer. Sonunda, kız oğlan kız diye babasına gönderilince, yine Garbo kralına varır.

177 Sekizinci Öykü (Elissa)

Haksız yere suçlanan Anguersa kontu ülkesinden kaçar. Küçük yaştaki iki çocuğunu İngiltere'de iki ayrı yerde bırakır. Kimse tarafından tanınmadan İskoçya'dan döndüğünde, çocuklarını iyi durumda bulur. Seyis olarak Fransa kralının ordusuna katılır. Suçsuz olduğu anlaşılınca yeniden eski saygınlığına kavuşur.

193 Dokuzuncu Öykü (Filomena)
Ambruogiuolo tarafından kandırılıp, parasından olan Cenovalı Bernabò, hiçbir suçu olmayan karısını öldürtmek ister. Kadın kaçıp, erkek kılığına bürünerek sultanın hizmetine girer, suçluyu bulur ve Bernabò'yu İskenderiye'ye getirtir. Suçlunun cezaya çarptırılmasından sonra yeniden kadın giysileri giyer, kocasıyla birlikte zengin olarak Cenova'ya döner.

207 Onuncu Öykü (Dioneo)
Monaco'lu Paganino, messer Riccardo di Chinzica'nın karısını kaçırır. Karısının bulunduğu yeri öğrenen messer Riccardo oraya gider, Paganino ile ahbap olur, karısını geri vermesini ister. Paganino da kadın geri dönmek isterse vermeyi kabul eder. Ama kadın kocasına dönmek istemez, messer Riccardo ölünce de Paganino'nun karısı olur.

215 Gün Sonu

217 İkinci Şarkı (Pampinea)

ÜÇÜNCÜ GÜN (Neifile)

221 Giriş

224 Birinci Öykü (Filostrato)
Lamporecchio'lu, Masetto, kendini dilsiz gösterip, kadınlar manastırına bahçıvan olunca, kadınlar onunla yatmak için birbirleriyle yarışırlar.

231 İkinci Öykü (Pampinea)
Seyisin biri kral Agilulf'un karısıyla yatar. Durumu anlayan kral ortalığı ayağa kaldırmadan seyisi belirleyip saçını keser. Saçı kesilen seyis, öteki seyislerin de saçlarını keserek başına geleceklerden kurtulur.

237 Üçüncü Öykü (Filomena)
Bir erkeğe gönül veren bir kadın, içtenlikle günah çıkartı-

yormuş gibi davranınca, ünlü bir papaz, bilmeden kadının isteğinin gerçekleşmesine aracılık eder.

247 Dördüncü Öykü (Panfilo)

Don Felice papaz Puccio'ya ermiş olmak için nasıl çile doldurması gerektiğini öğretir. Papaz Puccio çile doldururken, Don Felice papazın karısıyla gönlünü eğlendirir.

253 Beşinci Öykü (Elissa)

Messer Francesco Vergellesi, kendisine bir at armağan eden Zima'nın karısıyla konuşmasına izin verir. Kadın hiçbir şey söylemez ama, Zima onun yerine yanıtlar vererek istediği sonucu elde eder.

259 Altıncı Öykü (Fiammetta)

Ricciardo Minùtolo, Filippello Sighinolfo'nun karısını sever. Kocasını kıskanan kadın, Ricciardo'nun sözüne kanıp ertesi gün, kocasıyla Ricciardo'nun karısının buluşacaklarını sandığı hamama gider. Kocasıyla birlikte olduğunu sanarak Ricciardo'nun koynuna girer.

268 Yedinci Öykü (Emilia)

Sevgilisiyle arası açıldığı için Floransa'dan uzaklaşan Tedaldo, bir süre sonra geri gelir. Kadınla konuşup hatasını kabul ettirir ona. Tedaldo'yu öldürmekle suçlanan kadının kocasını ölümden kurtarıp, kendi kardeşleriyle barıştırır. Kimseye sezdirmeden sevgilisiyle gönül eğlendirmeyi sürdürür.

285 Sekizinci Öykü (Lauretta)

Bir toz içen Ferondo, öldü sanılarak gömülür. Karısıyla ilişki kuran papaz Ferondo'yu mezardan çıkarıp bir mahzene kapatır ve arafta olduğuna inandırır. Ferondo dirilince, karısının papazdan olan çocuğunu kendinin sanıp benimser.

296 Dokuzuncu Öykü (Neifile)

Gillette de Narbonne Fransa kralının çıbanını iyileştirir. Karşılığında Bertrand de Rousillon ile evlenmek ister. İstemeye istemeye evlenen Bertrand, öfkelenip Floransa'ya gi-

der ve burada bir kıza tutulur. Kızın yerine geçen Gilette kocasıyla yatarak iki oğlan doğurunca Bertrand onu sever ve karısı bilir.

306 Onuncu Öykü (Dioneo)
Dünyadan elini eteğini çeken Alibech'e, keşiş Rustico şeytanın nasıl cehenneme atılacağını öğretir. Kaçırılan Alibech, Neerbale'nin karısı olur.

312 Gün Sonu

313 Üçüncü Şarkı (Lauretta)

DÖRDÜNCÜ GÜN (Filostrato)

319 Giriş

327 Birinci Öykü (Fiammetta)
Salerno prensi Tancredi kızının sevgilisini öldürtür. Ölünün kalbini altın bir kupaya koyup kızına gönderir. Kız kupaya boşalttığı zehirli suyu içerek ölür.

338 İkinci Öykü (Pampinea)
Papaz Alberto, bir kadını Cebrail'in kendisini sevdiğine inandırıp, Cebrail'in kılığına girerek birçok kez kadınla yatar. Kadının yakınlarından korkup, evden kaçarak yoksul bir adamın evine sığınır. Ertesi gün, ev sahibi papazı yamyam kılığına sokup alana götürür. Arkadaşları tanıyınca, papaz hapse atılır.

349 Üçüncü Öykü (Lauretta)
Üç delikanlı, sevdikleri üç kızkardeşle birlikte Girit'e kaçarlar. Kızların en büyüğü kıskançlık yüzünden sevgilisini öldürür. İkinci kız kendisini Girit valisine vererek kardeşini ölümden kurtarır, ama sevgilisi tarafından öldürülür, sevgilisi ise ablasıyla kaçar. Adam öldürmekle suçlanan üçüncü kızla sevgilisi suçu kabul ederler. Öldürülmekten korktukları için muhafızları para ile elde ederek, beş parasız Rodos'a kaçarlar, orada yoksulluk içinde ölürler.

356 Dördüncü Öykü (Elissa)

Gerbino, dedesi kral Guiglielmo'nun verdiği sözü hiçe sayarak, Tunus kralının kızını kaçırmak için kralın gemilerinden birine saldırır. Tayfalar kızı öldürünce Gerbino hepsini kılıçtan geçirir, ama sonunda onun da boynu vurulur.

362 Beşinci Öykü (Filomena)

Erkek kardeşleri Lisabetta'nın sevgilisini öldürürler. Düşünde sevgilisini görüp, gömüldüğü yeri öğrenen Lisabetta, ölünün başını gizlice mezardan çıkartarak bir fesleğen saksısına yerleştirir, her gün saksının başında tam bir saat gözyaşı döker. Kardeşleri saksıyı elinden alınca, Lisabetta çok geçmeden üzüntüden ölür.

367 Altıncı Öykü (Panfilo)

Andreuola Gabriotto'yu sever. Ona gördüğü düşü anlatınca, Gabriotto da kendisinin gördüğü düşü anlatıp, sevgilisinin kollarında can verir. Kız hizmetçisiyle birlikte ölüyü evine götürürken bekçilere yakalanır, olayı anlatır. Senyör kıza sahip olmak ister, ama kız direnir. Babası çağırılır, suçsuzluğu anlaşılan kız salıverilir. Andreuola dünyadan elini eteğini çekerek rahibe olur.

375 Yedinci Öykü (Emilia)

Simona Pasquino'yu sevmektedir; birlikte bir bahçededirler, Pasquino bir adaçayı yaprağıyla dişlerini ovalar ve ölür. Simona yakalanır ve Pasquino'nun nasıl öldüğünü göstermek için dişlerini aynı yapraklardan biriyle ovalayınca, o da ölür.

380 Sekizinci Öykü (Neifile)

Girolamo gönlünü Salvestra'ya kaptırmıştır; annesinin isteği üzerine Paris'e gitmek zorunda kalır. Döndüğünde Salvestra'yı evlenmiş bulur. Gizlice evine girerek onun yanında ölür. Ölüsünü kiliseye götürürler. Salvestra da onun yanında ölür.

386 Dokuzuncu Öykü (Filostrato)

Messer Guillaume de Roussillon karısının sevgilisi messer

Guillaume Guardastagne'ı öldürür ve kalbini karısına yedirir. Gerçeği öğrenen kadın, yüksek bir pencereden atlayarak ölür ve sevgilisiyle birlikte gömülür.

391 Onuncu Öykü (Dioneo)
Bir cerrahın karısı, uyuşturucu katılmış su içen sevgilisini öldü sanıp, bir sandığa yerleştirir. İki tefeci sandığı alıp evlerine götürürler. Kendine gelen adamı, hırsız sanarlar. Kadının hizmetçisi yargıca, tefecilerin çaldıkları sandığa adamı kendisinin koymuş olduğunu söyleyerek onu darağacından kurtarır. Tefeciler, sandığı çaldıkları için para cezasına çarptırılırlar.

400 Gün Sonu

401 Dördüncü Şarkı (Filostrato)

BEŞİNCİ GÜN (Fiammetta)

407 Giriş

408 Birinci Öykü (Panfilo)
Yüreğine sevgi düşünce akıllanan Cimone sevgilisi Efigenia'yı gemiden kaçırır. Rodos'ta hapsedilir. Lisimaco onu hapisten kurtarır. İkisi birlikte Efigenia ile Cassandrea'yı düğün günü kaçırıp Girit'e giderler. Onlarla evlenir ülkelerine dönerler.

419 İkinci Öykü (Emilia)
Gostanza, Martuccio Gomito'yu sever. Öldüğü haberini alınca umutsuzluğa kapılıp bir kayığa biner. Rüzgâr kayığını Susa'ya sürükler. Tunus'ta Martuccio'yu sağ bulur, kimliğini açıklar. Kral kendisine akıllı öğütler veren Martuccio'yu çok sevmektedir. Martuccio Gostanza ile evlenip, zengin olarak Lipari'ye döner.

426 Üçüncü Öykü (Elissa)
Pietro Boccamazza, Agnolella ile birlikte kaçar. Karşılarına

haydutlar çıkar. Genç kız bir ormana kaçıp bir şatoya varır. Haydutların eline düşen Pietro kaçar ve Agnolella'nın bulunduğu şatoya varır. Onunla evlenip Roma'ya döner.

434 Dördüncü Öykü (Filostrato)

Messer Lizio di Valbona, Ricciardo Manardi'yi kızıyla yakalar. Ricciardo kızla evlenir. Kızın babasıyla barışır.

440 Beşinci Öykü (Neifile)

Cremonalı Guidotto, Pavialı Giacomino'ya bir kız çocuğu bırakır ve ölür. Faenza'da, Giannol di Severino ile Minghino di Mingole bu kızı severler ve birbirleriyle çatışırlar. Giannole'nin kardeşi olduğu anlaşılan kız, Minghino ile evlendirilir.

447 Altıncı Öykü (Pampinea)

Procida'lı Gianni sevdiği kızla basılır. Oysa kız kral Federigo'ya verilmiştir. Gençler bir direğe bağlanarak diri diri yakılma cezasına çarptırılırlar. Ruggeri dell'Oria, Gianni'yi tanıyarak ölümden kurtarır. Gianni de kızla evlenir.

454 Yedinci Öykü (Lauretta)

Teodoro, efendisi messer Amerigo'nun kızı Violante'yi sever. Kızı gebe bırakınca idam cezasına çarptırılır. Kırbaçlanarak darağacına götürülürken, babası tarafından tanınır ve salıverilir. Violante ile evlenir.

462 Sekizinci Öykü (Filomena)

Nastagio degli Onesti, Traversari ailesinden bir kızı sever, avuç dolusu para harcar, ama kız kendisini sevmez. Ailesinin isteği üzerine Chiassi'ye gider. Burada bir atlının genç bir kadını kovalayıp öldürdüğünü, kadının ölüsünü iki köpeğin parçaladığını görür. Akrabaları ile sevdiği kızı yemeğe çağırır. Kız kadının başına gelenleri görür, aynı yazgıyla karşılaşmamak için Nastagio ile evlenir.

468 Dokuzuncu Öykü (Fiammetta)

Federigo degli Alberighi sever, ama sevgisi karşılık görmez. Varını yoğunu sevdiği uğruna harcayıp tüketir. Bir tek

doğanı kalır. Evine gelen kadına, başka bir şeyi olmadığı için, doğanı pişirip yedirir. Gerçeği öğrenen kadının duyguları değişir. Federigo ile evlenip zengin kılar onu.

476 Onuncu Öykü (Dioneo)

Pietro di Vinciolo akşam yemeği için arkadaşına gidince karısı eve bir delikanlı alır. Pietro geri gelir. Kadın delikanlıyı bir tavuk kafesinin altına saklar. Pietro, birlikte yemek yediği Ercolano'nun karısının eve bir delikanlı aldığından söz eder. Karısı, Ercolano'nun karısını ayıplar. Kötü bir rastlantı sonucu, eşek, ayağı ile sepetin altındaki delikanlının eline basınca delikanlı bağırır. Pietro koşup onu görür, karısının oyununu anlar. Sonunda, çarpık eğilimleri karısı ile uzlaşmasını sağlar.

485 Gün Sonu

487 Beşinci Şarkı (Dioneo)

ALTINCI GÜN (Elissa)

497 Giriş

499 Birinci Öykü (Filomena)
Şövalyenin biri madonna Oretta'yı atına bindirip öykü anlatmaya başlar. Ama ipe sapa gelmez şeyler söylemeye başlayınca, kadın kendisini attan indirmesini ister.

501 İkinci Öykü (Pampinea)
Fırıncı Cisti, tek bir sözcükle messer Geri Spina'ya sorusunun yersizliğini anlatır.

506 Üçüncü Öykü (Lauretta)
Monna Nonna de' Pulci, Floransa piskoposunun yakışıksız sözlerini ağzına tıkar.

509 Dördüncü Öykü (Neifile)
Currado Gianfigliazzi'nin aşçısı Chichibio, yerinde bir yanıtla efendisinin öfkesini kahkahaya dönüştürür ve Currado'nun vereceği cezadan kurtulur.

512 Beşinci Öykü (Panfilo)
Messer Forese da Rabatta ile ressam Giotto usta Mugello'dan dönerken birbirlerinin giysilerini alaya alırlar.

515 Altıncı Öykü (Fiammetta)
Michele Scalza birkaç delikanlıya, Baronci'lerin dünyanın da Toscana'nın da en soylu kişileri olduklarını kanıtlayarak bir yemek kazanır.

518 Yedinci Öykü (Filostrato)
Sevgilisi ile birlikte iken kocasına yakalanan madonna Filippa, mahkemeye çıkartılır. Verdiği yerinde ve güzel bir yanıtla hem salıverilir, hem de yasa değiştirilir.

521 Sekizinci Öykü (Emilia)
Fresco, görgüsüz kişilerden rahatsız olan yeğenine, keyfi kaçmasın diye aynaya bakmamayı önerir.

523 Dokuzuncu Öykü (Elissa)
Guido Cavalcanti, kendisine saldırmaya kalkan Floransalı şövalyelere yerinde bir ders verir.

526 Onuncu Öykü (Dioneo)
Keşiş Cipolla, köylülere Cebrail'in tüyünü göstermeye söz verir. Kutuda, tüy yerine kömür bulunca, bu kömürlerin ermiş Lorenzo'nun kızartılarak yakıldığı kömürler olduğunu söyler.

535 Gün Sonu

540 Altıncı Şarkı (Elissa)

YEDİNCİ GÜN (Dioneo)

545 Giriş

546 Birinci Öykü (Emilia)
Gianni Lotteringhi, gece sokak kapısının vurulduğunu duyar. Karısını uyandırır. Kadın, kapıya vuranın hortlak olduğuna inandırır onu. Hortlağı kovmak için dua okuyunca kapıdaki ses kesilir.

551 İkinci Öykü (Filostrato)
Kocası eve dönünce, Peronella sevgilisini bir fıçıya saklar. Kocasının fıçıyı sattığını öğrenince, kendisinin de sattığını, alıcının fıçının içine girip sağlam olup olmadığına bakmakta olduğunu söyler. Fıçıdan çıkan adam, fıçıyı kocaya temizlettikten sonra alıp götürür.

556 Üçüncü Öykü (Elissa)
Keşiş Rinaldo çocuğuna vaftiz babalığı ettiği kadınla yatarken, kadının kocası gelir. Adamı, çocuğun içindeki kurtları düşürmeye çalıştıklarına inandırırlar.

563 Dördüncü Öykü (Lauretta)

Tofano bir gece kapıyı kilitleyip, karısını dışarıda bırakır. Yalvarıp yakarsa da eve giremeyen kadın, kuyuya bir taş atıp, kendini kuyuya atmış gibi yapar. Tofano evden çıkıp kuyuya koşunca, kadın eve girip kapıyı kilitler, bağırıp çağırarak kocasını aşağılar.

568 Beşinci Öykü (Fiammetta)

Kıskanç bir koca papaz kılığına girip karısının günahlarını çıkartır. Kadın her gece koynuna giren bir papazı sevdiğini söyler. Kıskanç koca kapıda gizlenip beklerken, kadın sevgilisini damdan eve alıp onunla birlikte olur.

576 Altıncı Öykü (Pampinea)

Madonna Isabella, Leonetto ile birlikte iken öbür sevgilisi Lambertuccio gelir. Kocası da eve dönünce, kadın messer Lambertuccio'yu elinde bıçakla evden dışarı çıkartır. Daha sonra kadının kocası Leonetto'yu götürür.

581 Yedinci Öykü (Filomena)

Lodovico madonna Beatrice'ye ona duyduğu sevgiyi açıklar. Kadın kendi giysilerini giydirdiği kocasını bahçeye gönderip Lodovico ile yatar. Daha sonra Lodovico bahçeye gidip Egano'ya sopa atar.

587 Sekizinci Öykü (Neifile)

Adamın biri karısını kıskanmaya başlar. Kadın parmağına bağladığı bir iple sevgilisinin gelip gelmediğini anlar. Kocası durumu sezip adamın peşine düşünce, kadın kendisinin yerine bir başka kadını yatağa yatırır. Kocası bu kadını döver, saçlarını keser. Sonra karısının abilerine gider. Abiler anlatılanların doğru olmadığını görünce, söylemedik söz bırakmazlar.

596 Dokuzuncu Öykü (Panfilo)

Nicostrato'nun karısı Lidia, Pirro'yu sever. Pirro kadının sevgisine inanabilmek için üç şey ister. Kadın bunları yerine getirdiği gibi, Nicostrato'nun önünde onunla sevişir, kocasını da gördüklerinin düş olduğuna inandırır.

607 Onuncu Öykü (Dioneo)
İki Sienalı, içlerinden birinin vaftiz babası olduğu çocuğun anasını severler. Adamlardan biri ölür. Verdiği sözü tutarak arkadaşına görünerek, öbür dünyadan haber getirir.

611 Gün Sonu

613 Yedinci Şarkı (Filomena)

SEKİZİNCİ GÜN (Lauretta)

619 Giriş

620 Birinci Öykü (Neifile)
Gulfardo, Guasparruolo'dan aldığı ödünç parayı adamın karısına vererek onunla yatar. Sonra kadının önünde Guasparuolo'ya, borcunu kadına ödediğini söyler. Kadın bu sözleri doğrular.

623 İkinci Öykü (Panfilo)
Varlungo papazı monna Belcolore ile yatar. Cüppesini kadına rehin olarak bırakır. Kadından ödünç aldığı havanı gönderip cüppeyi geri ister. Kadın söylene söylene cüppeyi geri verir.

630 Üçüncü Öykü (Elissa)
Calandrino, Bruno ve Buffalmacco, Mugnone'nin eteğinde güneş taşı ararlar. Calandrino bulduğunu sanıp, bir torba taşla eve döner. Karısı söylenince, kadına dayak atar, ve olup biteni, işin iç yüzünü kendisinden daha iyi bilen arkadaşlarına anlatır.

639 Dördüncü Öykü (Emilia)
Fiesole başpapazı dul bir kadını sever. Kadın bu sevgiye karşılık vermez. Başpapaz kadınla yattığını sanıp hizmetçiyle yatar. Kadının erkek kardeşleri piskoposu çağırıp, suçüstü yaptırırlar.

645 Beşinci Öykü (Filostrato)
Floransa'da Marche'li bir yargıç kürsüde duruşma yaparken, üç genç paçalı donunu aşağıya çeker.

649 Altıncı Öykü (Filomena)
Bruno ile Buffalmacco, Calandrino'nun domuzunu çalarlar. Domuzu bulmak için, zencefilli lokma ile şarap sınavı yaptırırlar. Calandrino'ya üstüste iki sarısabırlı it lokması verirler. Domuzu Calandrino'nun çaldığı sonucuna varılır. Olayı karısına duyurmamak için, adama bir de ceza ödetirler.

657 Yedinci Öykü (Pampinea)
Okumuş yazmış biri, dul bir kadına tutulur. Kadının gönlü başkasında olduğu için, bir kış gecesi adamı karların üstünde bekletir. Adam da bir yolunu bulup, kadını temmuz ortasında bütün bir gün bir kulenin üstünde çırılçıplak bırakır. Kadının vücudunu sinekler, at sinekleri sokar.

681 Sekizinci Öykü (Fiammetta)
İki arkadaştan biri, ötekinin karısıyla yatar. Aldatıldığını öğrenen koca, arkadaşının karısının yardımıyla arkadaşını bir sandığa kapatır. Arkadaşının karısıyla sandığın üstünde sevişir.

686 Dokuzuncu Öykü (Lauretta)
Yolunu bulanlar topluluğuna katılmak isteyen hekim Simone'yi Bruno ile Buffalmacco bir gece bir yere götürür, bir çöp çukuruna atıp bırakırlar.

703 Onuncu Öykü (Dioneo)
Sicilyalı bir kadın, bir tacirin Palermo'ya getirdiği malı ustalıkla elinden alır. Tacir önceki seferden daha fazla malla dönmüş gibi davranarak kadından yüklüce bir para alır, karşılığında su ve kırpıntı bırakır.

714 Gün Sonu

716 Sekizinci Şarkı (Panfilo)

DOKUZUNCU GÜN (Emilia)

721 Giriş

722 Birinci Öykü (Filomena)
Rinuccio ile Alessandro madonna Francesca'yı severler, ama kadın ikisini de sevmez. Birinin ölü gibi mezara girmesini, ötekinin de ölüyü mezardan çıkartmasını ister. Adamlar istenileni yerine getiremeyince kadın yakasını ellerinden kurtarır.

728 İkinci Öykü (Elissa)
Bir başrahibe, yatağına sevgilisini almakla suçlanan bir rahibeye suçüstü yapmak için gece uyandırılır. Giyinirken, başörtüsü yerine, yanında bulunan papazın donunu başına geçirir. Suçlanan rahibe donu görüp başrahibeye söyleyince, sevgilisi ile birlikte olabilmek iznini alır.

732 Üçüncü Öykü (Filostrato)
Bruno, Buffalmacco ve Nello'nun isteği üzerine, hekimbaşı Simone Calandrino'yu gebe olduğuna inandırır. Calandrino ilaç alsınlar diye adamlara horoz ve para verir. Doğum yapmadan iyileşir.

737 Dördüncü Öykü (Neifile)
Messer Fortarrigo'nun oğlu Cecco, Benconvento'da giysilerini ve messere Angiulieri'nin oğlu Cecco'nun paralarını kumarda yitirir. Don gömlek Angiulieri'nin peşinden koşup, hırsız diye yakalatır. Onun giysilerini giyer, onun atına biner, onu don gömlek bırakıp gider.

742 Beşinci Öykü (Fiammetta)
Calandrino genç bir kadını sever. Bruno bir muska hazırlayıp, kadına değdirmesi için ona verir. Kadın Calandrino ile gider. Ama karısı bastırınca, Calandrino'nun başı derde girer.

752 Altıncı Öykü (Panfilo)
Bir handa konaklayan iki delikanlıdan biri hancının kızıyla

yatar, hancının karısı da yanlışlıkla ikinci delikanlının koynuna girer. Kızla yatan delikanlı hancının yatağına geçip, arkadaşıyla yattığını sanarak her şeyi anlatır. Tartışma çıkar. Uyanan kadın kızının yatağına gider, uygun sözlerle ortalığı yatıştırır.

757 Yedinci Öykü (Pampinea)
Talano d'Imolese düşünde bir kurdun karısının boynunu, yüzünü parçaladığını görür. Karısına sakınmasını söyler. Kadın aldırmaz. Düşte görülen, kadının başına gelir.

760 Sekizinci Öykü (Lauretta)
Biondello, ziyafet var diye Ciacco'yu işletince, Ciacco da onu dövdürterek öcünü alır.

765 Dokuzuncu Öykü (Emilia)
İki delikanlı Salamone'ye akıl danışırlar. Biri nasıl sevileceğini, öteki huysuz karısını nasıl yola getireceğini sorar. Salamone birine sev, ötekine de Kaz Köprüsüne git der.

771 Onuncu Öykü (Dioneo)
Donno Gianni, Pietro'nun isteği üzerine, adamın karısını kısrağa dönüştürmek için büyü yapar. Kuyruk takılacağı sırada Pietro kuyruk istemediğini söyleyerek büyüyü bozar.

776 Gün Sonu

777 Dokuzuncu Şarkı (Neifile)

ONUNCU GÜN (Panfilo)

781 Giriş

782 Birinci Öykü (Neifile)
Şövalyenin biri İspanya kralının hizmetine girer. Aldığı ücreti yetersiz bulur. Kral kendisinin bir kusuru olmadığını, şövalyenin kısmetinin kapalı olduğunu somut bir biçimde gösterir. Sonra da değerli armağanlar verir.

786İkinci Öykü (Elissa)
Ghino di Tacco, Cligni başpapazının yolunu keser, adamın midesindeki hastalığı iyileştirir. Başpapaz Roma sarayına dönünce, papa Bonifazio'nun haydutu bağışlamasını ve Spedale şövalyesi olmasını sağlar.

792 Üçüncü Öykü (Filostrato)
Natan'ın soylu davranışlarını kıskanan Mitridanes onu öldürmek için yola koyulur. Onunla karşılaşır, tanımadığı için onunla konuşur, akıl alır. Koruda karşılaştıklarında onun kimliğini anlar, çok utanır, onun dostu olur.

799 Dördüncü Öykü (Lauretta)
Messer Gentil de' Carisendi Modena'dan gelip, öldü sanılarak gömülen sevdiği kadını mezardan çıkartır. Kadın iyileşince bir erkek çocuk doğurur. Messer Gentile kadını çocukla birlikte kocası Niccoluccio Caccianemico'ya teslim eder.

807 Beşinci Öykü (Emilia)
Madonna Dianora messere Ansaldo'dan ocak ayında mayıs bahçesi gibi güzel bir bahçe ister. Messere Ansaldo bir büyücünün yardımıyla kadının isteğini yerine getirir. Kocası, kadının messere Ansaldo'nun gönlünü etmesine izin verir. Kocanın bu kararını duyan messere Ansaldo kadının verdiği sözü tutmasını istemez. Büyücü de messere Ansaldo'dan alacağını almaz.

813 Altıncı Öykü (Fiammetta)
Büyük Carlo kazandığı zaferden sonra gönlünü genç bir kıza kaptırır. Bu çılgın düşünceden utanır. Kızı da, kardeşini de, değerli kişilerle evlendirir.

820 Yedinci Öykü (Pampinea)
Kral Pietro, Lisa'nın kendisine duyduğu sevgi yüzünden hastalandığını öğrenince kızın gönlünü alır, onu iyi bir delikanlı ile evlendirir alnından öpüp ömür boyu şövalyesi kalacağını söyler.

829 Sekizinci Öykü (Filomena)
Sofronia, Gisippus ile evlendiğini sanıp, Titus Quintus Fulvius'un karısı olur, onunla Roma'ya gider. Gisippus da yoksul kılığında buraya varır, Titus'un kendisini tanımazlıktan geldiğini sanıp, ölebilmek için bir adam öldürdüğünü öne sürer. Titus onu tanır, kurtarmak için kendisinin katil olduğunu söyler. Bunun üzerine gerçek katil ortaya çıkar. Octavianus üçünü de salıverir. Titus Gisippus'u kızkardeşiyle evlendirip, mal varlığını onunla paylaşır.

847 Dokuzuncu Öykü (Panfilo)
Messer Torello tacir kılığına girmiş olan Salahaddin'i ağırlar. Haçlı seferi olur. Messer Torello karısından belirlediği süre dolmadan evlenmemesini ister. Tutsak düşer. Kuşbaz olduğunu duyan sultan onu tanır, kendisini tanıtır, büyük saygı gösterir. Hastalanan messer Torello'yu bir büyücü bir gecede Pavia'ya ulaştırır. Yeniden evlenmekte olan karısı düğün sırasında onu tanır. Birlikte evlerine dönerler.

866 Onuncu Öykü (Dioneo)
Saluzzo markisi adamlarının isteği üzerine evlenmek zorunda kalır. Gönlünce bir eş seçmiş olmak için bir köylü kızıyla evlenir. İki çocuğu olur. Çocuklarını öldürtmüş gibi davranır. Karısından bıktığını bir başka kadın alacağını söyler. Sanki onunla evlenecekmiş gibi öz kızını çağırtır. Karısını üstünde bir gecelikle evde kovar. Karısının her denemede sabırlı davrandığını görünce onu daha çok sevip yeniden evine çağırır, büyümüş olan çocuklarını gösterir, onu onurlandırır, markiz olarak saygı görmesini sağlar.

879 Gün Sonu

880 Onuncu Şarkı (Fiammetta)

883 YAZARIN VARDIĞI SONUÇ

